

ตำนานให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์และพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัย

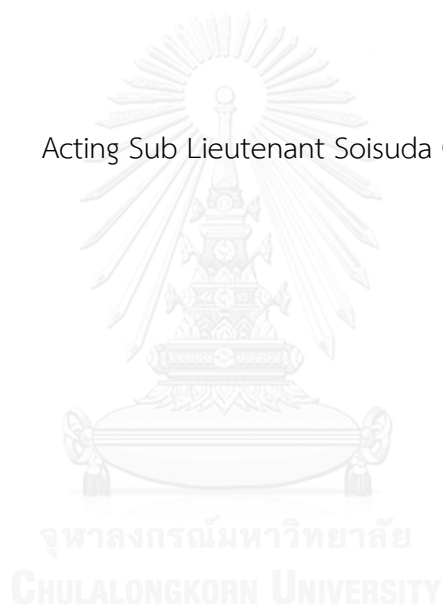
บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE LEGEND OF SIXTY 'TAI SUI YE' AND THE 'PI CHONG' RITUAL IN
CHINESE RELIGIOUS PLACES IN CONTEMPORARY THAI SOCIETY

Acting Sub Lieutenant Soisuda Chailek

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts Program in Thai

Department of Thai

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์และพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนใน
สังคมไทยร่วมสมัย

โดย

ว่าที่ร้อยตรีหญิงสร้อยสุตา ไชยเหล็ก

สาขาวิชา

ภาษาไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรมินทร์ จารุวรรณ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจนา เทพกาญจนา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ชีรวณิชย์กุล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรมินทร์ จารุวรรณ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ อมรรณชศักดิ์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 สมมุติฐานของการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
1.8 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
1.9 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	7
1.10 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
บทที่2 ความเชื่อเรื่องปีชงและให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในสังคมจีน.....	20
2.1 ชง: ความหมายเชิงภาษาศาสตร์และวัฒนธรรมจีน.....	20
2.1.1 ชง: ความหมายเชิงภาษาศาสตร์.....	21
2.1.2 ชง: ความหมายเชิงวัฒนธรรมจีน.....	22
2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องปีชงกับให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์.....	33
บทที่ 3 ตำนานให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในฐานะประวัติชีวิตของบุคคลที่กลายเป็นวีรบุรุษผู้ ศักดิ์สิทธิ์ 39	
3.1 ตำนานให้ส่วยเอี้ยะที่เผยแพร่ในสังคมไทย.....	39

3.1.1	ตำนานไต้ส่วยเอี้ยะในวรรณกรรมเรื่องห้องสิน	40
3.1.2	ตำนานไต้ส่วยเอี้ยะในหนังสือเสริม 12 ปีเกิด 60 องค์ไต้ส่วย	42
3.1.3	ตำนานไต้ส่วยเอี้ยะในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไต้ส่วยเอี้ยะ	45
3.1.4	ตำนานไต้ส่วยเอี้ยะในหนังสือประวัติองค์ไต้ส่วยเอี้ยะ	46
3.2	เนื้อหาและโครงสร้างของตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในสังคมไทยร่วมสมัย: การ วิเคราะห์	47
	แบบเรื่อง	47
3.2.1	แบบเรื่องบุรุษผู้บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร	50
3.2.2	แบบเรื่องบุรุษผู้ปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง	57
3.2.3	แบบเรื่องบุรุษผู้เปี่ยมคุณธรรม	61
3.2.4	แบบเรื่องบุรุษผู้เป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน	65
3.3	โครงสร้างหลักของตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์: ประวัติชีวิตของบุคคลที่กลายเป็นวีรบุรุษ ผู้ศักดิ์สิทธิ์	73
บทที่ 4	องค์ประกอบ ขั้นตอน และสัญลักษณ์ในพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทย ร่วมสมัย 83	
4.1	องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัย	83
4.1.1	พิธีแก้ปีชงที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี	85
4.1.2	พิธีแก้ปีชงที่วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี	90
4.1.3	วัดเมตตอารรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี	96
4.1.4	สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร	103
4.1.5	ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม	110
4.2	วัตถุประสงค์สัญลักษณ์และพฤติกรรมสัญลักษณ์ในพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีน	114
4.2.1	วัตถุประสงค์สัญลักษณ์ในพิธีแก้ปีชง	116

4.2.1.1 รูปเคารพ 60 องค์: สัญลักษณ์แทนตัวตนของไท่ส่วยเอี๊ยะในฐานะ วีรบุรุษ จีน	116
4.2.1.2 เทียบ: สัญลักษณ์แทนตัวของผู้แก้ปี่ขง	125
4.2.1.3 ของไหว้และเครื่องกระดาศ: สัญลักษณ์แสดงความเป็น สิริมงคลของจีน...	127
4.2.2 พฤติกรรมสัญลักษณ์ในพิธีแก้ปี่ขง	130
4.2.2.1 การปิดตัว: สัญลักษณ์แทนการขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัย.....	132
4.2.2.2 การฝากเทียบ: สัญลักษณ์แทนการฝากดวงชะตา.....	135
4.2.2.3 การเผาเครื่องกระดาศ: สัญลักษณ์แทนการส่งเครื่องบรรณาการแก่ เทพ เจ้า.....	136
บทที่ 5	1
การผสมผสานระหว่างพิธีแก้ปี่ขงกับการสะเดาะเคราะห์แบบอื่นในสังคมไทย	1
5.1 การสะเดาะเคราะห์ด้วยการสวดมนต์ “ปักเต้า”	2
5.2 การสะเดาะเคราะห์ด้วยการต่อเทียนประจำวันเกิด.....	10
5.3 การสะเดาะเคราะห์ด้วยการทำทาน.....	13
บทที่ 6	23
สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล	23
รายการอ้างอิง.....	35
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	41

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 ข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับปีชง.....	1
ภาพที่ 2 ข่าวออนไลน์เกี่ยวกับปีชง.....	2
ภาพที่ 3 รูปเคารพไท้ส่วยเอี้ยะ วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่) กรุงเทพมหานคร.....	3
ภาพที่ 4 ไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์.....	29
ภาพที่ 5 นายแก้ว แซ่เฮ้ง เจ้าหน้าที่อาวุโสประจำศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	32
ภาพที่ 6 รูปเคารพไท้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 1 ในหนังสือ 太岁神传略	41
ภาพที่ 7 ปกหนังสือเสริม 12 ปีเกิด 60 องค์ให้ส่วย	42
ภาพที่ 8 เนื้อหาของตำนานไท้ส่วยเอี้ยะในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไท้ส่วยเอี้ยะ.....	45
ภาพที่ 9 เนื้อหาของตำนานไท้ส่วยเอี้ยะในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ.....	47
ภาพที่ 10 ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	85
ภาพที่ 11 รูปเคารพไท้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ แบบจำลองที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี	86
ภาพที่ 12 ไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ องค์ใหญ่ ที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	86
ภาพที่ 13 ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	88
ภาพที่ 14 เจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี	88
ภาพที่ 15 ผู้ที่แก้ปีชงอธิษฐานขอพรต่อองค์ให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ	89
ภาพที่ 16 เจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้ออธิบายขั้นตอนการปิดตัวแก้ผู้แก้ปีชง.....	89
ภาพที่ 17 ผู้ที่แก้ปีชงเผาเครื่องกระดาษที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ	90
ภาพที่ 18 วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี.....	90
ภาพที่ 19 พระอธิการเสี้ยคัง (จีเซ่ง) รักษาการเจ้าอาวาสวัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี.....	91
ภาพที่ 20 รูปเคารพไท้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ที่วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี	92
ภาพที่ 21 ผู้ที่แก้ปีชงซื้อเครื่องเซ่นไหว้ที่วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี	94

ภาพที่ 22	ผู้ที่แก้ปชงปิดตัวที่วัดมิ่งกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี.....	94
ภาพที่ 23	ผู้ที่แก้ปชงเลือกซื้อวัตถุมงคลที่วัดมิ่งกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี.....	95
ภาพที่ 24	วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี.....	96
ภาพที่ 25	ศาลาให้ส่วยเอี้ย (60 ราศีจีน) ที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี.....	97
ภาพที่ 26	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี.....	99
ภาพที่ 27	ผู้ที่แก้ปชงซื้อเครื่องเซ่นไหว้ที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี.....	99
ภาพที่ 28	ผู้ที่แก้ปชงกรอกข้อมูลในเทียบที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี.....	100
ภาพที่ 29	ผู้ที่แก้ปชงถวายเครื่องเซ่นไหว้ที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี.....	101
ภาพที่ 30	ผู้ที่แก้ปชงปิดตัวที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี.....	101
ภาพที่ 31	ยุวมัคคุเทศก์แนะนำขั้นตอนต่อเทียบแก่ผู้ที่แก้ปชงที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัด กาญจนบุรี.....	102
ภาพที่ 32	สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร.....	103
ภาพที่ 33	พระเสี่ยชง แห่งสำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร.....	104
ภาพที่ 34	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร.....	104
ภาพที่ 35	ภิกษุจีนเขียนเทียบให้แก่ผู้ที่แก้ปชงที่สำนักสงฆ์สุธรรม บางแค กรุงเทพมหานคร.....	107
ภาพที่ 36	ผู้ที่แก้ปชงปิดตัวที่สำนักสงฆ์สุธรรม บางแค กรุงเทพมหานคร.....	107
ภาพที่ 37	สำนักสงฆ์สุธรรม บางแค กรุงเทพมหานคร.....	108
ภาพที่ 38	ผู้มีองค์ทำพิธีที่สำนักสงฆ์สุธรรม บางแค กรุงเทพมหานคร.....	108
ภาพที่ 39	ผู้ที่แก้ปชงนำเสื่อห่อเทียบเพื่อทำพิธีที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร.....	109
ภาพที่ 40	สมาชิกในครอบครัวอริชฐานขอพรให้ส่วยเอี้ยะที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร... ..	109
ภาพที่ 41	ผู้มีองค์ปิดตัวให้แก่ผู้ที่แก้ปชงสำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร.....	110
ภาพที่ 42	ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม.....	110
ภาพที่ 43	วิหารเทพาพิทักษ์ราษฎร์ ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม.....	111
ภาพที่ 44	เจ้าหน้าที่จำหน่ายวัตถุมงคลประจำศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม.....	114

ภาพที่ 45	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 3 ซึ่งในมือถือหรือ.....	116
ภาพที่ 46	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 11 ซึ่งในมือถือหรือ.....	117
ภาพที่ 47	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 33 ซึ่งในมือถือหรือ.....	117
ภาพที่ 48	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 46 ซึ่งในมือถือหรือ.....	117
ภาพที่ 49	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 7 ซึ่งในมือถือม้วนหนังสือ.....	118
ภาพที่ 50	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 9 ซึ่งในมือถือม้วนหนังสือ.....	118
ภาพที่ 51	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 21 ซึ่งมักถือไม้ปลายมีปากกา.....	119
ภาพที่ 52	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 25 ซึ่งมักถือไม้ปลายมีปากกา.....	119
ภาพที่ 53	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 10 ซึ่งในมือถือธง.....	120
ภาพที่ 54	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 12 ซึ่งในมือถือแส้.....	120
ภาพที่ 55	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 34 ซึ่งในมือถืออาวุธ.....	120
ภาพที่ 56	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 53 ซึ่งในมือถือทวน.....	121
ภาพที่ 57	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 57 ซึ่งในมือถือยาสมุนไพรร.....	121
ภาพที่ 58	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 25 ซึ่งในมือถืออาวุธ.....	121
ภาพที่ 59	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 17, 18 และ 31ซึ่งเป็นนักปราชญ์.....	122
ภาพที่ 60	รูปเคารพสามัญชน ให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 22.....	123
ภาพที่ 61	รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 2, 20, 49, 53.....	123
ภาพที่ 62	รูปเคารพนำเสนอปีนักษัตรของจีนที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	124
ภาพที่ 63	เทียบที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	125
ภาพที่ 64	เครื่องเซ่นไหว้ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	127
ภาพที่ 65	เจดีย์ที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	128
ภาพที่ 66	หิ้งเตี้ยที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร.....	129
ภาพที่ 67	ตัวจี่ที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	129
ภาพที่ 68	การปิดตัวที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี.....	132

ภาพที่ 69	การปิดตัวด้วยตนเองแบบกลุ่มที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	133
ภาพที่ 70	การปิดตัวโดยผู้มืองค์ ที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร.....	133
ภาพที่ 71	การปิดเสื่อโดยผู้มืองค์ ที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร.....	134
ภาพที่ 72	การฝากเทียบที่วัดมั่งกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี.....	135
ภาพที่ 73	การเผาเครื่องกระดาศที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	136
ภาพที่ 74	พิธีเจริญพเคราะห์นรินทร์รายวัณนะขันขามัญชูสูตร ที่วัดมั่งกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี.....	8
ภาพที่ 75	พิธีต่อเทียนประจำวันเกิดที่วัดเมตตารธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี.....	11
ภาพที่ 76	พิธีถวายเทียนแดงคู่เพื่อบูชาดาวนพเคราะห์ที่วัดเมตตารธรรมโพธิญาณ.....	13
ภาพที่ 77	การทำทานที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	14
ภาพที่ 78	การบริจาคโลงศพที่วัดเมตตารธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี.....	15
ภาพที่ 79	เหรียญบูชาไท่ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ที่วัดเมตตารธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี.....	16
ภาพที่ 80	ล็อกเก็ตไท่ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	16
ภาพที่ 81	เหรียญบูชาไท่ส่วยเอี้ยะองค์รวมที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	17
ภาพที่ 82	แสตมป์ไท่ส่วยเอี้ยะองค์รวมที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	17
ภาพที่ 83	ยันต์ (ฮู้) กั้นขง ที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร.....	18
ภาพที่ 84	ยันต์ (ฮู้) ไท่ส่วยเอี้ยะที่วัดเมตตารธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี.....	19
ภาพที่ 85	เหรียญบูชาองค์เต้าบ้อห้วงกุงที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	20
ภาพที่ 86	ไท่ จี้ เหล่ง หง ที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	21
ภาพที่ 87	เต้าบ้อห้วงกุง หรือ พระมาริจิโพธิสัตว์.....	30

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ธาตุและพลังประจำปีนักษัตรจีน.....	22
ตารางที่ 2	พระนามให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์.....	27
ตารางที่ 3	ราศีบน (天干) ใน “หลักจับกะจ้อ”	29
ตารางที่ 4	ราศีล่าง (地支) ใน “หลักจับกะจ้อ”	30
ตารางที่ 5	การใช้ราศีล่างในการเรียกชื่อลำดับต่าง ๆ ของจีน.....	31
ตารางที่ 6	60 คู่ธาตุของจีนหรือ 60 ราศีจีน	31
ตารางที่ 7	ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องการนับรอบปี เบญจธาตุ และให้ส่วยเอี้ยะใน วัฒนธรรมจีน	34
ตารางที่ 8	6 คู่ปีนักษัตรจีนที่มีธาตุหลักชงกัน.....	37
ตารางที่ 9	เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับตัวละครที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเทวดารักษาปีเดือนใน วรรณกรรมเรื่องห้องสิน.....	41
ตารางที่ 10	เปรียบเทียบโครงเรื่องซินเดอเรลลากับปลาบู่ทองของไทย.....	48
ตารางที่ 11	เปรียบเทียบแบบเรื่องบุรุษผู้บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร	51
ตารางที่ 12	แบบเรื่องที่ 1 ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะ.....	52
ตารางที่ 13	แบบเรื่องที่ 1 ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะ (ต่อ).....	53
ตารางที่ 14	แบบเรื่องที่ 1 ในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ	54
ตารางที่ 15	แบบเรื่องที่ 1 ในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ (ต่อ).....	55
ตารางที่ 16	เปรียบเทียบแบบเรื่องบุรุษผู้ปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง	58
ตารางที่ 17	แบบเรื่องที่ 2 ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะ.....	59
ตารางที่ 18	แบบเรื่องที่ 2 ในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ.....	60
ตารางที่ 19	เปรียบเทียบแบบเรื่องบุรุษผู้เปี่ยมคุณธรรม.....	62
ตารางที่ 20	แบบเรื่องที่ 3 ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะ.....	64
ตารางที่ 21	แบบเรื่องที่ 3 ในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ	64

ตารางที่ 22	เปรียบเทียบแบบเรื่องบุรุษผู้เป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน	66
ตารางที่ 23	แบบเรื่องที่ 4 ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไท่ส่วยเอี๊ยะ.....	68
ตารางที่ 24	แบบเรื่องที่ 4 หนังสือประวัติองค์ไท่ส่วยเอี๊ยะ	69
ตารางที่ 25	เปรียบเทียบแบบเรื่องทั้ง 4 ของตำนานไท่ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์	72
ตารางที่ 26	เปรียบเทียบโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษ.....	76
ตารางที่ 27	องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปี่ขงที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี.....	87
ตารางที่ 28	องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปี่ขงที่วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี	93
ตารางที่ 29	องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปี่ขงที่วัดเมตตารธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี.....	98
ตารางที่ 30	องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปี่ขงที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร	106
ตารางที่ 31	องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปี่ขงที่ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม	112
ตารางที่ 32	เปรียบเทียบวัตถุประสงค์ลักษณะในพิธีแก้ปี่ขงในศาสนสถานจีนต่าง ๆ	115
ตารางที่ 33	เปรียบเทียบข้อความในเทียบของศาสนสถานจีนต่าง ๆ.....	126
ตารางที่ 34	เปรียบเทียบขั้นตอนของพิธีแก้ปี่ขงในศาสนสถานจีนต่าง ๆ.....	131

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา พิธีแก้ปีชงเป็นคติชนจีนที่เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยร่วมสมัยอย่างกว้างขวาง โดยมีได้จำกัดเฉพาะกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนเท่านั้น เมื่อใกล้ถึงเทศกาลปีใหม่และตรุษจีน ประชาชนทั่วไปต่างสนใจพิธีกรรมนี้ สืบเกิดจากการโพสต์และแชร์ข้อมูลเกี่ยวกับปีชง ศาสนสถานจีนยอดนิยมนำสำหรับแก้ปีชงในโซเซียลมีเดียต่าง ๆ นอกจากนี้ สื่อมวลชนหลายแขนงมักนำเสนอข่าวของกลุ่มคนที่เดินทางไปร่วมพิธีแก้ปีชงตามศาสนสถานจีนต่าง ๆ อย่างเนืองแน่น

วิธีแก้ปีชง 2559 ของผู้ที่เกิด ปีชาล วอก มะเส็ง กุน

29 ก.ย. 58 11.50 น. | เปิดอ่าน 1,058,552 | ความคิดเห็น 28

👤 | 📌 | 📄

208.5K
SHARES

f	🐦	g+
208.2K	0	211

ปีชงที่ไร คนที่เกิดปีชงก็หาเวลากลับมาหาสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อไปไหว้สักการะ และทำพิธีแก้ปีชงกันถ้วนๆ เพราะเคราะห์ซ้ำกรรมชดในชงปีชงนั้นไม่ใช่เรื่องเล่นๆ และไม่มีใครอยากเสี่ยงที่จะพบกับสิ่งร้ายๆ ปี 2559 นี้ ผู้ที่อยู่ในปีชง ได้แก่ ปีชาล นอกจากนี้ยังมีปีชงร่วม ได้แก่ ปีวอก มะเส็ง และกุน

(รายละเอียดปีชง 2559 ที่นี่)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 1 ข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับปีชง

ที่มา: <http://horoscope.sanook.com/89113/>

จากตัวอย่างข้อมูลออนไลน์ข้างต้น สันเกตว่าวิธีแก้ปีชง 2559 ของผู้ที่เกิดปีชาล วอก มะเส็ง กุน ได้รับการโพสต์ก่อนถึงเทศกาลตรุษจีนประมาณ 4 เดือน คือตั้งแต่เดือนกันยายน 2558 มีผู้เปิดอ่านข้อมูลดังกล่าวถึง 1,058,552 ครั้ง รวมทั้งมีการแชร์ข้อมูลนี้ไปยังโซเซียลมีเดียยอดนิยมนต่าง ๆ มากกว่า 208,000 ครั้ง ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงกระแสนิยมเกี่ยวกับการแก้ปีชงในสังคมไทยร่วมสมัยได้อย่างชัดเจน

ผู้วิจัยสันเกตว่าในสังคมไทยร่วมสมัยมักปรากฏข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ชง” อย่างคลุมเครือ ด้วยเหตุนี้ คติชนจีนดังกล่าวจึงถูกตีความและขยายความหมายออกไปต่าง ๆ นานา โดยเฉพาะความหมายในแง่ลบที่จะส่งผลร้ายต่อการดำเนินชีวิต ดังตัวอย่างข่าวเกี่ยวกับปีชงข้างล่างนี้

รับและปัง!! ดาราถวิลโดนหวเลขความช่วยท้วหน้า

ไทย ไทยรัฐออนไลน์ 10 ต.ค. 2558 06:15

LINE it! G+ แชร์ F 5.9 ฟิล์ม Tweet

11,187 ครั้ง

ภาพที่ 2 ชาวออนไลน์เกี่ยวกับปังขง

ที่มา: <http://www.thairath.co.th/content/531145>

เมื่อผู้วิจัยได้อ่านรายละเอียดของเนื้อหาชาวออนไลน์ข้างต้น พบว่าดาราที่ “รับและปังขง” และ “โดนหวเลขความช่วยท้วหน้า” ดังปรากฏในข้อความพาดหัวข่าวนี้นี้ประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ทะเลาะกับผู้จัดการส่วนตัว ยุติความสัมพันธ์กับคนรัก คนรักเสียชีวิต ประสบอุบัติเหตุรถชน เป็นต้น เหตุการณ์เหล่านี้ ถูกตีความว่าเกิดจากอิทธิพลของปังขงทั้งสิ้น แต่ในทางโหราศาสตร์จีน “ขง” (冲) หมายถึง ชัดแย้งหรือเข้ากันไม่ได้ เช่น ก. ขงกับ ข. หมายความว่า ก. กับ ข. เข้ากันไม่ได้หรือชัดกัน ปิงหวงกับปิง หมายถึง คนที่เกิดสองปีนี้มีดวงชัดกันหรือเข้ากันไม่ได้ เป็นต้น นอกจากนี้ “ขง” ในปรัชญาสำนักหยินหยางถือเป็นปกติวิสัยของธรรมชาติที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและควบคุมสรรพสิ่งให้ดำเนินควบคู่กับการก่อกำเนิดอย่างสมดุล¹ ดังนั้น “ขง” ในวัฒนธรรมจีนจึงมิได้มีความหมายในแง่ร้ายเพียงด้านเดียวอย่างที่คนในสังคมไทยร่วมสมัยเข้าใจ

หลวงจีนปลัดวิศิษฎ์ พูลศิริวิทย์ (สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2557) กล่าวว่าพิธีแก้ปังขงในสังคมไทยมีมานานแล้ว ส่วนใหญ่รับรู้หรือกระทำกันในหมู่คนไทยเชื้อสายจีน เมื่อก่อนคนไทยเชื้อสายจีนนิยมให้ทางโรงเจทำใบดวงสำหรับแก้ปังขง แล้วนำมาไหว้ฝากดวงกับไ้ส่วยเอี้ยะที่วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่) แต่ใบฝากดวงของทางโรงเจมีราคาค่อนข้างแพง ผู้แก้ปังขงส่วนใหญ่จึงแนะนำให้วัดมังกรฯ จัดทำใบดวงขึ้นเอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 วัดมังกรฯ จึงเริ่มจัดทำใบดวงและสร้างรูปแบบขั้นตอนการแก้ปังขงขึ้นเป็นแห่งแรก หลังจากนั้น ผู้แก้ปังขง ก็ เ รื่ ม ม า ทำ า พิธี แก้ ปังขงที่วัดมังกรฯ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนรูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะของวัดมังกรฯ องค์กรนี้ มีอายุราว 100 ปี คาดว่า

¹ ดาวร สิกขโกศล. ขงในภาษาและวัฒนธรรมจีน. จดหมายข่าววาทกรรมสยาม – จินวิทยา ฉบับที่ 157 และ ฉบับที่ 158 (2558).

เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย เดิมทีผู้ที่อุปถัมภ์วัดเกิดความศรัทธาและประสงค์จะกราบไหว้บูชาจึงจัดหารูป
 เคารพประดิษฐานไว้ซึ่งก็นานมาแล้ว จนไม่สามารถระบุชื่อผู้นำมาถวายได้ ตามความเชื่อของคนจีนในสมัย
 โบ
 บ
 ร
 า
 ณ
 ไ้ส่วยเอี้ยะมีทั้งหมด 60 องค์ แต่รูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะของวัดเป็นองค์ประธาน หมายถึงว่า 60 จิตรวมอยู่
 ในองค์เดียวกัน

ภาพที่ 3 รูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะ วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่) กรุงเทพมหานคร

ที่มา: www.lengnoeyi.com

ผู้วิจัยสังเกตว่ามีศาสนสถานจีนอีกจำนวนหนึ่งที่เริ่มมีการประดิษฐานไ้ส่วยเอี้ยะ โดยเฉพาะอย่าง
 ่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ึง
 ไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับพิธีแก้ปีชงในช่วงปี พ.ศ. 2556 - 2558 ผู้วิจัยพบ
 วัดและสำนักสงฆ์ฝ่ายมหายาน สังกัดคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย รวมทั้งศาลเจ้าที่ประดิษฐานไ้ส่วย
 เอี้ยะครบทั้ง 60 องค์ ในภาคกลางของประเทศไทย จำนวน 5 แห่ง ได้แก่

1. ศาลเจ้าหน้าจาช่าไ้จื้อ จังหวัดชลบุรี
2. วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี
3. วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี
4. สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร
5. ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม

ชั ำ ร ำ ช ก ำ ร
 ชั้นผู้ใหญ่ ทำให้ถูกขัดแย้งขัดขา จึงต้องลาออก ก่อนแก๊งจิ้งจะจากที่ทำการอำเภอ ได้ทิ้งบท
 ก ล อ น
 บทหนึ่งเอาไว้มีความหมายว่า “ฉันเสียสละยศศักดิ์ เพื่อขจัดภัยปวงชน ฉันจะขยันไม่ทอดยอ ฉี
 อ้าวเมื่อไหร่จะมั่นคง ปวงชนล้วนรักสามัคคี” ประชาชนอำเภอฉีอ้าวต่างระลึกถึงคุณงามความดี
 ของแก๊งจิ้ง
 หลังจากแก๊งจิ้งเสียชีวิตได้ถูกจัดเข้าอันดับขุนนางเกียรติยศ ประชาชนพากันกราบไหว้บูชาทุกปี
 (ประวัติองค์ให้สวยเอี้ยะ, 2552: 23)

จากตัวอย่างตำนานให้สวยเอี้ยะ 60 องค์ ทั้งสองเรื่องข้างต้น แสดงให้เห็นว่าตำนานให้สวยเอี้ยะ
 60 องค์ มีความน่าสนใจในเชิงแบบเรื่องของนิทาน (tale type) เพราะมีหลายเหตุการณ์ในเรื่องที่ปรากฏซ้ำ
 และคล้ายคลึงกัน เช่น การกล่าวถึงยุคสมัยที่วีรบุรุษมีชีวิตอยู่ดังที่แก๊งจิ้งและหลู่เจี้ยนมีชีวิตอยู่ในสมัย
 ร ำ ช ว ง ค์ ห ม อ ง
 การสร้างวีรกรรมที่มีคุณูปการแก่สังคมจีนดังที่แก๊งจิ้งช่วยแก้ปัญหาระบบการส่งเอกสารร้องทุกข์ของ
 ประชาชนและหลู่เจี้ยนปกป้องแผ่นดินด้วยความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว และการได้รับการเลื่อนสถานะให้เป็น
 เทพเจ้าดังที่แก๊งจิ้งได้รับการกราบไหว้บูชาจากประชาชนทุกปีและหลู่เจี้ยนได้รับการแต่งตั้งเป็นเทพคุ้มครอง
 เมือง เป็นต้น

ในทางคติชนวิทยา ความเชื่อ (belief) ตำนาน (myth) และพิธีกรรม (ritual) เป็นข้อมูลคติชนที่
 สัมพันธ์กัน ผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์ว่าตำนานให้สวยเอี้ยะ 60 องค์และพิธีแก้ปีชงซึ่งเป็นคติชนจีนมีลักษณะ
 และมีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพราะสังเกตเห็นว่าคนในสังคมไทยส่วนใหญ่รู้จักพิธีแก้ปีชง แต่ไม่มีใครได้รู้จัก
 ตำนานให้สวยเอี้ยะ 60 องค์เท่าใดนัก รวมทั้งสนใจว่าพิธีแก้ปีชงที่จัดขึ้นในศาสนสถานจีนทั้ง 5 แห่งดังกล่าว
 มีการนำความเชื่อเกี่ยวกับการสะเดาะเคราะห์อื่น ๆ ที่มีมาก่อนหน้านั้นในสังคมไทยเข้าไปผสมผสานหรือไม่
 อย่างไร

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการศึกษาด้านตำนานให้สวยเอี้ยะ 60 องค์และพิธีแก้ปีชงในศาสน
 สถานจีนจะทำให้เข้าใจความความสัมพันธ์ระหว่างตำนานและพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องปีชงของชาว
 จีนที่เข้ามามีบทบาทดำรงอยู่ในสังคมไทยร่วมสมัย รวมทั้งทำให้เห็นวิถีคิดในการผสมผสานวัฒนธรรมจีนกับ
 วัฒนธรรมไทยผ่านพิธีกรรมดังกล่าวได้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาเนื้อหาและโครงสร้างของตำนานให้สวยเอี้ยะ 60 องค์ที่เผยแพร่ในสังคมไทยร่วมสมัย
2. ศึกษาองค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีน
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตำนานให้สวยเอี้ยะ 60 องค์กับพิธีแก้ปีชง

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

1. เนื้อหาของตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ มีโครงสร้างหลักร่วมกัน คือเป็นประวัติชีวิตของบุคคล ที่กลายเป็นวีรบุรุษผู้ศักดิ์สิทธิ์
2. วัตถุประสงค์ลักษณะและพฤติกรรมสัญลักษณ์ในพิธีกรรมแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพิธีแก่ปีชง ใน
น
ศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัยกับตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์
3. พิธีแก่ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัยมีการผสมผสานกับวิธีการสะเดาะเคราะห์ แบบอื่น ๆ ในสังคมไทย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในสังคมไทยร่วมสมัยมีศาสนสถานจีนที่มีการประกอบพิธีแก่ปีชงจำนวนมากและส่วนใหญ่มักจะมีรูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะเพียง 1 องค์ รวมทั้งคนทั่วไปไม่มีใครได้รู้จักตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์เท่าใดนัก ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของการวิจัย โดยใช้การคัดเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ มาเป็นเกณฑ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ที่มีการตีพิมพ์เป็นภาษาไทย จำนวน 2 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 120 เรื่อง
  - 1.1 หนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไ้ส่วยเอี้ยะ ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2550
  - 1.2 หนังสือประวัติองค์ไ้ส่วยเอี้ยะ ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2552
2. พิธีแก่ปีชงในศาสนสถานจีนฝ่ายมหายาน สังกัดคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย และศาลเจ้าที่ประดิษฐานรูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในภาคกลางของประเทศไทย จำนวน 5 แห่ง เก็บข้อมูลภาคสนามในช่วงปี พ.ศ. 2556 – 2558 ดังนี้
  - 2.1 ศาลเจ้าหน้าจาช่าไ้จ้อ จังหวัดชลบุรี
  - 2.2 วัดมังกรบรพาราม จังหวัดจันทบุรี
  - 2.3 วัดเมตตอารามโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี
  - 2.4 สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร
  - 2.5 ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคติชนจีนในสังคมไทย
2. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในสังคมไทย
3. เก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับพิธีแก่ปีชงในศาสนสถานจีนในภาคกลางของประเทศไทย
4. ศึกษาเนื้อหาโครงสร้างของตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์และองค์ประกอบขั้นตอนของพิธีแก่ปีชง

5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์กับพิธีแก้ปีชง
6. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เข้าใจเนื้อหาและโครงสร้างของตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ รวมทั้งความสัมพันธ์กับพิธีแก้ปีชง
2. เข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัย
3. เป็นแนวทางในการศึกษาพิธีกรรมในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

ศาสนสถานจีน หมายถึง วัดและสำนักสงฆ์ฝ่ายมหายาน สังกัดคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย และศาลเจ้าจีน

1.8 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยถอดเสียงชื่อเฉพาะ ได้แก่ ชื่อปีตามศักราชจีน บุคคล สถานที่ คำศัพท์ทางโหราศาสตร์จีนที่ปรากฏในตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ที่เดิมเป็นภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋วเป็นภาษาจีนกลางเพื่อให้ชื่อเฉพาะเหล่านี้เป็นระบบเดียวกัน ยกเว้นคำศัพท์บางคำที่มีการรับรู้ในสังคมไทยมานานหรือมีการใช้กันจนคุ้นชินแล้ว คือคำว่า “ไต้ส่วยเอี้ยะ” “หลักจับกะจ้อ” ชื่อเครื่องกระดาศสำหรับไหว้เทพเจ้าต่าง ๆ เช่น หิ้งเตี้ย ตัวจี เป็นต้น และชื่อเทพเจ้าที่ปรากฏในบทสวดมนต์ “ปักเต้า”

1.9 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แนวการศึกษาเรื่องแบบเรื่องนิทาน (tale type) แนววิเคราะห์ด้านการแสดงและการสื่อความหมาย (Performance-centered approach) แนวการศึกษาเรื่องสัญลักษณ์ในพิธีกรรม และแนวคิดเรื่องพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน (rite of passage) ในการศึกษาวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

1.9.1 การศึกษาแบบเรื่องนิทานในเชิงคติชนวิทยา

ในทางคติชนวิทยา มีศัพท์เฉพาะว่าแบบเรื่องนิทาน (tale type) หมายถึง โครงเรื่องของนิทานที่ทำให้นิทานแต่ละเรื่องมีลักษณะเฉพาะต่างจากนิทานเรื่องอื่น ๆ สตีธ ธอมป์สัน (1977: 415) ได้อธิบายว่าแบบเรื่องนิทานแต่ละแบบดำรงอยู่อย่างอิสระในลักษณะของเรื่องเล่าที่สมบูรณ์ในตัวเอง นิทานแต่ละแบบเรื่องอาจจะประกอบด้วยอนุภาคเดียวหรือหลายอนุภาคก็ได้ แบบเรื่องของนิทานมุขตลก นิทานเรื่องสัตว์อาจจะมียุภาคลึกเพียงอนุภาคเดียว ส่วนนิทานมหัศจรรย์มักประกอบด้วยหลายอนุภาค

รวมความว่าเมื่อพูดถึงแบบเรื่องนิทาน จะทำให้นักถึงอนุภาคที่มีลักษณะเด่นของนิทานเรื่องนั้น ๆ หรือลำดับของอนุภาคที่ประกอบกันเป็นนิทานเรื่องนั้น ๆ (ศิริพร ฌ ศิริพร ฌ กลาง 2552: 66 - 67)

เอ็อนทิพย์ พิระเสถียร (2529: 9) กล่าวว่าแอนติ อาร์น (Antti Aarn) และ สติธ ฌอมป์สัน (Stith Thompson) ได้รวบรวมนิทานต่าง ๆ แล้วจัดลำดับไว้ใน**ดัชนีแบบเรื่องนิทานพื้นบ้าน (The Type of the Folktale)** ซึ่งได้รับการยอมรับเป็นเกณฑ์ในการค้นคว้าเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านทั่วโลก เป็นหลักในการเทียบเคียงโครงเรื่องนิทานอื่น ๆ ว่าจัดอยู่ในแบบใด

ยกตัวอย่างการศึกษาแบบเรื่องนิทานเชิงเปรียบเทียบไว้ว่านิทานที่มีลักษณะแบบเรื่องคล้ายคลึงกันจัดว่าเป็นนิทานแบบเรื่องเดียวกัน เช่น นิทานเรื่องซินเดอเรลลาของยุโรปมีโครงเรื่องคล้ายกับเรื่องปลาบู่ทองมาก เมื่อนำนิทาน 2 เรื่องนี้มาเปรียบเทียบกันแล้วจะเห็นว่าแม้ว่ามีรายละเอียดบางประการแตกต่างกัน แต่โครงเรื่องใหญ่คล้ายคลึงกันหมด กล่าวคือเป็นเรื่องที่นางเอกถูกแม่เลี้ยงกลั่นแกล้ง มีสิ่งมหัศจรรย์ทำให้ได้พบเจ้าชาย แม่เลี้ยงพยายามจะให้ลูกสาวของตนได้แต่งงานกับเจ้าชายแต่ไม่สำเร็จ เจ้าชายรักและแต่งงานกับนางเอก เช่นนี้ก็ถือว่าเรื่องซินเดอเรลลาของยุโรปและเรื่องปลาบู่ทองของไทยเป็นนิทานแบบเรื่องเดียวกัน นิทานที่มีลักษณะเรื่องราวคล้ายกับเรื่องซินเดอเรลลาและปลาบู่ทองนี้ มีผู้พบอีกมากในหลายประเทศ ก็ถือว่านิทานเหล่านี้อยู่ในแบบเรื่องเดียวกัน(ประคองนิมมานเหมินท์ 2543: 33)

จากตัวอย่างการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการศึกษาแบบเรื่องเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านหลาย ๆ ส่วนวนทั่วโลก เพื่อหาลักษณะร่วมที่เป็นสากล ในขณะที่การนำตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ มาจัดเป็นแบบเรื่องก็จะทำให้เห็นลักษณะร่วมของตำนานและลักษณะเฉพาะของแบบเรื่องตำนานวีรบุรุษจีนผ่านข้อมูลคติชนนี้ได้อย่างน่าสนใจ

1.9.2 การศึกษาคติชนด้านการแสดงและการสื่อความหมาย

การศึกษาคติชนด้านการแสดงและการสื่อความหมายหรือ Performance-centered approach เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1970 วรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์ (2531: 43 - 44) ก ่ ลั ่า ว ่ว ่า แดน เบน-อะโมส (Dan Ben-Amos) และเคนเน็ธ โกลด์สไตน์ (Kenneth Goldstein) เป็นนักคติชนวิทยาที่มีบทบาทควบคู่กับเดลล์ ไฮม์ส์ (Dell Hymes) นักมานุษยวิทยาภาษาศาสตร์ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับคติชนและแนววิเคราะห์นี้ว่าแนววิเคราะห์ด้านการแสดงและการสื่อความหมายเน้นความสำคัญด้านภาวะ แ ่ว ด ลั อ ม คติชน (folklore) คือเหตุการณ์ (event) และการสังสรรค์สัมพันธ์ (interaction) ในรูปแบบของการแสดง (performance) ที่มีการสื่อความหมาย มีการใช้ถ้อยคำเป็นสัญลักษณ์สาระความหมายและเป็นตัวเป็นตน ข อ ง คติชน (holistic entity) อยู่ในเหตุการณ์การสื่อความหมายและข่าย (net-work) ของการสื่อความหมาย ในสังคม

บทความสำคัญของนักคติชนแนวนี้ คือ บทความเรื่อง *Toward a New Definition of Folklore in Context* (1971) ของ แคน เบ็น-อะโมส ซึ่งตีพิมพ์ใน *Journal of American Folklore*

ริชาร์ด โบแมน (Richard Bauman, 1971: vi อ้างใน วรณี วิบูลย์สวัสดิ์) กล่าวถึงบทความนี้ว่าแม้แต่ก่อนการจัดพิมพ์ในวารสาร ข้อคิดในบทความนี้กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวและการอภิปรายถกเถียงกันในหมู่นักวิชาการอย่างกว้างขวาง แคน เบ็น-อะโมส เสนอแนวคิดนี้ครั้งแรกในการประชุม American Folklore Society ที่เมืองทอรอนโต แคนาดา ค.ศ. 1967 ข้อชี้แนะที่เบน-อะโมส เสนอนั้นเป็น “แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์” และช่วยให้นักวิชาการ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญหลายคนในวารสารเล่มนั้นได้ตระหนักถึงแง่มุมวิธีการคิดที่จะช่วยให้เข้าใจคติชนที่ศึกษาภาวะแวดล้อมหรือบริบท (context) ที่แท้จริงได้

วรณี วิบูลย์สวัสดิ์ (2531: 49) กล่าวว่า เบน-อะโมส วิจารณ์แนวคิดเกี่ยวกับคติชนและการศึกษาคติชนวิทยาในอดีตว่ามีข้อขัดแย้งและขาดความมั่นคงซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ เบน-อะโมส เสนอว่าแทนที่จะมองคติชนในฐานะที่เป็นผลผลิตหรือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมแต่เพียงเท่านั้นดังในอดีต นักวิชาการควรจะเริ่มมองคติชนในฐานะที่เป็น “กระบวนการ” เป็น “เหตุการณ์” และเป็น “การแสดง” นอกจากนี้ เป้าหมายการศึกษาก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นชนกลุ่มใหญ่ทั้งกลุ่มเสมอไป กลุ่มศึกษาที่น่าสนใจ คือ กลุ่มคนกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการศึกษาที่พัฒนาต่อมาเป็นการวิเคราะห์แบบจุลภาค (micro analysis) ทางคติชนวิทยา

นอกจากนี้ วรณี วิบูลย์สวัสดิ์ (2531: 45) อธิบายว่าการศึกษาคติชนในแง่ของการแสดงและการสื่อความหมายที่เป็นการวิจัยแบบจุลภาครูปแบบหนึ่งเป็นการศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงอย่างละเอียดถี่ถ้วน ศึกษาว่าใครคือผู้แสดง (who) ศึกษาถึงสิ่งที่แสดง (what) เวลาและโอกาสที่แสดง (when) สถานที่แสดง (where) สาเหตุที่ก่อให้เกิดหรือมีการแสดงนั้น ๆ (why) แสดงอย่างไร (how) และการแสดงนั้นเป็นการแสดงให้ใครชม (to whom) องค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อ “ความหมาย” ที่ผู้แสดง ผู้เล่า ต้องการสื่อ และ “ความหมาย” ที่ได้รับการตีความจากผู้ชม ผู้ฟัง

จากลักษณะการศึกษาระบบวิเคราะห์แบบจุลภาคข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าแนวการวิเคราะห์นี้ศึกษาคติชนวิทยาอย่างเป็นระบบและละเอียดถี่ถ้วน และแสดงให้เห็นว่าการศึกษาคติชนด้านการแสดงและการสื่อความหมายสนใจอิทธิพลของภาวะแวดล้อมหรือบริบทของคติชนที่มีส่วนสร้างความหมายให้แก่ตัวบทของคติชนในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ดังที่ เบน-อะโมสและโกลสไตน์ (Ben-Amos and Goldstien, 1975: 5 อ้างใน วรณี วิบูลย์สวัสดิ์) กล่าวว่า การศึกษาคติชนด้านภาวะแวดล้อมนั้นจำเป็นต้องบันทึกข้อมูลด้านการกำหนดระยะเวลาความใกล้ชิด ด้านภาษาท่าทาง ด้าน paralinguistics และด้านการสังสรรค์สัมพันธ์ด้วย เพราะข้อมูลด้านต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยเป็นตัวชี้แนะ (clues) ให้เห็นว่ากระบวนการสื่อความหมายและการแสดงคติชนมีกฎเกณฑ์อย่างไร สำหรับผู้พูดซึ่งเป็นสมาชิกในวัฒนธรรมนั้น ผู้พูดจะสามารถเข้าถึงธรรมชาติของการสื่อความหมายได้จากความเข้าใจสัญลักษณ์ (symbols) และเครื่องหมาย (signs) ที่ปรากฏ แต่สำหรับผู้วิจัย (ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในวัฒนธรรมนั้น) บ่อยครั้ง ผู้วิจัยจะได้ข้อมูลมากมายหลายประการซึ่ง

มองดูผิวเผินแล้วดูเหมือนกับจะไม่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมาย ทั้ง ๆ ที่อันที่จริงแล้วเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงจำเป็นที่การวิเคราะห์คติชนด้านการแสดงและการสื่อความหมายจะต้องมีวิธีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

แนวการวิเคราะห์ด้านการแสดงและการสื่อความหมายดังกล่าวมานี้จึงมีประโยชน์ต่อการวิจัยนี้ กล่าวคือ จะช่วยให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามได้อย่างละเอียดซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ภาวะแวดล้อมในพิธีแก่ปีชง รวมทั้งภาวะแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมในศาสนสถานจีนที่ศึกษา

อ ย่ า ง

1.9.3 การศึกษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรม

การศึกษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรมเป็นแนวการศึกษาของ วิคเตอร์ เทอร์เนอร์ (Victor Turner) นักมานุษยวิทยาชาวอังกฤษ ผลงานสำคัญของเขา คือหนังสือเรื่อง **The Forest of Symbols** (1967) ผลงานนี้ชี้ให้เห็นว่านักมานุษยวิทยาและนักจิตวิทยาควรรตีความสัญลักษณ์ในพิธีกรรมในด้านความสัมพันธ์กับความหมายทางสังคมมากกว่ามุ่งสรุปว่าสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เข้าร่วมพิธีแสดงขณะประกอบพิธีกรรมเกิดจากแรงขับภายในหรืออาการทางจิตของปัจเจกบุคคล ดังที่เทอร์เนอร์ (Turner, 1967: 33 - 34 อ้างใน พิเชฐ สายพันธ์) กล่าวว่าเมื่อนักจิตวิทยาอธิบายถึงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในพิธีกรรมของสังคมชนเผ่าหรือสังคมโบราณมักจะไม่เห็นความสัมพันธ์ของความหมายในชั่วทางสังคม แต่จะมุ่งตรงไปที่ความหมายทางจิตความรู้สึกและมีแนวโน้มที่จะพิจารณาสัญลักษณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นในฐานะที่เป็นอาการทางจิตเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในความฝันของปัจเจกบุคคล

จากข้อคิดเห็นดังกล่าวของเทอร์เนอร์ส่งผลให้เกิดการเปิดมุมมองใหม่ในการศึกษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรมในด้านความสัมพันธ์กับความหมายทางสังคม และในเวลาต่อมาแนวคิดนี้ก็ได้รับความสนใจจากนักมานุษยวิทยาและนักคติชนวิทยาในการนำไปใช้เป็นแนวการวิเคราะห์สัญลักษณ์ในพิธีกรรมอย่างแพร่หลาย

นอกจากนี้ เทอร์เนอร์ยังทำความเข้าใจสังคมโดยมองผ่านพิธีกรรมเพราะเห็นว่าการแสดงที่เกิดขึ้นในพิธีกรรมเป็นช่วงหนึ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการทางสังคม พิธีกรรมแต่ละประเภทเป็นกระบวนการที่มีแบบแผน หน่วยของพิธีกรรมก็คือการรวมกันของสัญลักษณ์และชุดของพฤติกรรมสัญลักษณ์ ดังนั้น พิธีกรรมจึงเป็นระบบของความหมายและต้องมีการเปรียบเทียบกับส่วนต่าง ๆ ของระบบทั้งหมด โดยพิจารณาถึงความหมายที่เห็นชัดแจ้งกับความหมายที่เห็นอยู่ภายใน รวมทั้งการวิเคราะห์แง่มุมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกัน (Turner, 1967: 45 - 46 อ้างใน พิเชฐ สายพันธ์)

ตัวอย่างการศึกษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรมตามแนวการศึกษาของวิคเตอร์ เทอร์เนอร์ คือ วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตเรื่อง “**ลัทธิพิธีการนับถือเจ้าแม่สองนางกับชุมชนชายฝั่งลุ่มน้ำโขง**” ของภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ (2554) เป็นงานวิจัยที่ศึกษาพิธีกรรมเกี่ยวกับเจ้าแม่สองนางจากการศึกษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรมดังกล่าว ภาณุพงศ์พบว่าวัตถุสัญลักษณ์และพฤติกรรมสัญลักษณ์ใน

พิธีกรรมเกี่ยวกับเจ้าแม่สองนางมีความสัมพันธ์กับตำนานเจ้าแม่สองนางและแสดงถึงสถานภาพชนชั้นสูงหรือเจ้าเมืองและบรรพบุรุษในอดีตที่ให้ความหวังเรื่องความอุดมสมบูรณ์ ความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง ปกป้องคุ้มครอง ขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ลูกหลานและชุมชน

ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ (2554: 235) กล่าวว่าวัตถุสัญลักษณ์ที่แสดงความอุดมสมบูรณ์ ความเจริญรุ่งเรืองและความมั่งคั่งของชุมชนในพิธีกรรมเกี่ยวกับเจ้าแม่สองนาง มักเป็นวัตถุสิ่งของที่ เป็นสัญลักษณ์แทนธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน เช่น โองน้ำที่ตั้งอยู่ด้านหน้าประตูชั้นในของพิธีบวงสรวงเจ้าแม่สองนาง ภายในโองน้ำใส่น้ำที่ตักจากแม่น้ำโขงไว้จนเต็ม ปักตะไคร้ไว้ในโองน้ำเพื่อแสดงสัญลักษณ์ของปริมาณน้ำในแม่น้ำโขงที่มีความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ ภาณุพงศ์ (2554: 221 - 222) อธิบายพฤติกรรมสัญลักษณ์ในพิธีกรรมที่แสดงสถานภาพชนชั้นสูงและเจ้าเมืองว่าในพิธีบวงสรวงเจ้าแม่สองนางมีการเชิญวิญญาณเจ้าแม่และเจ้าพ่อมาลงเทียม พฤติกรรมการแสดงออกของนางเทียมล้วนเป็นสิ่งที่ชาวบ้านคุ้นเคยและเข้าใจร่วมกันว่าพฤติกรรมการแสดงออกในแต่ละขั้นตอนเป็นวิญญาณใครลงมา เช่น อาก์ปกริยาร่ำรำของเจ้าแม่สองนาง อ ง ค์ พื ที่ ข า ว บ ้า น เ รี ย ก ว ่า “เจ้าเอื้อย” จะร่ำรำช้า ๆ อ่อนช้อย ใบหน้าเรียบเฉย ลีลาการก้าวเดินดูสง่าสวยงามแสดงนัยของความเป็นผู้หญิงสูงศักดิ์ที่เป็นเชื้อสายของเจ้าเมืองที่อพยพมาจากเวียงจันทน์ ส่วนเจ้าพ่อหัวดอนหรือพญานาคจะแสดงท่าทางกระโดดโลดเต้น ร่าเริง สนุกสนาน ขอบวักน้ำในอ่างน้ำใสตัวจนเปียกชุ่ม ในบางครั้งทำท่าเลื้อยคล้ายพญานาค แสดงการเยียมเยื่อนและทักทายกับลูกศิษย์แสดงถึงความสนิทสนมใกล้ชิดคิดว่าเจ้าแม่และเจ้าพ่อองค์อื่น ๆ ลักษณะเช่นนี้สื่อนัยความเป็นชนพื้นถิ่นดั้งเดิม การแสดงออกจึงมีความสนิทสนมกับชาวบ้านมากกว่าเจ้าแม่และเจ้าพ่อองค์อื่น ๆ ซึ่งเป็นชนชั้นเจ้านายและทหารนักรบโบราณ

จากตัวอย่างการศึกษาวัตถุสัญลักษณ์และพฤติกรรมสัญลักษณ์ข้างต้น ทำให้เห็นว่า การตีความสัญลักษณ์ในพิธีกรรมในด้านความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมช่วยให้เข้าใจโลกทัศน์ของผู้เข้าร่วมพิธีที่มีต่ออำนาจเหนือธรรมชาติได้อย่างน่าสนใจ

แนวการศึกษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรมของ วิคเตอร์ เทอร์เนอร์จะสามารถช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในพิธีแก่ปชช. รวมทั้งเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมได้ดียิ่งขึ้น

1.9.4 แนวคิดเรื่องพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน

ศิราพร ณ กลาง (2537: 49) กล่าวว่า ฟาน เจนเนป (Van Gennep) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรมในระยะเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อ โดยเฉพาะเรียกพิธีกรรมนี้เป็นภาษาฝรั่งเศสว่า rite de passage นักมานุษยวิทยาบางคนอาจใช้คำว่า crisis rite หมายถึง พิธีกรรมสำหรับช่วงแห่งวิกฤตการณ์ในชีวิตของปัจเจกบุคคล วิกฤตการณ์นี้เกิดขึ้นทุกครั้งที่คนเราต้องเปลี่ยนสถานภาพ เช่น เปลี่ยนวัย เปลี่ยนอาชีพ เปลี่ยนฐานะทางสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อม

อลัน ดันดีส (1965 อ้างถึงใน ศิราพร ณ กลาง, 2548: 204) กล่าวถึงโครงสร้างของพิธีกรรม (structure of rite) โดยกล่าวถึงความคิดของ ฟาน เจนเนป เกี่ยวกับพิธีกรรมในช่วงหัวเลี้ยว

หัวต่อของชีวิต (rite of passage) เจนเนปกล่าวว่ามีพิธีกรรมมักประกอบด้วยโครงสร้าง 3 ส่วน คือช่วงพลัดพราก (separation) ช่วงเชื่อมต่อ (transition) และช่วงผสมผสาน (incorporation)

ศิริพร ณ ถลาง (2537: 51) ยกตัวอย่างพิธีกรรมเปลี่ยนผ่านหรือพิธีกรรมในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อในระยะแรกเกิดและวัยเด็กไว้ว่าพิธีสำหรับเด็กแรกเกิดมีลักษณะเป็นขั้นตอน เริ่มแต่การพลัดพราก การเตรียมพร้อม ไปจนถึงการผสมผสาน อาการพลัดพรากที่สำคัญปรากฏในพฤติกรรมการตัดสายรก ในกรณีที่มีความเชื่อในเรื่องการเปลี่ยนแปรภพชาติ (transmigration) และการเวียนว่ายตายเกิด (reincarnation) พิธีที่เกี่ยวกับการพลัดพรากหมายถึงการกระทำโดยทารกพรากจากโลกแห่งความตายมาสู่โลกหรือสังคมของบรรดาผู้มีชีวิต ฟาน เจนเนปถือว่าพิธีทุกพิธีที่มีการตัด เช่น โกนผมก็ดี หรือ ตัดผมก็ดี และแม้การสวมเสื้อผ้าให้ทารกเป็นครั้งแรกนั้นก็ดี เป็นพิธีแห่งการพลัดพรากทั้งหมด พิธีแห่งการผสมผสานปรากฏเนื่องกับการตั้งชื่อ การให้นม ฟันขึ้น การทำศีลล้างบาป (baptism) การเริ่มหัดเดิน การออกไปข้างนอก การทำสูหนัด การเริ่มแต่งกายเป็นหญิงหรือชายตามเพศของตน ฯลฯ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพิธีแก้ปีชงเป็นพิธีเปลี่ยนผ่านจาก “คนที่มีเคราะห์” ไปสู่ “คนปกติ” ตามความเชื่อของผู้ที่แก้ปีชง ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนผ่านข้างต้นนี้เป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจบทบาทของพิธีแก้ปีชงที่เป็นทางเลือกหนึ่งในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจแก่ผู้ที่แก้ปีชง ในช่วงเปลี่ยนผ่านปีจาก “ปีเก่า” ไปสู่ “ปีใหม่” ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวมักเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องจักรราศี การย้ายตำแหน่งของดวงดาว และโชคเคราะห์ รวมทั้งการนำแนวคิดนี้มาศึกษาการสะเดาะเคราะห์แบบอื่น ๆ ที่แวดล้อมพิธีแก้ปีชงจะทำให้เห็นถึงวิถีคิดในการผสมผสานวัฒนธรรมจีนกับวัฒนธรรมไทยผ่านพิธีกรรมดังกล่าวได้อย่างน่าสนใจ

จากแนวการศึกษาเรื่องแบบเรื่องนิทาน คติชนด้านการแสดงและสื่อความหมาย การศึกษาสัญลักษณ์ในพิธีกรรม และแนวคิดเรื่องพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน ดังกล่าวมาข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่างานวิจัยนี้มุ่งศึกษาด้านานให้สวยเอี้ยะ 60 องค์และพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมร่วมสมัยด้วยระเบียบวิธีวิทยาที่ให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลคติชนวิทยาและบริบททางสังคมวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ เพื่อจะทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ของด้านานให้สวยเอี้ยะ 60 องค์และพิธีแก้ปีชงซึ่งเป็นคติชนจีนที่เข้ามามีบทบาทดำรงอยู่ในบริบทสังคมไทยร่วมสมัยได้อย่างน่าสนใจ

1.10 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านานให้สวยเอี้ยะ 60 องค์และพิธีแก้ปีชงในสังคมไทยร่วมสมัยสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ การศึกษาที่ใช้ข้อมูลคติชนประเภทด้านานและนิทานจีน การศึกษาที่ใช้ข้อมูลคติชนประเภทพิธีกรรมตามคติจีน และการศึกษาเกี่ยวกับพิธีสะเดาะเคราะห์ในสังคมไทย ผู้วิจัยขอกล่าวถึงโดยลำดับดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับตำนานและนิทานจีน

วิทยานิพนธ์เรื่องนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู: การดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอในสังคมไทยปัจจุบัน ของนรุตม์ คุปต์ธนโรจน์ (2551) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ปรากฏในข้อมูลทางวัฒนธรรม 5 รูปแบบ ได้แก่ วรรณกรรม จิตรกรรม พิธีกรรม การแสดง และสื่อสมัยใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูได้ปรับให้เข้ากับกลุ่มผู้ฟัง ผู้ชม และผู้เข้าร่วมพิธีในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้การมีต้นฉบับวรรณกรรม ภาพจิตรกรรมในศาสนสถาน พิธีโอยปอดะ โอยไต้ในพิธีงเต็ก การแสดงปวงเซียงในอุปรากรจีน (จิว) และการสืบทอดค่านิยมความกตัญญูเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยปัจจุบัน

วิทยานิพนธ์เรื่องลักษณะเด่นของตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลางของไทย ของสายป่าน ปุริวรรณชนะ (2548) ได้รวบรวมและจำแนกแบบเรื่องของตำนานประจำถิ่น

ตามวัฒนธรรมของกลุ่มชนเจ้าของตำนาน ได้แก่ ตำนานไทย ตำนานยวน ตำนานจีน ตำนานมอญ ตำนานมุสลิม ตำนานคริสต์ และตำนานที่ปรากฏในหลายกลุ่มชน ในส่วนของตำนานจีนได้มีการจำแนกประเภทตำนานตามลักษณะเนื้อเรื่องได้ 2 แบบ คือ 1. ตำนานประจำถิ่นเกี่ยวกับเทพเจ้าและเจ้าพ่อเจ้าแม่ ประกอบด้วย เจ้าแม่เทียนโหวเซียงบ้อปุนเถ่าก้ง เจ้าพ่อเขาใหญ่ เจ้าพ่อแก้ว เจ้าพ่อตันโพธิ์ประตูเมือง เจ้าแม่หมาจู้ เจ้าแม่จู้โยเนี้ยว เจ้าแม่ทองคำ เจ้าแม่ปุนเถ่าเซี่ยม่า เจ้าพ่อเกาะช้าง เจ้าแม่หน้าผา เจ้าแม่กวนอิมลอยน้ำ เจ้าพ่อนาจา เจ้าแม่แก่นจันทน์ เจ้าแม่เซียงโบ้เนี้ยวเหนี้ยว และเจ้าพ่อซุมแสง 2. ตำนานประจำถิ่นเกี่ยวกับสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ มีตำนานเพียงเรื่องเดียวคือ จระเข้เจ้าพ่อเก้าเลี้ยว สุดท้ายผลการวิจัยนี้พบว่าลักษณะเด่นของแบบเรื่องและอนุภาคที่ปรากฏในตำนานประจำถิ่นมีความสัมพันธ์กับสภาพภูมิศาสตร์และสภาพสังคมริมแม่น้ำและชายฝั่งทะเลภาคกลางของไทย

บทความเรื่องโครงสร้างนิทานจีน ของวาสนา ศรีรักษ์ (2544) ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือ ไวยากรณ์ของนิทาน: การศึกษานิทานเชิงโครงสร้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์นิทานมหัศจรรย์ของจีนเชิงโครงสร้างตามแนวคิดทฤษฎี ของวลาดิเมียร์ พรอพพ์ (Vladimir Propp) ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างของนิทานจีนจะพบพฤติกรรมที่มีลักษณะการขาดแคลนที่ทำให้ตัวละครเอกต้องออกเดินทางจากบ้าน เพื่อทำภารกิจทั้งหลายให้สำเร็จจุลวงเพื่อเป็นการทดแทนภาวะขาดแคลนและในการเดินทางออกจากบ้าน ทำให้ตัวเอกได้ไปประกอบวีรกรรมต่างๆ หรือได้ไปพบสิ่งอันตรายในระหว่างการเดินทางซึ่งต้องแก้ไขอันตรายเหล่านั้นให้สำเร็จ นอกจากนั้น ยังพบพฤติกรรมที่น่าสนใจในนิทานจีนคือพฤติกรรมที่ตัวเอกพยายามตบตาตัวโกง เพื่อให้ตัวโกงหลงเชื่อและให้ข้อมูลกับตัวเอกซึ่งนำไปสู่การลงโทษตัวโกงเหล่านั้นที่สำคัญพฤติกรรมที่ตัวเอกพยายามตบตาเหยื่อนี้ ไม่ปรากฏในพฤติกรรมหลักที่พรอพพ์ใช้ในการศึกษานิทานมหัศจรรย์ของรัสเซีย

บทความเรื่องพระเจ้ากิง: พระอรหันต์หรือพระสติเฟื่อง ของพรพรรณ จันทร์โรนันทน์ (2553) ตีพิมพ์ในวารสารจีนศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มุ่งศึกษาถึงเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเจ้ากิงในสังคมจีนและไทย ผลการวิจัยพบว่าพระเจ้ากิงเป็นพระที่ปฏิบัติตัวแตกต่าง

จากพระทั่วไปด้วยการพูดจาไม่สำรวม ไม่ชอบนั่งสมาธิ ไม่ชอบสวดมนต์ ชอบกินเนื้อสัตว์และเหล้า ใส่เสื้อผ้าขาดวิ่น กิริยามารยาทเหมือนคนบ้า ผู้คนจึงขนานนามว่าพระจิ้งผู้บ้าคลั่ง (济颠僧) แต่แท้จริงแล้วพระจิ้งกลับเป็นพระที่มีความเข้าใจพระไตรปิฎกอย่างถ่องแท้และยังเป็นหมอรักษาโรคด้วยสมุนไพร นอกจากนี้พระจิ้งยังเป็นผู้ที่มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์สามารถช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากได้ในทุกกรณี ชาวบ้านจึงมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับท่านมาตั้งแต่ช่วงที่ท่านมีชีวิตอยู่ในสมัยราชวงศ์ซ่งใต้ เรื่องราวของพระจิ้งรู้จักกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในจินตอนใต้ ท่านได้สมญานามว่า หัวโฝว (活佛) หรือพระโพธิสัตว์ที่มีชีวิตช่วยเหลือผู้ทุกข์ยาก หลังจากพระจิ้งได้เห็นแจ้งสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ท่านได้รับนามทางธรรมว่า “ต้าฉื่อต้าเปียดต้าเหรินต้าฮู่ยจื่อจินหลัวฮั่นอาน่าจุนเจ้อเสินกงกวงจี้เซียนซือชานหยวนจั้นหว่าเทียนจุน” (大慈大悲大仁大慧 紫金罗汉阿那尊者神功广济先师三元赞化天尊) มีความหมายว่าพระจิ้งเป็นเทพแห่งสวรรค์ และเป็นพระอรหันต์อาน่าจุนเจ้อ ผู้มีความยิ่งใหญ่ใน 3 ภพ เยี่ยมไปด้วยความกรุณาปราณีปฏิภาณไหวพริบและอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ พระจิ้งจึงเป็นพุทธสาวกรูปเดียวที่มีความเด่นเป็นอัตลักษณ์ที่รวมของศาสนาพุทธศาสนาเต๋า และความเชื่อแบบขงจื้อไว้ในคนเดียวกัน นอกจากนี้ ยังพบว่าเรื่องเล่าของพระจิ้งปรากฏอยู่ในตำนานประจำถิ่นของจินตอนใต้และมีการนำเรื่องของพระจิ้งไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์ การแสดงอุปรากรจิ้น (จิ้ง) ที่นิยมแสดงเรื่องพระโพธิสัตว์ซีเม่า จิ้งจับผี และจิ้งหยอกล้อนายอำเภอ ด้วยความแพร่หลายนี้จึงทำให้รัฐบาลจีนคัดเลือกเรื่องเล่าพระจิ้งให้เป็นมรดกแห่งชาติในปี ค.ศ. 2008 ส่วนเรื่องเล่าพระจิ้งในสังคมไทยมีน้อยมาก ศาลเจ้าจิ้งก็มีจำนวนน้อย ดังนั้น พระจิ้งจึงเป็นที่รู้จักเฉพาะกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมในศาสนสถานที่ตั้งจิ้งเป็นประธาน ได้แก่ สำนักอนุตตรธรรมหรืออิกวันเต๋าแห่งประเทศไทย ศาลเจ้าจิ้งที่ตั้งอยู่บนถนนประชาชื่น และศาสนสถานจีนบางแห่งที่มีรูปเคารพพระจิ้งเท่านั้น

บทความเรื่องตำนานว่าด้วย “ธิดาพระเจ้ากรุงจีน” ในสังคมสยาม ของจุฑามาศ ประมูลมากและสุรสิทธิ์ อมรรวณิศักดิ์ (2554) ซึ่งตีพิมพ์ในวารสารจีนศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มุ่งศึกษาด้านานหรือนิทานพื้นบ้านเกี่ยวกับธิดาพระเจ้ากรุงจีนที่ปรากฏในสังคมสยาม ผลการวิจัยพบว่าลักษณะของเนื้อเรื่องมักกล่าวถึงการแต่งงานระหว่างธิดาพระเจ้ากรุงจีนกับกษัตริย์สยาม นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงกำเนิดของธิดาพระเจ้ากรุงจีนซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มลักษณะการกำเนิดได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1. ธิดาพระเจ้ากรุงจีนที่เกิดในจันทมาก ได้แก่ เรื่องพระเจ้าสายน้ำผึ้ง เรื่องพระเจ้าปทุมสุริยวงศ์ ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช 2. ธิดาพระเจ้ากรุงจีนที่เป็นเจ้าหญิงธรรมดา ไม่ได้เกิดจากจันทมาก ได้แก่ เรื่องของเจ้าอยู่ เรื่องพระอรุณกุมารเมืองสวรรค์โลก นอกจากนี้ เรื่องราวเกี่ยวกับธิดาพระเจ้ากรุงจีนยังปรากฏในตำนานประจำถิ่น คือ ตำนานงหรา พัทลุง และบทละครนอกเรื่องมณีพิชัยที่เชื่อว่าเดิมอาจจะเป็นนิทานพื้นเมือง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าตำนานหรือนิทานพื้นบ้านนี้มีบทบาทในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างจีนซึ่งเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงกับแคว้นแคว้นอื่น ๆ ด้วย โลกทัศน์แบบชาวบ้าน โดยอาจมีทั้งที่เกิดขึ้นจริงตามประวัติศาสตร์และส่วนที่เกิดจากจินตนาการซึ่งมีพื้นฐานจากการรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับจีนอยู่บ้างแล้ว คือ 1. การแสดงถึงพระบุญญาธิการของกษัตริย์และการได้รับการยอมรับในพระราชอำนาจจากพระเจ้ากรุงจีนในการยกพระธิดาให้แก่กษัตริย์สยาม 2. การยืนยันฐานะและสถานะทางสังคมของกษัตริย์ที่เป็นคู่ครองของธิดาพระเจ้ากรุงจีนซึ่งเกิดจากการแต่งงานเชื่อม

ความสัมพันธ์ไมตรีภายใต้ระบบบรรณาการที่ได้รับการเลื่อนสถานภาพทางสังคมและการเมือง และ 3. คำอธิบายเรื่องของชุมชนชาวจีนและการเผยแพร่วัฒนธรรมจากจีนสู่สยามอันสะท้อนถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างสยามและจีน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับพิธีกรรมตามคติจีน

วิทยานิพนธ์เรื่องกตึก: ระบบสัญลักษณ์และระบบเครือญาติของชาวจีนแต่จิวในเยาวราช ของธรรมาภรณ์ วงศ์บุญชัยนันท์ (2547) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพิธีกรรมเด็กของชาวจีนแต่จิวในเยาวราชทั้งสิ้น 8 ครอบครัว ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมสัญลักษณ์ที่ปรากฏในลำดับขั้นตอนของพิธีกรรมเด็กแสดงให้เห็นถึงความกตัญญูของลูกหลานที่มีต่อบรรพบุรุษ และสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างครอบครัวจีนที่มีการกำหนดบทบาทของสมาชิกในครอบครัวและสายสกุลได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงการถ่ายโอนอำนาจระหว่างรุ่นอายุในครอบครัวจีน คือ ถ่ายโอนอำนาจการปกครองจากพ่อไปยังลูกชายคนโตซึ่งเป็นการสืบทอดอำนาจและความรับผิดชอบต่อครอบครัวและเศรษฐกิจของครอบครัวที่เป็นไปตามค่านิยมของจีน และวัตถุประสงค์สัญลักษณ์ในพิธีกรรมยังสะท้อนถึงความเชื่อในโลกหลังความตายของคนจีนได้อย่างชัดเจน

วิทยานิพนธ์เรื่องพิธีกรรมกินเจในสังคมชาวจีนภาคใต้: กรณีชาวจีนใน

อ. ตะกั่วป่า จ. พังงา ของยุทธนา วรุณปิติกุล (2541) มุ่งศึกษาพิธีกรรมกินเจในสังคมภาคใต้ โดยเฉพาะพิธีกรรมกินเจในอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่าพิธีกินเจเป็นพิธีสำคัญของชุมชนชาวจีนฮกเกี้ยนใน 3 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ ภูเก็ต ตรัง และพังงา พิธีกินเจมีพิธีหลักสำคัญ 3 พิธี ประกอบด้วย 1. พิธีรับพระ 2. พิธีแห่พระ 3. พิธีส่งพระซึ่งจัดขึ้นในวันขึ้น 1, 6 และ 9 ค่ำ ของเดือน 9 ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังมีพิธีย่อยอื่น ๆ เช่น พิธีลุยไฟ ไต่บันไดมิด ข้ามสะพานสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น และยังคงกล่าวถึงปริบททางสังคมว่าพิธีกินเจในจังหวัดพังงาเกิดขึ้นได้โดยอาศัยเงื่อนไขของปัจเจกบุคคล คือ คนยากจนและคนแก่ซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยเป็นผู้ทำหน้าที่ประกอบพิธีโดยได้ประโยชน์จากการใช้ศาลเจ้าเป็นที่พักพิง และกลุ่มผู้มีฐานะดีซึ่งให้การอุปถัมภ์ศาลเจ้าและให้เงินสนับสนุนการจัดพิธีกินเจเพื่อสร้างอำนาจบารมี

วิทยานิพนธ์เรื่องการศึกษาประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีน ในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ของวิรัตน์ แก้วแทน (2537) มุ่งศึกษาประวัติและขั้นตอนการปฏิบัติในประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง และศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรมที่ปรากฏในพิธีกินเจ ผลการวิจัยพบว่าการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง น่าจะเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อประมาณ 120 ปีมาแล้ว หลังจากที่ชาวจีนฮกเกี้ยนกลุ่มหนึ่งได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านท่าจีน ชาวจีนกลุ่มนี้ได้ร่วมกัน จัดงานกินเจขึ้นเป็นครั้งแรกที่วัดปอนหรือวัดประสิทธิ์ชัย โดยกำหนดเอาวันขึ้น 1 ค่ำถึงวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ทางจันทรคติจีนเป็นประเพณีสืบทอดกันมา ส่วนขั้นตอนการปฏิบัติในพิธีกินเจมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ก่อนวันประเพณี เป็นการเตรียมงาน 2. วันประเพณี เป็นขั้นตอนการปฏิบัติ ประกอบด้วย พิธียกเสาเต็งโก พิธีโชกุน พิธีอัญเชิญพระเง็กเขียนฮ่องเต้และพระกิวอ่องไต้แต่เป็นประธานในประเพณีกินเจ พระออกโปรดสาธุชน พิธีส่งพระเง็กเขียนฮ่องเต้และพระกิวอ่องไต้แต่กลับสู่สวรรค์ 3. วันหลังประเพณี เป็นขั้นตอนของพิธียกเสาเต็งโกลงและพิธีเลี้ยงทหาร แต่ปัจจุบันบางศาลเจ้าจะเพิ่มขั้นตอนเสริมเข้าไปมากมาย

เช่น ทิ้งกระจาด พิธีงเด็ก การแสดงอภินิหารต่าง ๆ นอกจากนี้ ประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ มากมาย ได้แก่ วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมการละเล่น วัฒนธรรมการใช้ภาษา เป็นต้น ทั้งหมดนี้สะท้อนวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ได้เป็นอย่างดี

บทความเรื่องอิทธิพลของภาวะแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีต่อความคงอยู่ของศาสนา ความเชื่อ และพิธีทรงพระ เนื่องในงานวันเกิดพระปุนเท่างังตีพิมพ์ในหนังสือพื้นถิ่นพื้นฐาน มิติใหม่ของคติชนวิทยา และวิถีชีวิตสามัญ ของอาภรณ์ อุกฤษณ์ (2531) มุ่งศึกษาพิธีทรงพระเนื่องในงานวันเกิดพระปุนเท่างังในจังหวัดกระบี่ว่าสามารถจำแนกได้ 3 ประเภท คือ 1. ประเภทอภินิหาร ได้แก่ พิธีอาบน้ำร้อนในกระทะ การนั่งเก้าอี้เหล็กแหลม การทรมานกายด้วยของมีคม และการขึ้นบันไดมิด 2. ประเภทความเชื่อ ได้แก่ พิธีเดินสะพานสะเดาะเคราะห์ การถือศีลกินเจ การรักษาโรค 3. ประเภทการทำบุญ ได้แก่ การประมูลธง ประมูลขนมเต่าและลือตเตอริ นอกจากนี้ บทความนี้ยังพยายามชี้ให้เห็นถึงแนวการวิเคราะห์ในแง่การแสดงและการสื่อความหมาย (Performance and Communication) ที่ให้ความสำคัญต่อภาวะแวดล้อมทางเหตุการณ์และสังคมวัฒนธรรมอันนำไปสู่ความเข้าใจในบทบาทและการดำรงอยู่ของพิธีทรงพระในจังหวัดกระบี่ได้อย่างน่าสนใจ

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับประเพณีกินเจและประเพณีอื่น ๆ ตามคติจีนอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาประเพณีของคนไทยเชื้อสายจีนทางภาคใต้ของไทย เช่น ประเพณีกินเจของชาวภูเก็ต: กรณีศึกษาศาลเจ้าจุ้ยตุ่ยเต้าโบ้เก็ง ของปิยพงศ์ ทับทิมทอง (2554) ประเพณีการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิษณุโลก ของสุรีย์ บัณฑุชัย (2538) ประเพณีไหว้พระจันทร์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ของพนิตา พุ่มเอี่ยม (2538) การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าแม่กวนอิมของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ของเฉลิมรัฐ ขนอม (2544) การศึกษาประเพณีในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ของจันทิสา แกมขุนทด (2544) การศึกษาประเพณีตรุษจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ของอารีรัตน์ แซ่คง (2539) การศึกษาประเพณีแต่งงานของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ของโสภาวรณ รัตนติลภ ภูเก็ต (2538) ความเชื่อในพิธีกรรมการเข้าทรงของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ของสงบ เมฆาอภิรักษ์ (2537) เป็นต้น

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับพิธีสะเดาะเคราะห์ในสังคมไทย

วิทยานิพนธ์เรื่องพิธีสวดนพเคราะห์: พลวัตของพิธีกรรมประดิษฐ์ในสังคมไทยปัจจุบันของประเสริฐ รุณรา (2557) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและการผลิตซ้ำพิธีสวดนพเคราะห์ในสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่าการตีพิมพ์วิธีการจัดพิธีสวดนพเคราะห์ดังปรากฏในคัมภีร์โหราศาสตร์มาตรฐานฉบับสมบูรณ ตำราพรหมชาติ หนังสือประเพณีไทยฉบับพรหมหาราชครู และหนังสือการสวดนพ

เคราะห์ อานุภาพพุทธรูปองค์ดำจัดทุกข์ โศก โรคภัย ทำให้พิธีกรรมดังกล่าวแพร่กระจายจากพิธีกรรมราชสำนักไปสู่พิธีกรรมของประชาชนทั่วไป และพบว่าพิธีกรรมสวดนพเคราะห์ในสังคมไทยปัจจุบันเป็นพิธีสวดนพเคราะห์ที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใหม่ ดังนี้ 1. พิธีสวดนพเคราะห์ที่จัดเสริมเข้าไปในพิธีกรรมอื่น โดยมีการจัดองค์ประกอบพิธีบางประการให้มีความเกี่ยวเนื่องกัน เช่น พิธีสวดนพเคราะห์ในงานพุทธานุภาพ พิธีสวดนพเคราะห์ในงานลอยกระทง เป็นต้น และ 2. พิธีสวดนพเคราะห์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในโอกาสใหม่นอกจากนี้ ประเสริฐ รุณรา พบว่ามีพิธีสวดนพเคราะห์ในลักษณะนี้ จำนวน 5 พิธี ได้แก่ พิธีสวดนพเคราะห์ในงานสวดมนต์ข้ามปี พิธีสวดนพเคราะห์ในงานครบรอบวันมรณภาพ พิธีสวดนพเคราะห์ในงานประจำปี พิธีวันวิสาขบูชาสมรภูมิ วัตรราชประดิษฐ์ฯ และพิธีสวดนพเคราะห์เร็ว

วิทยานิพนธ์เรื่อง **ภูมิปัญญาล้านนาในการประยุกต์คัมภีร์และพิธีกรรม ‘สืบ ส่ง ถอน’** ที่เกี่ยวกับพิบัติภัยในปัจจุบัน ของเชิดชาติ หิรัญโร (2557) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชาวล้านนาเกี่ยวกับพิบัติภัยที่ปรากฏในคัมภีร์ล้านนาและวิเคราะห์วิธีการประยุกต์คัมภีร์และพิธีกรรมเพื่อเยียวยาปัญหาอันเกิดจากพิบัติภัยในสังคมล้านนาปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่าพิธีกรรม ‘สืบ ส่ง ถอน’ เป็นพิธีที่เกี่ยวข้องกัน และพิธีกรรมดังกล่าวมีส่วนที่ยังได้รับการสืบทอดและบางส่วนเริ่มเปลี่ยนไปเป็นพิธีกรรมประดิษฐ์เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสังคมวัฒนธรรมในปัจจุบัน นอกจากนี้ เชิดชาติ หิรัญโร พบว่าวัตถุประสงค์หลักของพิธีกรรมดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังนี้ 1. การสืบชะตาให้คนและบ้านเมืองเปลี่ยนไปสืบชะตาให้กับแม่น้ำ ลำธาร ป่า ภูเขา และสรรพสิ่งในธรรมชาติ แต่พิธีส่งและพิธีถอนยังคงมีวัตถุประสงค์เดิม คือ การทำพิธีส่งเพื่อส่งเวทย์เวทดาอารักษ์ ผี และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนพิธีถอนจัดขึ้นเพื่อ **การ ถอน ถอน ความ ผูก พัน และ สิ่ง อับ มงคล** ออกจากพื้นที่

วิทยานิพนธ์เรื่อง **พิธีสะเดาะเคราะห์ของชาวบ้านหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม** ของไพรวลัย ชมพูปาน (2540) มุ่งศึกษาองค์ประกอบ ขั้นตอน และคติความเชื่อในพิธีสะเดาะเคราะห์ของชาวบ้านหนองเหล็กอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าพิธีสะเดาะเคราะห์ในหมู่บ้านแห่งนี้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ พิธีสะเดาะเคราะห์เพื่อรับโชค พิธีสะเดาะเคราะห์ต่ออายุ พิธีสะเดาะเคราะห์สวดธาตุ พิธีสะเดาะเคราะห์ตัดกรรมตัดเวร และพิธีสะเดาะเคราะห์ฆ่าชวง ส่วนองค์ประกอบของพิธีมี 4 ประการ ได้แก่ ผู้รับการสะเดาะเคราะห์ วัตถุที่ใช้ในพิธี สถานที่ประกอบพิธี และเวลาในการประกอบพิธี ซึ่งผู้ทำพิธีให้แก่ผู้รับการสะเดาะเคราะห์ คือ พระสงฆ์ 4 รูป วัตถุที่ใช้ คือ เครื่องบูชาหรือเครื่องเซ่นไหว้ ส่วนสถานที่ที่ประกอบพิธีคือวัดและบ้านที่อยู่อาศัยของผู้รับการสะเดาะเคราะห์ วันและเวลาในการประกอบพิธีสะเดาะเคราะห์เพื่อรับโชคพิธีสะเดาะเคราะห์ตัดกรรมตัดเวร พิธีสะเดาะเคราะห์สวดธาตุนั้นไม่กำหนดเวลาแน่นอน ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้รับการสะเดาะเคราะห์ ยกเว้นพิธีสะเดาะเคราะห์ต่ออายุกับพิธีสะเดาะเคราะห์ฆ่าชวงจะใช้วันอังคารและวันพฤหัสบดีประกอบ พิธีเท่านั้น นอกจากนี้ ความหมายของเครื่องบูชา เครื่องเซ่นไหว้ และภาชนะที่ใช้ใส่เครื่องเซ่นไหว้ล้วนสื่อถึงความเป็นสิริมงคลแก่ผู้รับการสะเดาะเคราะห์และครอบครัว

วิทยานิพนธ์เรื่อง **พิธีสวดเคราะห์ที่วัดโบสถ์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี** ของวันเพ็ญ กาบทอง (2547) มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาความเชื่อและค่านิยมเรื่องการสวดเคราะห์ในสังคมไทยและวัดโบสถ์ ผลการศึกษาพบว่าในราชสำนักและแต่ละท้องถิ่นของประเทศไทยมีการประกอบพิธีนี้ควบคู่ไปกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา แต่เรียกชื่อแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งพิธีสวดเคราะห์จะกระทำคล้ายคลึงกันคือการสวดบูชาดวงดาวและทำบุญทำทาน และ 2. ศึกษาพฤติกรรมของผู้นำพิธีและผลที่มีต่อผู้เข้ารับการสวดเคราะห์ที่วัดโบสถ์ ผลการศึกษาพบว่าผู้นำพิธีให้แก่ผู้เข้ารับการสวดเคราะห์ที่วัดโบสถ์เป็นพระจำนวน 4 รูป และพระลูกวัด 3 รูป ขั้นตอนของพิธีและการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ประกอบพิธีทำให้ผู้เข้ารับการสวดเคราะห์เกิดความสบายใจและความมั่นใจที่จะต่อสู้อุปสรรค ทั้งนี้ พิธีสวดเคราะห์ยังคงดำรงอยู่อย่างมั่นคงในสังคมไทยเพื่อทำหน้าที่และแสดงบทบาทในการบำบัดจิตใจให้แก่คนในสังคม

วิทยานิพนธ์เรื่อง **ความเชื่อและพิธีกรรมสวดเคราะห์: กรณีศึกษาบ้านจวน ตำบลบ้านจวน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์** ของพระครูโพธิรัตนคุณ (2551) ผลการศึกษาพบว่าพิธีสวดเคราะห์ที่บ้านจวน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มี 3 ประเภท ได้แก่ 1. พิธีสวดเคราะห์แบบพราหมณ์ซึ่งเป็นการผสมผสานในเรื่องเวทมนต์คาถา ความเชื่อเรื่องผีสังเทวดา อิทธิฤทธิ์ของเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์กับความศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาพุทธ 2. พิธีสวดเคราะห์แบบพุทธพื้นบ้านซึ่งเป็นพิธีที่มีความคล้ายคลึงกับพิธีสวดเคราะห์แบบพราหมณ์แต่มีองค์ประกอบบางประการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ พิธีสวดเคราะห์แบบพุทธพื้นบ้านจะใช้บทสวดในพุทธศาสนาเป็นหลักและยังสามารถที่จะประกอบพิธีเองได้โดยไม่มีผู้นำพิธี และ 3. พิธีสวดเคราะห์หลวงซึ่งเป็นพิธีสวดเคราะห์ที่ส่วนใหญ่นิยมทำกันเป็นกลุ่มหรือทั้งหมดบ้านในโอกาสสำคัญ

วิทยานิพนธ์เรื่อง **ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการต่ออายุในทางพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อพิธีกรรมการสวดเคราะห์ต่ออายุในจังหวัดสุรินทร์** ของพระครูปฐม สังฆการ (2554) ผลการวิจัยพบว่าพระพุทธศาสนาได้เสนอแนวทางในการต่ออายุตามหลักของพระพุทธศาสนาด้วยการให้ชีวิตแก่ผู้อื่น การรักษาศีล และการเจริญภาวนา นอกจากนี้ พิธีกรรมการสวดเคราะห์ต่ออายุในจังหวัดสุรินทร์ยังมีการประกอบพิธีสวดเคราะห์ต่ออายุอย่างหลากหลายทั้งชาวสุรินทร์เชื้อสายเขมร กูย และลาว โดยแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็มีพิธีกรรมการสวดเคราะห์ต่ออายุแตกต่างกัน นอกจากนี้ เมื่อศึกษาการสวดเคราะห์ต่ออายุที่ทำโดยพระภิกษุในจังหวัดสุรินทร์พบว่าการประกอบพิธีกรรมที่มีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนา คือ การสวดพระปริตรเพื่อการสวดเคราะห์ต่ออายุ

จากการศึกษางานวิจัยที่ใช้ข้อมูลคติชนประเภทตำนานและนิทานจีนข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่ายังไม่พบการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตำนานไห้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ การศึกษาที่ใช้ข้อมูลคติชนประเภทพิธีกรรมตามคติจีนก็มักจะศึกษาพิธีกรรมกินเจและประเพณีในรอบปีซึ่งไม่พบการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพิธีแก้ปีชง นอกจากนี้ การศึกษาเกี่ยวกับการสวดเคราะห์ในสังคมไทยก็มักศึกษาพิธีสวดเคราะห์ที่ได้รับ

อิ ท ธิ พ ล จ า ก

คติชนชาวบ้าน คติพราหมณ์ และคติพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาการสะเดาะเคราะห์ตามคติจีน ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาดำเนินให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์และพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัย เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตำนานกับพิธีกรรมดังกล่าวที่จะช่วยให้เข้าใจลักษณะของสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมได้ต่อไป

บทที่ 2

ความเชื่อเรื่องปีชงและให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในสังคมจีน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาดำเนินงานให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์และพิธีแก้ปีชงซึ่งเป็นข้อมูลคติชนจีนที่เข้ามา มีบทบาทในสังคมไทยร่วมสมัย ในทางคติชนวิทยา ความเชื่อ (belief) ตำนาน (myth) และพิธีกรรม (ritual) เป็นข้อมูลคติชนที่สัมพันธ์กัน ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความเชื่อเรื่องชงและให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในสังคมจีนเป็นเบื้องต้น ก่อนจะกล่าวถึงตำนานให้ส่วยเอี้ยะที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในสังคมไทยและพิธีแก้ปีชงในสนามวิจัยที่ศึกษาในบทต่อ ๆ ไป

ผู้วิจัยจำแนกเนื้อหาในบทนี้ออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

- 2.1 ชง: ความหมายเชิงภาษาศาสตร์และวัฒนธรรมจีน
- 2.2 ให้ส่วยเอี้ยะ: เทพเจ้าประจำวัฏจักร 60 ปี ของจีน
- 2.3 “หลักจับกะจื้อ”: ความเชื่อเรื่อง 60 ราศีของจีน
- 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องปีชงกับให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์

2.1 ชง: ความหมายเชิงภาษาศาสตร์และวัฒนธรรมจีน

จากการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องชงที่ปรากฏในสังคมไทย ผู้วิจัยพบว่า มีหลักฐานลายลักษณ์อักษรที่อธิบายถึงข้อมูลคติชนจีนดังกล่าวค่อนข้างน้อยและเอกสารเหล่านี้มักระบุความหมายของคำว่า “ชง” อย่างคลุมเครือ นอกจากนี้ บทสัมภาษณ์เรื่องชงของนักโหราศาสตร์จีนชื่อดังหลายคนก็ปรากฏในสื่อโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ มีความคลาดเคลื่อนและไม่ตรงตามรากศัพท์เดิมที่คลี่คลายมาตามลำดับในปริบทของสังคมจีน ด้วยเหตุนี้ คติชนจีนดังกล่าวจึงถูกตีความและขยายความหมายออกไปต่าง ๆ นานา โดยเฉพาะความหมายในแง่ลบที่จะส่งผลร้ายต่อการดำเนินชีวิต

บทความเรื่อง “ชงในภาษาและวัฒนธรรมจีน” ของถาวร ลิกขโกศล ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ใน *จดหมายเหตุชาวอาศรมสยาม – จีนวิทยา* ฉบับที่ 157 สิงหาคม 2558 และฉบับที่ 158 กันยายน 2558 น่าจะอธิบายความหมายของคำว่า “ชง” ในปริบทของสังคมจีนได้กระจ่างที่สุดในขณะนี้ (2558) ผู้วิจัยสรุปเนื้อหาในบทความดังกล่าวซึ่งอธิบายคำว่า “ชง” ไว้ทั้งในเชิงภาษาศาสตร์และในเชิงวัฒนธรรมจีน ดังนี้

2.1.1 ชง: ความหมายเชิงภาษาศาสตร์

หลังจากจีนเปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบสาธารณรัฐ จีนมีการปฏิรูประบบตัวอักษรจีนแบบเดิมเป็นอักษรตัวย่อ (简体字) เพื่อความสะดวกในการเขียนมากขึ้น คำว่า 冲 กับ 衝 ซึ่งเป็นคำพ้องเสียงกันอ่านว่า “ชง” จึงถูกบัญญัติให้เขียนเป็นคำพ้องรูปกันเป็น 冲 แต่ในพจนานุกรมจะแยกอธิบายความหมายของคำดังกล่าว ดังนี้

คำว่า “ชง” ที่มาจากตัวอักษร 冲 ประกอบด้วยส่วนบอกเสียง คือ 中 ที่อ่านว่า “จง” และมีส่วนบอกความหมาย คือ 冫 (น้ำ) ซึ่งมีรูปเต็มคือ 水 เมื่อรวมกันจึงหมายถึง น้ำกระฉอก น้ำพุ่งขึ้น ต่อมาคำนี้ได้รับการขยายความหมายไปอีกมากมาย หนึ่ง ชงในความหมายนี้ไทยนิยมมาใช้ด้วยดังที่พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานนิยามความหมายไว้ว่า ชง หมายถึง ก. เหนี่ยวน้ำร้อนลงบนใบชาหรือสมุนไพร ไ้ พ ร บ า ง ช นี ด เพื่อสกัดสาร กลิ่น หรือ รส ที่ต้องการ เช่น ชงชาจีน ชงชาดอกคำฝอย, ใช้น้ำร้อนทำให้ละลาย เช่น ชงนม, เหนี่ยวน้ำร้อนจากกาลลงในภาชนะอื่น เช่น ชงน้ำร้อนใส่กระติก เป็นต้น

คำว่า “ชง” ที่มาจากอักษร 衝 คำนี้ มาจากอักษร 行 (เดิน แถว แนว ทาง) แล้วแยกเป็น 彳 亍 แทรกอักษร 童 ลงตรงกลาง ต่อมาเปลี่ยนเป็นอักษร 重 เมื่อนำเสียงของอักษร 重 รวมกับความหมายของ 行 จึงหมายถึง “เส้นทางยาวใหญ่ไปได้ทั่วทุกถิ่น” ภายหลัง “ชง” ในความหมายนี้ได้รับการขยายความหมายออกไปมากมาย เช่น พุ่งโผน ชน กระแทก กระแทกกระทั้น โจมตี ชัดแย้ง ล่วงเกิน เป็นต้น

ด้วยเหตุดังกล่าว คำว่า “ชง” จึงมีหลายความหมาย ทั้งนี้ ต้องพิจารณาจากคำที่ประสมหรือซ้อนอยู่จึงจะทราบความหมายอย่างชัดเจน กล่าวเฉพาะ 冲 ที่มาจากอักษร 衝 ซึ่งมีความหมายหลักว่า “เส้นทางใหญ่ยาว” เมื่อนำไปประสมกับคำอื่นก็จะมีความหมายที่แตกต่างกันไป เช่น 要冲 (ศูนย์กลางคมนาคม) (冲要) พุ่งเข้า (冲刺) ชน กระแทก ปะทะ (冲撞) กระแทก ตี โจมตี (冲击)

บุก โจมตี (冲锋) ชัดแย้ง (冲突) บุกรุก รุกล้ำ ล่วงเกิน ชัดแย้ง (冲犯) “ชง” ในความหมายโหราศาสตร์ของจีน น่าจะตรงกับภาษาจีนว่า 冲突 ที่อ่านว่า “ชงทู่” หมายถึง ชัดแย้ง หรือ 冲犯 ที่อ่านว่า “ชงฟาน” หมายถึง ล่วงเกิน ชัดแย้ง นอกจากนี้ ในมหาพจนานุกรมจีน (汉语大词典) เล่ม 3 อธิบายคำว่า “ชง” ที่มาจากอักษร 衝 รวมทั้งคำประสมที่เกิดจากคำนี้ไว้ในหน้า 1083 - 1090 ซึ่งเป็นความหมายในเชิงโหราศาสตร์จีนที่อยู่ในคำว่า 衝犯 ที่อ่านว่า “ชงฟาน” ในสำเนียงแต้จิ๋วออกเสียงว่า “ชงหวม” ดังนี้

1. ฝ่า กระทบ (冲冒, 触犯)
2. บุกรุก (进犯)

3. ล้วงเกิน ปะทะ ชัดแย้ง (冒犯, 冲撞)
4. ความเชื่อองมงายในอดีตอย่างหนึ่ง เชื่อว่าธาตุทั้ง 5 ชัดหรือข่มกันอยู่ (旧时一种迷信说法, 谓五行相冲克)

สองคำสุดท้ายในคำนิยามของความหมายลำดับที่ 4 คือ 冲克 อ่านว่า “ซงเค่อ” ประกอบด้วยคำว่า 冲 คือ ชัดแย้ง และคำว่า 克 คือ ข่ม ปราบ เอาชนะกัน คือที่มาของคำว่า “ซง” ในเชิงโหราศาสตร์จีน

จากคำอธิบายเกี่ยวกับที่มาของคำว่า “ซง” ในเชิงภาษาศาสตร์ข้างต้นนี้ ผู้วิจัยสรุปว่าคำว่า “ซง” มีที่มาที่ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางโหราศาสตร์จีน ผู้ที่ใช้คำนี้ก็ยิ่งต้องใช้อย่างผู้ที่เข้าใจวัฒนธรรมจีนอย่างลึกซึ้งด้วย เพราะมิฉะนั้นก็จะทำให้เกิดการเข้าใจที่คลาดเคลื่อน

2.1.2 ซง: ความหมายเชิงวัฒนธรรมจีน

ถาวร ลิกขโกศลยังอธิบายถึงซง (冲) ในเชิงวัฒนธรรมจีนต่อไปว่าเป็นข้อห้ามเกี่ยวกับโชคกลางหรือการถือเคล็ดประเภทหนึ่งของคำว่า “จิ้นจี้” (禁忌) หรือในสำเนียงแต้จิ๋วออกเสียงว่า กิมกี้ ซึ่งนิยมตัดเหลือ กี้ (忌) แปลว่า ข้อห้ามซึ่งสามารถแยกย่อยไปได้อีกหลายประเภท ซงจัดเป็นข้อห้ามหรือกี่ยุ่ประเภทหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้ ความเชื่อเรื่อง “ซง” มีที่มาจากเรื่องเบญจธาตุชัดหรือข่มกัน (五行冲克, 五行相克) กล่าวคือหลักปรัชญาสำนักหยินหยางเชื่อว่าโลกนี้มีธาตุมูลฐานอยู่ 5 อย่าง คือ ดิน (土) น้ำ (水) ไฟ (火) ไม้ (木) และโลหะ (金) สรรพสิ่งในโลกนี้ล้วนมีธาตุเหล่านี้ประกอบหรือกำกับอยู่ เช่น

ตารางที่ 1 ธาตุและพลังประจำปีนักษัตรจีน

ปีนักษัตร	ธาตุ	พลัง
1. ปีหนู	ธาตุน้ำ	หยาง
2. ปีวัว	ธาตุดิน	หยิน
3. ปีเสือ	ธาตุไม้	หยาง
4. ปีกระต่าย	ธาตุไม้	หยิน
5. ปีมังกร	ธาตุดิน	หยาง
6. ปีงู	ธาตุไฟ	หยิน
7. ปีม้า	ธาตุไฟ	หยาง
8. ปีแพะ	ธาตุดิน	หยิน
9. ปีลิง	ธาตุโลหะ	หยาง
10. ปีไก่	ธาตุโลหะ	หยิน
11. ปีหมา	ธาตุดิน	หยาง

12. ปี่หมู	ธาตุน้ำ	หยิน
------------	---------	------

ธาตุทั้ง 5 นี้จะให้กำเนิดและขัดหรือข่มกันและกันเป็นวงจรไปไม่สิ้นสุด กล่าวคือ ธาตุดินให้กำเนิดโลหะ โลหะให้กำเนิดน้ำ น้ำให้กำเนิดไม้ ไม้ให้กำเนิดไฟ ไฟให้กำเนิดดิน ในแง่การขัดหรือข่มกัน คือ ธาตุดินข่มน้ำ น้ำข่มไฟ ไฟข่มโลหะ โลหะข่มไม้ ไม้ข่มดิน ทั้งนี้ ธาตุที่เป็นคู่ให้กำเนิดกันจะเกื้อกูลจุน

เอ จี อ ให้ความงอกงามแก่กัน ส่วนคู่ขัดหรือข่มกันจะควบคุมกันหรือกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสมดุลและกลมกลืนกันอันเป็นปรัชญาเรื่องการเกิดขึ้น เปลี่ยนแปลง และแตกดับของสรรพสิ่งในโลกตามหลักปรัชญาสำนักหยินหยาง ด้วยเหตุนี้ ตามความเข้าใจเชิงโหราศาสตร์อย่างชาวบ้าน “ชง” จึงหมายถึง ขัดแย้งหรือเข้ากันไม่ได้ อาทิ ก. ชงกับ ข. หมายความว่า ก. กับ ข. เข้ากันไม่ได้หรือขัดกันตามเกณฑ์โหราศาสตร์จีน หรือ ปีหนูชงกับปีงู หมายความว่า คนที่เกิดสองปีนี้มีดวงขัดกันหรือเข้ากันไม่ได้

อนึ่ง ชาวจีนมีวิธีการแก้ชงหรือก็ประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันไปเฉพาะกรณี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กรณีที่ 1 การแก้เคล็ดเปลี่ยนร้ายให้กลายเป็นดี

ในภาษาจีนมีคำศัพท์คำหนึ่งที่ว่า 中喜 อ่านว่า “ชงสี” และในสำเนียงแต้จิ๋วออกเสียงว่า “ชงฮี้” แปลว่าเติมความยินดีมีสุข เป็นวิธีแก้เคล็ดเปลี่ยนร้ายให้กลายเป็นดีวิธีหนึ่ง เช่น คนป่วยอยู่ชুবเซียว ก็ให้แต่งตัวสวยสีฉูดฉาดแก้ความชুবโทรมเป็นความสดใสรุ่งเรือง ชงสีจึงมีนัยความหมายว่า

เพิ่มความสุขเพื่อขับไล่ความทุกข์และเรื่องร้าย

กรณีที่ 2 การแก้ก็และชงทุกกรณี

วิธีแก้ที่ง่ายและใช้ได้กับการแก้ก็และชงทุกเรื่องคือการใช้กระดาษเหลืองเขียนอักษร 百事无忌 อ่านว่า “ไปสี่อู่จี้” หรือ 百无禁忌 อ่านว่า “ไปอู่จิ้นจี้” อักษรสี่ตัวนี้แปลว่า “ทุกกิจการไม่มีข้อห้าม (ก็) ไต ๆ” หรือ “ไม่มีข้อห้าม (ก็) ไต ๆ” ดังที่เห็นได้ตามงานศพของชาวจีน เนื่องจากชาวจีนมีความเชื่อเรื่องวัน เดือน ปีเกิด ของคนตายที่อาจจะ “ชง” กับผู้มาร่วมงาน หรือมีเคล็ดข้อห้ามอื่นอีก จึงแก้ด้วยการเขียนข้อความดังกล่าวติดไว้ในงาน เป็นการแก้ “ชง” และ “ก็” ทั้งปวง

ความจริงข้อความที่สมบูรณ์มีสองวรรค อ่านจากซ้ายไปขวา ดังนี้ วรรคที่ 1 太公

在此 (ไท่กงไจ้ฉื่อ) “ไท่กงอยู่ที่นี้” วรรคที่ 2 百事无忌 (ไปสี่ อู่ จี้) “ร้อยเรื่องไร้ข้อห้าม” จากข้อความวรรคที่สองอาจเขียนต่างเป็น 百无禁忌 (ไปอู่จิ้นจี้) แปลว่า “ไม่มีข้อห้ามใด ๆ” ก็ได้ ส่วนคำว่า “ไท่กง” (เป็นคำยกย่องมีความหมายคล้ายสมเด็จพระยาหรือรัฐบุรุษอาวุโส) หมายถึง “เจียงไท่กง” (姜太公)

บุคคลในประวัติศาสตร์ผู้ร่วมก่อตั้งราชวงศ์โจว เมื่อ 1053 ปี ก่อนพุทธศักราช ซึ่งกลายเป็นบุคคลผู้ศักดิ์สิทธิ์ในตำนาน ชาวจีนเชื่อกันว่ามีชื่อท่านอยู่ที่ใดที่นั่นไร้ก็ไร้ซึ่งทุกประการ เรื่องของท่านมีรายละเอียดอยู่ในนิยายอิงพงศาวดารเรื่องห้องสิน (封神) อ่านว่า “เฟิงเสิน” หมายถึงแต่งตั้งเทพเจ้า) ตามตำนานและนิยายเรื่องห้องสิน กล่าวว่าเจียงไท่กงได้รับมอบหมายให้แต่งตั้งดวงวิญญาณของผู้ตายในสงครามครั้งใหญ่ระหว่างพระเจ้าโจวหวางกษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ซางกับโจวอู่หวางประมุขแคว้นโจวซึ่งเป็นเมืองขึ้นให้เป็นเทพเจ้าทั้งฝ่ายดีและร้าย เจียงไท่กงแต่งตั้งเทพดาอย่างเหมาะสมยุติธรรมจนไม่เหลือตำแหน่งสำหรับตนเอง มีตำนานของชาวบ้านเล่าเสริมว่าเดิมทีเจียงไท่กงจะครองตำแหน่งเจ้าแห่งภูเขาสู่หม่าฮาบรพตอันดับหนึ่งซึ่งคุมยมโลกทั้งหมด แต่เมื่อพบว่าลิ้มแต่งตั้งหวงเพยหู่ (อิงป่วยฮอ) ขุนนางตงฉินของโจวหวาง จึงยกตำแหน่งนี้ให้เทพทั้งหลายต่างซาบซึ้งใจในความยุติธรรมและเสียสละของท่าน จึงตกลงกันว่าถ้าเจียงไท่กงไปถึงถิ่นปกครองของเทพองค์ใด เทพองค์นั้นจะหลีกไกลไป 90 ลี้ ยกให้เจียงไท่กงเป็นใหญ่ในเขตการปกครองของตนเองแทน ด้วยเหตุนี้ เมื่อชื่อหรือรูปเจียงไท่กงไปปรากฏที่ใด เทพเจ้าของถิ่นนั้นต้องหลีกไปไกล อับมงคลหรือข้อห้าม (“กั” รวมทั้ง “ซง”) ก็จะหมดไปจากที่นั้นเพราะท่านเป็นคนดี ย่อมเกิดสิริมงคลแก่ที่นั้นแทน ฉะนั้น คนจีนจึงนิยมแขวนรูปท่านซึ่งมีข้อความว่า “เจียงไท่กงอยู่ที่นี้ ไม่มีข้อห้ามใด ๆ” ติดไว้ที่บ้านสำหรับขับไล่อับมงคลทั้งหลาย โดยมีรูปยันต์แปดเหลี่ยม (รวมทั้ง ไ้เก็ก หยินหยาง และปา - กว้า ลายลักษณะทั้งแปดไว้ด้วยกันเป็นพลังอำนาจของธรรมชาติ) อยู่เหนือศีรษะท่าน พร้อมกับข้อความดังกล่าวข้างต้น แต่ถ้าในสถานที่จัดงานก็นิยมเขียนข้อความสองวรรค ต่อมานิยมลระวรรคแรกเขียนเฉพาะวรรคหลังเท่านั้น ดังเห็นได้ในสถานที่จัดงานศพชาวจีน

นอกจากนี้ ถาวร ลิกโกศล ได้อธิบายเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวเพิ่มเติมในงานเสวนาเรื่อง**ความเข้าใจเรื่องซง แก้วซง และพิชิตซง** ซึ่งจัดโดยมูลนิธิเสฐียรโกเศศ - นาคะประทีป เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2559 ว่าความเชื่อเรื่องซงในวัฒนธรรมจีนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. คนเป็นซงกับอำนาจลึกลับ คือ การซงกับรอบปีนักษัตร เช่น การตกเกณฑ์ซงเมื่ออายุ ครบรอบ 12 ปี เช่น อายุ 24, 36, 48, 60 ปี เป็นต้น
2. คนเป็นซงกับคนเป็น การซงลักษณะนี้มักถือเคร่งครัดเฉพาะคนที่จะแต่งงานกัน โดยทางครอบครัวจะนำวันเดือนปีและเวลาเกิดของคู่บ่าวสาว รวมทั้งสถานที่เกิดและสภาวะแวดล้อมของสถานที่เกิดให้หมอดูประจำหมู่บ้านดูว่ามีดวงขัดกันหรือไม่ ทั้งนี้ การคำนวณดวงชะตาตามหลักโหราศาสตร์จีนมีความซับซ้อนและละเอียดปลีกย่อยมาก ซงที่ให้ผลดีก็มี อาทิ หากวันเดือนปีและเวลาเกิดของคู่บ่าวสาวซงกันทุกตำแหน่งก็จะกลายเป็นมหามงคล
3. คนเป็นซงกับคนตาย คือ ในพิธีทำศพของชาวจีนจะมีขั้นตอนสำคัญ 2 ขั้นตอน คือ การอาบน้ำศพและการบรรจุศพลงโลง เมื่อมีคนตาย ทางครอบครัวจะนำวัน

เดือนปีและเวลาเกิดของคนตายให้หมอดูประจำหมู่บ้านดูเพื่อหาฤกษ์บรรจุศพลงโลง หลังจากนั้นหมอดูจะแจ้งว่าเวลาบรรจุศพลงโลงชงกับคนเกิดปีใด
 บู ค ค ล ที่ เ ก ิด
 ปีนั้นก็จะถูกห้ามไม่ให้เข้าร่วมในพิธีบรรจุศพลงโลง แต่สามารถเข้าร่วมงานและพิธีอื่นในงานศพได้ นอกจากนี้ ขั้นตอนสำคัญบางขั้นตอนในพิธีศพของชาวจีน ญาติร่วมแซ่สายตรงเท่านั้นที่จะได้รับอนุญาตให้สามารถเข้าร่วมพิธีได้ เนื่องจากชาวจีนเกรงว่าจะมีบุคคลนอกแซ่ที่ไม่หวังดีจะมาทำคุณไสยหรือ
 ท ี ำ ล ำ ย ฮ ว ง จู๋ ย
 ของพิธีศพ

จากคำอธิบายเกี่ยวกับคำว่า “ชง” ในเชิงภาษาศาสตร์และวัฒนธรรมจีน ของถาวรสิกขโกศล ทั้งหมดข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าความเชื่อเรื่อง “ชง” เป็นคติชนจีนที่มีความซับซ้อนซึ่งมีที่มาจากความเชื่อเรื่องการขัดหรือข่มกันระหว่างธาตุทั้ง 5 ของจีน เพื่อควบคุมสรรพสิ่งให้ดำเนินควบคู่กับการก่อกำเนิดอย่างสมดุลตามหลักปรัชญาสำนักหยินหยาง ดังนั้น “ชง” จึงไม่ได้มีความหมายในด้านร้ายเพียง
 ดั ำ น เ ตี ย ว
 แต่ชงเป็นปกติวิสัยของธรรมชาติ ทั้งนี้ วิธีแก้ชงแต่เดิมก็สามารถทำได้หลากหลายวิธีและไม่ยุ่งยากซับซ้อน

2.2 ไข่มุกไข่มุก: เทพเจ้าประจำวัฏจักร 60 ปี ของจีน

ไข่มุก (太岁) เป็นเทพที่ดุร้ายองค์หนึ่งในวัฒนธรรมพื้นบ้านจีน ชาวบ้านจึงเกรงกลัวและหลีกเลี่ยงการทำให้เทพไข่มุกไม่พอใจ เดิมทีคำว่า “ส่วย” (岁) หมายถึงดาวพฤหัสบดีซึ่งได้รับการนับถือในฐานะประธานของดวงดาวทั้งปวง และชาวบ้านเชื่อว่ามีความสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าอีกดวงหนึ่งที่โคจรสวนทางคู่ไปกับดาวพฤหัสบดี ดาวดวงนั้นมีชื่อว่า “ไข่มุก” ทิศทางการโคจรของดาวไข่มุกจะเปลี่ยนทุก ๆ ปี และตำแหน่งการเคลื่อนที่ของดาวดวงนี้ได้รับการนับถือว่าเป็นทิศศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น ชาวบ้านจึงมีข้อห้าม (taboo) มากมายเกี่ยวกับการละเมิดทิศศักดิ์สิทธิ์นี้ อาทิ การก่อสร้าง การย้ายที่อยู่อาศัย การจัดงานแต่งงาน ในทิศที่ไปกระทบหรือรบกวนไข่มุก ในสมัยราชวงศ์ซ่งดาวดวงนี้ได้รับการเลื่อนสถานะในการนับถือเป็นเทพเจ้า และต่อมาในสมัยราชวงศ์หมิงความเชื่อเกี่ยวกับเทพไข่มุกก็ได้รับอนุญาตจากราชสำนักให้มีการถวายเครื่องเซ่นไหว้และจัดตั้งแท่นสำหรับบูชาได้²

² Tai Sui [ออนไลน์]. 19 สิงหาคม 2557. เข้าถึงได้จาก: <http://traditions.cultural-china.com/en/212Traditions1754.html>

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนี้สอดคล้องกับคำอธิบายของถาวร ลิกชโกศล ในงานเสวนาเรื่อง **ความเข้าใจเรื่องซง แก่ซง และพิซิดซง** ซึ่งจัดโดยมูลนิธิเสฐียรโกเศศ - นาคะประทีป เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2559 ไว้ว่าชาวจีนโบราณคำนวณปฏิทินจากการสังเกตดวงดาวบนท้องฟ้า ปฏิทินโบราณนี้มี 2 ระบบ คือ

1. การสังเกตการณ์เคลื่อนที่ของดาวเคราะห์โดยยึดเอาการเคลื่อนที่ของดาวพฤหัสบดีเป็น
 ห ล ก
 เนื่องจากคาบเวลาการโคจรรอบดวงอาทิตย์ของดาวพฤหัสบดีคือ 11.86 ปี โดยเฉลี่ย
 คือ 12 ปี ดังนั้น เมื่อดาวพฤหัสบดีเคลื่อนที่ไป 1 ปีก็เท่ากับ 1 ราศีจีน และดาวพฤหัสบดี
 จะเคลื่อนจากทิศเหนือไปทิศตะวันตกหรือเคลื่อนที่แบบทวนเข็มนาฬิกา นอกจากนี้
 ชาวจีนมีความเชื่อแบบทวินิยม อาทิ มีหยินก็ต้องมีหยาง บนฟ้ามีดาวพฤหัสบดีหรือ
 “ ซู่ ย ชี ง ”
 (岁星) หรือ “ส่วยแซ” ในภาษาจีนสำเนียงจีนแต้จิ๋ว “ซิง” หรือ “แซ” แปลว่าดาว
 ส่วนคำว่า “ซู่ย” หรือ “ส่วย” แปลว่าปีหรืออายุ รวมความแปลว่า “ดาวบอกปี”
 หรือดาวพฤหัสบดีนั่นเอง ดังนั้น ต้องมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อีกหนึ่งที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า
 เคลื่อนที่คู่กับดาวพฤหัสบดี สิ่งนั้นอยู่ในดินเรียกว่า “ไท่ซู่ย” หรือ “ไท่ส่วย” ใน
 ภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋ว นั่นคือ “พญาปี” ตามความเชื่อทางโหราศาสตร์ เมื่อทารก
 ก า เ น ด กี้ จ ะ มี พ ญ า ปี
 ทับลัคนาหรือทับราศีเกิดพอดี และเมื่ออายุครบรอบทุก ๆ 12 ปี ก็มักจะประสบ
 เคราะห์ร้าย ชาวบ้านจึงเกรงกลัวและเคารพพญาปี เพราะถือว่าพญาปีเป็นหัวหน้า
 ของปีนักษัตรทั้ง 12 ปี ด้วย ปีเกิดหรือปีนักษัตรของมนุษย์จึงเป็นหนึ่งในบริวารของ
 พ ญ า ปี นั น เ อ ง
 ในสมัยโบราณทารกเสียชีวิตง่าย ชาวบ้านเชื่อว่าหากทารกมีชีวิตครบหนึ่งปีถือว่า
 จะรอดตาย แต่หากเสียชีวิตก่อนครบปี นั้นหมายความว่าถูกพญาปีเอาชีวิตไป
 นอกจากนี้ ชาวบ้านเชื่อว่าหากปีนี้ไท่ส่วยอยู่ทิศไหน ก็จะไม่ทำการก่อสร้างในทิศนั้น
 เพราะหากขุดไปเจอก้อนเนื้อใหญ่ในดิน นั่นอาจเป็นไท่ส่วยจะประสบเคราะห์หนัก
2. การสังเกตการณ์เคลื่อนที่ของดาวฤกษ์โดยยึดเอาดาวจระเข้ที่อ่านออกเสียงใน
 ภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋วว่า “ดาวปักเต้า” หรือ “ดาวกระบวยเหนือ” หรือตามเข้าใจ
 ของคนไทยคือ “ดาวจระเข้” ดาวดวงนี้สามารถเห็นได้ตลอดทั้งปี ถ้าปลายกระบวยชี้
 ไปทางทิศเหนือจะเป็นฤดูหนาว ชี้ไปทิศตะวันออกจะเป็นฤดูใบไม้ผลิ ชี้ไปทิศใต้เป็น
 ฤดูร้อน และชี้ไปทิศตะวันตกเป็นฤดูใบไม้ร่วง

ในขณะที่หนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไท่ส่วยเอี้ยะ (2550: คำนำ) ระบุว่าไท่ส่วยก็มีอิทธิพลไม่น้อย
 เช่นกันตามความเชื่อทางโหราศาสตร์ระบบภูมิพยากรณ์หรือฮวงจุ้ย กล่าวคือ ในการประกอบกิจการใด ๆ ก็

ด ๑ ม

คนจีนมักจะพึ่งซินแสเพื่อหาฤกษ์ยามอันเหมาะสม เช่น ขุดดิน ขุดคลอง สร้างบ้าน จะต้องหลีกเลี่ยงมิให้กระทบกับทิศทางที่สถิตของไ้ส่วยประจำปีนั้น ๆ หากไม่แล้วก็จะถูกลงทัณฑ์ เคราะห์หามยามร้ายก็จะถามหาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จนกลายเป็นคำพังเพยของคนจีนสมัยก่อนว่า “ขุดดินบนหัวไ้ส่วย” (太岁头上动土) ซึ่งปัจจุบันแผลงความหมายเป็นการล่วงเกินผู้มีอำนาจหรือผู้มีอิทธิพล นอกจากนี้ ตำราเล่มดังกล่าวยังระบุอีกว่า (2550: คำนำ) ไ้ส่วยเอี้ยะ (太岁爷) หรือเทพเจ้าแห่งดวงชะตาที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฏจักร 60 ปี ของจีน และมีการนำบุคคลในประวัติศาสตร์จีน จำนวน 60 คน มาเป็นสัญลักษณ์แทนปี ทั้ง 60 ปีนี้ บุคคลเหล่านี้มีเกียรติศักดิ์และฐานันดรศักดิ์ต่างกัน กำเนิดต่างเวลาและต่างสถานที่กัน แต่สิ่งที่เหมือนกันก็คือต่างก็ได้เป็นผู้มีคุณูปการอันยิ่งใหญ่และทำคุณประโยชน์อันใหญ่หลวงให้แก่แผ่นดิน มีความซื่อสัตย์สุจริตกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ได้รับการสดุดีกล่าวขวัญในเกียรติคุณความดีมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานนับพันปี อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่อนุชนรุ่นหลัง ภายหลังเมื่อชีวิตจึงได้รับการสถาปนาอวยยศให้เป็น “เซียน” (仙) หรือเทพเจ้าที่คุ้มครองบ้านเมืองในสมัยนั้น วีรบุรุษหรือขุนพลที่มีชื่อเสียงในสมัยโบราณ ทั้ง 60 คน ได้รับการสถาปนาเป็นเทพไ้ส่วยเมื่อใดไม่ปรากฏชัด แต่อารามในลัทธิเต๋าทุกอารามต่างมีรูปปั้นของบุคคลเหล่านี้ สถิตอยู่เนิ่นนานแล้ว มีการกราบไหว้บูชาขอพรกันสืบเนื่องมาเป็นประเพณีนับพันปี ทั้งนี้ บุคคลทั้ง 60 คน ต่างได้รับการสถาปนาเป็น “ต้าเจียงจวิน” (大将军) หรือ “ไ้ส่วยเอี้ยะ” ในภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋วแปลว่า “จอมทัพ” ทำหน้าที่คุ้มครองดวงชะตาชาวประชาทั้งหมด

หนังสือประวัติองค์ไ้ส่วยเอี้ยะ (2552) ซึ่งได้รับการแปลและเรียบเรียงจาก 太岁神传略 (2546) ของสำนักไป๋อวี่น (白云观) กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน ระบุว่า (2552: 143) ไ้ส่วยคือเทพเจ้าดาวประจำปี รอบละ 60 ปี ไ้ส่วย มีทั้งหมด 60 องค์ แต่ละองค์จะมีพระนามของตนเอง บุคคลในโลกนี้มีความเกี่ยวข้องกับเทพเจ้าไ้ส่วย 2 องค์ คือ 1. ไ้ส่วยประจำปีชะตาเกิด (本命太岁) จะไม่เปลี่ยนแปลงและควบคุมดวงชะตาชีวิตของบุคคลนั้นตั้งแต่เกิดแก่เจ็บตายและชะตาชีวิตรายปี 2. ไ้ส่วยประจำปีจร (值年太岁、当年太岁) จะโคจรเปลี่ยนไปตามจักรราศี คุมชะตาประจำปี

ตารางที่ 2 พระนามไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์

1. จินป๋ันต้าเจียงจวิน (金辨大将军)	31. จ้างฉือต้าเจียงจวิน (章词大将军)
2. เฉินไฉต้าเจียงจวิน (陈材大将军)	32. หยางเซียนต้าเจียงจวิน (杨仙大将军)
3. เกิงจิ้งต้าเจียงจวิน (耿章大将军)	33. ก่วนจิ้งต้าเจียงจวิน (管仲大将军)
4. เซินซิงต้าเจียงจวิน (沈兴大将军)	34. ถังฉาต้าเจียงจวิน (唐杰大将军)
5. จ้าวต้าต้าเจียงจวิน (赵达大将军)	35. เจียงบูต้าเจียงจวิน (姜武大将军)
6. กัวฉานต้าเจียงจวิน (郭灿大将军)	36. เซี่ยไท่ต้าเจียงจวิน (谢太大将军)
7. หวางจี้ต้าเจียงจวิน (王济大将军)	37. หลูมีต้าเจียงจวิน (卢秘大将军)
8. หลี่ซู่ต้าเจียงจวิน (李素大将军)	38. หยางซินต้าเจียงจวิน (杨信大将军)

9. หลิวหวังต้าเจียงจวิน (刘旺大将军)	39. เฮ่อเอ๋อต้าเจียงจวิน (贺谔大将军)
10. คังจื่อต้าเจียงจวิน (康志大将军)	40. ผีสื่อต้าเจียงจวิน (皮时大将军)
11. ซื่อกวางต้าเจียงจวิน (施广大将军)	41. หลี่เฉิงต้าเจียงจวิน (李诚大将军)
12. เริ่นเป่าต้าเจียงจวิน (任保大将军)	42. อู๋ซู่ต้าเจียงจวิน (吴遂大将军)
13. กั๋วจยาต้าเจียงจวิน (郭嘉大将军)	43. เหวินเจ้อต้าเจียงจวิน (文哲大将军)
14. หวางเหวินต้าเจียงจวิน (王文大将军)	44. เมี่ยวป๋ิงต้าเจียงจวิน (缪丙大将军)
15. หลู่เซียนต้าเจียงจวิน (鲁先大将军)	45. ซีเฮ่าต้าเจียงจวิน (徐浩大将军)
16. หลงจ้งต้าเจียงจวิน (龙仲大将军)	46. เฉิงเป่าต้าเจียงจวิน (程宝大将军)
17. ต่งเต๋อต้าเจียงจวิน (董德大将军)	47. เอ๋อมีต้าเจียงจวิน (儿秘大将军)
18. เจิ้งตันต้าเจียงจวิน (郑但大将军)	48. เย่เจียนต้าเจียงจวิน (叶坚大将军)
19. ลู่หมิงต้าเจียงจวิน (陆明大将军)	49. ชิวเต๋อต้าเจียงจวิน (丘德大将军)
20. เว่ยเหรินต้าเจียงจวิน (魏仁大将军)	50. จูเต๋อต้าเจียงจวิน (朱得大将军)
21. ฟังจางต้าเจียงจวิน (方章大将军)	51. จางฉาวต้าเจียงจวิน (张朝大将军)
22. เจียงฉงต้าเจียงจวิน (蒋崇大将军)	52. ่วานชิงต้าเจียงจวิน (万清大将军)
23. ไป่หมินต้าเจียงจวิน (白敏大将军)	53. ซินย่าต้าเจียงจวิน (辛亚大将军)
24. ฟงจี้ต้าเจียงจวิน (封济大将军)	54. หยางเยียนต้าเจียงจวิน (杨彦大将军)
25. โจวถิงต้าเจียงจวิน (邹镗大将军)	55. หลีชิงต้าเจียงจวิน (黎卿大将军)
26. ฟุโย่วต้าเจียงจวิน (傅佑大将军)	56. ฟุสง่าต้าเจียงจวิน (傅赏大将军)
27. อู๋หวานต้าเจียงจวิน (邬桓大将军)	57. หมาวจื่อต้าเจียงจวิน (毛梓大将军)
28. ฟานหนิงต้าเจียงจวิน (范宁大将军)	58. สือเจิ้งต้าเจียงจวิน (石政大将军)
29. ผิงไท่ต้าเจียงจวิน (彭泰大将军)	59. หงฉงต้าเจียงจวิน (洪充大将军)
30. ซีตันต้าเจียงจวิน (徐单大将军)	60. อวี๋เฉิงต้าเจียงจวิน (虞程大将军)

จากข้อมูลทั้งหมดข้างต้นนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่าชาวจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับไ้ส่วยเอี๊ยะ ดังนี้ 1. ไ้ส่วยเอี๊ยะในฐานะดาวประจำปี 2. ไ้ส่วยเอี๊ยะในฐานะเทพเจ้าผู้เป็นประจำปีจักร 60 ปี และ 3. ไ้ส่วยเอี๊ยะในฐานะวีรบุรุษจีน การเคารพนับถือดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องไ้ส่วยเอี๊ยะค่อย ๆ ถูกสร้างให้เป็นเห็นรูปธรรมอย่างชัดเจนมากขึ้น

2.3 “หลักจับกะจื่อ”: ความเชื่อเรื่อง 60 ราศีของจีน

คำว่า 太岁, 太岁爷 “ไ้ส่วย หรือ ไ้ส่วยเอี๊ยะ” เชื่อว่าผู้สนใจในเรื่องวิชาโหราศาสตร์จีน และรู้เรื่องเกี่ยวกับประเพณีจีน มักคุ้นเคยกับคำนี้มาไม่มากก็น้อย สำหรับคำว่า 太岁 “ไ้ส่วย” มีความหมายว่า “เทพเจ้าผู้เป็นใหญ่ประจำปี” ซึ่งมีทั้งสิ้น 60 องค์ สลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปตาม “หลักจับ

ก ะ จี๋ อ ” ห รื อ
 ปี 60 กะจื้อ ซึ่งองค์ให้ส่วย ทั้ง 60 องค์ เกิดจากภูมิปัญญาของชาวจีนในสมัยโบราณ รวมถึงคติความเชื่อ
 กอปรกับขนบธรรมเนียมประเพณี โดยอาศัยการคำนวณตามหลักวิชาโหราศาสตร์จีน ใช้ราศีบน 十天干
 หรือในภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋ว เรียกว่า “จับเที่ยงกั้ง” มีทั้งสิ้น 10 ตัว มาจับคู่ผสมกับราศีล่าง 十二地支
 ห รื อ
 ในภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋ว เรียกว่า “จับยี่ตี้จี้” หรือ 12 นักซักร ราศีบนพลังหยางจับคู่กับราศีล่างพลังหยาง
 ราศีบนพลังหยินจับคู่กับราศีล่างพลังหยิน ผสมผสานได้ทั้งสิ้น 60 คู่ เรียกว่า 六十甲子 หรือในภาษาจีน
 สำเนียงแต้จิ๋ว เรียกว่า “หลักจับกะจื้อ” นำมากำหนดเป็นรอบปี 60 ปี หมุนเวียนต่อเนื่องอย่างไม่มีที่สิ้นสุด
 เพื่ออธิบายการก่อกำเนิดและเชื่อมโยงของกันและกันของทุกสรรพสิ่งตามหลัก 5 ธาตุ ตามหลักวิชา
 โหราศาสตร์จีน ส่วนองค์ให้ส่วยก็ยึดถือเอาบรรดาขุนพล ท่านผู้มีความรู้ความสามารถที่มีคุณงามความดี เป็น
 ที่เคารพนับถือ ในราชวงศ์ต่างๆ ของจีนในสมัยก่อน จำนวน 60 ท่าน มาผสมผสานกับ 六十甲子 หรือ
 “หลักจับกะจื้อ” แล้วจึงยกขึ้นให้เป็นเทพเจ้าผู้คุ้มครองรักษาในแต่ละปีตามหลักเทวคติ โดยกำหนดให้แต่ละ
 องค์อยู่ประจำในแต่ละปี รวมทั้งสิ้น 60 ปี (1 รอบ) 60 องค์ เรียกรวม ๆ ว่า 六十太岁星君 หรือใน
 ภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋ว เรียกว่า “หลักจับให้ส่วยแซกุง”

ภาพที่ 4 ให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์

ที่มา: <http://www.sages99.com/index.php/component/content/article/68-articles-/849-taisui2557>

ในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ (2552: 7) ระบุว่าเรื่องราวของมนุษย์เกิดขึ้นจากการกำหนดของ
 ฟาดินทั้งสิ้น มีคำกล่าวไว้ว่า “รู้ฟ้า รู้ดิน กำหนดจังหวะชีวิตได้” แต่ก็ใช่จะมีคนรู้ไปทุกคน มีคนจำนวนมากที่
 จะเอาชนะลิขิตของฟ้าจึงมีการค้นคว้าขึ้น ก็พบว่าชีวิตของคนเราล้วนเกิดจากลิขิตของฟ้า ซึ่งมีตัวแทนเกิดขึ้น
 เรียกว่า “เทียนกาน” มีตัวแทนเป็นตัวอักษรจีน 10 ตัว ในวิชาผูกดวงจีนเรียกว่า “ราศีบน” ดังนี้

ตารางที่ 3 ราศีบน (天干) ใน “หลักจับกะจื้อ”

อักษรจีน	ธาตุ	พลัง
----------	------	------

1. เจี่ย (甲)	ไม้	หยาง
2. อี้ (乙)	ไม้	หยิน
3. ปิ่ง (丙)	ไฟ	หยาง
4. ติง (丁)	ไฟ	หยิน
5. วู่ (戊)	ดิน	หยาง
6. จี (己)	ดิน	หยิน
7. เกิง (庚)	โลหะ	หยาง
8. ซิน (辛)	โลหะ	หยิน
9. เย็น (壬)	น้ำ	หยาง
10. กุ่ย (癸)	น้ำ	หยิน

ในหนังสือประวัติองค์ไท่ส่วยเอี๊ยะ (2552: 8) ระบุว่าระบุนี้ดีกว่าแต่ภายใต้ฝันพิภพนี้ เรื่องวุ่นวาย และความดีอยู่ที่ยุติการกระทำของมนุษย์ ถูกกำหนดเป็นตัวแทนเพื่อคานอำนาจของฟ้าและเปิดให้แก้ปัญหามีตัวแทนเป็นตัวอักษรจีน 12 ตัว และเป็นตัวแทนของ 12 นักษัตร ดังนี้

ตารางที่ 4 ราศีล่าง (地支) ใน “หลักจับกะจื่อ”

อักษรจีน	ธาตุ	พลัง
1. จื่อ (子)	น้ำ	หยาง
2. โฉ่ว (丑)	ดิน	หยิน
3. หยิน (寅)	ไม้	หยาง
4. เหมา (卯)	ไม้	หยิน
5. เฉิน (辰)	ดิน	หยาง
6. สือ (巳)	ไฟ	หยิน
7. หู่ (午)	ไฟ	หยาง
8. เว่ย (未)	ดิน	หยิน
9. เซิน (申)	โลหะ	หยาง
10. อี้ว (酉)	โลหะ	หยิน
11. ซวี (戌)	ดิน	หยาง
12. ไเฮ่ (亥)	น้ำ	หยิน

ถาวร ลิกชโกศล (2557: 21) กล่าวถึง ราศีล่าง หรือ ตีจื่อ (地支) ไว้ในหนังสือเทศกาลจีน และการเช่นไหว้ว่าเดิมใช้เป็นชื่อจักรราศีบนท้องฟ้า ต่อมาใช้บอกเวลาเป็นช่วงยาม ยามละ 2 ชั่วโมง กำกับ

บอกปีนักษัตร และเคยใช้เป็นชื่อเดือนด้วย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปการนำตี่จื่อไปใช้เรียกชื่อลำดับต่าง ๆ ในสังคมจีนตามที่ถาวร ลิกซโกศลกล่าวไว้ในหนังสือเล่มดังกล่าวออกมาเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การใช้ราศีล่างในการเรียกชื่อลำดับต่าง ๆ ของจีน

ราศีล่าง (地支)	ปีนักษัตร	เดือน	เวลา
1. จื่อ (子)	หนู	สิบเอ็ด	23.00 - 01.00
2. โฉ่ว (丑)	วัว	สิบสอง	01.00 - 03.00
3. หยิน (寅)	เสือ	อ้าย	03.00 - 05.00
4. เหม่า (卯)	กระต่าย	ยี่	05.00 - 07.00
5. เฉิน (辰)	มังกร	สาม	07.00 - 09.00
6. สือ (巳)	งู	สี่	09.00 - 11.00
7. หู่ (午)	ม้า	ห้า	11.00 - 13.00
8. เว่ย (未)	แพะ	หก	13.00 - 15.00
9. เซิน (申)	ลิง	เจ็ด	15.00 - 17.00
10. อี้ว (酉)	ไก่	แปด	17.00 - 19.00
11. ซวี (戌)	หมา	เก้า	19.00 - 21.00
12. ไเฮ่ (亥)	หมู	สิบ	21.00 - 23.00

ถาวร ลิกซโกศล (2557: 21) อธิบายเพิ่มเติมว่ายามจื่อเป็นยามแรก คนจีนจึงถือว่าเริ่มวันใหม่เมื่อ 23.00 น. หรือห้าทุ่ม แต่ที่ถือเอาเดือนสิบเอ็ดเป็นเดือนจื่อ เพราะจีนใช้ชื่อตี่จื่อทั้งสิบสองลำดับเดือนในสมัยราชวงศ์โจว ซึ่งเดือนสิบเอ็ดของปฏิทินปัจจุบันเป็นเดือนแรกของปี จึงตั้งชื่อเดือนอ้ายในครั้งนั้นว่าเดือนจื่อ เดือนอ้ายของปฏิทินปัจจุบันเป็นเดือนสามของปฏิทินโจว จึงเรียกเดือนหยิน หนึ่ง วันตงจื่อหรือเหยียนซึ่งเป็นวันปีใหม่ของดาราศาสตร์ก็อยู่ในช่วงเดือนจื่อ จึงถือเดือนนี้เป็นเดือนแรกของปีทางดาราศาสตร์อีกด้วย

ในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี๊ยะ (2552: 8) ระบุว่าเมื่อนำราศีบนกับราศีล่างมาจับตัวกันจนครบได้ 60 คู่ ที่เรียกว่า “หลักจับกะจื่อ” ที่นี้ไม่ต้องแปลกใจว่าทำไมเมื่ออายุครบ 60 ปี จะมีการทำบุญฉลองกัน เพราะถือว่าชีวิตได้ผ่านร้อนผ่านหนาวมาครบรอบ “หลักจับกะจื่อ” แล้ว แต่ในราศีบนและล่างนี้ ก็มีธาตุประจำอยู่ 5 ธาตุ คือ ไม้ ไฟ ดิน โลหะ น้ำ ดังนี้

ตารางที่ 6 60 คู่ธาตุของจีนหรือ 60 ราศีจีน

ธาตุโลหะ	ธาตุไม้	ธาตุน้ำ	ธาตุไฟ	ธาตุดิน
1. เจี่ยจื่อ (甲子)	13. ปิ่งจื่อ (丙子)	25. วู่จื่อ (戊子)	37. เกิงจื่อ (庚子)	49. เยินจื่อ (壬子)

2. อีฉั่ว (乙丑)	14. ดิงฉั่ว (丁丑)	26. จีฉั่ว (己丑)	38. ซินฉั่ว (辛丑)	50. กุ่ยฉั่ว (癸丑)
3. ปิ่งหยิน (丙寅)	15. วู่หยิน (戊寅)	27. เกิงหยิน (庚寅)	39. เย็นหยิน (壬寅)	51. เจี่ยหยิน (甲寅)
4. ดิงเหม่า (丁卯)	16. จีเหม่า (己卯)	28. ซินเหม่า (辛卯)	40. กุ่ยเหม่า (癸卯)	52. อี้เหม่า (乙卯)
5. วู่เฉิน (戊辰)	17. เกิงเฉิน (庚辰)	29. เย็นเฉิน (壬辰)	41. เจี่ยเฉิน (甲辰)	53. ปิ่งเฉิน (丙辰)
6. จีสี่อ (己巳)	18. ซินสี่อ (辛巳)	30. กุ่ยสี่อ (癸巳)	42. อี้สี่อ (乙巳)	54. ดิงสี่อ (丁巳)
7. เกิงหู่ (庚午)	19. เย็นหู่ (壬午)	31. เจี่ยหู่ (甲午)	43. ปิ่งหู่ (丙午)	55. วู่หู่ (戊午)
8. ซินเว่ย (辛未)	20. กุ่ยเว่ย (癸未)	32. อี้เว่ย (乙未)	44. ดิงเว่ย (丁未)	56. จีเว่ย (己未)
9. เย็นเฉิน (壬申)	21. เจี่ยเฉิน (甲申)	33. ปิ่งเฉิน (丙申)	45. วู่เฉิน (戊申)	57. เกิงเฉิน (庚申)
10. กุ่ยอ้ว (癸酉)	22. อี้อ้ว (乙酉)	34. ดิงอ้ว (丁酉)	46. จีอ้ว (己酉)	58. ซินอ้ว (辛酉)
11. เจี่ยชวี (甲戌)	23. ปิ่งชวี (丙戌)	35. วู่ชวี (戊戌)	47. เกิงชวี (庚戌)	59. เย็นชวี (壬戌)
12. อี้เฮ่ (乙亥)	24. ดิงเฮ่ (丁亥)	36. จีเฮ่ (己亥)	48. ซินเฮ่ (辛亥)	60. กุ่ยเฮ่ (癸亥)

จากตารางข้างต้นนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าคู่ธาตุลำดับที่มีราศีล่าง “จื่อ” คือ 1. เจี่ยจื่อ (甲子) 13. ปิ่งจื่อ (丙子) 25. วู่จื่อ (戊子) 37. เกิงจื่อ (庚子) 49. เย็นจื่อ (壬子) เปลี่ยนธาตุทุก 12 ปีพอดี ดังนั้น 1 ราศีของจีน จึงมีทั้งหมด 5 ธาตุ และ 12 ปี ก็เท่ากับ 60 คู่ธาตุหรือ 60 ราศีจีน นั่นเอง

ภาพที่ 5 นายแกล้ว แซ่เฮ้ง เจ้าหน้าที่อาวุโสประจำศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื่อ จังหวัดชลบุรี

ข้อมูลในตารางข้างต้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลภาคสนามดังที่แกล้ว แซ่เฮ้ง ผู้เป็นเจ้าหน้าที่อาวุโสของศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื่อ จังหวัดชลบุรี (สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2556) อธิบายว่าในทางโหราศาสตร์จีนนั้น แต่ละปีจะมีธาตุอยู่ทั้งหมด 5 ธาตุ คือ ไม้ ไฟ ดิน โลหะ น้ำ และแต่ละปีนักษัตร์จะหมุนเวียนเปลี่ยนธาตุ ทุก ๆ 12 ปี ในแต่ละปีก็จะมีนักษัตร์ที่ขงเพียงนักษัตร์เดียวเท่านั้น ทั้งนี้ ซินแสจะเป็นผู้ดูให้ เพราะบางครั้งการขงบางปีก็ไม่ใช้การขงที่ให้ผลร้าย แต่ปัจจุบันเกิดความสับสนและใช้ปะปนกัน เพราะคนไม่

รู้ ภา ษา ษ ษา จี ้น
 ส่วนใหญ่เมื่อถึงเทศกาลตรุษจีน วัดและศาลเจ้าจีนต่าง ๆ จะมีป้ายระบุว่าปีนักษัตรที่ซ่ง มีทั้งหมด 4 ปี
 ทั้งที่ปีนักษัตรอีกสามตัวมีการกำกับภาษาจีนที่มีคำอธิบายไม่ตรงคำว่าซ่ง (丙) ได้แก่ คำว่า “ฮ่าย” (害)
 แปลว่า ไปทำร้ายเขา ใส่ร้ายป้ายสีคนอื่น “พั่ว” (破) แปลว่า แยกแยก รั่ว แยกกัน คืออาจเกิดการแตกแยก
 กัน
 หรือมีปัญหา และ “สิง” (开) แปลว่า ประหาร อักษรของคำนี้มาจากรูปลักษณะการประหารนักโทษ
 คนที่ดวงชะตาตกเกณฑ์สิง ในปีนี้จะมีลักษณะการเบียดเบียน รังเกียดตัวเอง

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องปีชงกับไท่ส่วยเอี้ยะ 60 องค์

ความเชื่อเรื่องปีชงและไท่ส่วยเอี้ยะ 60 มีความเกี่ยวข้องกับวัฏจักร 60 ปีที่เป็นระบบปฏิทินรูปแบบ
 หนึ่งของจีนซึ่งมีการใช้อย่างแพร่หลายในกลุ่มชนชาติไทด้วย ดังที่ ประคอง นิมมานเหมินท์ (2539: 4) กล่าว
 ว่า
 ระบบ 60 ปี เป็น 1 รอบ (sexagenary cycle) เรียกในศิลาจารึกสมัยสุโขทัยว่าระบบหนไทย คำว่า “หน”
 มีความหมายเดียวกับคำว่า “ทาง” หรือ “คติ” ระบบหนไทยจึงมีความหมายว่าระบบทางไทยหรือคติไทย
 แสดงว่าเป็นที่รับรู้กันว่าระบบนี้คนไทยใช้มานาน ในขณะที่ระบบการนับศกและปีที่ไทยภาคกลางใช้ในศิลา
 จารึกถือว่าเป็นระบบขอมพิสัยคือระบบของขอม ศาสตราจารย์จางกงจิ้นและ B.J. Terwiel ยืนยันว่าระบบ
 60 ปี
 เป็น 1 รอบนี้เป็นระบบของจีนในสมัยโบราณ

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2539: 2 - 4) อธิบายเพิ่มเติมว่า ชนชาติไท ได้แก่ ไทลื้อในสิบสองพันนา
 ไทเหนือในเขตปกครองตนเองไต้หวัน ประเทศจีน ไทจีนในเชียงตุง ประเทศพม่า ลาวในเมืองหลวงพระบาง
 ประเทศลาว ไทดำและไทเมืองเด็กในประเทศเวียดนามก็ใช้หรือเคยใช้ระบบ 60 ปี เป็น 1 รอบ สำหรับการ
 นับปีและวัน ระบบการนับปีแบบนี้เป็นการบอกศก (ศักราชโบราณ) และปีคู่กัน คำ 2 ชุดที่นำมาเข้าคู่กันนั้น
 ชุดหนึ่งมี 10 คำ เป็นคำบอกศก เรียกว่า “แม่ปี” ได้แก่ กาบ ดับ รวย (ฮวย) เมือง (เมิง) เป็กหรือเป็ก กัด
 กต ลวง (ล้วงหรือฮวง) เต่า ก่า ประกอบกับคำอีกชุดหนึ่งมี 12 คำ ตรงกับ 12 ปี เรียกว่า “ลูกปี” ได้แก่ ใจ
 เ ป้ ่า ห รือ อ เ ป ล้ ่า ยี
 หม้า สี ใส่ ส้ง่า เม็ด สัน เล้า เส็ด ไก่ ซึ่งลูกปี 12 ชื่อนี้มีสัตว์ประจำทำนองเดียวกับนักษัตรของภาคกลาง แต่
 สัตว์ประจำนักษัตรแต่ละปีนั้นไม่ตรงกับของไทยภาคกลางทั้งหมด โดยเฉพาะปีที่ 12 ปีกุนหมายถึงปีหมู แต่ปี
 ไก่หมายถึงปีช้าง

วินัย พงศ์ศรีเพียร (2552: 29) ก็ได้อธิบายเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องยุคของนักโหราศาสตร์อินเดีย
 โบราณซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับนักโหราศาสตร์จีนโบราณไว้อย่างน่าสนใจเช่นกันว่าการกำหนดศักราชของ
 อินเดียโบราณ (ฮินดู/ พราหมณ์) ยังมี 2 ระบบไปพร้อม ๆ กัน นั่นคือ วัฏจักร 12 ปี และวัฏจักร 60 ปี ที่
 เป็นดังนี้ เพราะชาวอินเดียโบราณเชื่อว่าหนึ่งปีของพระพฤหัสบดียาวนานเท่ากับ 12 ปี ตามสุริยคติ (ปี

มนุษย์) ทุก 5 ปีของพระพุทธศตวรรษก็ถือเป็นหนึ่งรอบใหญ่ คือ 60 ปี เรียกว่า “พุทธศตวรรษจักร” ชาวอินเดียโบราณมีความเชื่อเกี่ยวกับการนับพุทธศตวรรษแตกต่างกัน บางตำราก็ให้เริ่มต้นตั้งแต่ 3116 ก่อนคริสตกาล หรือ (3116 + 2002) 5118 ปีมาแล้ว บางท่านก็ถือว่าเริ่มนับตั้งแต่ ค.ศ. 427 หรือ พ.ศ. 970 แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เห็นตรงกันก็คือนับตั้งแต่ ค.ศ. 907 หรือ พ.ศ. 1450 ไป โหราจารย์จะเพิ่มปีเข้าไปอีกปีหนึ่งเป็นระยะ ๆ และนับตั้งแต่ พ.ศ. 1450 นั้นเอง ได้มีการตั้งนามปีสำหรับทุกปีของพุทธศตวรรษจักร เช่น ปีที่ 1 แห่งพุทธศตวรรษ จักร มีชื่อว่าปรภวะ ปีที่ 2 เรียกว่า วิภวะ...จนถึงปีที่ 60 เรียกว่า อักขยายะ เมื่อครบหนึ่งรอบ (60 ปี) แล้วก็เริ่มเรียกชื่อเดิมอีกตั้งแต่ปีที่ 1 การเคารพเลขจำนวน 60 ปีนี้เป็นธรรมเนียมของชาวสุเมเรียนและบาบิโลเนียนมาเก่าแก่กว่าใครและคงได้แพร่มายังจีนและอินเดีย ส่วนการกำหนดให้แต่ละปีของพุทธศตวรรษจักรมีชื่อเรียกเฉพาะ อาจได้รับอิทธิพลมาจากจีน เนื่องจากจีนใช้ระบบวัฏจักร 60 ปีมาตั้งแต่ต้น และมีชื่อเรียกเฉพาะสำหรับแต่ละปีมาตั้งแต่เข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ในสมัยราชวงศ์ซาง หรือ อี้น (Shang หรือ Yin) เมื่อประมาณ 3,500 ปีมาแล้ว แม้ว่าแนวคิดในการเรียกชื่อหรือนามปีของจีนเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่แตกต่างออกไปก็ตาม

นอกจากนี้ วินัย พงศ์ศรีเพียร (2552: 50) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่าวัฏจักร 60 ปีนี้ของจีน (ทำนองเดียวกับพุทธศตวรรษจักรของศาสนาฮินดู) เป็นวัฏจักรปีอย่างหนึ่งและทินจักร (วัฏจักร 60 วัน เป็น 1 รอบ) ซึ่งวัฏจักรวันอีกอย่างหนึ่ง แต่ละปีและแต่ละวันของวัฏจักรทั้งสองนี้มีชื่อเรียกเป็นการจำเพาะไม่ซ้ำกันและจะหมุนกลับมาใหม่ในอีก 60 ปี หรือ 60 วันให้หลัง ชาวจีนใช้ระบบนามปีและนามวันติดต่อกันมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซางหรือราว 3,500 ปีล่วงมาแล้ว และยังใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน นามปีและนามวันของปฏิทินโบราณของจีนก็ติดต่อกันมาตั้งแต่สมัยการนำหน่วยคำ 2 ประเภทมารวมกัน หน่วยคำชุดที่หนึ่งเป็นคำที่มีความหมายเรียกกลุ่มดาว มีทั้งหมด 10 คำ ส่วนชุดที่สองเป็นคำเรียกสัตว์ในนักษัตรของจีน มีอยู่ 12 คำด้วยกัน ระบบที่ซับซ้อนของปฏิทินจีนนี้ทำให้ตรวจสอบกันเองได้อย่างแม่นยำ ปฏิทินจีนถือเป็นของศักดิ์สิทธิ์และราชสำนักก็มีหน้าที่ดูแลให้เกิดความสอดคล้องระหว่างการนับกาลในทางจันทรคติและสุริยคติ ผู้ใดทำปฏิทินปลอมหรือผิดแปลกไปจากของทางการมีโทษอย่างหนัก

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าระบบปฏิทินจีนโบราณหรือ “วัฏจักร 60 ปีของจีน” ก็คือ “หลักจับกะจื่อ” “60 ราศีของจีน” ซึ่งมีที่มาจาก การสังเกตและคำนวณการเคลื่อนที่ของดวงดาวต่าง ๆ เหมือนกัน เพียงแต่นักวิชาการและนักโหราศาสตร์มีวิธีการอธิบายและนำไปใช้แตกต่างกัน ทั้งที่จริงแล้วทั้งสองสิ่งนี้ต่างเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาทางคณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ และโหราศาสตร์ของจีนอย่างแยกไม่ออก ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องการนับรอบปี เบญจธาตุ และไท่ส่วยเอี๊ยะในวันฉัตรเงิน

ลำดับปีในวัฏจักร 60 ปี ของจีน	ปีนักษัตรและ เบญจธาตุของจีน	พระนามไท่ส่วยเอี๊ยะประจำปี
----------------------------------	--------------------------------	----------------------------

รอบที่ 1	รอบที่ 1	รอบที่ 1
1. เจี่ยจื่อ (甲子)	ปีหนู ธาตุโลหะ	1. จินปั้นต้าเจียงจวิน (金辨大将军)
2. อี้ฉั่ว (乙丑)	ปีวัว ธาตุโลหะ	2. เฉินไฉต้าเจียงจวิน (陈材大将军)
3. ปิ่งหยิน (丙寅)	ปีเสือ ธาตุไฟ	3. เกิงจิ้งต้าเจียงจวิน (耿章大将军)
4. ดิงเหม่า (丁卯)	ปีกระต่าย ธาตุไฟ	4. เซินชิงต้าเจียงจวิน (沈兴大将军)
5. วูเฉิน (戊辰)	ปีมังกร ธาตุไม้	5. จ้าวต้าต้าเจียงจวิน (赵达大将军)
6. จี้สือ (己巳)	ปีงู ธาตุไม้	6. กั๋วฉ่านต้าเจียงจวิน (郭灿大将军)
7. เกิงหวู่ (庚午)	ปีม้า ธาตุดิน	7. หวางจี้ต้าเจียงจวิน (王济大将军)
8. ซินเว่ย (辛未)	ปีแพะ ธาตุดิน	8. หลี่ซู่ต้าเจียงจวิน (李素大将军)
9. เยินเชิน (壬申)	ปีลิง ธาตุโลหะ	9. หลิวหวังต้าเจียงจวิน (刘旺大将军)
10. กุ่ยอิว (癸酉)	ปีไก่ ธาตุโลหะ	10. คังจื่อต้าเจียงจวิน (康志大将军)
11. เจี่ยชวี (甲戌)	ปีหมา ธาตุไฟ	11. ซื่อกวางต้าเจียงจวิน (施广大将军)
12. อี้ไฮ่ (乙亥)	ปีหมู ธาตุไฟ	12. เรินเป่าต้าเจียงจวิน (任保大将军)
รอบที่ 2	รอบที่ 2	รอบที่ 2
13. ปิ่งจื่อ (丙子)	ปีหนู ธาตุน้ำ	13. กั๋วจยาต้าเจียงจวิน (郭嘉大将军)
14. ดิงฉั่ว (丁丑)	ปีวัว ธาตุน้ำ	14. หวางเหวินต้าเจียงจวิน (王文大将军)
15. วูหยิน (戊寅)	ปีเสือ ธาตุดิน	15. หลู่เซียนต้าเจียงจวิน (鲁先大将军)
16. จี้เหม่า (己卯)	ปีกระต่าย ธาตุดิน	16. หลงจิ่งต้าเจียงจวิน (龙仲大将军)
17. เกิงเฉิน (庚辰)	ปีมังกร ธาตุโลหะ	17. ต่งเต๋อต้าเจียงจวิน (董德大将军)
18. ซินสือ (辛巳)	ปีงู ธาตุโลหะ	18. เจิ้งตันต้าเจียงจวิน (郑但大将军)
19. เยินหวู่ (壬午)	ปีม้า ธาตุไม้	19. ลู่หมิงต้าเจียงจวิน (陆明大将军)
20. กุ่ยเว่ย (癸未)	ปีแพะ ธาตุไม้	20. เว่ยเหรินต้าเจียงจวิน (魏仁大将军)
21. เจี่ยเชิน (甲申)	ปีลิง ธาตุน้ำ	21. ฟังจางต้าเจียงจวิน (方章大将军)
22. อี้อิว (乙酉)	ปีไก่ ธาตุน้ำ	22. เจียงฉงต้าเจียงจวิน (蒋崇大将军)
23. ปิ่งชวี (丙戌)	ปีหมา ธาตุดิน	23. ไปหมินต้าเจียงจวิน (白敏大将军)
24. ดิงไฮ่ (丁亥)	ปีหมู ธาตุดิน	24. ฟงจี้ต้าเจียงจวิน (封济大将军)
รอบที่ 3	รอบที่ 3	รอบที่ 3
25. วูจื่อ (戊子)	ปีหนู ธาตุไฟ	25. โจวถั่งต้าเจียงจวิน (邹铨大将军)
26. จี้ฉั่ว (己丑)	ปีวัว ธาตุไฟ	26. ฟู่โย่วต้าเจียงจวิน (博佑大将军)
27. เกิงหยิน (庚寅)	ปีเสือ ธาตุไม้	27. อูหวนต้าเจียงจวิน (邬桓大将军)
28. ซินเหม่า (辛卯)	ปีกระต่าย ธาตุไม้	28. ฟ่านหนิงต้าเจียงจวิน (范宁大将军)
29. เยินเฉิน (壬辰)	ปีมังกร ธาตุน้ำ	29. เป็งไท่ต้าเจียงจวิน (彭泰大将军)

30. กุ่ยสี่ (癸巳)	ปีงู ธาตุน้ำ	30. สีสันต้าเจียงจวิน (徐单大將軍)
31. เจี่ยหู่ (甲午)	ปีม้า ธาตุโลหะ	31. จ้างฉือต้าเจียงจวิน (章词大將軍)
32. อี้เว่ย (乙未)	ปีแพะ ธาตุโลหะ	32. หยางเซียนต้าเจียงจวิน (杨仙大將軍)
33. ปิ่งเชิน (丙申)	ปีลิง ธาตุไฟ	33. ก้วนจิ่งต้าเจียงจวิน (管仲大將軍)
34. ดิงอิว (丁酉)	ปีไก่ ธาตุไฟ	34. ถังฉาต้าเจียงจวิน (唐杰大將軍)
35. วู่ชวี (戊戌)	ปีหมา ธาตุไม้	35. เจียงบูต้าเจียงจวิน (姜武大將軍)
36. จีไฮ่ (己亥)	ปีหมู ธาตุไม้	36. เซียไท่ต้าเจียงจวิน (谢太大將軍)
รอบที่ 4	รอบที่ 4	รอบที่ 4
37. เกิงจื่อ (庚子)	ปีหนู ธาตุดิน	37. หลุมี่ต้าเจียงจวิน (卢秘大將軍)
38. ซินฉั่ว (辛丑)	ปีวัว ธาตุดิน	38. หยางซินต้าเจียงจวิน (杨信大將軍)
39. เย็นหยิน (壬寅)	ปีเสือ ธาตุโลหะ	39. เฮ้อเอ๋อต้าเจียงจวิน (贺谔大將軍)
40. กุ่ยเหม่า (癸卯)	ปีกระต่าย ธาตุโลหะ	40. ผีสื่อต้าเจียงจวิน (皮时大將軍)
41. เจี่ยเฉิน (甲辰)	ปีมังกร ธาตุไฟ	41. หลี่เจิงต้าเจียงจวิน (李诚大將軍)
42. อี้สี่ (乙巳)	ปีงู ธาตุไฟ	42. อู๋ซู่ต้าเจียงจวิน (吴遂大將軍)
43. ปิ่งหู่ (丙午)	ปีม้า ธาตุน้ำ	43. เหวินเจ้อต้าเจียงจวิน (文哲大將軍)
44. ดิงเว่ย (丁未)	ปีแพะ ธาตุน้ำ	44. เมี่ยวปิ่งต้าเจียงจวิน (缪丙大將軍)
45. วู่เชิน (戊申)	ปีลิง ธาตุดิน	45. สีเฮ่าต้าเจียงจวิน (徐浩大將軍)
46. จีอิว (己酉)	ปีไก่ ธาตุดิน	46. เจิงเป่าต้าเจียงจวิน (程宝大將軍)
47. เกิงชวี (庚戌)	ปีหมา ธาตุโลหะ	47. เอ๋อมี๋ต้าเจียงจวิน (儿秘大將軍)
48. ซินไฮ่ (辛亥)	ปีหมู ธาตุโลหะ	48. เย่เจียนต้าเจียงจวิน (叶坚大將軍)
รอบที่ 5	รอบที่ 5	รอบที่ 5
49. เย็นจื่อ (壬子)	ปีหนู ธาตุไม้	49. ชิวเต๋อต้าเจียงจวิน (丘德大將軍)
50. กุ่ยฉั่ว (癸丑)	ปีวัว ธาตุไม้	50. จูเต๋อต้าเจียงจวิน (朱得大將軍)
51. เจี่ยหยิน (甲寅)	ปีเสือ ธาตุน้ำ	51. จางฉาวต้าเจียงจวิน (张朝大將軍)
52. อี้เหม่า (乙卯)	ปีกระต่าย ธาตุน้ำ	52. ว่านชิงต้าเจียงจวิน (万清大將軍)
53. ปิ่งเฉิน (丙辰)	ปีมังกร ธาตุดิน	53. ซินย่าต้าเจียงจวิน (辛亞大將軍)
54. ดิงสี่ (丁巳)	ปีงู ธาตุดิน	54. หยางเยี่ยนต้าเจียงจวิน (杨彦大將軍)
55. วู่หู่ (戊午)	ปีม้า ธาตุไฟ	55. หลี่ชิงต้าเจียงจวิน (黎卿大將軍)
56. จีเว่ย (己未)	ปีแพะ ธาตุไฟ	56. ฟู่ซ่างต้าเจียงจวิน (傅赏大將軍)
57. เกิงเชิน (庚申)	ปีลิง ธาตุไม้	57. หมาวจื่อต้าเจียงจวิน (毛梓大將軍)
58. ซินอิว (辛酉)	ปีไก่ ธาตุไม้	58. สีอเจิ้งต้าเจียงจวิน (石政大將軍)
59. เย็นชวี (壬戌)	ปีหมา ธาตุน้ำ	59. หงฉงต้าเจียงจวิน (洪充大將軍)

60. กุ่ยไฮ่ (癸亥)	ปีหมู ธาตุน้ำ	60. อวี๋เจิ้งต้าเจียงจวิน (虞程大將軍)
------------------	---------------	-----------------------------------

“ชง” เป็นความเชื่อทางโหราศาสตร์จีนที่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องธาตุทั้ง 5 ของจีน ดังข้อความในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไท่ส่วยเอี๊ยะ (2550: 34) ที่ระบุว่าเหตุผลของการชงนี้ก็คือ

นี่ อ ง ม ้า จ ำ ก

หลักเบญจธาตุของจีนที่เชื่อในหลักสมดุลของธรรมชาติ โดยทุกสิ่งต้องอิงอาศัยกันและกัน มีการส่งเสริมกันได้แก่ โลหะกำเนิดน้ำ น้ำกำเนิดไม้ ไม้กำเนิดไฟ ไฟกำเนิดดิน ดินกำเนิดโลหะ และการหักล้างกันได้แก่ ไม้พิฆาตดิน ดินพิฆาตน้ำ น้ำพิฆาตไฟ ไฟพิฆาตโลหะ โลหะพิฆาตไม้ ไม้พิฆาตดิน การหมุนเวียนเป็นวัฏจักรดังกล่าวก็คือพื้นฐานของจักรวาลตามหลักปรัชญาหยินหยางและเบญจธาตุจีนอันเป็นรากฐานปรัชญาเต๋าซึ่งแสดงถึงแนวคิดของจีนทั้งหมด ดังจะเห็นได้ว่าการแพทย์ ดาราศาสตร์ โหราศาสตร์ ศาสนา ประเพณีต่าง ๆ ในวัฒนธรรมจีนต่างมีหลักการนี้เป็นพื้นฐานทั้งสิ้น

“ปี” ในที่นี้คือปีนักษัตรของจีนดังกล่าวไว้ในตารางที่ 5 ว่าชาวจีนนำชื่อลำดับของราศีล่างหรือตี้จื่อ (地支) จำนวน 12 ตัว อันเป็นส่วนหนึ่งของวัฏจักร 60 ปี มาใช้เรียกปีนักษัตรทั้ง 12 ปีด้วย คือ หนู วัว เสือ กระต่าย มังกร งู ม้า แพะ ลิง ไก่ หมา และหมู ตามลำดับ

อนึ่ง ผู้วิจัยนำความรู้เรื่องปีชงที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาประกอบกับหนังสือของ เกริ่ง ไ ก ร บัญธกานนท์ (2549: 10) ที่กล่าวถึง 6 คู่ปีนักษัตรของจีนที่มีธาตุหลักชงกันไว้ใน ปฏิทินจีน 3 ภาษา 5 ร ะ บ ี พ.ศ. 2445 – 2581 ซึ่งผู้วิจัยได้เรียบเรียงใหม่ให้เข้าใจง่ายขึ้นในรูปแบบตารางดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตารางที่ 8 6 คู่ปีนักษัตรจีนที่มีธาตุหลักชงกัน

ราศีล่าง (地支)	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างธาตุ	ราศีล่าง (地支)
1. จื่อ (子) เป็นปีหนู ธาตุน้ำ	ชง (冲)	7. หู่ (午) เป็นปีม้า ธาตุไฟ
2. โฉ่ว (丑) เป็นปีวัว ธาตุดิน	ชง (冲)	8. เว่ย (未) เป็นปีแพะ ธาตุดิน
3. หยิน (寅) เป็นปีเสือ ธาตุไม้	ชง (冲)	9. เซิน (申) เป็นปีลิง ธาตุโลหะ
4. เหมา (卯) เป็นปีกระต่าย ธาตุไม้	ชง (冲)	10. อี้ว (酉) เป็นปีไก่ ธาตุโลหะ
5. เฉิน (辰) เป็นปีมังกร ธาตุดิน	ชง (冲)	11. ซวี (戌) เป็นปีหมา ธาตุดิน
6. สือ (巳) เป็นปีงู ธาตุไฟ	ชง (冲)	12. ไฮ่ (亥) เป็นปีหมู ธาตุน้ำ

จากข้อมูลในตำราและข้อมูลภาคสนามดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นว่าปีชงคือปีนักษัตรจีนที่มีคู่ธาตุหลักชง (冲) กัน ซึ่งเชื่อว่าจะส่งผลกระทบในทางร้ายแก่ดวงชะตา เช่น ปี พ. ศ. 2557 ตามวัฏจักร 60 ปี

ของจีน เป็นปีลำดับที่ 31 และมีชื่อเรียกว่าปีเถาะ (甲午) หรือปีม้า ธาตุโลหะ บุคคลที่เกิดในปีนี้ คือบุคคลที่เกิดปีนักษัตรหนูหรือปีชวด เนื่องจากปีนักษัตรหนูหรือปีชวดมีธาตุหลักเป็นธาตุน้ำซึ่งมีลักษณะขัด ข่มหรือขงกับธาตุไฟซึ่งเป็นธาตุหลักของปีนักษัตรม้าหรือปีมะเมีย แม้ว่าปีนักษัตรม้าหรือปีมะเมียในรอบปีนี้จะ เป็นธาตุโลหะก็ตาม แต่การพิจารณาปีชงจะยึดตามธาตุหลักของปีนักษัตรจีนนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ บุคคลที่เกิดปีหนูหรือปีชวดจึงต้องทำพิธีแก้ปีชงต่อให้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 31 คือ จ้างฉื่อต้าเจียงจวิน (章诃大将军) หรือขุนพลจ้างฉื่อผู้เป็นตัวแทนของเทพเจ้าประจำปีลำดับที่ 31 ในวัฏจักร 60 ปีของจีน เพื่อให้องค์ท่าน เมตตาและปกป้องคุ้มครองดวงชะตาของตนเองให้ปลอดภัยตลอดทั้งปี ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าความเชื่อเรื่อง ปีชงและให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์มีความสัมพันธ์กับวัฏจักร 60 ปีที่เป็นระบบปฏิทินโบราณรูปแบบหนึ่งของจีน

12 ปี นั ก ชั ต ร จี น แล ะ ธา ตู ทั ง 5

ของจีน ซึ่งทั้งหมดล้วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อเรื่องโชคชะตาของชาวจีนอย่างแนบแน่น

บทที่ 3

ตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในฐานะประวัติชีวิตของบุคคลที่กลายเป็นวีรบุรุษผู้ ศักดิ์สิทธิ์

ความเชื่อเรื่องปีชงและไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ดังที่กล่าวไว้ในบทก่อนหน้า แสดงให้เห็นว่าคติชนจีนนี้มีความสัมพันธ์กับระบบความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติและระบบปฏิทินจีนซึ่งมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวจีน ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวต่อไปว่าความเชื่อเรื่องปีชงและไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ได้รับการอธิบายให้เห็นเป็นรูปธรรมผ่านคติชนประเภทตำนานลายลักษณ์ได้อย่างไร

ข้อมูลเกี่ยวกับไต้ส่วยเอี้ยะและพิธีแก้ปีชงที่ปรากฏในวรรณกรรมลายลักษณ์แสดงให้เห็นถึงการเผยแพร่และการรับรู้ตำนานไต้ส่วยเอี้ยะในสังคมไทยร่วมสมัย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังคงเห็นว่าคนในสังคมไทยร่วมสมัยส่วนใหญ่รู้จักไต้ส่วยเอี้ยะในฐานะเทพเจ้าเงินองค์หนึ่งที่คนจำนวนมากนิยมไปทำพิธีแก้ปีชง ในช่วงเทศกาลตรุษจีน แต่ไม่มีใครรู้รายละเอียดของตำนานไต้ส่วยเอี้ยะเท่าใดนัก ดังนั้น การนำตำนานไต้ส่วยเอี้ยะมาศึกษาองค์ประกอบหลักและการลำดับหน่วยย่อยต่าง ๆ (sequence of units) แล้วจัดเป็นแบบเรื่องตามที่ผู้วิจัยได้ประยุกต์วิธีวิทยาแบบเรื่องนิทาน (tale type) จะทำให้เข้าใจความคิดเชิงวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏในตำนานและที่เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยร่วมสมัยได้ดียิ่งขึ้น ก่อนจะกล่าวถึงประเด็นดังกล่าว ในเบื้องต้นผู้วิจัยขอกล่าวถึงภูมิหลังเกี่ยวกับตำนานไต้ส่วยเอี้ยะที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในสังคมไทย ดังนี้

3.1 ตำนานไต้ส่วยเอี้ยะที่เผยแพร่ในสังคมไทย

ไต้ส่วยเอี้ยะได้รับการกล่าวถึงเป็นครั้งแรกในสังคมไทยมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ดังปรากฏหลักฐานในวรรณกรรมเรื่อง**ห้องสินหรือเพิงเฉินเหยียนอี่** วรรณกรรมจีนสมัยราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1368 – 1644) ที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย หลังจากมีไต้ส่วยเอี้ยะในวรรณกรรมเรื่องนี้ ก็ไม่พบว่ามีกรกล่าวถึงไต้ส่วยเอี้ยะในวรรณกรรมไทยอื่น ๆ มาเป็น ด้วยเหตุนี้ อาจทำให้คนไทยไม่ค่อยรับรู้เรื่องราวเชิงประวัติของไต้ส่วยเอี้ยะเท่าใดนัก แต่ในช่วง 12 ปี ที่ผ่านมา

มา กลับปรากฏตำนานไ้ส่วยเอี้ยะที่ได้รับการตีพิมพ์และเผยแพร่ในสังคมไทยร่วมสมัยเพิ่มขึ้นหลายฉบับ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 ตำนานไ้ส่วยเอี้ยะในวรรณกรรมเรื่องห้องสิน

วรรณกรรมเรื่องห้องสินมีแก่นเรื่องที่ว่าด้วยเหตุการณ์อุ่หวาง (บู่ออง) ยกทัพปราบโจ้วหวาง (ตีวออง) และมีเนื้อหาส่วนหนึ่งอ้างอิงจากบันทึกทางประวัติศาสตร์จีน เช่น ความโหดร้ายทารุณของโจ้วหวาง คุณธรรมของอุ่หวาง การแต่งตั้งผู้ครองแคว้น เป็นต้น ขณะที่เรื่องราวการสู้รบระหว่าง ม นุ ษ ยั แ ล ะ เ ท พ รวบรวมทั้งอิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ สร้างขึ้นจากตำนาน เรื่องเล่า ความเชื่อทางศาสนา และจินตนาการของผู้แต่ง (สุธิมา โพธิ์เงิน, 2553: 13)

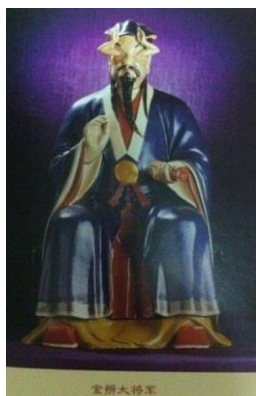
จากการศึกษาเนื้อหาของวรรณกรรมเรื่องห้องสิน ผู้วิจัยพบว่าเหตุการณ์ตอนท้ายเรื่องนี้กล่าวถึงดวงวิญญาณของผู้เสียชีวิตที่กระทำความดีไว้ในการศึกษาสงคราม จำนวน 365 ต น ซึ่ง ไ ด้ ร ับ การสถาปนาเป็นดวงดาวและเทพเจ้าต่าง ๆ ของจีน และสันนิษฐานว่าตัวละครที่ชื่อ “เอียวหยิม” ผู้ที่ได้รับการสถาปนาเป็นเทวดารักษาปีเดือนเป็นเทพเจ้าองค์เดียวกับไ้ส่วยเอี้ยะ สืบเนื่องจากเนื้อความส่วนหนึ่งที่ว่า

ฝ่ายเอียวหยิมเมื่อลมหอบไปแซสองซัว โตเด็กจินกุนจึงสั่งสุนตองหียี เทวดาผู้น้อยเอายาสองเม็ดมาใส่ตาของเอียวหยิมข้างละเม็ด แล้วเสกมนต์เป่าก็ บังเกิดเป็นมือออกมาจากกระบอกดาชวยื่นขึ้นไปพันศิระษะ ลูกตานั้นอยู่ในฝ่า มือทั้งสองข้าง ข้างขวานั้นแลตลอดถึงสวรรค์ ข้างซ้ายนั้นเห็นตลอดถึงนรก

CHULALONGKORN UNIVERSITY (ห้องสิน เล่ม 1, 2506: 220)

จากเนื้อความที่อธิบายถึงรูปร่างหน้าตาของเอียวหยิมข้างต้นนี้ ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะตรงกับรูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 1 ในหนังสือ 太岁神传略³ (2548) ซึ่งเป็นหนังสือชีวประวัติ ยี่ อ ช อ ง ไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ที่จัดพิมพ์โดยสำนักเขียนเพ็งอิงฮองกง (香港蓬瀛仙馆) ประเทศจีน ดังภาพข้างล่างนี้

³ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สุรสิทธิ์ อมรมณีศักดิ์ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่กรุณามอบ หนังสือ 太岁神传略 แก่ผู้วิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาในครั้งนี้

ภาพที่ 6 รูปเคารพไท่ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 1 ในหนังสือ 太岁神传略

แต่อย่างไรก็ตาม ในวรรณกรรมเรื่องห้องสินยังกล่าวถึงผู้ที่ได้รับการสถาปนาเป็น เทวดารักษาปีเดือนอีกคนหนึ่ง คือ “อินเภา” ห้องสินเป็นวรรณกรรมขนาดยาวที่มีจำนวน 1,000 กว่าหน้า และตำนานไท่ส่วยเอี๊ยะในวรรณกรรมเรื่องนี้เป็นเพียงเรื่องแทรก ดังนั้น ผู้วิจัยจะกล่าวเฉพาะเหตุการณ์ สำคัญที่เกี่ยวข้องกับ “อินเภา” และ “เอียวหยิม” เป็นสังเขปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับตัวละครที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเทวดารักษาปีเดือนในวรรณกรรมเรื่องห้องสิน

เอียวหยิม	อินเภา
1. เป็นขุนนางฝ่ายพลเรือนในสมัยราชวงศ์ซางตอนปลาย	1. เป็นราชบุตรของกษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ซาง
2. ทัดทานการสร้างพระที่นั่งลกดุสิต	2. ใช้กระบี่ฟันเกียงฮวนผู้ใส่ร้ายพระราชมารดา
3. ถูกลงโทษด้วยการควักลูกตา	3. ถูกพระราชบิดาตามฆ่า
4. เทวดาประทานลูกตาใหม่ ณ ถ้ำเซฮองซัว	4. เทวดารับตัวไปเลี้ยงดู ณ ถ้ำโถ้วต้ง
5. ฝึกฝนวิชาการรบจากเทวดาจนชำนาญ	5. ช่วยเกียงจูแหกทำสงครามกับพระราชบิดา
6. ช่วยเกียงจูแหกทำสงครามกับตี้ออง	6. หลงอุบายข้าศึกเลยเปลี่ยนไปเข้าข้างพระราชบิดา
7. ใช้พัดไฟห้าประการฆ่าสองหญิงจีนกับม้าที่ขี่ตาย	7. ยกทัพสู้รบกับเกียงจูแหก โลเฉีย และอั้งเทียนฮัว
8. ใช้ทวนวิเศษฆ่าหลิงกั๊ก	8. ช่วยโลสองโตหยินและเล่าหวนโตหยินรบกับเกียงจูแหก
9. ใช้พัดไฟห้าประการฆ่าเอียวและอี่เสียนตาย	9. ถูกทัพเกียงจูแหกปล้นค่าย จึงหนีไปตามช่องภูเขา ศีรษะออกช่องภูเขาข้างหนึ่ง แต่ตัวยังอยู่ในภูเขา
10. ใช้มือที่ยื่นจากกระบอกตาสองเห็นเดียวแก้คำดินมาเดียวแก้จึงต้องหลบหนีไป	10. ถูกบูกิดเอาไถเหล็กไปไถในช่องภูเขา กระดูกอินเภาแตกหักกระจายจนตาย
11. ช่วยโลเฉีย หลุยจิ้นจู้ และลิเจ้งปราบเกาเบ้งและเกากั๊ก	
12. ถูกอวนหอมฆ่าตายด้วยกระบองวิเศษ	
13. ได้รับการสถาปนาเป็นเทวดารักษาปีเดือน	

11. ได้รับการสถาปนาเป็นเทวดารักษาปีเดือน

จากข้อมูลในตารางข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าทั้ง “เอียวหยิม” และ “ฮินเกา” มีลักษณะร่วมกันคือการยึดถือคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ได้รับการช่วยเหลือจากเทวดา และมีความสามารถทางการรบ ภายหลังเมื่อเสียชีวิตจึงได้รับการสถาปนาเป็นเทวดา ดังนี้ข้อความข้างล่างนี้

เกียงจูแหยจึงยกความชอบว่าอินเฮาเป็นบุตรติวอ่องก็จริง แต่มิได้เข้าด้วยบิดาผู้ผิด มีใจกตัญญูต่อมารดา ขณะเมื่อติวอ่องให้ควักจ๊กขุมารดา อินเฮาเวทนานัก จะเข้าช่วยมารดาจนติวอ่องให้ฆ่าเสีย เอียวหยิมมีใจสัตย์ซื่อต่อแผ่นดิน ก ร าว บ ู ล ทัตทานจนติวอ่องควักจ๊กขุเสีย จึงให้อินเฮากับเอียวหยิมเป็นเทวดารักษาปีเดือน (ห้องสิน เล่ม 3, 2506: 316 - 317)

3.1.2 ตำนานไท่ส่วยเอี๊ยะในหนังสือเสริม 12 ปีเกิด 60 องค์ไท่ส่วย

หนังสือเสริม 12 ปีเกิด 60 องค์ไท่ส่วย (2546) มีเนื้อหาที่ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับโหราศาสตร์จีน ตำนานไท่ส่วยเอี๊ยะ การบูชาไท่ส่วยเอี๊ยะ รูปเคารพไท่ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์ และรูปตู้ (ยันต์) ของไท่ส่วยเอี๊ยะแต่ละองค์ซึ่งมีการระบุชื่อไท่ส่วยเอี๊ยะ วันเดือนปีและเวลาเกิด รวมทั้งป็นักษัตริย์ของบุคคลที่ไท่ส่วยเอี๊ยะแต่ละองค์ปกป้องคุ้มครองอยู่

ภาพที่ 7 ปกหนังสือเสริม 12 ปีเกิด 60 องค์ไท่ส่วย

ตำนานไต้ส่วยเอี้ยะในหนังสือเล่มนี้มีจำนวน 2 เรื่อง ปรากฏชื่อตัวละครที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นไต้ส่วยเอี้ยะ คือ “อิงเกา” เหมือนกันทั้ง 2 เรื่อง แต่เนื้อหาของตำนานดังกล่าวมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ เรื่องที่ 1 จะเน้นเหตุการณ์ตอนกำเนิดอิงเกาและมี “เจ๊กเซียนฮ่องเต้” เป็นผู้แต่งตั้งอิงเกาเป็นไต้ส่วยเอี้ยะในตอนท้ายเรื่อง แต่ตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ เรื่องที่ 2 เน้นเหตุการณ์ตอนอิงเกากับอิงอั้งผู้เป็นพระอนุชาถูกประหารชีวิต รวมทั้งมีการระบุอย่างชัดเจนว่าตำนานสำนวนนี้ มีที่มาจากรวมเรื่อง ห้อ ง ลี น ที่เป็นเรื่องการสถาปนาเทพเจ้าต่าง ๆ ของจีน โดยมี “แม่ทัพเที่ยงจื่อแฉ่” เป็นผู้แต่งตั้ง ตำนานทั้ง 2 เรื่อง มีรายละเอียดดังนี้

ตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ เรื่องที่ 1

เดิมนั้นไต้ส่วยเอี้ยะมีเพียงพระองค์เดียว เกิดในรัชสมัยพระเจ้าติวอ้วงฮ่องเต้องค์สุดท้ายในราชวงศ์เซียง (ก่อนพุทธกาล 578 – 1322 ปี) กล่าวว่าวันหนึ่งพระนางเกียงสี่ฮองเฮาพระมเหสีในพระเจ้าติวอ้วงได้เสด็จประพาสอุทยานหลวงเพื่อชมนกขมิ้น ระหว่างการประพาสพระนางได้ดำเนินไปบนรอยเท้าอันใหญ่โต (คล้ายๆ รอยพระพุทธรูป) หลังจากนั้นไม่นานพระนางก็ตั้งครรภ์และกำเนิดออกมาเป็นเนื้อก้อนกลมโตเท่าลูกบอลใบหนึ่ง เป็นเหตุให้พระนางตั้งกึ่งที่นางสนมคนโปรดของพระเจ้าติวอ้วงใส่ร้ายต่าง ๆ ว่าเป็นลูกปีศาจ ไม่เป็นมงคลต่อแผ่นดิน ต้องกำจัดออกไป ในที่สุดก็ถูกนำไปทิ้งในป่านอกเมือง โดยมีอีกาดำเฝ้าดูแลและกวางเผือกคอยป้อนนมให้กิน ต่อมาได้มีนักพรตชราชื่อชิงจิงยังมาพบเข้า พลันก่อนเนื้อนั้นได้เปล่งประกายรัศมีฉายแสงออกมาให้เป็นที่อัศจรรย์ใจยิ่งนัก นักพรตชิงจิงจึงได้นั่งจำยามดู ก็รู้ว่าเป็นผู้มีบุญมาเกิดเป็นครรภ์เทพ จึงใช้กระบี่กรีดออก ปรากฏเป็นเด็กทารกหน้าตาจิ้มลิ้ม เพศชายคนหนึ่ง จึงนำกลับไปเลี้ยงดูในถ้ำบนภูเขา ให้ชื่อว่าอิงเกา มีเทพฮ้อเซียงโกวเป็นแม่นมเลี้ยงดู อิงเกาเมื่อเติบโตขึ้นได้รู้ประวัติความเป็นมาของตัวเอง เกิดผูกใจเจ็บพระบิดา เมื่อเกิดสงครามขึ้น อิงเกาจึงได้ให้การช่วยเหลือเจ้าจิ๋วอ้วงทำสงครามกับพระบิดาของพระองค์เอง พระเจ้าติวอ้วงทำสงครามพ่ายแพ้สำนึกผิดตัดสินใจกระโดดเข้ากองเพลิงปลิดชีวิตพระองค์เอง อิงเกาจับพระสนมตั้งกึ่งสังหาร เมื่อความทราบถึงเจ๊กเซียนฮ่องเต้ ทรงเห็นว่าอิงเกามีจิตใจกล้าหาญปราบปีศาจ สามารถแยกแยะผิดชอบชั่วดี

ของคนและกตัญญูคนที่สมควรกตัญญู ตั้งปรัชญาเต๋าของเจ้อจื่อที่ว่า “ควรเกิด
ไ
ด้
แ
ล
ะ
ได้เกิดเป็นมงคลแห่งฟ้า ควรตายได้และได้ตายเป็นมงคลแห่งฟ้า ควรเกิดได้แต่
มิได้เกิดเป็นวิบัติแห่งฟ้า ควรตายได้แต่มิได้ตายเป็นวิบัติแห่งฟ้า” จึงได้แต่งตั้ง
ให้อิงเกาทำหน้าที่เป็น “จี้เต็กไห้ส่วย”

ตำนานไห้ส่วยเอี้ยะ เรื่องที่ 2

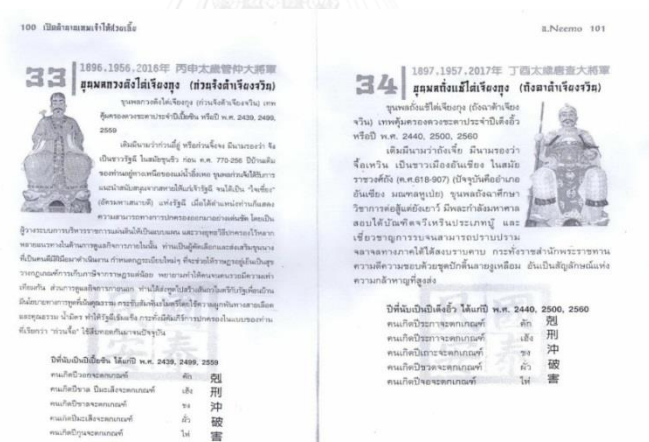
ทางที่สองนั้นว่ากันตามพงศาวดารจีนที่คนไทยเรียกว่า “ห้องสิน”
เมื่อขุนพลแม่ทัพผู้เฒ่าเกียงจื่อแ่งได้แต่งตั้งเทพเจ้าครั่งมโหฬาร อันมีความ
เ
ปี
น
ม
า
ที่พิสดารยิ่งนัก กล่าวคืออิงเกานั้นเป็นองค์รัชทายาทในพระเจ้าติวอ้วง
เนื่องจากพระเจ้าติวอ้วงทรงหลงใหลในพระสนมเอกตั้งก็มากจนหลงเชื่อในคำ
ใ
ห้
ร
ู้
า
ย
พระมเหสีคือพระนางเกียงสี จนกระทั่งพระนางเกียงสีสวรรคตลง อิงเกาและ
พระอนุชาอิงอั้งจึงได้ร่วมมือวางแผนเพื่อแก้แค้นให้กับพระราชมารดา ความ
ทราบถึงพระเจ้าติวอ้วง จึงมีบัญชาให้จับองค์ชายทั้งสองประหารชีวิตโดยมี
เ
ห
ล
ี่
า
ข
ุ
น
น
า
ง
ที่ชื่อสัตย์หลายท่านทัดทานไว้ ในวันที่จะถูกประหารชีวิตนี้เอง มีเซียนผู้วิเศษ 2
ท่าน ซี่เมฆเหาะมาช่วยเหลือไว้ทั้งคู่ อิงเกานั้นเขียนชื่อกวางเซ่งจื่อประจำภูเขา
กิวเซียงซัวเจ้าของถ้ำถ่องวนตั้งเป็นผู้ช่วยเหลือและรับไว้เป็นศิษย์ อิงอั้งถูก
เขียนชื่อเซี้ยะเจ็งจื่อประจำภูเขาไท้ฮั่วซัวเจ้าของถ้ำสูงเซียวตั้งเป็นผู้ช่วยเหลือ
และรับไว้เป็นศิษย์ ภายหลังเมื่อเสด็จศึกสงครามอิงเกาได้รับแต่งตั้งเป็นเทพเจ้า
ไห้ส่วย ส่วนอิงอั้งได้รับแต่งตั้งเป็นเทพเจ้าโหวงกวง (เทพแห่งธัญพืชทั้งห้า)

จากตำนานไห้ส่วยเอี้ยะทั้ง 2 เรื่อง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื้อเรื่องในตำนาน
ดังกล่าวน่าจะได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมเรื่องห้องสิน เนื่องจากชื่อตัวละครและเหตุการณ์สำคัญในตำนาน
ทั้งสองเรื่องคล้ายกับเรื่องราวชีวิตของ “อินเกา” ผู้ที่ได้รับการสถาปนาเป็นเทวดารักษาปีเดือนในวรรณกรรม
เรื่องห้องสิน นอกจากนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าตำนานไห้ส่วยเอี้ยะในหนังสือเสริม 12 ปีเกิด 60 องค์ไห้ส่วย
ก
ล
ี่
า
ว
ล
ี่
ง
ไห้ส่วยเอี้ยะเพียงองค์เดียวคือ “อิงเกา” แต่ไม่ปรากฏชื่อตัวละคร “เอี่ยมหมิม” ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็น
เทวดารักษาปีเดือนในวรรณกรรมเรื่องห้องสินด้วย

3.1.3 ตำนานไต้ส่วยเอี๊ยะในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไต้ส่วยเอี๊ยะ

หนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไต้ส่วยเอี๊ยะ (2550) มีเนื้อหาที่ประกอบด้วยความ
 ปี น ม า
 ของไต้ส่วยเอี๊ยะ ความรู้ทางโหราศาสตร์จีน การบูชาไต้ส่วยเอี๊ยะ และตำนานไต้ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์
 Neemo (นามแฝง, 2550: คำนำ) กล่าวว่า นี่อาจจะเป็นครั้งแรกที่มีการเปิดเผยประวัติขององค์ไต้ส่วยเอี๊ยะ
 60 องค์ ที่ถูกปกปิดมาช้านาน โดยได้รับการสนับสนุนข้อมูลประวัติไต้ส่วยเอี๊ยะจากอารามลัทธิเต๋าแห่งหนึ่ง
 ในประเทศจีน และได้รับการเอื้อเฟื้อรูปไต้ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์ มาเป็นภาพประกอบในหนังสือจากวิหารเทพ
 ส ถ ี
 พระกิติเฉลิม ศาลเจ้าหน้าจาช่าไต้จ้อ จังหวัดชลบุรี

ตำนานไต้ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์ ในหนังสือเล่มนี้มีลักษณะเป็นตำนานชุด จำนวน
 60 เรื่อง ที่กล่าวถึงประวัติชีวิตของบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมอย่างโดดเด่นในยุคสมัยต่าง
 ๆ ของจีน จำนวน 60 คน ที่ภายหลังได้รับการสถาปนายศเป็น “ต้าเจียงจวิน” (大将军) หรือขุนพล และ
 ต่อมาได้รับการยกย่องเป็นไต้ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 8 เนื้อหาของตำนานไต้ส่วยเอี๊ยะในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไต้ส่วยเอี๊ยะ

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าตำนานดังกล่าวประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 3
 ส่วน

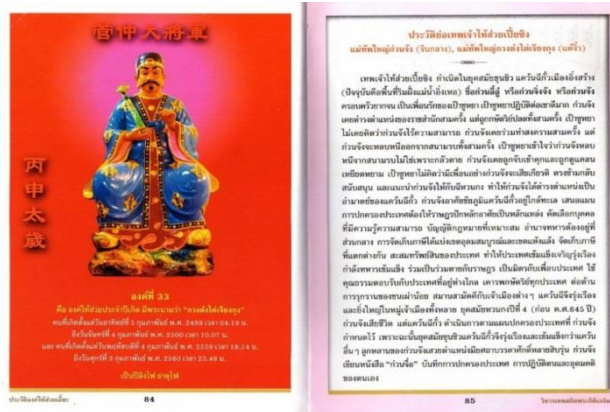
ส่วนแรกเป็นชื่อเรื่อง เริ่มต้นด้วยชื่อไต้ส่วยเอี๊ยะที่เรียกตามชื่อปีลำดับที่ 33 ใน
 วัฏจักร 60 ปี ของจีน คือ “ปิ่งเชิน” (丙申) และชื่อบุคคลที่เป็นตัวแทนของเทพเจ้าประจำปีลำดับที่ 33 ใน
 วัฏจักร 60 ปี ของจีน คือ “ก่วนจ้ง” (管仲) รวมทั้งมีการระบุลำดับปีคริสต์ศักราชที่ตรงกับลำดับปีใน
 ศักราชโบราณของจีนดังกล่าว

ถัดมาเป็นเนื้อเรื่อง que เริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงชื่อบุคคลที่เป็นตัวแทนของเทพเจ้าประจำปีอู่ไห่ คือ เร็นเป่าต้าเจียงจวิน หรือ ขุนพลเร็นเป่า ถัดมีการมาระบุลำดับปีพุทธศักราชที่ตรงกับลำดับปีในศักราชโบราณของจีนดังกล่าว หลังจากนั้นระบุยุคสมัยและเมืองที่กำเนิดอย่างชัดเจน วิเคราะห์ด้านการสงคราม ผลตอบแทนที่ได้รับ ตามลำดับ

สุดท้ายกล่าวถึงบุคคลที่เกิดในปีนักษัตรที่ตกเกณฑ์เค่อ (克) สิง (升) ชง (冲) พั่ว (破) และฮาย (害) ที่เป็นเกณฑ์ร้ายต่าง ๆ ตามความเชื่อทางโหราศาสตร์จีน (2550: 43 - 44) ซึ่งมีคำอธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า เค่อ (克) เป็นเกณฑ์ที่มีแต่เรื่องปวดหัว สิง (升) เป็นเกณฑ์เรื่องคดีความ ชง (冲) เป็นเกณฑ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของชีวิต ทั้งด้านการงาน การเงิน สุขภาพ ความรัก และคู่ครอง พั่ว (破) เป็นเกณฑ์ที่ควรระวังเรื่องพ่อแม่ อาชีพการงาน ไม่มั่นคง และฮาย (害) เป็นเกณฑ์เรื่องโรคภัยไข้เจ็บและความไม่ปรองดองในหมู่ญาติพี่น้อง

3.1.4 ตำนานไห่ส่วยเอี๊ยะในหนังสือประวัติองค์ไห่ส่วยเอี๊ยะ

หนังสือประวัติองค์ไห่ส่วยเอี๊ยะ (2552) ได้รับการแปลและเรียบเรียงจาก ตี ๑ น ๑ น ไห่ส่วยเอี๊ยะของสำนักไป๋อวี่น (白云观) กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน โดยอาจารย์สมชาย พุทธนพ ผู้ก่อตั้งศาลเจ้าหน้าจาช่าไห่จื่อ จังหวัดชลบุรี หนังสือนี้มีจำหน่ายเฉพาะที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไห่จื่อ ซึ่งเป็นศาสนสถานจีนแห่งแรกในประเทศไทยที่ประดิษฐานรูปเคารพไห่ส่วยเอี๊ยะครบ 60 องค์ สมชาย พุทธนพ (2552: คำนำ) ก ลี ๑ ว ๑ โดยส่วนตัวตั้งใจจะศึกษาข้อมูลขององค์เทพเจ้าไห่ส่วยเอี๊ยะมานานแล้ว แต่ไม่พบข้อมูลจากที่ใด จนกระทั่งมี โ อ CHULALONGKORN UNIVERSITY ๑ ส ไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำนักไป๋อวี่น กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน จึงสมหวัง นำเล่มที่เขียนเป็นภาษาจีนมาแปล และเรียบเรียงใหม่ เพราะต้องการให้ผู้คนรู้จักองค์ท่านและสักการะให้ถูกต้อง พร้อมทั้งปฏิบัติให้ดี ให้ทุกคนได้รับรู้ว่ามิเทพเจ้าคุ้มครองดูแลอยู่จะได้ปฏิบัติตนตั้งอยู่ในศีลธรรม

ภาพที่ 9 เนื้อหาของตำนานไท่ส่วยเอี๊ยะในหนังสือประวัติองค์ไท่ส่วยเอี๊ยะ

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ ผู้วิจัยพบว่าตำนานดังกล่าวประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 2 ส่วน

ส่วนแรกเป็นชื่อไท่ส่วยเอี๊ยะที่เรียกตามชื่อปีลำดับที่ 33 ในวัฏจักร 60 ปี ของจีน คือ “ปิ่งเชิน” (丙申) ต่อมาเป็นชื่อบุคคลที่เป็นตัวแทนของเทพเจ้าประจำปีลำดับที่ 33 ในวัฏจักร 60 ปี ของจีน คือ “ก่วนจ้งต้าเจียงจวิน” หรือ ขุนพลก่วงจ้ง หลังจากนั้น มีการระบุวัน เดือน ปีพุทธศักราช และ เวลาเกิดของบุคคลที่ไท่ส่วยเอี๊ยะองค์ดังกล่าวปกป้องคุ้มครอง รวมทั้งระบุปีนักษัตรและธาตุประจำปีนักษัตร ต ก ล ี่ ก

เบญจธาตุของจีน

ถัดมาเป็นเนื้อเรื่องที่เริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงชื่อไท่ส่วยเอี๊ยะตามชื่อปีของจีนและ บุคคลที่เป็นตัวแทนของเทพเจ้าประจำปีไฮ้อีกครั้ง หลังจากนั้นระบุยุคสมัยและเมืองที่กำเนิด วีรกรรมด้าน การสงคราม และผลตอบแทนที่ได้รับ

3.2 เนื้อหาและโครงสร้างของตำนานไท่ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์ ในสังคมไทยร่วมสมัย: การวิเคราะห์ แบบเรื่อง

ตำนานไท่ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์ ในวรรณกรรมลายลักษณ์ในสังคมไทยร่วมสมัยที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมา มีจำนวน 120 เรื่อง ดังปรากฏในหนังสือเปิดตำนานไท่ส่วยเอี๊ยะ (2550) และหนังสือประวัติองค์ไท่ส่วยเอี๊ยะ (2552) ฉบับละ 60 เรื่อง ผู้วิจัยจะนำตำนานเหล่านี้มาศึกษาแบบเรื่องของนิทาน (tale type) ซึ่งเป็นการจำแนกนิทานตามโครงเรื่องเพื่อศึกษาความเหมือนและความต่างของนิทานจำนวนหนึ่ง ศิราพร ณ ถลาง ก ล ี่ ก ว ี ง

วิธีวิทยาในการศึกษาแบบเรื่องนิทานไว้ว่า (2557: 75) แอนดี อาร์น (1910) นักคติชนวิทยาชาวฟินแลนด์ ได้ประมวลนิทานพื้นบ้านในเขตสแกนดิเนเวียและยุโรปเหนือเพื่อจัดทำดัชนีแบบเรื่องนิทาน ใช้ชื่อเป็น ภาษาฟินแลนด์ว่า Verzeichnis der Marchentypen ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 1928 สติธ ธอมป์สัน ได้แปล

เป็นภาษาอังกฤษ ใช้ชื่อว่า **The Type of the Folktale** และได้เพิ่มเติมข้อมูลนิทานในยุโรปได้เข้าไปด้วย และต่อมา ในฉบับปรับปรุง (1961) ได้ประมวลนิทานจากยุโรปตะวันตก ยุโรปตะวันออก เอเชีย รวมถึงนิทานอินเดียเข้าไปด้วย ศิราพร ณ กลาง ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า (2557: 76 - 77) ดัชนีแบบเรื่องนิทานที่ น บั ก น นี้ แบ่งออกเป็น 5 หมวดใหญ่ คือ หมวดนิทานสัตว์ หมวดนิทานมหัศจรรย์ หมวดนิทานมุขตลก หมวดนิทานเข้าแบบ และหมวดนิทานเบ็ดเตล็ด ในแต่ละหมวดจะเรียงลำดับแบบเรื่องพร้อมทั้งชื่อนิทาน เช่น แบบเรื่องที่ 1 The Theft of Fish แบบเรื่องที่ 2 The Tail - Fisher แบบเรื่องที่ 510 Cinderella and Cap O' Rushes

เป็นต้น ในแต่ละแบบเรื่องก็จะระบุเหตุการณ์สำคัญตอนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นโครงเรื่องของนิทานในแบบเรื่องนั้นซึ่งก็จะบอกว่ามักจะประกอบด้วยอนุภาค (motif) หลักใดบ้าง แบบเรื่องนิทานที่อยู่ในดัชนีแบบเรื่องนิทานพื้นบ้านนี้ บางแบบเรื่องก็เป็นแบบเรื่องสากล มีพบในนิทานต่างท้องถิ่นกัน เช่น แบบเรื่องซินเดอเรลลา มีพบในนิทานประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งตรงกับนิทานไทยคือเรื่อง ปลาบู่ทอง แบบเรื่องอีดิพัสซึ่งตรงกับแบบเรื่องพระยากงพระยาพาน แบบเรื่องแสนเซลเกรเทิลซึ่งตรงกับตอนต้นเรื่องของนิทานนางสิบสอง

ศิราพร ณ กลางได้ยกตัวอย่างการใช้วิธีวิทยาแบบเรื่องนิทานศึกษานิทานที่มีโครงเรื่องคล้ายกัน โดยอ้างอิงจากดัชนีแบบเรื่องนิทานพื้นบ้าน (The Type of the Folktale) แบบเรื่องที่ 510 ดังนี้

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบโครงเรื่องซินเดอเรลลากับปลาบู่ทองของไทย

แบบเรื่องที่ 510 ซินเดอเรลลากับหมวดที่ทำจากต้นกก (Cinderella and Cap O' Rushes)	แบบเรื่องนิทานปลาบู่ทองของไทย
I. นางเอกถูกลั่นแกล้ง (a) แม่เลี้ยงและพี่สาวลูกแม่เลี้ยงกลั่นแกล้ง นางเอกให้นอนที่เตาไฟหรือกองขี้เถ้า และให้ใส่เสื้อผ้าหยาบ ๆ และหมวกที่ทำจากต้นกกหรือเปลือกไม้ (b) หนีเพราะพ่อต้องการแต่งงานกับเธอ (c) พ่อไล่เธอออกจากบ้าน เพราะเธอบอกว่ารักพ่อเหมือนเกลือ	I. เอื้อยถูกลั่นแกล้ง (a) แม่เลี้ยงและน้องสาวแกล้งให้ทำงานหนักในบ้าน
II. มีอำนาจวิเศษคอยช่วยเหลือ (a) จากแม่ของเธอที่จากไปแล้ว หรือ (b) จากต้นไม้ที่ขึ้นบนหลุมฝังศพของแม่ หรือ (c) จากผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติ (นางฟ้า) หรือ (d) จากนก หรือ (e) จากแพะ หรือ วัว และ (f) เมื่อแพะหรือวัวถูกฆ่า มีต้นไม้วิเศษงอกจากซาก	I. มีอำนาจวิเศษคอยช่วยเหลือ (a) จากแม่ของเธอซึ่งตายไปแล้วเกิดเป็นปลาบู่ทอง (b) ปลาบู่เกิดเป็นต้นมะเขือ (c) จากต้นมะเขือ ต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทอง

III. ได้พบเจ้าชาย	III. ท้าวพรหมทัตมาเห็นต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทอง
IV. ต้องพิสูจน์หลักฐาน (a) ด้วยรองเท้า หรือ (b) แหวนที่ใส่ลงไป ในเครื่องดื่ม หรือ (c) ขนมปังที่เจ้าชายกิน หรือ นางเอกเท่านั้นที่เด็ดแอปเปิลจากต้นได้	IV. มีแต่เอี้ยเท่านั้นที่ถอนต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทองได้
V. ได้แต่งงานกับเจ้าชาย	V. เอี้ยได้แต่งงานกับท้าวพรหมทัต
VI. คุณค่าของเกลือพ่อได้กินอาหารที่ไม่ใส่เกลือ ทำให้ เข้าใจที่ลูกสาวพูด	VI. เอี้ยถูกแม่เลี้ยงและน้องฆ่าแล้วตายไปเกิดเป็นนก แขกเต้า ฤๅษีแปลงนกแขกเต้าให้กลับเป็นเอี้ยและ ท้าวพรหมทัตรู้ความจริงในที่สุด

จากคำอธิบายและตัวอย่างการใช้วิธีวิทยาในการศึกษาแบบเรื่องนิทานศึกษาข้อมูลคติชนดังกล่าว ทำให้เห็นลำดับเหตุการณ์และบทบาทสำคัญของตัวละครที่เรียงร้อยกันเป็นแบบเรื่องนั้น ๆ ทั้งยังชี้ให้เห็นว่าในการจัดกลุ่มนิทานสำนวนต่าง ๆ ที่มีโครงเรื่องคล้ายกันไว้ในแบบเรื่องเดียวกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแบบเรื่องนิทานนี้มาใช้ในการศึกษาด้านานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ที่ปรากฏในสังคมไทยร่วมสมัย ทั้งนี้ผู้วิจัยจะกำหนดแบบเรื่องต่าง ๆ ของตำนานไต้ส่วยเอี้ยะขึ้นใหม่ เพื่อพิสูจน์ว่าแม้ว่าตำนานไต้ส่วยเอี้ยะจำนวน 120 เรื่องนี้ จะมีชื่อตัวละครเอกแตกต่างกันและมีรายละเอียดของเนื้อหาที่หลากหลาย แต่ตำนานทั้งหมดนี้ก็มีโครงสร้างหลักร่วมกันคือเป็นประวัติชีวิตของบุคคลที่กลายเป็นวีรบุรุษผู้ศักดิ์สิทธิ์ เนื้อหาและโครงสร้างที่ปรากฏในแต่ละแบบเรื่องอาจจะนำไปสู่ความเข้าใจธรรมชาติของตำนานกลุ่มนี้และจะทำให้เข้าใจว่าชาวจีนมีความคิดเกี่ยวกับวีรบุรุษผู้ศักดิ์สิทธิ์อย่างไรบ้าง

การประยุกต์ใช้วิธีวิทยาแบบเรื่องนิทานมาศึกษาด้านานไต้ส่วยเอี้ยะทั้ง 120 เรื่อง ทำให้ผู้วิจัยสามารถจำแนกตำนานไต้ส่วยเอี้ยะสำนวนต่าง ๆ ได้เป็น 4 แบบเรื่อง โดยได้ตั้งชื่อแบบเรื่องตามทางสังคมและวีรกรรมหรือผลงานสำคัญที่โดดเด่นของตัวละครเอก ดังปรากฏอยู่ในตำนานแต่ละแบบเรื่องไว้ดังต่อไปนี้

- 1) แบบเรื่องบุรุษผู้บำบัตทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร
- 2) แบบเรื่องบุรุษผู้ปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง
- 3) แบบเรื่องบุรุษผู้เปี่ยมคุณธรรม และ
- 4) แบบเรื่องบุรุษผู้เป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน

ในแต่ละแบบเรื่องประกอบด้วยลำดับของเหตุการณ์และบทบาทสำคัญของตัวละครเอกที่เรียงร้อยกันตามลำดับ ดังนี้

3.2.1 แบบเรื่องบุรุษผู้บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร

แบบเรื่องนี้พบในเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะ (2550) และประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ (2552) ฉบับละ 30 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 16, 19, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 33, 37, 41, 42, 43, 46, 47, 55, 56, 58 และ 59 จากการศึกษาแบบเรื่องที่ 1 นี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ภา ส ถ ภา น ภา พ ทางสังคมของตัวละครที่ต่อไปจะได้รับการสถาปนาเป็นให้ส่วยเอี้ยะส่วนใหญ่มักเป็นขุนนางฝ่ายการเมือง อ ภา ทิ อัครเสนาบดี ผู้ตรวจราชการแผ่นดิน ผู้ว่าราชการเมือง นายอำเภอ วีรกรรมหรือผลงานสำคัญของตัวละคร มักเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร ทั้งนี้ สามารถแบ่งโครงเรื่องของตำนานกลุ่มนี้ได้เป็น 3 ตอน คี อ

1) ความเป็นมาของตัวละคร 2) การสร้างวีรกรรม/ ผลงานสำคัญ และ 3) ผลตอบแทนที่ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏ ซึ่งปรากฏลำดับเหตุการณ์และหน่วยย่อยต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร

- (a) ชื่อของตัวละคร
- (b) ยุคสมัยและสถานที่ที่กำเนิด

ตอนที่ 2 การสร้างวีรกรรม/ ผลงานสำคัญ

- (c) การบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร
  - (c1)ปราบปรามโจร/ ข้าราชการทุจริต
  - (c2) ปรับปรุงงานด้านกฎหมาย
  - (c3) แก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขโรค
  - (c4) ตัดสินคดีอย่างเป็นธรรม
  - (c5) อธิษฐานจิตขอฝน 3 วัน 3 คืน

ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏ

- (d) การได้รับการสดุดี
  - (d1) ได้รับการยกย่องสรรเสริญ
  - (d2) ได้รับการเลื่อนยศตำแหน่ง
  - (d3) ได้รับของกำนัล
  - (d4) ได้รับสมญานาม
  - (d5) ราษฎรร่วมกันเดินส่งศพ
  - (d6) กษัตริย์พระราชทานจัดพิธีศพ
  - (d7) ได้รับการกราบไหว้บูชา

ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะนำตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ เรื่องที่ 21 ในเปิดตำนานเทพเจ้าไ้ส่วยเอี้ยะและประวัติองค์ไ้ส่วยเอี้ยะมาจำแนกแบบเรื่องเป็นตัวอย่าง ปรากฏลำดับเหตุการณ์สำคัญ และหน่วยย่อยต่าง ๆ ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบแบบเรื่องบุรุษผู้บำบัตทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร

หนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไ้ส่วยเอี้ยะ	หนังสือประวัติองค์ไ้ส่วยเอี้ยะ
<p>ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร</p> <p>(a) ชื่อของตัวละคร</p> <ul style="list-style-type: none"> - องค์ที่ 21 ขุนพลฟังจางเทพคุ้มครองดวงชะตาประจำปีเจี๋ยเชิน หรือ ปี พ.ศ. 2487, 2547, 2607 มีอีกนามว่าฟังเจี๋ย <p>(b) ยุคสมัยและสถานที่ที่เกิด</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นชาวฮกเกี้ยน เกิดในสมัยราชวงศ์ซ่ง (ค.ศ. 960 – 1279) 	<p>ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร</p> <p>(a) ชื่อของตัวละคร</p> <ul style="list-style-type: none"> - องค์ที่ 21 คือไ้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิด มีพระนามว่า “ฟังจาง” คนที่เกิดตั้งแต่วันเสาร์ที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2487 เวลา 06.22 น. ถึงวันอาทิตย์ที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2488 เวลา 12.12 น. และคนที่เกิดตั้งแต่วันพุธที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 เวลา 19.46 น. ถึงวันศุกร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 เวลา 01.34 น. เป็นปีลิงธาตุน้ำ <p>(b) ยุคสมัยและสถานที่ที่เกิด</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำเนิดในยุคสมัยโ้สั้งที่เมืองฟูเจี้ยน
<p>ตอนที่ 2 การสร้างวีรกรรม/ ผลงานสำคัญ</p> <p>(c) การบำบัตทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร</p> <ul style="list-style-type: none"> - ท่านเคยรับราชการเป็นนายอำเภอถ่งอัน เกียรติประวัติในผลงานที่สำคัญของท่านมีมากมาย เช่น การผ่อนผันการชำระภาษีที่นา (c3) สะสางคดีที่ไม่เป็นธรรม (c4) ซ่อมแซมเขื่อนกั้นน้ำ (c3) และจัดสรรที่ทำกิน (c3) ท่านเป็นนักปกครองที่ขยันขันแข็งเอาจริงเอาจังและมีหัวคิดริเริ่มใ้รู้อยู่เสมอ ทั้งยังไม่ชอบการประจบสอพลอ มีความยุติธรรมไม่เข้าข้างคนรวยและมีอำนาจ 	<p>ตอนที่ 2 การสร้างวีรกรรม/ ผลงานสำคัญ</p> <p>(c) การบำบัตทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร</p> <ul style="list-style-type: none"> - ในรัชสมัยเจี๋ยตั้ง (ปี 1208 – 1224) รับตำแหน่งผู้ว่าราชการที่เมืองถ่งอันเสี้ยน (ปัจจุบันคือมณฑลฟูเจี้ยน ถ่งอันเสี้ยน) ระหว่างรับราชการ ฟังจางได้ผ่อนคลายและลดหย่อนการเรียกเก็บภาษีจากราษฎร (c3) ชำระสะสางคดีความที่ไม่เป็นธรรมและคดีต่างๆ ที่ตกค้าง (c4) ริเริ่มบูรณะและขุดลอกคูคลอง สร้างเขื่อน (c3) บริหารจัดการการครอบครองพื้นที่นาที่เป็นจริง ขยันมูมานะบริหารงานราชการสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของประชาชน (c3) ไม่ยกยอปอ้บ้นหรือใ้ท้อภิสัทธ์เจ้าขุนมูลนาย ฟังจางเป็นข้าราชการที่ดีที่สุดของเมืองนั้น
<p>ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ</p>	<p>ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ</p>

<p>(d) การได้รับการสดุดี</p> <p>(d1) ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากราษฎร</p> <p>- ชาวบ้านยกย่องสรรเสริญไปทั่ว</p>	<p>(d) การได้รับการสดุดี</p> <p>(d4) ได้รับราชทินนาม/ สมณานาม</p> <p>- ประชาชนในเมืองนั้นต่างให้สมณานามฟังจางว่าสามประเสริฐ คือ 1. พื้นที่นาไร่ ไม่รกร้าง 2. ในเมืองไม่มีคนว่างงาน และ 3. ในคุกไม่มีนักโทษที่ยังไม่ถูกตัดสินคดี</p> <p>(d1) ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากราษฎร</p> <p>- ราษฎรเมืองถนอ้นเสี้ยนต่างสรรเสริญคุณงามความดี</p>
---	--

จากตารางดังกล่าว สันเกตว่าวีรกรรมหรือผลงานสำคัญของตัวละครเอกแสดงให้เห็นถึงการบริหารงานราชการด้านการเมืองเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎรอย่างเต็มความสามารถ เมื่อนำตำนานแบบเรื่องบุรุษผู้บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร ที่ปรากฏในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะ และหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ ฉบับละ 30 เรื่อง มาเปรียบเทียบกับกันจะพบว่าโครงเรื่องส่วนใหญ่ของตำนานชุดนี้ประกอบด้วยเหตุการณ์สำคัญและหน่วยย่อยต่าง ๆ ที่ปรากฏซ้ำกันอยู่หลายแห่ง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 แบบเรื่องที่ 1 ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะ

บุรุษผู้บำบัดทุกข์บำรุงสุข แก่ราษฎร	เรื่องที่															
	1	3	4	6	7	8	9	11	13	14	16	19	21	23	24	
ตอนที่ 1 ความเป็นมาของ ตัวละคร																
(a) ชื่อของตัวละคร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
(b) ยุคสมัยและสถานที่ที่ กำเนิด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
ตอนที่ 2 การสร้าง วีรกรรม/ ผลงานสำคัญ																
(c) การบำบัดทุกข์บำรุงสุข แก่ราษฎร																
(c1) ปราบปรามโจร/ ข้าราชการทุจริต	✓			✓		✓	✓		✓	✓	✓					
(c2) ปรับปรุงงานด้าน กฎหมาย		✓			✓						✓	✓			✓	
(c3) แก้ไขปัญหาด้าน สาธารณสุขโรค	✓		✓		✓	✓		✓			✓		✓	✓	✓	
(c4) ตัดสินคดีอย่างเป็น													✓		✓	

ธรรม															
(c5) อธิษฐานจิตขอฝน 3 วัน 3 ค่ำ															
ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏ															
(d) การได้รับการสดุดี															
(d1) ได้รับการยกย่อง สรรเสริญ												✓			
(d2) ได้รับการเลื่อนยศ ตำแหน่ง							✓								✓
(d3) ได้รับของกำนัล															
(d4) ได้รับสมญานาม									✓	✓					
(d5) ราษฎรร่วมกันเดิน สังคพ															
(d6) กษัตริย์ พระราชทานจัดพิธีศพ															
(d7) ได้รับการกราบไหว้ บูชา															

ตารางที่ 13 แบบเรื่องที่ 1 ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไท่ส่วยเอี๊ยะ (ต่อ)

บุรุษผู้บำบัตทุกข์บำรุงสุขแก่ ราษฎร	เรื่องที่														
	25	26	27	28	33	37	41	42	43	46	47	55	56	58	59
ตอนที่ 1 ความเป็นมาของ ตัวละคร															
(a) ชื่อของตัวละคร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
(b) ยุคสมัยและสถานที่ที่เกิด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ตอนที่ 2 การสร้างวีรกรรม/ ผลงานสำคัญ															
(c) การบำบัตทุกข์บำรุงสุขแก่ ราษฎร															
(c1) ปราบปรามโจร/ ข้าราชการทุจริต	✓	✓					✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
(c2) ปรับปรุงงานด้าน กฎหมาย	✓	✓	✓		✓	✓			✓						
(c3) แก้ไขปัญหาด้าน สาธารณสุขโรค		✓	✓	✓			✓	✓	✓					✓	✓
(c4) ตัดสินคดีอย่างเป็นธรรม							✓	✓						✓	
(c5) อธิษฐานจิตขอฝน 3 วัน 3 ค่ำ								✓							

(d4) ได้รับสมณนาม								✓						✓		✓
(d5) ราษฎรร่วมกันเดินส่งศพ							✓									
(d6) กษัตริย์พระราชทานจัดพิธีศพ										✓						
(d7) ได้รับการกราบไหว้บูชา																

ผู้วิจัยสังเกตว่าแม้ว่าลำดับเหตุการณ์สำคัญของแบบเรื่องนีในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะและหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะจะคล้ายกัน แต่ตำนานในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะจะเน้นให้รายละเอียดของเนื้อหาที่แสดงให้เห็นวีรกรรมหรือผลงานสำคัญด้านการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎรของตัวละครเอกอย่างชัดเจนมากกว่า เช่น เหตุการณ์สำคัญในเรื่องที่ 43 ที่ว่า “กษัตริย์เจียจิ้งขึ้นครองราชย์ เมื่อจะเปลี่ยนชื่อประเทศ เหวินเจ้อทูลเรื่องสำคัญ 10 ประการ คือ 1. จงปกป้องรากฐานของประเทศ 2. ยึดมั่นคุณธรรมของบรรพบุรุษ 3. ปลอดภัยราษฎร 4. ระวางการออกเืองการ 5. ห้ามราชสำนักสุรุ่ยสุร่าย 6. คัดสรรคนดีมีความรู้ 7. โอบอุ้มอนุเคราะห์คนยากจน 8. รักษาขนบประเพณีของราษฎร 9. ฟื้นฟู ปู ป ฎิ รุ ป ก ฎ ห ม า ย การปกครอง 10. ให้ความสำคัญต่อชีวิตราษฎร” ในขณะที่ตำนานเรื่องเดียวกันนี้ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะระบุเพียงว่า “เมื่อจักรพรรดิองค์ใหม่ขึ้นครองราชย์ เหวินเจ้อเป็นขุนนางผู้กราบทูลถวายแบบแผนการปกครองที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม” เป็นต้น

นอกจากนี้ ตำนานในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะยังเน้นให้รายละเอียดของเนื้อหาที่แสดงให้เห็นคุณธรรมที่โดดเด่นของตัวละครเอกด้วยวาทาทะที่ลึกซึ้งกินใจ เช่น วาทะของตัวละครในเรื่องที่ 3 ที่ว่า “เก็งจิ้งออกมารับอาสาโดยใช้ระบบต้นตระกูล เรียกร้องให้ลดภาระของประชาชน ดังนั้นจึงไปล่องเก็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ทำให้ถูกขัดแย้งขัดขาน จึงต้องลาออก ก่อนเก็งจิ้งจะจากที่ทำการอำเภอก็ได้ทั้งบทกลอนบทหนึ่งเอาไว้มีความหมายว่า ‘ฉันสละยศศักดิ์เพื่อขจัดภัยปวงชน ฉันจะขยันไม่ทอดทิ้ง นี้อ้วมี อ ไ ห ร ่ จ ะ ม ้ น ค ง ปวงชนล้วนรักสามัคคี’ ” ในขณะที่ตำนานเรื่องเดียวกันนี้ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะระบุไว้ว่า “จากการต่อต้านคัดค้านของท่าน ทำให้ผู้มีอำนาจในสมัยนั้นไม่พอใจและปลดท่านออกจากตำแหน่งนายอำเภอ”

วาทะของตัวละครในเรื่องที่ 37 ที่ว่า “เมืองสุ่ยโจ้วมีพนักกว่าคนที่ถูกเกณฑ์เป็นกรรมกร กรมอี่สี่มีเอกสารทางราชการมีคำสั่งให้เมืองสุ่ยโจ้วส่งมอบคน หลุมี่จึงให้ราษฎรที่มีชื่อเคยเป็นทหารในทะเลเบียนบ้านไปแสดงตนด้วยตัวเอง แต่มีเพียงไม่กี่คน ทำให้กรมอี่สี่โกรธมาก จับข้าราชการเมืองสุ่ยโจ้วที่ปฏิบัติงานซ้งไว้ บีบบังคับให้เมืองสุ่ยโจ้วส่งคนพนักกว่าคน ข้าราชการเมืองสุ่ยโจ้วต่างหวาดกลัวมากปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรเกณฑ์คนเป็นกรรมกร หลุมี่กล่าวว่า ‘ฉันเป็นข้าราชการที่ต้องดูแลราษฎร ถ้า

ราษฎรแตกกระสานซ่านเซ็นแล้วฉันจะดูแลใครล่ะ?’ ดังนั้นหลุมี่จึงไปเยี่ยมเยียนกรมอัสสื่อด้วยตนเองและกล่าวว่า ‘เมืองสุ่ยโจวที่เป็นทหารปลดประจำการมีเพียงเท่านี้ หากว่าจะแข็งขันเกณฑ์คนเป็นกรรมกรราษฎรจะเสียขวัญและแตกกระจัดกระจาย สุดท้ายเมืองสุ่ยโจวจะเหลือเพียงข้าพเจ้าคนเดียว เชิญนำข้าพเจ้าไปเป็นกรรมกรเถอะ’ อัสสื่อฟังแล้วโกรธมากจะขับไล่เขาไป หลุมี่ยืนนิ่งไม่ขยับ แม้เวลาผ่านไปก็ไม่เปลี่ยนกิริยาท่าทาง ดังนั้นอัสสื่อจึงจำยอมและปล่อยหลุมี่กลับไป” ในขณะที่ตำนานเรื่องเดียวกันนี้ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไท่ส่วยเอี๊ยะระบุเพียงว่า “ในครั้งที่มีพระราชโองการให้เกณฑ์ราษฎรให้ทำงานหนัก ท่านก็เกณฑ์แรงงานโดยไม่ใช้กำลังบีบบังคับและควบคุมการใช้แรงงานอย่างระมัดระวังไม่ทรุ่ยโดยไม่เกรงพระราชอาญา” เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าเหตุการณ์ตอนท้ายเรื่องของแบบเรื่องนี้ในหนังสือเปิดตำนานไท่ส่วยเอี๊ยะและหนังสือประวัติองค์ไท่ส่วยเอี๊ยะมักปรากฏทินนามหรือสมญานามของตัวละครที่แสดงถึงการได้รับการยอมรับนับถืออย่างสูงจากราษฎรและภารกิจที่หลากหลายของขุนนางฝ่ายการเมือง เช่น ในเรื่องที่ 14 วั่งเหวินผู้เป็นผู้ตรวจราชการเมืองได้รับราชทินนามว่า “แม่ทัพเทพกลยุทธ์” หรือ “แม่ทัพเทวดา” ในเรื่องที่ 53 ชาวบ้านขนานนามชินย่า ว่า “มารดาแห่งความเมตตา” หรือ “พ่อพระ” ในเรื่องที่ 56 ชาวบ้านขนานนามผู้ตั้ง ว่า “พี่พี่” หรือ “ผู้เป็นทั้งบิดาและอาจารย์” เป็นต้น

3.2.2 แบบเรื่องบุรุษผู้ปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง

แบบเรื่องนี้พบในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไท่ส่วยเอี๊ยะ (2550) และหนังสือประวัติองค์ไท่ส่วยเอี๊ยะ (2552) ฉบับละ 12 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 10, 12, 15, 30, 34, 35, 40, 48, 50, 51, 53 และ 57 จากการศึกษาแบบเรื่องนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าสถานภาพทางสังคมของตัวละครส่วนใหญ่มักเป็นขุนนางฝ่ายทหาร เช่น แม่ทัพ องครักษ์ เป็นต้น และวีรกรรมหรือผลงานสำคัญของตัวละครมักเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง ทั้งนี้ สามารถแบ่งโครงเรื่องของตำนานกลุ่มนี้ได้เป็น 3 ตอน คือ 1) ความเป็นมาของตัวละคร 2) การสร้างวีรกรรม/ ผลงานสำคัญ และ 3) ผลตอบแทนที่ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏซึ่งปรากฏลำดับเหตุการณ์และหน่วยย่อยต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร

- (a) ชื่อของตัวละคร
- (b) ยุคสมัยและสถานที่ที่กำเนิด

ตอนที่ 2 การสร้างวีรกรรม/ ผลงานสำคัญ

- (c) การปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง
  - (c1)ปราบปรามโจร
  - (c2) สร้างกำแพงเมือง/ คูเมือง

(c3) ฝีกอบรมการรบ/ ฝีกฝนม้าศึก

(c4) คุ้มครองสุสานหลวง

(c5) พลีชีพกลางสนามรบ

ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏ

(d) การได้รับการสดุดี

(d1) ได้รับการยกย่องสรรเสริญ

(d2) ได้รับการเลื่อนยศตำแหน่ง

(d3) ได้รับของกำนัล

(d4) ได้รับสมญานาม

(d5) ได้รับแต่งตั้งเป็นเทพเจ้า

ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะนำตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ เรื่องที่ 30 ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไ้ส่วยเอี้ยะและหนังสือประวัติองค์ไ้ส่วยเอี้ยะ มาจำแนกแบบเรื่องเป็นตัวอย่าง ปรากฏลำดับเหตุการณ์สำคัญและหน่วยย่อยต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบแบบเรื่องบุรุษผู้ปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง

หนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไ้ส่วยเอี้ยะ	หนังสือประวัติองค์ไ้ส่วยเอี้ยะ
<p>ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร</p> <p>(a) ชื่อของตัวละคร</p> <p>- องค์ที่ 30 ขุนพลสีตันเทพคุ้มครองดวงชะตาประจำปีกู่ยี่ หรือ ปี พ.ศ. 2496, 2556, 2616</p> <p>(b) ยุคสมัยและสถานที่ที่กำเนิด</p> <p>- เกิดในสมัยราชวงศ์ฮั่น ก่อน ค.ศ. 206 ปี ณ เมืองसानตี้ฝิงลู (ปัจจุบันคือทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองเสียนหยางมณฑลช่านซี)</p>	<p>ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร</p> <p>(a) ชื่อของตัวละคร</p> <p>- องค์ที่ 30 คือไ้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิด มีพระนามว่า “สีตัน” คนที่เกิดตั้งแต่วันพุธที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2496 เวลา 10.49 น. ถึงวันพฤหัสบดีที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2497 เวลา 16.39 น. และคนที่เกิดตั้งตั้งแต่วันจันทร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 เวลา 00.13 น. ถึงวันอังคารที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 เวลา 06.21 น. เป็นปี่งูน้ำ ธาตุน้ำ</p> <p>(b) ยุคสมัยและสถานที่ที่กำเนิด</p> <p>- กำเนิดในยุคสมัยฮั่นที่เมืองसानตี้ฝิงหลิง (ปัจจุบันคือมณฑลซานซี ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองเซียงเอียงชื่อ)</p>
<p>ตอนที่ 2 การสร้างวีรกรรม/ ผลงานสำคัญ</p> <p>(c) การปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง</p> <p>(c1) ปราบปรามโจร</p> <p>- เคยเป็นผู้นำทัพชนะการโจมตีฝ่ายพันเซาและ</p>	<p>ตอนที่ 2 การสร้างวีรกรรม/ ผลงานสำคัญ</p> <p>(c) การปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง</p> <p>(c1) ปราบปรามโจร</p> <p>- รับบัญชายกทัพปราบปรามเมืองด้านทิศตะวันตก สี</p>

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าแม้ว่าการลำดับเหตุการณ์สำคัญของแบบเรื่องในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไท่ส่วยเอี๊ยะและหนังสือประวัติองค์ไท่ส่วยเอี๊ยะจะคล้ายกัน แต่ตำนานในหนังสือประวัติองค์ไท่ส่วยเอี๊ยะจะเน้นให้รายละเอียดของเนื้อหาที่แสดงให้เห็นคุณธรรมและความเก่งกาจทางการรบ

บ ข อ ง

ตัวละครเอกอย่างชัดเจน เช่น เหตุการณ์สำคัญในเรื่องที่ 12 ที่ว่า “เยิ่นเป่าเขียนชื่อแซ่ของตนเองไว้บนแผ่นหลัง บริเวณท้องและบนแขนขวาว่าสงครามพลีชีพคือสิ่งล้ำค่า แต่ร่างกายของข้าพเจ้าเป็นของพ่อแม่ จะ

ท อ ด ที่ ง

ตามอำเภอใจไม่ได้ เขียนชื่อแซ่ตนเองเพียงหวังว่าหลังพลีชีพจะมีคนฝังศพให้” ในขณะที่ตำนานเรื่องเดียวกันนี้

ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไท่ส่วยเอี๊ยะระบุเพียงว่า “ส่วนตัวหิมเป่าเป็นคนกตัญญูรู้คุณบิดามารดาถึง

นี้ ก

ส่วนร่วมก็เป็นคนซื่อสัตย์และรักชาติยิ่งกว่าชีวิต” หรือเหตุการณ์สำคัญในเรื่องที่ 34 ที่ว่า “ถึงเจี๋ยรับบัญชาปราบปรามโจรภาคใต้ สามารถตัดศีรษะโจรร้าย 132 หัว ฉวยโอกาสที่โจรแตกพ่ายไล่ล่าถึงเกาหัวก้ง ตัดศีรษะโจรร้ายอีก 58 หัว ประสบความสำเร็จในการปราบปรามโจรภาคใต้” ในขณะที่ตำนานเรื่องเดียวกันนี้ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไท่ส่วยเอี๊ยะระบุเพียงว่า “ถึงฉาเชี่ยวชาญการรบจนสามารถปราบปรามจลาจลทางภาคใต้ได้สงบราบคาบ” เป็นต้น

3.2.3 แบบเรื่องบุรุษผู้เปี่ยมคุณธรรม

แบบเรื่องนี้พบในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไท่ส่วยเอี๊ยะ (2550) และหนังสือประวัติองค์ไท่ส่วยเอี๊ยะ (2552) ฉบับละ 10 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 2, 20, 22, 29, 36, 38, 39, 49, 52 และ 60 จากการศึกษาแบบเรื่องนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าสถานภาพทางสังคมของตัวละครส่วนใหญ่เป็นขุนนางและสามัญชนที่มีวีรกรรมสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงคุณธรรมที่โดดเด่น เช่น ความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี ความกตัญญู เป็นต้น ทั้งนี้ สามารถแบ่งโครงเรื่องได้เป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ตอนความเป็นมาของตัวละคร 2) ตอนการสร้างวีรกรรม/ ผลงานสำคัญ และ 3) ผลตอบแทนที่ได้รับ ปราบกฏลำดับเหตุการณ์และหน่วยย่อยต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร

- (a) ชื่อของตัวละคร
- (b) ยุคสมัยและสถานที่ที่เกิด

ตอนที่ 2 การแสดงคุณธรรมอย่างโดดเด่น

- (c) การแสดงคุณธรรมอย่างโดดเด่น
- (c1) ฝ่าเปลวเพลิงช่วยชีวิตผู้อื่น

- (c2) เสี่ยงชีวิตล้างผิดแทนอาจารย์
- (c3) มีน้ำใจไม่ตรีต่อเพื่อนบ้าน
- (c4) ไม่รังเกียจคู่มั่นที่อัปลักษณ์
- (c5) ชื่อสัตย์/ จงรักภักดี
- (c6) ขุดหลุมฝังศพเหล่าทหารผู้พลีชีพ

ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏ

- (d) การได้รับการสดุดี
  - (d1) ได้รับสมญานาม
  - (d2) เพื่อนบ้านเคารพยกย่อง

ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะนำตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ เรื่องที่ 49 ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไ้ส่วยเอี้ยะและหนังสือประวัติองค์ไ้ส่วยเอี้ยะมาจำแนกแบบเรื่องเป็นตัวอย่าง ปรากฏลำดับเหตุการณ์สำคัญและหน่วยย่อยต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบแบบเรื่องบุรุษผู้เปี่ยมคุณธรรม

หนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไ้ส่วยเอี้ยะ	หนังสือประวัติองค์ไ้ส่วยเอี้ยะ
<p>ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร</p> <p>(a) ชื่อของตัวละคร</p> <ul style="list-style-type: none"> - องค์ที่ 49 ขุนพลชีวเต๋อเทพคุ้มครองดวงชะตาประจำป้อมจ้อ หรือ ปี พ.ศ. 2455, 2515, 2575 <p>(b) ยุคสมัยและสถานที่ที่กำเนิด</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกิดในสมัยราชวงศ์ซ่ง (ค.ศ. 960 – 1279) ในศักราชเจิ้งเหอ 	<p>ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร</p> <p>(a) ชื่อของตัวละคร</p> <ul style="list-style-type: none"> - องค์ที่ 49 คือไ้ส่วยเอี้ยะ มีพระนามว่า “คูเต็ก” คนที่เกิดตั้งแต่วันจันทร์ที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2455 เวลา 11.51 น. ถึงวันอังคารที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2456 เวลา 17.42 น. และคนที่เกิดตั้งแต่วันเสาร์ที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515 เวลา 01.32 น. ถึงวันอาทิตย์ที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2516 เวลา 07.23 น. เป็นปีหนูไม้ธาตุน้ำ <p>(b) ยุคสมัยและสถานที่ที่กำเนิด</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำเนิดในยุคสมัยไ้ส่วยเอี้ยะ รัชสมัยเจิ้งเหอ (ปี ค.ศ.1111 – 1117)
<p>ตอนที่ 2 การแสดงคุณธรรมอย่างโดดเด่น</p> <p>(c5) ชื่อสัตย์/ จงรักภักดี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ท่านได้อาสากับหงเซาอี้ซึ่งเป็นบัณฑิตจีนสี่ออกไปทำหน้าที่เจริญสัมพันธไมตรีทางการทูตกับรัฐจินก๊ก และได้ถูกจินก๊กกักตัวไว้ด้วยเล่ห์อุบายต่างๆ นานา 	<p>ตอนที่ 2 การแสดงคุณธรรมอย่างโดดเด่น</p> <p>(c5) ชื่อสัตย์/ จงรักภักดี</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นบัณฑิตทำงานอยู่ที่ว่าการของหงเซ้า รัชสมัยเจียนเอี้ยน ปีที่ 3 (ปี 1129) หงเซ้า รับบัญชาไปเป็นทูตเมืองจินกั๋ว ชิวเต๋อกับพวกรวม 5

<p>และใช้กำลังบีบบังคับจนต้องทนอยู่ในจินก๊ก มีกำหนดถึง 15 ปี ซึ่งมีชีวิตที่ลำบากยากแค้นและถูกเหยียดหยามหมิ่นเกียรติจนสุดที่จะทนทานได้ จนกระทั่งได้ประพันธ์บทกวีบรรยายความทุกข์ระทมและความปวดร้าวเศร้าใจ ในบทกวียังได้บรรยายแสดงถึงความห่วงหาอาลัยในบ้านเกิดเมืองนอนอย่างสุดซึ้ง จนสะเทือนใจของผู้ครองรัฐจินก๊ก ในปีที่ 12 ก็ได้รับการปลดปล่อยให้กลับเมืองซ่งก่อนกำหนดถึง 3 ปี</p>	<p>คน ติดตามในนามผู้ช่วยทูต หลายครั้งหลายหนที่หึงเข้าไปปฏิเสธการหลอกล่อใจของเมืองจินกั๋ว โดยเสนอตำแหน่งสูงและทรัพย์สินเงินทองเป็นจำนวนมากเป็นสินบน กล่าวว่ “ได้รับบัญชาให้เดินทางมาเป็นหมื่นลี้ ปฏิบัติภารกิจ ไม่สามารถมีตำแหน่ง 2 ราชสำนัก” กษัตริย์จินกั๋วโกรธมาก จึงส่งหึงเข้าไปและชีวิตอยู่กับพวกไปที่เล็งซัน ให้พักอาศัยอยู่กับบ้านดินเหมือนรังนกที่คับแคบ เมื่อถึงฤดูหนาวไม่มีฟืนก่อไฟกั้นหนาว เพียงใช้ขี้ม้าต้มหมี่เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดผมเผ้าหวดเคราล้วนขาวโพลน หงเข้ากับชีวิตต่อและพวกถูกเมืองจินกั๋วกักขังนาน 15 ปี ระหว่างที่ถูกกักขัง พวกเขาใช้บทกวีและเขียนบทความบรรยายถึงความห่วงใยประเทศชาติและราษฎร รัชสมัยเส้าซิงปีที่ 12 (ปี 1142) หงเข้ากับชีวิตต่อและพวกถูกปลดปล่อยกลับคืนสู่แผ่นดินซ่ง</p>
<p>ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏ</p> <p>-</p>	<p>ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏ</p> <p>-</p>

จากตารางดังกล่าว สังเกตว่ามีการระบุชื่อตัวละคร ยุคสมัยและสถานที่กำเนิดอย่างชัดเจน อีกทั้ง วิเคราะห์สำคัญของตัวละครเอกดังกล่าวยังแสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อแผ่นดินอย่างน่ายกย่อง ดังข้อความในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไต้ส่วยเอี๊ยะที่ว่า “ถูกจินกั๊กกักตัวไว้ด้วยเล่ห์อุบายต่าง ๆ นานา และใช้กำลังบีบบังคับจนต้องทนอยู่ในจินก๊ก มีกำหนดถึง 15 ปี” และในหนังสือ **ประวัติองค์ไต้ส่วยเอี๊ยะ**ที่ว่า “หลายครั้งหลายหนที่หึงเข้าไปปฏิเสธการหลอกล่อใจของเมืองจินกั๋ว โดยเสนอตำแหน่งสูงและทรัพย์สินเงินทองเป็นจำนวนมากเป็นสินบนชีวิตต่อ กล่าวว่ ‘ได้รับบัญชาให้เดินทางมาเป็นหมื่นลี้ปฏิบัติภารกิจ ไม่สามารถมีตำแหน่ง 2 ราชสำนัก’ กษัตริย์จินกั๋วโกรธมาก จึงส่งหึงเข้าไปและชีวิตอยู่กับพวกไปที่เล็งซัน ให้พักอาศัยอยู่กับบ้านดินเหมือนรังนกที่คับแคบ เมื่อถึงฤดูหนาวไม่มีฟืนก่อไฟกั้นหนาว เพียงใช้ขี้ม้าต้มหมี่เพื่อให้ชีวิตอยู่รอด ผมเผ้าหวดเคราล้วนขาวโพลน หงเข้ากับชีวิตต่อและพวกถูกเมืองจินกั๋วกักขังนาน 15 ปี” เมื่อนำตำนานแบบเรื่องบุรุษผู้เปี่ยมคุณธรรมที่ปรากฏในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไต้ส่วยเอี๊ยะและหนังสือ**ประวัติองค์ไต้ส่วยเอี๊ยะ** ฉบับละ 10 เรื่อง มาเปรียบเทียบกัน จะพบว่าโครงเรื่องส่วนใหญ่ของตำนานประกอบด้วยเหตุการณ์สำคัญและหน่วยย่อยต่าง ๆ ที่ปรากฏซ้ำกันอยู่หลายแห่ง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 20 แบบเรื่องที่ 3 ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไท่ส่วยเอี๊ยะ

บุรุษผู้เปี่ยมคุณธรรม	เรื่องที่									
	2	20	22	29	36	38	39	49	52	60
ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร										
(a) ชื่อของตัวละคร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
(b) ยุคสมัยและสถานที่ที่กำเนิด	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
ตอนที่ 2 การแสดงคุณธรรมอย่างโดดเด่น										
(c1) ฝ่าเปลวเพลิงช่วยชีวิตผู้อื่น	✓									
(c2) เสียชีวิตล้างผิดแทนอาจารย์		✓								
(c3) มีน้ำใจไมตรีต่อเพื่อนบ้าน			✓							
(c4) ไม่รังเกียจคู้หมั้นที่อัปถกษณ์				✓						
(c5) ชื่อสัตย์/ จงรักภักดี					✓	✓		✓	✓	✓
(c6) ขุดหลุมฝังศพเหล่าทหารผู้พลีชีพ							✓			
ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏ										
(d) การได้รับการสดุดี										
(d1) ได้รับสมญานาม							✓			
(d2) เพื่อนบ้านเคารพยกย่อง			✓							

จากตารางในข้างต้น ผู้วิจัยสังเกตว่าตัวละครเอกส่วนใหญ่ของแบบเรื่องนี้ใน
 ห นั ง สึ อ
 เปิดตำนานเทพเจ้าไท่ส่วยเอี๊ยะมักมีวีรกรรมที่แสดงถึงคุณธรรมอย่างโดดเด่น กล่าวคือ ตัวละครเอก
 มักยึดถือประโยชน์สุขของบ้านเมืองและเพื่อนมนุษย์เป็นสำคัญ เหตุการณ์สำคัญและหน่วยย่อยต่างๆ ที่
 ปรากฏซ้ำกันนี้ ก็ปรากฏในหนังสือประวัติองค์ไท่ส่วยเอี๊ยะด้วย ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 21 แบบเรื่องที่ 3 ในหนังสือประวัติองค์ไท่ส่วยเอี๊ยะ

บุรุษผู้เปี่ยมคุณธรรม	เรื่องที่									
	2	20	22	29	36	38	39	49	52	60
ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร										
(a) ชื่อของตัวละคร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
(b) ยุคสมัยและสถานที่ที่กำเนิด	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
ตอนที่ 2 การแสดงคุณธรรมอย่างโดดเด่น										
(c1) ฝ่าเปลวเพลิงช่วยชีวิตผู้อื่น	✓									
(c2) เสียชีวิตล้างผิดแทนอาจารย์		✓								
(c3) มีน้ำใจไมตรีต่อเพื่อนบ้าน			✓							
(c4) ไม่รังเกียจคู้หมั้นที่อัปถกษณ์				✓						
(c5) ชื่อสัตย์/ จงรักภักดี					✓	✓		✓	✓	✓

(c6) ชุดหลุมฝังศพเหล่าทหารผู้พลีชีพ								✓			
ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏ											
(d) การได้รับการสดุดี											
(d1) ได้รับสมญานาม								✓			
(d2) เพื่อนบ้านเคารพยกย่อง			✓								

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า การลำดับเหตุการณ์สำคัญของแบบเรื่องในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะและหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะจะคล้ายกัน แต่ตำนานในประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะจะเน้นให้รายละเอียดของเนื้อหาที่แสดงให้เห็นวีรกรรมหรือผลงานสำคัญที่แสดงถึงการมีคุณธรรมที่โดดเด่นของตัวละครเอกอย่างชัดเจน เช่น เหตุการณ์สำคัญในเรื่องที่ 2 ที่ว่า “ต่อมาขณะที่อยู่ในสนามสอบคัดเลือกข้าราชการ สนามสอบได้เกิดเพลิงไหม้ เนื่องจากหลักปฏิบัติของสนามสอบตามปกติเคยปฏิบัติเมื่อถึงเวลาสอบ ประตูใหญ่จะปิดตาย ดังนั้น เมื่อเกิดเพลิงไหม้ ผู้เข้าสอบจึงไม่สามารถหนีรอด แต่ฉิวไฉได้ใช้มือขวาเหนี่ยวกำแพง มือซ้ายพยุงผู้เข้าสอบให้เหยียบบ่าตนเองหนีไฟ ช่วยชีวิตผู้เข้าสอบหลายสิบคน” ในขณะที่ตำนานเรื่องเดียวกันนี้ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะระบุเพียงว่า “ในครั้งที่มีการสอบขุนนาง ราระดัดบเค่อจี ที่เป็นการสอบคัดเลือกขุนนางทั้งฝ่ายบุนและบูอยู่นั้น อาคารอันเป็นสถานที่สอบเกิดเพลิงไหม้ลูกโชนขึ้นอย่างรุนแรง นักศึกษาไม่สามารถหนีออกมาได้ ท่านได้ฝ่าเปลวเพลิงที่ไหม้กระหน่ำเข้าไปช่วยนักศึกษาที่ติดอยู่ออกมาได้สิบกว่าคน” เป็นต้น

3.2.4 แบบเรื่องบุรุษผู้เป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน

แบบเรื่องนี้พบในเปิดหนังสือตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะ (2550) และหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ (2552) จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 5, 17, 18, 31, 32, 44, 45, และ 54 จากแบบเรื่องนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าสถานภาพทางสังคมของตัวละครส่วนใหญ่มักเป็นข้าราชการ อาจารย์ และผู้ที่ถือสันโดษอยู่ตามป่าเขา และตัวละครมักมีความเชี่ยวชาญทางการประพันธ์กวีนิพนธ์ ทั้งนี้ สามารถแบ่งโครงเรื่องได้เป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ความเป็นมาของตัวละคร 2) ความเป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน และ 3) ผลตอบแทนที่ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏ ปรากฏลำดับเหตุการณ์และหน่วยย่อยต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร

- (a) ชื่อของตัวละคร
- (b) ยุคสมัยและสถานที่ที่เกิด

ตอนที่ 2 การเป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน

(c) การเป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน

(c1) ด้านอักษรศาสตร์

(c2) ด้านโหราศาสตร์

(c3) ด้านจิตวิทยา

ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏ

(d) การได้รับการสดุดี

(d1) ได้รับการยกย่องสรรเสริญ

(d2) ได้รับสมญานาม

(d3) ราษฎรร่วมกันเดินส่งศพ

ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะนำตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ เรื่องที่ 45 ในเปิดตำนานเทพ

เ

จ

า

ไ้ส่วยเอี้ยะและประวัติองค์ไ้ส่วยเอี้ยะมาจำแนกแบบเรื่องเป็นตัวอย่าง ปรากฏลำดับเหตุการณ์สำคัญและหน่วยย่อยต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบแบบเรื่องบุรุษผู้เป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน

หนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไ้ส่วยเอี้ยะ	หนังสือประวัติองค์ไ้ส่วยเอี้ยะ
<p>ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร</p> <p>(a) ชื่อของตัวละคร</p> <p>- องค์ที่ 45 สีหเทพคัมภีร์ดวงชะตาประจำปี โป่วซิน หรือปี พ.ศ. 2451, 2511, 2571 ชื่อรองว่า จิวี่ไ้</p> <p>(b) ยุคสมัยและสถานที่ที่กำเนิด</p> <p>- เป็นชาวเยี้ยวโจว (ปัจจุบันคือเมืองอวีเหยา มณฑลเจ้อเจียง) สมัยราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 618 – 970)</p>	<p>ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร</p> <p>(a) ชื่อของตัวละคร</p> <p>- องค์ที่ 45 คือไ้ส่วยเอี้ยะ มีพระนามว่า “ชื่อห่าว” คนที่เกิดตั้งแต่วันพุธที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2451 เวลา 12.34 น. ถึงวันพฤหัสบดีที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2452 เวลา 18.23 น. และคนที่เกิดตั้งแต่วันจันทร์ที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2511 เวลา 02.41 น. ถึงวันอังคารที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 เวลา 08.04 น. เป็นปีลิงดิน ธาตุดิน</p> <p>(b) ยุคสมัยและสถานที่ที่กำเนิด</p> <p>- กำเนิดในยุคสมัยถัง ที่เมืองแฉี้ยวโจว (ปัจจุบันคือมณฑลเจ้อเจียง เมืองอี่เอี้ยวชื่อ) พ่อของสี่เข้าชื่อสี่เจี้ยวเป็นนักเขียนอักษรและได้ถ่ายทอดให้กับสี่เข้า</p>
<p>ตอนที่ 2 การเป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน</p>	<p>ตอนที่ 2 การเป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน</p>

<p>(c1) ด้านอักษรศาสตร์</p> <p>- เขียนตัวอักษรวิจิตรงดงามแฝงด้วยพลังความสามารถโดดเด่นปรากฏทั่ว เมื่อรับราชการก็มักจะได้รับเลื่อนตำแหน่งอยู่เสมอ เมื่อถึงเทศกาลไหว้เทพเจ้าและไหว้บรรพชน ชาวจีนโบราณมักจะเขียนเป็นหนังสือขอพรจากเทพเจ้าและบรรพชน ชาวบ้านก็มักจะทำให้ท่านเป็นผู้เขียนให้ เนื่องจากภาษาที่สละสลวยอักษรที่งดงาม อ่านได้ไพเราะหมดจด ลีลาการเขียนอักษรนับได้ว่ายอดเยี่ยมงดงาม ศิลปะชั้นเอก มีบทประพันธ์ “ไท่ซ่างหวางเจี้ยเซ่อ” (ฎีกาถวายปวงมา) ตกทอดมาถึงปัจจุบัน</p>	<p>(c1) ด้านอักษรศาสตร์</p> <p>- สีเข้าเชี่ยวชาญเขียนอักษรเฉาซูและลีซูเป็นพิเศษ ผู้คนวิจารณ์อักษรเฉาซูของสีเข้าเหมือนสิงโตโกรธทะยานออกจากกองหิน เหมือนม้ากระหายน้ำเห็นฟุ้งสู่แหล่งน้ำใส สีเข้าเริ่มแรกมีชื่อเสียงจากอักษรศาสตร์ หลังจากดำรงตำแหน่งจางหมิงจิงเคอ ความรู้ความสามารถโดดเด่นเลื่อนตำแหน่งเป็นจู้ปู้ที่เมืองลูซัน (ปัจจุบันคือมณฑลเหอหนานลูซันเสี้ยน) ได้รับการสนับสนุนเป็นจี้เสี่ยวลี่ เนื่องจากเปิดโปงป้ายคำสั่งราชสำนักปลอมเพื่อหลอกลวง ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นตูกวนหลางจาง และหลิงหนานเสี้ยนปู้สือ และหลังตั้งตูกวนตามลำดับ หลังจากกษัตริย์ถังสู้อั้งจิ้นครองราชย์พระราชโองการต่างๆ ล้วนเป็นลายมือของสีเข้า เขาใช้ลีอย่างรวดเร็วและมีความหมายลึกซึ้งเหมาะสม อักษรเป็นระเบียบสวยงาม สีเข้าเขียนหนังสือเล่มหนึ่งด้วยลายมือ ชื่อ “ไท่สร่างหวังเก้าเซ่อ” ในสมัยนั้นเป็นผลงานอักษรลายมือที่ตีเยี่ยมที่สุด ระหว่างที่ดำรงตำแหน่งกัวจื่อจี้จิวถูกหลี่ฟู่กั๋วพุดจาถากถางเสียดสี จึงถูกลดตำแหน่งฉางสือที่เมืองหลูโจว (ปัจจุบันคือมณฑลอันฮุย เมืองเหอเฟย) รัชสมัยกษัตริย์ถังได้จาง ดำรงตำแหน่งกงปู้ชื่อหลางและไปดำรงตำแหน่งหลิงหนานเจี้ยตู่สือ และกวนไปลีปู้ชื่อหลางตามลำดับ รัชสมัยถังเต๋อจาง ปีแรก ราชสำนักเรียกตัวกลับไปขึ้นอยู่กับเผิงหวังฟู่ มีตำแหน่งจิ้งกงเสี้ยน</p>
<p>ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏ</p> <p>-</p>	<p>ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ</p> <p>(d) การได้รับการสดุดี</p> <p>(d2) ได้รับสมญานาม</p> <p>- สีเข้าเสียชีวิตเมื่ออายุ ๘๐ ปี กษัตริย์พระราชทานตำแหน่งไท่จื่อส้าวชื่อ สมญานามว่า “ตั้งสือ”</p>

จากตารางดังกล่าว นอกจากมีการระบุชื่อตัวละคร ยุคสมัยและสถานที่กำเนิดอย่างชัดเจนแล้ว ก็ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นเลิศด้านการเขียนอักษรเฉาซูและลีซูของตัวละครอย่างเด่นชัด

จากตารางในข้างต้น ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าตัวละครเอกส่วนใหญ่ของแบบเรื่องนี้อยู่ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะมักมีความเป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน เหตุการณ์สำคัญและหน่วยย่อยต่าง ๆ ที่ปรากฏซ้ำกันนี้ ก็ปรากฏในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะด้วย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 24 แบบเรื่องที่ 4 หนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ

บุรุษผู้เป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน	เรื่องที่							
	5	17	18	31	32	44	45	54
ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร								
(a) ชื่อของตัวละคร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
(b) ยุคสมัยและสถานที่ที่เกิด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ตอนที่ 2 การเป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน								
(c1) ด้านอักษรศาสตร์		✓	✓	✓		✓	✓	✓
(c2) ด้านโหราศาสตร์	✓				✓			
(c3) ด้านจิตวิทยา				✓				
ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ/ หรือไม่ปรากฏ								
(d) การได้รับการสดุดี								
(d1) ได้รับการยกย่องสรรเสริญ			✓		✓			
(d2) ได้รับสมญานาม							✓	✓
(d3) ราษฏรร่วมกันเดินส่งศพ								

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าแม้ว่าการลำดับเหตุการณ์สำคัญของแบบเรื่องนี้อยู่ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะและหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะจะคล้ายกัน แต่ตำนานในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะจะเน้นให้รายละเอียดของเหตุการณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นเลิศในศาสตร์แขนงต่างๆ หรือผลงานสำคัญของตัวละครชัดเจนกว่า เช่น เหตุการณ์สำคัญในเรื่องที่ 5 ที่ว่า “เจ้าดำมีความคิดลึกซึ้งละเอียดรอบคอบ เขาสังเกตปรากฏการณ์บนท้องฟ้าด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้มีพลังของกษัตริย์ปรากฏอยู่ ดังนั้นจึงเดินทางจากภาคกลางข้ามแม่น้ำไปเมืองตงอู่ สวามีภักดีต่อขุนเฉียน เจ้าดำเชี่ยวชาญวิชาคำนวณมาก เขาวิเคราะห์ทฤษฎีคณิตศาสตร์อย่างลึกซึ้ง สามารถคำนวณโจทย์ยากสำเร็จอย่างรวดเร็ว เพียงมองเห็นตึกแดนบินมาก็สามารถคำนวณจำนวนตึกแดนได้ทันที เขาสามารถทำนายสิ่งของที่แอบซ่อนไว้ แทบจะไม่มีอะไรที่เขาทำนายไม่ได้สามารถตอบปัญหาต่างๆ เหมือนเทพพยากรณ์ เคยมีคนนำถั่วหลายถังหลงบนโต๊ะ เจ้าดำสามารถบอกจำนวนถั่วทั้งหมดได้ทันที ภายหลังมีการตรวจนับจำนวนถั่ว ปรากฏว่าจำนวนถั่วเท่ากับคำบอกของเจ้าดำ เมืองตงอู่ของขุนเฉียนนั้น เมื่อมีการออกรบทุกครั้งต้องให้เจ้าดำทำนายผลการรบว่าจะแพ้หรือชนะ คำทำนายไม่เคยผิดเพี้ยนแม้แต่ครั้งเดียว เจ้าดำยังได้คำนวณวันเวลาสิ้นอายุของตนเองไว้และทำนายก็เป็นจริง เจ้าดำเสียชีวิตตรงตามวันเวลาที่ทำนายไว้”

ในขณะที่ตำนานเรื่องเดียวกันนี้ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะระบุเพียงว่า “วัยเด็กได้ร่ำเรียนวิชาคำนวณและโหราศาสตร์จากฮั่นลือจงจนชำนาญ และรอบรู้ในวิชาเหล่านี้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะวิชาโหราศาสตร์และดาราศาสตร์” หรือ ผลงานสำคัญของตัวละครเอกในเรื่องที่ 18 ที่ว่า “เป็นนักเขียนกวีที่มีชื่อเสียง บทกวีที่มีชื่อเสียง เช่น “ฮัวหมิงไฟสร้างเอี้ยน เชียงฉิวฉงฉิน” (งานเลี้ยงที่เมืองไฟลุ่ยดอกไม้งามสะพรั่งในเมืองฉิวเอี้ยน ท่ามกลางควันไฟกลิ่นหอมลอยฟุ้ง) “เหออิงฉิงโหว่จู้ย ชิวเซิงไซสร้างเซิง” (เงากำแพงเมืองขวางทาบผิวแม่น้ำ สายลมฤดูใบไม้ร่วงปกคลุมทั่วชายแดน) “จีเต้าหวง หวินสร้างหมันซุนไปเฉ่าผาง” (ถนนคดเคี้ยวท่ามกลางเมฆหมอกสีเหลือง หมู่บ้านร้างเดียวดายอยู่ริมทุ่งหญ้าสีเขียว) “จิงเต้าเซียนผันหลินสวีเปา ซันฉิงไปจื่ออยู่เปียนโจว” (ทางป่าไฟคดเคี้ยวมุ่งสู่ป้อมปราการเมืองเว่ยสวี ไก่ป่าฝูงใหญ่บินเข้าเมืองด่านชายแดน) บทกวีของเจิ้นตันมีกลิ่นไอของธรรมชาติ ไม่มีวาจาเลือนลอยหรือไม่สุภาพคนในยุคนั้นประเมินเจิ้นตันว่า ครอบครัวยุทธ์มีคุณธรรม เป็นข้าราชการขยันสุจริต คุณธรรมและศีลธรรม ความประพฤติล้วนแทรกซึมอยู่ในบทกวีของเขา” ในขณะที่ตำนานเรื่องเดียวกันนี้ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะระบุเพียงว่า “ท่านเป็นผู้รักการแต่งโคลงฉันทกาศกลอนเป็นอย่างยิ่ง และมักจะแต่งบทกวีที่มีท่วงทำนองสดใสไพเราะเรียบง่ายเป็นธรรมชาติ ท่านจึงเป็นที่ยกย่องชื่นชมในหมู่กวี จนมีคำกล่าวที่ว่า “เจิ้นตันเมื่ออยู่บ้านเฝ้าเรือนก็มีความเมตตารักษาราชการอยู่ทำงานก็รับราชการด้วยความขยันพากเพียรและซื่อสัตย์สุจริต”

ผู้วิจัยยังพบว่านักปราชญ์ที่ไม่ดำรงตำแหน่งทางราชการในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะมักชอบเก็บตัวถือสันโดษอยู่ตามป่าเขา เช่น ในเรื่องที่ 54 ที่ว่า “หยังเอี้ยนมีความเฉลียวฉลาดและไหวพริบดีเหนือบุคคลธรรมดาตั้งแต่เด็ก ชอบอ่านและศึกษางานเขียนของนักปราชญ์ยุคเก่าทุกยุค และฝึกฝนงานเขียนบทประพันธ์และกลอนกวี หลังจากเติบโตไม่คิดรับราชการ เพียงคิดถือสันโดษอยู่ตามป่าเขา ห ย ี่ ง เ อ อี้ ย น จะขี่ควายเดินทางอยู่ภายในหมู่บ้านเสมอ ขนานนามตนเองว่า “ตงหลี่เย่หมิน” เขาชอบเดินทางเข้าไปในป่าเขาลึก ราชสำนักเคยเชิญหยังเอี้ยนเข้าพบหลายครั้ง แต่เขาถวายนก “กุกเก็งฟู่” เปิดเผยจิตใจต้องการใช้ชีวิตคนชนบท หยังเอี้ยนเขียนกลอนกวีทุกวัน วิเคราะห์ร่วมกับกลุ่มเพื่อนหรือได้กลอนกวีอย่างอิสระเสรีและเปี่ยมสุข ไม่ต้องฝาคลื่นลมในวังราชการ”

ตำนานเรื่องเดียวกันนี้ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะ ที่ว่า “หยาง เ ย ย มี พรสวรรค์ด้านไหวพริบปฏิภาณมาแต่เกิด วัยเยาว์ได้ศึกษาคัมภีร์ของปราชญ์โบราณจนเข้าใจแตกฉาน นิพนธ์บทกวีได้ไพเราะงดงามจับใจ ท่านไม่ยินยอมรับราชการ มักชอบขี่วัวไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ และชื่นชมความงามของป่าเขาลำเนาไพร ชื่นชอบชมทิวทัศน์ตามธรรมชาติ เรียกตนเองว่า “ชาวบ้านป่าแห่งทิศตะวันออก” ชื่อเสียงเลื่องลือไปไกลด้านความสมถะเรียบง่าย และชาญฉลาดรอบรู้ในศาสตร์ปรัชญาทุกแขนง จนราชสำนักต้องขอพบตัวท่าน ท่านได้นิพนธ์หนังสือ ชื่อ “กุกเก็งฟู่” (กลับคืนสู่รากเหง้า) บรรยายถึงการกลับคืนสู่วิถีชีวิตจิตใจที่เป็นธรรมชาติ” เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าหากพิจารณาลำดับเหตุการณ์ในชีวิตของแต่ละบุคคลในตำนานนี้ในฐานะปัจเจกบุคคล จะพบว่าแต่ละบุคคลอาจจะมีสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน ลักษณะนิสัยบางอย่างไม่เหมือนกัน แต่หากพิจารณาโดยภาพรวม จะพบว่าตัวละครเอกทั้ง 60 คน ล้วนมีสัมพันธภาพที่ดีกับตัวละครอื่น ๆ ในเรื่อง อาทิ ในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ เรื่องที่ 20 แสดงสัมพันธภาพระหว่างศิษย์กับอาจารย์ ที่ว่า “เนื่องจากอาจารย์ของเว่ยเหยินถูกภรรยาที่หย่าร้างใส่ร้ายป้ายสี ถูกจำคุก ดังนั้นเว่ยเหยินจึงถอดเสื้อเปลือยหน้าอก พร้อมกับใช้ลูกธนูแทงทะลุใบหูตนเองและอุ้มลูกชายของอาจารย์หมอบข่มขู่ริมทาง รอคอยขบวนรถเสด็จของกษัตริย์ เมื่อกษัตริย์เสด็จมาถึงเว่ยเหยินเตรียมถวายทูลเกล้าหนังสือร้องทุกข์ โค้งคำนับอยู่ที่ริมทาง ทหารองครักษ์เกรงว่าจะทำให้ขบวนเสด็จตั้งตระหนกและรบกวนจึงยกคันธนูหมายจะยิงเว่ยเหยิน เว่ยเหยินยืนหยัดไม่ล่าถอย ร้องไห้คร่ำครวญด้วยความโศกเศร้าเสียใจ ร้องขออย่างเวทนา ทำให้กษัตริย์เห็นใจ ผลที่สุดสามารถล้างมลทินให้กับอาจารย์สำเร็จ”

ในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ เรื่องที่ 29 แสดงสัมพันธภาพระหว่างสามีกับภรรยา ที่ว่า “ก่อนที่เพ็งไท่จะสอบบัณฑิต ได้ลู่ขอหญิงสาวที่ครอบครัวยากจนในหมู่บ้านเป็นภรรยา หลังจากสอบบัณฑิตได้ ครอบครัวของเพ็งไท่ต้องการให้เขายกเลิกการหมั้นนั้น เพราะครอบครัวหญิงนั้นยากจน รูปลักษณะไม่สวยงามและพยายามเสาะหาหญิงสาวที่คู่ควรให้ หลังจากเพ็งไท่ทราบเรื่อง ไม่เห็นด้วยกับความคิดนี้และปฏิเสธอย่างเด็ดขาด ยืนหยัดจะแต่งงานกับหญิงคนเดิมและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข” เป็นต้น ดังนั้น เนื้อหาและโครงสร้างของตำนานให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ยังนำเสนอให้เห็นถึงระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมจีนได้อย่างน่าสนใจ

จากการศึกษาดำเนินให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะและหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ ผู้วิจัยพบว่าตำนานในหนังสือทั้งสองเล่มมีเนื้อความเหมือนกัน แต่ตำนานในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ มีการเพิ่มการอธิบายความและขยายความ ทำให้มีเนื้อเรื่องที่ยาวกว่าตำนานในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะ นอกจากนี้ ตำนานให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ในหนังสือสองเล่มดังกล่าว ยังไม่ปรากฏชื่อตัวละครและเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับ “ฮิงเกา” และ “เอี่ยมหิม” ในวรรณกรรมเรื่องห้องสิน และ “ฮิงเกา” หรือ “ฮิงเกา” ในหนังสือเสริม 12 ปีเกิด 60 องค์ให้ส่วย ซึ่งเป็นตัวละครที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเทวดารักษาปีเดือน

จากตำนานให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ทั้ง 4 แบบเรื่องในข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าตำนานดังกล่าวมีเหตุการณ์จำนวนหนึ่งที่ทับตรงกันเกือบทุกสำนวน โดยเฉพาะเหตุการณ์เกี่ยวกับการสร้างวีรกรรมหรือผลงานสำคัญแก่สังคมจีน โดยเฉพาะวีรกรรมด้านการขจัดทุกข์ภัยต่าง ๆ นอกจากนี้ บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนยึดถือคุณธรรมในการดำเนินชีวิตราชการและชีวิตส่วนตัวอย่างน่ายกย่อง ด้วยเหตุนี้ เนื้อหาและโครงสร้างของตำนานให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ จึงแสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติสำคัญของบุคคลที่ได้รับการกราบไหว้บูชาในฐานะเทพเจ้าของชาวจีนได้อย่างชัดเจน สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 25 เปรียบเทียบแบบเรื่องทั้ง 4 ของตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์กร

แบบเรื่อง	บุรุษผู้บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ ราษฎร	บุรุษผู้ปกป้องคุ้มครอง บ้านเมือง	บุรุษผู้เปี่ยมคุณธรรม	บุรุษผู้เป็นเลิศใน ศาสตร์เฉพาะด้าน
ตอนที่ 1: ความเป็นมาของ ตัวละคร	(a) ชื่อของตัวละคร (b) ยุคสมัย/ สถานที่ที่กำเนิด	(a) ชื่อของตัวละคร (b) ยุคสมัย/ สถานที่ ที่กำเนิด	(a) ชื่อของตัวละคร (b) ยุคสมัย/ สถานที่ ที่กำเนิด	(a) ชื่อของตัวละคร (b) ยุคสมัย/ สถานที่ ที่กำเนิด
ตอนที่ 2: การสร้างวีรกรรม /ผลงานสำคัญ	(c) การบำบัดทุกข์บำรุงสุข แก่ราษฎร (c1)ปราบปรามโจร/ ข้าราชการทุจริต (c2) ปรับปรุงงานด้าน กฎหมาย (c3) แก้ไขปัญหาด้าน สาธารณสุขโรค (c4) ตัดสินคดีอย่างเป็นธรรม (c5) อธิษฐานจิตขอฝน 3 วัน 3 คืน	(c) การปกป้อง คุ้มครองบ้านเมือง (c1) ปราบปรามโจร (c2) สร้างกำแพงเมือง / คูเมือง (c3) ผูกอบกรมการรบ / ผูกฝนม้าศึก (c4) คุ้มครองรักษา สุสานหลวง (c5) พลีชีพกลาง สนามรบ	(c) การแสดง คุณธรรม อย่างโดดเด่น (c1) ฝ่าเปลวเพลิง ช่วยชีวิตผู้อื่น (c2) เสียชีวิตล้างผิด แทนอาจารย์ (c3) มีน้ำใจไมตรีต่อ เพื่อนบ้าน (c4) ไม่รังเกียจคู่หมั้น ที่อับลักษณ์ (c5) ชื่อสัตย์สุจริต/ จงรักภักดี (c6) ขุดหลุมฝังศพ เหล่าทหาร ผู้พลีชีพ	(c) การเป็นเลิศใน ศาสตร์ต่าง ๆ (c1) ด้านอักษร ศาสตร์ (c2) ด้านโหราศาสตร์ (c3) ด้านจิตวิทยา
ตอนที่ 3: ผลตอบแทนที่ ได้รับ /หรือไม่ปรากฏ	(d) การได้รับการสดุดี (d1) ได้รับการยกย่อง สรรเสริญ (d2) ได้รับการเลื่อน ยศตำแหน่ง (d3) ได้รับของกำนัล (d4) ได้รับสมญานาม (d5) ราษฎรร่วมกัน เดินส่งศพ (d6) กษัตริย์พระราชทาน จัดพิธีศพ (d7) ได้รับการกราบไหว้บูชา	(d) การได้รับการสดุดี (d1) ได้รับการยกย่อง สรรเสริญ (d2) ได้รับการเลื่อน ยศตำแหน่ง (d3) ได้รับของกำนัล (d4) ได้รับสมญานาม (d5) ได้รับแต่งตั้งเป็น เทพเจ้า	(d) การได้รับการสดุดี (d1) ได้รับสมญานาม (d2) เพื่อนบ้านเคารพ ยกย่อง	(d) การได้รับการสดุดี (d1) ได้รับการยกย่อง สรรเสริญ (d2) ได้รับสมญานาม (d3) ราษฎรร่วมกัน เดินส่งศพ

3.3 โครงสร้างหลักของตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์: ประวัติชีวิตของบุคคลที่กลายเป็นวีรบุรุษผู้ศักดิ์สิทธิ์

เมื่อพิจารณาแบบเรื่องดังกล่าวมาทั้งหมดในข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าเนื้อหาของตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ นำเสนอให้เห็นแนวคิดเรื่องวีรบุรุษผู้ศักดิ์สิทธิ์ในวัฒนธรรมจีนได้อย่างน่าสนใจ แต่ก่อนจะกล่าวถึงรายละเอียดดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยขอกล่าวถึงโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษในวัฒนธรรมอื่น ๆ ตามทฤษฎีของนักคติชนวิทยาและนักเทพปกรณัมศึกษาคนสำคัญ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ที่ศึกษาได้อย่างลุ่มลึกยิ่งขึ้น ดังนี้

ลอร์ด แรกแลน (Lord Raglan) ศึกษาเรื่องราวชีวิตของวีรบุรุษในวัฒนธรรมประเพณี โดยเฉพาะในประเพณีคลาสสิกของกรีกและโรมัน จำนวน 17 คน ได้แก่ 1. อีดิพัส (Oedipus) 2. ซีซึอุส (Theseus) 3. โรมิวลุส (Romulus) 4. เฮอราคลีส (Heracles) 5. เพอซีอุส (Perseus) 6. เจสัน (Jason) 7. เบเลโรฟอน (Bellerophon) 8. เพลอปส์ (Pelops) 9. แอสเคลปิอุส (Asclepius) 10. ไดโอนีซุส (Dionysus) 11. อพอลโล (Apollo) 12. ซูส (Zeus) 13. โจเซฟ (Joseph) 14. โมเสส (Moses) 15. อีไลยา (Elijah) 16. อาร์เธอ (Arthur) และ 17. นียกัง (Nyikang) ไว้ในบทความเรื่อง “*The Hero of Tradition*” ไว้ในหนังสือ *The Study of Folklore* ของอลัน ดันดีส (Alan Dundes, 1965: 142 - 157) ซึ่ง กิ่งแก้ว อัตถการ (2519: 141 - 160) แปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยไว้ในบทความเรื่อง “*แนวคิดจาก ‘วีรบุรุษในวัฒนธรรมประเพณี’ ของลอร์ด แรกแลน*” พบว่าโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษเหล่านี้มักมีเหตุการณ์จำนวนหนึ่งที่ดำเนินตรงกันทุกเรื่องหรือเกือบทุกเรื่อง ดังนี้

โครงสร้างชีวิตโดยทั่วไปของวีรบุรุษตามประเพณีโบราณ

1. มารดาเป็นเจ้าหญิงพรหมจารีย์
2. บิดาเป็นกษัตริย์
3. มักเป็นญาติใกล้ชิดของมารดา
4. สภาวะแห่งการมาสู่ปฏิสนธิแปลกกว่าธรรมดา และ
5. ถูกกล่าวขวัญว่าเป็นลูกของเทพยดา
6. เมื่อเกิดมักถูกบิดาหรือบุคคลอื่นพยายามปองร้ายชีวิต
7. ถูกพาหนีไปอย่างลึกลับ
8. มีผู้รับเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรมในแดนไกล
9. ไม่มีคำบอกเล่าเกี่ยวกับวัยเด็ก แต่
10. เมื่อถึงวัยหนุ่มจะกลับไปบ้านเกิดเมืองนอนหรือแคว้นแคว้นที่จะครอบครองในอนาคต
11. หลังจากที่มีชัยชนะต่อพระราชหรือยักษ์ มังกร หรือสัตว์ร้าย

12. แต่งงานกับเจ้าหญิงซึ่งเป็นธิดาของผู้ที่ครองแคว้นอยู่ก่อน และ
13. สถาปนาเป็นราชา
14. ปกครองเมืองอย่างไม่มีเหตุการณ์สำคัญอยู่ระยะหนึ่ง และ
15. ออกกฎหมาย แต่
16. ต่อมาทำให้เทพเจ้าพิโรธและเสื่อมจากศรัทธาประชาชน จึง
17. ถูกโค่นจากบัลลังก์และถูกขับไล่ออกจากเมือง
18. ตายอย่างลึกลับ
19. มักจะบงกชเขา
20. ลูก ถ้ามี ไม่ได้สืบสันตติวงศ์
21. ไม่มีการฝังศพ แต่ถึงกระนั้น
22. มีอนุสาวรีย์ที่สักการะหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งแห่ง

กึ่งแก้ว อัทธการ (2519: 151) กล่าวว่า ลอร์ด แรกแลน ตั้งข้อสังเกตว่าเหตุการณ์ในชีวิตวีรบุรุษเหล่านี้ แบ่งได้ 3 ตอน คือ กำเนิดวีรบุรุษ การสถาปนาสู่บัลลังก์ และการมรณกรรม ที่นับว่าสอดคล้องกับสามขั้นตอนในพิธีกรรมแห่งระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ (rite de passage) ซึ่งเกี่ยวข้องกับระยะแรกเกิด การสถาปนาและมรณกรรมเช่นเดียวกัน

จากพรรณนะของลอร์ด แรกแลน ข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าแรกแลนมองว่าโครงสร้างหลักของชีวิตวีรบุรุษความสัมพันธ์กับพิธีกรรม ดังที่ กึ่งแก้ว อัทธการ กล่าวถึงนักทฤษฎีกลุ่มวิเคราะห์ตำนานเชิงพิธีกรรม (2522: 13) ไว้ว่ากลุ่มวิเคราะห์เชิงพิธีกรรม (Ritual Theory) นำโดย ลอร์ด แรกแลน ในหนังสือเรื่อง **วีรบุรุษ (The Hero, 1936)** พรรณนะของเขาทราบได้จากข้อความดังนี้ “นิทานพื้นเมืองมิได้ถือกำเนิดจากกลุ่มชนทั่วไป มันคือรูปแบบหนึ่งของเรื่องเล่าที่ถ่ายทอดกันมาตามประเพณี เรื่องตามประเพณีดังกล่าวมิได้มาจากประวัติศาสตร์หรือการอนุมานในทางปรัชญา นิทานพื้นเมืองมาจากเทพปกรณัม และเทพปกรณัมเป็นเรื่องเล่าซึ่งเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม” ประเด็นสำคัญของแรกแลนคือเทพปกรณัมสัมพันธ์กับพิธีกรรม และเทพปกรณัมมิได้เป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือเท่าใดนักในทางประวัติศาสตร์

ในขณะที่ โจเซฟ แคมป์เบลล์ (Joseph Campbell) นักเทพปกรณัมศึกษาที่ศึกษาเทพปกรณัมในหลายวัฒนธรรม (2551: 263) กล่าวว่าความเป็นวีรบุรุษมีวัตถุประสงค์เชิงศีลธรรมคือการช่วยชีวิตผู้คนหรือการช่วยชีวิตคนบางคน หรือการสนับสนุนความคิดหนึ่ง วีรบุรุษเสียสละอุทิศตนเองเพื่อบางสิ่ง

แคมป์เบลล์เป็นนักทฤษฎีในกลุ่มจิตวิเคราะห์ (psychoanalytical school) หนังสือเรื่อง **วีรบุรุษพันหน้า (The Hero with a Thousand Faces, 1956)** ของเขาได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของฟรอยด์ ซึ่งเป็นต้นตำรับของการตีความเทพปกรณัม (myth) และความมีปมปัญหาในเชิงจิตวิทยา (กึ่งแก้ว อัทธการ, 2522: 5)

กฤตยา ฦ หนองคาย (2556: 31 - 32) กล่าวว่าแคมป์เบลล์สรุปว่าเทพปกรณัม ตำนาน และนิทานวีรบุรุษทั้งหลายมีโครงสร้างของเรื่องแบบเดียวกันและมีบทบาทคล้าย “ความฝัน” เพราะมีที่มาจาก

จิตใต้สำนึกของมนุษย์อันเนื่องมาจากความเก๋กตต่าง ๆ เช่น ปมเกี่ยวกับเรื่องเพศ และปมในชีวิตทั่วไปของมนุษย์ โดยแคมป์เบลล์ถอดรหัสความหมายที่แฝงอยู่ในเทพปกรณัม ตำนาน และนิทานวีรบุรุษแต่ละเรื่อง แล้วสรุปว่าความหมายที่แฝงไว้ในขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับลำดับขั้นตอนในชีวิตของทุกคน แคมป์เบลล์แบ่งลำดับขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษขณะเดินทางจากพื้นที่สามัญ (common day) ไปสู่พื้นที่เหนือธรรมชาติ (supernatural wonder) ออกเป็น 19 ขั้นตอนย่อย ขั้นตอนเหล่านั้นสามารถจำแนกเป็นกระบวนการ 3 ขั้นตอนใหญ่ ดังนี้

ขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษ	
ขั้นตอนที่ 1 การพลัดพราก (Separation)	<ul style="list-style-type: none"> - การดำรงอยู่ในโลกสามัญ (World of a Common Day) - การเรียกร้องให้ออกผจญภัย (Call To Adventure) - การปฏิเสธการเรียกร้องนั้น (Refusal of The Call) - ได้รับความช่วยเหลือจากอำนาจเหนือธรรมชาติ (Supernatural Aid) - พบผู้ช่วยเหลือหรือคำแนะนำจากนักปราชญ์หรือของวิเศษ (Meeting with The Mentor) - การก้าวสู่โลกแห่งอันตราย (Crossing The First Threshold)
ขั้นตอนที่ 2 การสถาปนา (Initiation)	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าสู่เส้นทางการทดสอบ (The Road of Trials) - การได้พบพี่สาวหรือน้องชายที่ช่วย (The Meeting with the Goddess) - พบหญิงที่ยวนใจ (Woman as the Temptress) - การไถ่คืนให้บิดา (Atonement with the Father) - ได้รับการยกย่องยอมรับ (Apotheosis) - ได้น้ำอมฤตหรือของวิเศษ (The Ultimate Boon)
ขั้นตอนที่ 3 การหวนคืน (Return)	<ul style="list-style-type: none"> - การปฏิเสธการหวนกลับ (Refusal of the Return) - การหลบหนีด้วยวิธีวิเศษ (The Magic Flight) - การได้รับการช่วยเหลือ (Rescue from without) - การก้าวข้ามกลับไปสู่โลกสามัญ (The Crossing of the Return Threshold) - ยิ่งใหญ่ในสองโลก (The Master of the Two Worlds) - กลับคืนสู่โลกสามัญ นำความสุขความดีคืนสู่โลกสามัญ ด้วยอำนาจของวิเศษ (Freedom to Live)

จากการศึกษาโครงสร้างชีวิตวีรบุรุษของลอร์ด แรกแลน และ โจเซฟ แคมพ์เบลล์ สังเกตได้ว่า ลักษณะร่วมของตำนานวีรบุรุษตามทฤษฎีของนักวิชาการทั้งสองท่าน คือ เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตของวีรบุรุษ ในวัฒนธรรมประเพณีที่มีปรากฏอนุภาค (motif) ตัวละครและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจเหนือธรรมชาติและอิทธิปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของวีรบุรุษทางวัฒนธรรม (culture hero) ในทฤษฎีของสฤกัญญา สุจฉายา (2542: 203) ที่ว่าวีรบุรุษจำพวกนี้ไม่มีชื่อปรากฏในประวัติศาสตร์ แต่มีชื่ออยู่ในตำนาน (myth) พงศาดาร นิทานประจำถิ่น (legend) หรือในพิธีกรรมบางอย่าง ไม่สามารถระบุยุคสมัยได้แน่ชัดได้แต่เพียงประมาณอย่างคร่าว ๆ ว่าน่าจะอยู่ในยุคสมัยใดสมัยหนึ่ง มักมีประวัติชีวิตโลดโผนเต็มไปด้วยอิทธิปาฏิหาริย์จนกลายเป็นกึ่งเทพกึ่งมนุษย์ เช่น ขุนเจือง พระเจ้าพรหม ท้าวอุทอง พระร่วง ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษในทฤษฎีของลอร์ด แรกแลน และ โจเซฟ แคมพ์เบลล์ กับโครงสร้างชีวิตของไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ปรากฏลักษณะร่วมและลักษณะต่างกััน ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษ

โครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษ ในทฤษฎีของลอร์ด แรกแลน	โครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษ ในทฤษฎีของโจเซฟ แคมพ์เบลล์	โครงสร้างชีวิตของไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์
<p>ตอนที่ 1 กำเนิดวีรบุรุษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มารดาเป็นเจ้าหญิงพรหมจารีย์ - บิดาเป็นกษัตริย์ - มักเป็นญาติใกล้ชิดของมารดา - สภาวะแห่งการมาสู่ปฏิสนธิแปลกกว่าธรรมดา - ถูกกล่าวขานว่าเป็นลูกของเทพยดา - เมื่อเกิดมักถูกบิดาหรือบุคคลอื่นปองร้าย - ถูกพาหนีไปอย่างลึกลับ - มีผู้รับเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรมในแดนไกล - ไม่มีคำบอกเล่าเกี่ยวกับวัยเด็ก แต่ 	<p>ขั้นตอนที่ 1 การพลัดพราก (Separation)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การดำรงอยู่ในโลกสามัญ (World of a Common Day) - การเรียกร้องให้ออกผจญภัย (Call To Adventure) - การปฏิเสธการเรียกร้องนั้น (Refusal of The Call) - ได้รับความช่วยเหลือจากอำนาจเหนือธรรมชาติ (Supernatural Aid) - พบผู้ช่วยเหลือหรือคำแนะนำจากนักปราชญ์ หรือของ วิเศษ (Meeting with The Mentor) - การก้าวสู่โลกแห่งอันตราย (Crossing The First Threshold) 	<p>ตอนที่ 1 ความเป็นมาของตัวละคร</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) ชื่อของตัวละคร (b) ยุคสมัย/ สถานที่ที่เกิด
<p>ตอนที่ 2 การสถาปนา</p> <ul style="list-style-type: none"> - เมื่อถึงวัยหนุ่มจะกลับไปบ้านเกิดเมืองนอน หรือแคว้นแคว้นที่จะครอบครองในอนาคต - หลังจากที่มีชัยชนะต่อพระราชหรือยักษ์ มังกรหรือสัตว์ร้าย - แต่งงานกับเจ้าหญิงซึ่งเป็นธิดาของ 	<p>ขั้นตอนที่ 2 การสถาปนา (Initiation)</p> <ul style="list-style-type: none"> - เข้าสู่เส้นทางทดสอบ (The Road of Trials) - การได้พบพี่สาวหรือน้องชายที่ช่วย (The Meeting with the Goddess) - พบหญิงที่ยวนใจ (Woman as the Temptress) 	<p>ตอนที่ 2 การสร้างวีรกรรม/ ผลงานสำคัญ</p> <ul style="list-style-type: none"> (c) บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร (c1 – c5 ในแบบเรื่องที่ 1) (c) ปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง (c1 – c5 ในแบบเรื่องที่ 2) (c) แสดงคุณธรรมอย่างโดดเด่น

<p>ผู้ที่ครองแคว้นแคว้นอยู่ก่อน</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถาปนาเป็นราชา - ปกครองเมืองอย่างไม่มีเหตุการณ์สำคัญอยู่ ระยะเวลาหนึ่ง - ออกกฎหมาย - ต่อมาทำให้เทพเจ้าพิโรธและเสื่อมจากศรัทธาประชาชน - ถูกโค่นจากบัลลังก์และถูกไล่ออกจากเมือง 	<ul style="list-style-type: none"> - การไถ่คืนให้บิดา (Atonement with the Father) - ได้รับการยกย่องยอมรับ (Apotheosis) - ได้น้ำอมฤตหรือของวิเศษ (The Ultimate Boon) 	<p>(c1 – c6 ในแบบเรื่องที่ 3)</p> <p>(c) มีความเป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน</p> <p>(c1 – c3 ในแบบเรื่องที่ 4)</p>
<p>ตอนที่ 3 การมรณกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตายอย่างลึกลับ - มักจะบ่นยอดเขา - ลูก ถ้ามี ไม่ได้สืบสันตวงศ์ - ไม่มีการฝังศพ แต่ถึงกระนั้น - มีอนุสาวรีย์ที่สักการะหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งแห่ง 	<p>ขั้นตอนที่ 3 การหวนคืน (Return)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การปฏิเสธการหวนกลับ (Refusal of the Return) - การหลบหนีด้วยวิธีวิเศษ (The Magic Flight) - การได้รับการช่วยเหลือ (Rescue from without) - การก้าวข้ามกลับไปสู่โลกสามัญ (The Crossing of the Return Threshold) - ยิ่งใหญ่ในสองโลก (The Master of the Two Worlds) - กลับคืนสู่โลกสามัญ นำความสุขความดีคืนสู่โลกสามัญ ด้วยอำนาจของวิเศษ (Freedom to Live) 	<p>ตอนที่ 3 ผลตอบแทนที่ได้รับ</p> <p>(d) ได้รับการแต่งตั้งเป็นไท่ส่วยเอี้ยะ</p> <p>(d1 – c7 ในแบบเรื่องที่ 1)</p> <p>(d1 – d5 ในแบบเรื่องที่ 2)</p> <p>(d1 – d2 ในแบบเรื่องที่ 3)</p> <p>(d1 – d3 ในแบบเรื่องที่ 4)</p>

จากตารางข้างต้นนี้ โครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษในวรรณคดีของของลอร์ด แรกแลน และ โจเซฟ แคมพ์เบลล์ เน้นเชิดชูความสามารถของวีรบุรุษในฐานะปัจเจกชนในแง่ของการก้าวข้ามอุปสรรคและบททดสอบต่าง ๆ และวีรบุรุษมักสืบเชื้อสายมาจากกษัตริย์ ในขณะที่โครงสร้างชีวิตของไท่ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ เน้นพฤติกรรมการสร้างวีรกรรมและคุณูปการด้านต่าง ๆ ที่วีรบุรุษกระทำให้แก่สังคมจีน ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าในสังคมจีน ทุกคนสามารถเป็นวีรบุรุษได้ หากมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตและนำความรู้ความสามารถไปสร้างประโยชน์สุขแก่บ้านเมือง

อนึ่ง โครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษจีนทั้ง 60 คน มีความสอดคล้องกับโครงสร้างของพิธีแก้ปีชง ในแง่แนวคิดเรื่องพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน (rite of passage) กล่าวคือ การเลื่อนสถานะจาก “วีรบุรุษ” ที่ส่วนใหญ่ประกอบวีรกรรมด้านการขจัดทุกข์ภัยต่าง ๆ ในสังคมจีนไปเป็น “เทพเจ้า” ผู้ปกป้องคุ้มครองดวงชะตาและขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยของมนุษย์ ในขณะที่ผู้ที่แก้ปีชงส่วนใหญ่เชื่อว่าพิธีกรรมดังกล่าวและเทพเจ้าไท่ส่วย

เอี้ยะสามารถบันดาลให้ตนเองที่เชื่อว่าตกอยู่ในภาวะของ “คนที่มีเคราะห์” ไปเป็น “คนที่พ้นเคราะห์” ได้ ดังนั้น หากพิจารณาตามแนวคิดดังกล่าว อาจทำให้เห็นถึงบทบาทของข้อมูลคติชนวิทยาประเภทตำนานและพิธีกรรมที่มีส่วนสำคัญในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันได้อย่างน่าสนใจ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นดังกล่าวอย่างละเอียดในบทที่ 4 และบทที่ 5

ลักษณะของเนื้อหาและโครงสร้างของตำนานให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ดังกล่าวมาในข้างต้น จึงนำเสนอให้เห็นคุณสมบัติสำคัญของบุคคลที่ได้รับการกราบไหว้บูชาในฐานะเทพเจ้าของชาวจีน และการนำประวัติชีวิตของบุคคลทั้ง 60 คน ไปผูกโยงกับวัฏจักร 60 ปี ที่เป็นระบบปฏิทินโบราณรูปแบบหนึ่งซึ่งสัมพันธ์กับวงโคจรของดวงดาวศักดิ์สิทธิ์ส่งผลให้บุคคลเหล่านี้กลายเป็นวีรบุรุษผู้ศักดิ์สิทธิ์ในวัฒนธรรมจีน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าการนับถือ “ให้ส่วย” มีการเปลี่ยนแปลงจากเทพเจ้าที่เกี่ยวข้องกับการโคจรของ “ดวงดาว” ที่เชื่อกันว่าเป็นเทพที่ขัดดวงชะตาและส่งผลร้ายแก่ปัจเจกบุคคลไปเป็น “วีรบุรุษผู้ทรงคุณธรรม” ดังนั้น คุณธรรมในวัฒนธรรมจีนจึงเป็น “วีรกรรมสำคัญ” ที่ทำให้บุคคลทั้ง 60 คน กลายเป็น “ผู้ศักดิ์สิทธิ์” นั่นเอง คุณสมบัติสำคัญของวีรบุรุษจีนหรือวีรบุรุษในวัฒนธรรมตะวันออกจึงมีลักษณะแตกต่างจากวีรบุรุษ (hero) ในวัฒนธรรมตะวันตกดังที่วีรบุรุษในวัฒนธรรมตะวันตกมักแสดงวีรกรรมการต่อสู้หรือมีชัยชนะเหนือพระราชา ยักษ์ มังกร หรือสัตว์ร้าย ซึ่งปรากฏในโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษตามทฤษฎีของลอร์ด แกร์แลน และ โจเซฟ แคมป์เบลล์

ผู้วิจัยตั้งข้อสันนิษฐานว่าบุคคลทั้ง 60 องค์ ในตำนานดังกล่าวอาจจะมีหรือไม่มีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์ก็เป็นได้ทั้งสองทาง แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่เกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลที่ได้รับการสถาปนาเป็น “เทพเจ้าจีน” คือ “คุณธรรม” เป็นสำคัญซึ่งมีเป็นลักษณะของบุคคลที่ดีในอุดมคติของสังคมจีน

นอกจากนี้ ให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ล้วนเป็นเพศชาย ในวัฒนธรรมจีนประเด็นนี้มีความน่าสนใจเช่นเดียวกัน เนื่องจากในวัฒนธรรมจีนให้ความสำคัญกับเพศชาย บทบาทสำคัญของเพศชายและเพศหญิงในวัฒนธรรมจีนยังปรากฏอยู่ในเทพนิยายเรื่องต่าง ๆ อย่างน่าสนใจ ดังที่ไพริินทร์ ศรีสินทร (2558: 142) กล่าวถึงบทบาทของเทพหญิงที่สะท้อนผ่านเทพนิยายจีนไว้ในบทความเรื่อง “ภาพพจน์ของเทพสตรีและเทพธิดาที่เปลี่ยนไปในเทพนิยายจีน” ว่าภาพพจน์ของเทพมารดาในเทพนิยายจีนอย่าง หนี่วา ซีหวางหมู่ จากเทพผู้ให้กำเนิดมนุษย์ ธรรมชาติ และสรรพสิ่ง มีความเป็นหนึ่งเดียวกับระบบนิเวศตามแนวคิดดั้งเดิม และปรากฏตนอย่างโดดเด่นเพียงลำพังในเทพนิยายช่วงแรกกลายเป็นเทพสตรีที่ต้องมีเทพบุตรปรากฏตัวอยู่ด้วยเสมอในเรื่องเล่าสมัยหลัง โดยเฉพาะตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นเป็นต้นมา จึงไม่แปลกที่เรื่องเล่าเกี่ยวกับเทพหนี่วาในราชวงศ์ฮั่นจึงมีเทพบุตรอีกองค์คือ “ฝูซี” มาเกี่ยวข้อง จากความสัมพันธ์อันที่พี่น้องกลายเป็นสามีภรรยาที่ร่วมกันให้กำเนิดมนุษย์ อีกทั้งปรากฏเทพนิยายเรื่อง “ผานกู่เบิกฟ้าและแผ่นดิน” ในสมัยสามก๊ก (หลังราชวงศ์ฮั่นก่อนราชวงศ์จิ้น) ซึ่งกล่าวว่า “ผานกู่” เป็นเทพบุตรยักษ์องค์หนึ่งที่สร้างโลกและมนุษย์ขึ้นมาแทนที่เทพนิยาย “หนี่วาสร้างมนุษย์” หรือเรื่องเล่าในวรรณกรรมจีนโบราณราชวงศ์ฮั่นได้จัดให้เทพซีหวางหมู่เป็นคู่ครองของ “ตงหวางกง” เทพลัทธิเต๋าอีกองค์ที่ปกครองดินแดนแถบตะวันออก ล้วนแต่แสดงให้เห็นถึงสังคมจีนที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมทาสมาเป็นสังคมศักดินา ผู้ปกครองที่เป็นชายส่วนใหญ่ได้ใช้ประโยชน์จากลัทธิขงจื้อที่จัดลำดับชั้นและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้อย่างเข้มงวด และวรรณกรรม

คำสอนต่าง ๆ ลดบทบาทผู้หญิงเงินพร้อมกับจำกัดพื้นที่ในการประกอบกิจกรรมของพวกเธอไว้เพียงในบ้าน เพื่อสะดวกต่อการปกครองของผู้ปกครองที่เป็นชาย

นอกจากเนื้อหาในส่วนตำนานวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีทางคติชนวิทยา จะทำให้เห็นลักษณะร่วมและโครงสร้างหลักของตำนานให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ดังที่ปรากฏในแบบเรื่องทั้ง 4 แบบเรื่องในข้างต้น ผู้วิจัยยังมีความเห็นว่ารายละเอียดของเนื้อในตำนานให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ยังสะท้อนให้เห็นโครงสร้างทางสังคมเงินตามแนวคิดในลัทธิขงจื้อ ดังที่สุวรรณา สถาอานันท์ (2557: 2) กล่าวไว้ว่า นักวิชาการจีนและนักคิดทางจริยศาสตร์ตะวันตกต่างตั้งข้อสังเกตมานานแล้วว่าจริยศาสตร์ของจื้อมีหลักการ และแนวปฏิบัติสำหรับชีวิตที่ดีของมนุษย์ที่มีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ใน “โลกนี้” (this-worldly) การกล่าวเช่นนี้ หมายความว่าโครงการทางปรัชญาของขงจื้อ ไม่ได้เริ่มต้นจากความเชื่อในหลักอู๊ดตรภาวะ (Transcendence) เช่น ความเชื่อในคติเอกเทวนิยมซึ่งเชื่อว่าพระเจ้าเป็นองค์ผู้สร้างสรรพสิ่ง สรรพชีวิต และทรงเป็นที่มาทางศีลธรรมซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลก และมนุษย์ด้วยกัน จริยศาสตร์แบบขงจื้อไม่ได้มีเป้าหมายไว้ที่โลก “เหนือ” มนุษย์ ซึ่งครอบคลุมความจริงอันยิ่งใหญ่ เป็นนิรันดร์ ภาพอุดมคติของมนุษย์ก็มีไข่นักบุญผู้เสียสละหรือพระอรหันต์ผู้ปลดปล่อยเสียดัมหากแต่เป็น วิญญูชน บุตรกตัญญู กัลยาณมิตร และขุนนางผู้ภักดี ภาพอุดมคติทางศีลธรรมของมนุษย์ที่ดีเหล่านี้ล้วน เกื้อหนุนวิถีการดำรงอยู่ร่วมกันของมนุษย์ใน “โลกนี้” ทั้งสิ้น นอกจากนี้ สุวรรณา สถาอานันท์ (2557: 3 - 4) ยังกล่าวว่าแม้ว่าจะมีงานวิชาการเกี่ยวกับจริยศาสตร์ขงจื้อที่ให้ความสำคัญแก่คุณธรรมต่าง ๆ เช่น มนุษยธรรม (เหริน 仁) ความกตัญญู (เสี่ยว 孝) ความเคารพ (จิ้ง 敬) หรือความสำคัญทางอารมณ์ ความรู้สึกต่อสำนักทางศีลธรรม แต่เท่าที่สำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ยังไม่พบความพยายามสร้างภาพรวม และพัฒนาความเข้าใจอย่างเป็นระบบต่อประเด็นการต่างตอบแทนในจริยศาสตร์ขงจื้อ (reciprocity) การพัฒนาความเข้าใจภาพรวมดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าใจโครงการทางปรัชญาของขงจื้อที่เสนอ ให้สร้างชุมชนมีมนุษยธรรมอันงดงาม การวิเคราะห์การต่างตอบแทนในจริยศาสตร์ขงจื้ออย่างเป็นระบบจะ ช่วยตอบคำถามได้ว่าโครงการทางปรัชญาของขงจื้อมีสมมุติฐานเกี่ยวกับศักยภาพทางศีลธรรมของมนุษย์ อย่างไร และมีภาพรวมเกี่ยวกับชีวิตทางจริยธรรมของมนุษย์อย่างไร จึงจะสามารถยืนยันได้ว่ามนุษย์มีความหวังที่จะสร้างวิถีชีวิตร่วมกัน (collection) ที่เอื้อต่อชีวิตที่ดีในฐานะมนุษย์ได้ หนังสือนี้มุ่งสร้างและ วิเคราะห์ภาพรวมการต่างตอบแทนในจริยศาสตร์ขงจื้อ โดยการศึกษาวิเคราะห์จะครอบคลุมพื้นที่ชีวิตใน ความสัมพันธ์ 4 ชุด ได้แก่ ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลใกล้ชิด คือ บิดามารดา - บุตร ความสัมพันธ์ระหว่างมิตร สหาย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง - ขุนนาง - ราษฎร ความสัมพันธ์กับผู้คนแปลกหน้า/ คนต่าง วัฒนธรรม

ตัวอย่างเนื้อหาของตำนานให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ที่สะท้อนชุดความสัมพันธ์ตามแนวคิดในลัทธิขงจื้อ

ก. ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา – บุตร

ในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ เรื่องที่ 3 แสดงสัมพันธภาพระหว่างบิดา – บุตร ที่ว่า “เก็งหยูฉีมีนิสัยซื่อตรง ยอมหักไม่ยอมงอ เก็งหยูฉีผู้เป็นพ่อถูกใส่ร้ายป้ายสีและถูกขังจำคุก เก็งจ้งไปปรนนิบัติพ่อในคุก เก็งหยูฉีมีโทษเด็ดขาดจึงถูกประหารชีวิต เก็งจ้งจึงเขียนจดหมายเลือดเรียกร้องความยุติธรรมให้พ่อ ระบุว่าพ่อเป็นผู้บริสุทธิ์ การร้องทุกข์ของเก็งจ้งทำให้ราชสำนักถูกกระทบกระเทือนมาก ข้าราชการทั้งหลายต่างแสดงความเห็นอกเห็นใจและโคกเศร้อาลัย”

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างมิตรสหาย

ในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ เรื่องที่ 33 แสดงสัมพันธภาพระหว่างมิตรสหาย ที่ว่า “ครอบครัวของก่วนจ้งยากจน ก่วนจ้งเป็นเพื่อนรักของเป่าซูหยยา เป่าซูหยยาปฏิบัติดีต่อเขาดีมาก ก่วนจ้งเคยดำรงตำแหน่งของราชสำนักสามครั้ง แต่ถูกกษัตริย์ปลดทั้งสามครั้ง เป่าซูหยยาไม่เคยคิดว่าก่วนจ้งไร้ความสามารถ ก่วนจ้งเคยร่วมทำสงครามสามครั้ง แต่ก่วนจ้งจะหลบหนีออกจากสนามรบทั้งสามครั้ง เป่าซูหยยาเข้าใจว่าก่วนจ้งหลบหนีจากสนามรบไม่ใช่เพราะกลัวตาย ก่วนจ้งเคยถูกจับเข้าคุกและถูกดูแลนเหยียดหยาม เป่าซูหยยาไม่คิดว่ามีเพื่อนอย่างก่วนจ้งจะเสียเกียรติ ตรงข้ามกลับสนับสนุนและแนะนำก่วนจ้งให้กับฉีหวงกงทำให้ก่วนจ้งได้ดำรงตำแหน่งเป็นอำมาตย์ของแคว้นฉีกั๋ว”

ค. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง - ขุนนาง - ราษฎร

ในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ เรื่องที่ 49 แสดงสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครอง – ขุนนาง - ราษฎร ที่ว่า “หงเฮ้ารับบัญชาไปเป็นทูตเมืองจินกั๋ว ivedeoกับพวกรวม 5 คน ติดตามในนามผู้ช่วยทูต หลายครั้งหลายหนที่หงเฮ้าปฏิเสธการหลอกล่อใจของเมืองจินกั๋ว โดยเสนอตำแหน่งสูงและทรัพย์สินเงินทองเป็นจำนวนมากเป็นลอบน กล่าวว่ “ได้รับบัญชาให้เดินทางมาเป็นหมื่นลี้ ปฏิบัติภารกิจ ไม่สามารถมีตำแหน่ง 2 ราชสำนัก” กษัตริย์จินกั๋วโกรธมาก จึงส่งหงเฮ้าและivedeoกับพวกไปที่เล็งซัน ให้พักอาศัยอยู่กับบ้านดินเหมือนรังนกที่คับแคบ เมื่อถึงฤดูหนาวไม่มีฟืนก่อไฟกันหนาว เพียงใช้ขี้ม้าต้มหมี่เพื่อให้ชีวิตอยู่รอด ผมเผ้าหนวดเคราสั้นขาวโพลน หงเฮ้ากับivedeoและพวกถูกเมืองจินกั๋วกักขังนาน 15 ปี ระหว่างที่ถูกกักขัง พวกเขาใช้บทกวีและเขียนบทความ

บรรยายถึงความหวังใยประเทศชาติและราษฎร รัชสมัยเจ้าฟ้าซิง ปีที่ 12 (ปี 1142) หงเข้ากับชีวิตเตอและพวกถูกปลดปล่อยกลับคืนสู่แผ่นดินซ่ง”

ง. ความสัมพันธ์ระหว่างสามี่ – ภรรยา

ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไ้ส่วยเอี๊ยะ เรื่องที่ 29 แสดงสัมพันธ์ภาพระหว่างสามี่กับภรรยา ที่ว่า “เพ็งไ้เป็นชาวเมืองฟงเสียง (ปัจจุบันคืออำเภอฟงเสียง มณฑลช่านสี) ในสมัยราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1368 – 1644) ท่านเป็นคนรูปร่าง มี การศึกษาสูง ซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา ขยันหมั่นเพียร ประหยัดมัธยัสถ์ และมีความ รับผิดชอบในหน้าที่ราชการสูง ในการดำเนินชีวิตท่านจะนำคติพจน์ที่มีมาแต่โบราณ มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและเป็นเยี่ยงอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ในชีวิตคู่ขุนพลเผิงไ้ ก็ได้รับการยกย่องว่าครองเรือนผาสุกโดยตลอดรอดฝั่งด้วยความรักความเมตตา แม้ว่าท่านจะพบว่าเจ้าสาวของท่านเป็นหญิงอัปลักษณ์ จากการหมั้นหมายแบบคลุม กุจนในสมัยโบราณ ท่านก็ได้แสดงอาการรังเกียจเจ้าสาวผู้นั้นแต่อย่างใดและยัง ยืนยันในการหมั้นหมาย จนได้แต่งงานอยู่กินกันอย่างผาสุก”

จ. ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์ – อาจารย์

ในหนังสือประวัติองค์ไ้ส่วยเอี๊ยะเรื่องที่ 20 แสดงสัมพันธ์ภาพระหว่างศิษย์กับ อาจารย์ ที่ว่า “เนื่องจากอาจารย์ของเว่ยเหยินถูกภรรยาที่หย่าร้างไล่ร้ายป้ายสี ถูก จำคุก ดังนั้นเว่ยเหยินจึงถอดเสื้อเปลือยหน้าอก พร้อมกับใช้ลูกธนูแทงทะลุใบหู ตนเองและอุ้มลูกชายของอาจารย์หมอบข่มอยู่ริมทาง รอคอยขบวนรถเสด็จของ กษัตริย์ เมื่อกษัตริย์เสด็จมาถึงเว่ยเหยินเตรียมถวายทูลเกล้าหนังสือร้องทุกข์ ไ้คง คำนำบออยู่ที่ริมทาง ทหารองครักษ์เกรงว่าจะทำให้ขบวนเสด็จตื่นตระหนกและรบกวน จึงยกคันธนูหมายจะยิงเว่ยเหยิน เว่ยเหยินยืนหยัดไม่ล่าถอย ร้องไห้คร่ำครวญด้วยความ โศกเศร้าเสียใจ ร้องขออย่างเวทนา ทำให้กษัตริย์เห็นใจ ผลที่สุดสามารถล้าง มลทินให้กับอาจารย์สำเร็จ”

แม้ว่าโครงสร้างและเนื้อหาของตำนานไ้ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์ จะแสดงให้เห็นลักษณะความเป็น วีรบุรุษผู้ศักดิ์สิทธิ์ของจีนที่มี “คุณธรรม” เป็น “วีรกรรม” และยังสะท้อนให้เห็นแนวคิดทางปรัชญาขงจื้อ แต่ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าเมื่อตำนานดังกล่าวเผยแพร่มาสู่สังคมไทย คนทั่วไปในสังคมไทยร่วมสมัยมีทั้งผู้ที่ประกอบ พิธีกรรมโดยไม่สนใจความหมายของตำนานไ้ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์ ในขณะที่เดียวกันก็มีผู้ที่พยายามเผยแพร่ให้ ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อ ตำนาน และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับปีซงด้วยเช่นเดียวกัน ดังที่ปรากฏการตีพิมพ์ ตำนานไ้ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์ ที่เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 แม้ว่าตำนานเหล่านี้จะวางจำหน่ายเฉพาะใน

ศาลเจ้าบางแห่งก็ตาม ดังนั้น จากปรากฏการณ์ทางสังคมหรือ “กระแส” ที่เกิดขึ้นนี้แสดงให้เห็นว่า คนส่วนใหญ่ในสังคมไทยร่วมสมัยไม่ได้เข้าใจเนื้อหาของตำนานเบื้องหลังของพิธีแก้ปีชงอย่างลึกซึ้ง แต่อาจจะเข้าร่วมพิธีแก้ปีชงตาม “กระแส” เท่านั้น

บทที่ 4

องค์ประกอบ ขั้นตอน และสัญลักษณ์ในพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัย

จากตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ที่มีลักษณะเป็นตำนานวีรบุรุษจีนที่กลายเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวไว้ในบทก่อนหน้า ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าผู้แก้ปีชงส่วนใหญ่ในสังคมไทยร่วมสมัยไม่ได้มองว่าไ้ส่วยเอี้ยะเป็นวีรบุรุษ (hero) แต่มองว่าเป็นเทพเจ้า (god) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโชคราะห์ และผู้แก้ปีชงก็ไม่ได้สนใจข้อมูลเชิงประวัติของเทพเจ้าเหล่านี้ แต่สนใจในเรื่องอำนาจการจัดปัดเป่าเคราะห์ภัย การศึกษาพิธีแก้ปีชงจึงทำให้เข้าใจความเป็นพหุวัฒนธรรมในสังคมไทยได้อย่างน่าสนใจ

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับพิธีแก้ปีชงในช่วงปี พ.ศ. 2556 – 2558 ในวัดและสำนักสงฆ์ ฝ่ายมหายานสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย รวมทั้งศาลเจ้าที่ประดิษฐานรูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในภาคกลางของประเทศไทย จำนวน 5 แห่ง ได้แก่

1. ศาลเจ้าหน้าจาช่าไ้จื้อ จังหวัดชลบุรี
2. วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี
3. วัดเมตตารธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี
4. สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร
5. ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม

ผู้วิจัยสังเกตว่าการมีรูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ทำให้รูปแบบของพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนดังกล่าวมีความแตกต่างจากศาสนสถานจีนอื่น ๆ อย่างน่าสนใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัย

วันที่เหมาะแก่การไหว้ไ้ส่วยเอี้ยะนั้น นิยมไหว้ในวันข้างขึ้น คือ 初一 หรือในสำเนียงแต้จิ๋วเรียกว่า “ชีวอิก” ถึงวัน 十五 หรือในสำเนียงแต้จิ๋วเรียกว่า “จับโหงว” คือตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 15 ของเดือนแรก (เดือนจีน) แต่จริง ๆ สามารถไหว้ได้ตลอดทั้งปี แต่ควรต้องหาฤกษ์ยามที่เป็นมงคล มหามงคลที่เหมาะสมในการไหว้เจ้าขอพร อีกทั้งยังต้องเหมาะสมกับดวงชะตาของผู้ไหว้ด้วย⁴ ทั้งนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าผู้แก้ปี

⁴ ฤกษ์มงคลไหว้ไ้ส่วยเอี้ยะ (เสริมดวง แก้ปีชง) ประจำปี พ.ศ. 2557. [ออนไลน์]. 19 สิงหาคม

2557. เข้าถึงได้จาก: <http://www.sages99.com/index.php/2014-02-18-05-11-49/849>

ขงในสังคมไทยร่วมสมัยนิยมแก้ปชงในวันทีตัวเองสะดวกมากกว่า แต่กัพบวามักจะเข้าร่วมพิธีในช่วงปีใหม่สากลและเทศกาลตรุษจีน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับพิธีแก้ปชงในศาสนสถานจีนแต่ละแห่งในช่วงเดือนมกราคมถึงมีนาคม เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวตรงกับเทศกาลปีใหม่และตรุษจีนซึ่งผู้แก้ปชงนิยมเดินทางมาแก้ปชงมากที่สุด นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในช่วงงานประจำปีของศาสนสถานจีนแต่ละแห่งด้วย เช่น งานวันคล้ายวันประสูติของเทพประธานประจำศาลเจ้า งานเทศกาลกินเจ เป็นต้น เนื่องจากหลายครั้งทีผู้วิจัยไม่พบผู้บอกข้อมูลสำคัญ (key informant) อาทิ เจ้าอาวาส ชินแส ในวันที่ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล และบางครั้งผู้วิจัยก็ต้องใช้เวลาในการสร้างความคุ้นเคยแก่ผู้บอกข้อมูลสำคัญในบางสนามวิจัยเพื่อให้ผู้บอกข้อมูลเกิดความไวใจและเข้าใจเจตนาของผู้วิจัย

การศึกษาพิธีแก้ปชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนววิเคราะห์ด้านการแสดงและการสื่อความหมาย (Performance-centered approach) มาใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม แนวคิดนี้มักได้รับความนิยมนำไปศึกษาข้อมูลคติชนประเภทที่ใช้ถ้อยคำ (verbal folklore) อาทิ การเล่านิทานของชนเผ่าต่าง ๆ ดังที ศิราพร ณ ถลาง กล่าวถึงการศึกษานิทานของนักคติชนวิทยาด้วยแนววิเคราะห์นี้ว่า (2548: 379 - 380) ถ้าศึกษานิทานก็จะดูว่าในสถานการณ์การเล่านิทานนั้น ๆ ใครเป็นผู้เล่า นิทาน ผู้ฟังนิทานเป็นใคร เล่าอะไร เล่าด้วยภาษาอะไร ทำทางอย่างไร มีเทคนิคการเล่าอย่างไร เล่าทีไหน ในบรรยากาศและสถานที่อย่างไร เรียกได้ว่าเป็นการศึกษาบริบทของการเล่าและการฟังนิทาน

เมื่อผู้วิจัยประยุกต์แนววิเคราะห์ดังกล่าวมาใช้ในการบันทึกข้อมูลภาคสนาม โดยแบ่งรายละเอียดขององค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปชงว่า ใคร (who) ทำอะไร (what) ทีไหน (where) เมื่อไหร่ (when) อย่างไร (how) ซึ่งวิธีการบันทึกข้อมูลภาคสนามลักษณะนี้ปรากฏในบทความเรื่อง *อิทธิพลของภาวะแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีต่อความคงอยู่ของศาสนา ความเชื่อ และพิธีทรงพระเนืองในงานวันเกิดพระปุนเท่าง* ของอาภรณ์ อุกฤษณ์ (2531) และ *มัลลยครุฑา: พลวัตของการสวดพระมัลลยจากต่างสนามวิจัย* ของปรมินท์ จารูวร (2556) ซึ่งได้ประยุกต์แนววิเคราะห์ด้านการแสดงและการสื่อความหมายมาใช้ในการศึกษาวิจัยด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าแนวคิดนี้น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาข้อมูลคติชนประเภทพิธีกรรมในแง่ของการให้ความสำคัญต่อบริบทของพิธีกรรม เช่น การสังสรรค์ระหว่างผู้เข้าร่วมพิธี กิจกรรมอื่น ๆ ทีถูกจัดขึ้นภายในสถานที่ประกอบพิธี เป็นต้น บริบททีแวดล้อมพิธีกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ต่อการนำมาประกอบการวิเคราะห์พิธีแก้ปชงได้อย่างลุ่มลึกและรอบด้าน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงภูมิหลังของศาสนสถานจีนแต่ละแห่งเป็นเบื้องต้น ก่อนทีจะกล่าวถึงองค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปชงในแต่ละศาสนสถานจีนไปตามลำดับดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1.1 พิธีแก้ปงที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ 10 ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี

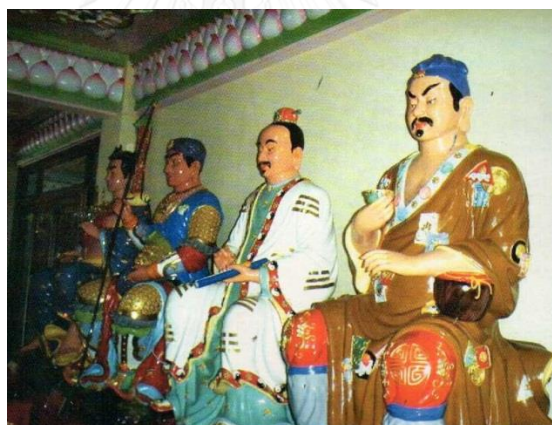
ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ ตั้งอยู่ที่ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ศาลเจ้าแห่งนี้ เริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2534 บนพื้นที่ประมาณ 200 ตารางวา โดยมีอาจารย์สมชาย ฉေးศิริ เป็นผู้ก่อตั้ง เดิมศาลเจ้าแห่งนี้เป็นเพียงศาลเจ้าเล็ก ๆ แต่เชื่อกันว่าด้วยบารมีแห่งองค์เทพเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ ทำให้ ศิษยานุศิษย์ที่มากกราบไหว้มีธุรกิจการค้าเจริญรุ่งเรือง ศิษยานุศิษย์ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจค้าขายและ ประชาชนทั่วไปจึงศรัทธาและบริจาคเงินเพื่อบำรุงรักษาศาลเจ้าเรื่อยมา ในปี พ.ศ. 2539 อาจารย์สมชาย ได้ระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โดยจะสร้างศาลเจ้า หลังใหญ่ขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 72 พรรษา ใช้เวลาก่อสร้างกว่า 4 ปี ใช้งบประมาณการก่อสร้างกว่า 300 ล้านบาท เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จก็ได้รับพระราชทานนาม ศาลเจ้าหลังใหม่จากสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ว่า “วิหารเทพสถิตพระกิติเฉลิม” ซึ่งมีนัยความหมายว่าเป็นที่สถิตของทวยเทพทั้งหลาย ปัจจุบัน (2557) ศาลเจ้าได้ดำเนินการก่อสร้างและ ขยายพื้นที่เพิ่มเติม รวมทั้งสิ้น 36 ไร่ ราคาที่ดินกว่า 300 ล้านบาท ค่าดำเนินการก่อสร้างทั้งหมด จำนวน 1,350 ล้านบาท⁵

⁵ ประวัติศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ. [ออนไลน์]. 31 สิงหาคม 2558. เข้าถึงได้จาก: <http://www.najathai.net>

ภาพที่ 11 รูปเคารพไห้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ แบบจำลองที่ศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี

นอกจากนี้ ศาลเจ้าแห่งนี้ยังเป็นศาสนสถานจีนที่ประดิษฐานไห้ส่วยเอี้ยะครบ 60 องค์ เป็นแห่งแรกของประเทศไทย ดังที่ ธนากร ตันอวณิชการ (2546: คำนำ) กล่าวว่าศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ เป็นศาลเจ้าเพียงแห่งเดียวเท่านั้นในประเทศที่มีไห้ส่วยเอี้ยะมากถึง 36 องค์ ในขณะนี้ (2546) และกำลังก่อสร้างให้แล้วเสร็จจนครบ 60 องค์

ภาพที่ 12 ไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ องค์ใหญ่ ที่ศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี
ที่มา: หนังสือเสริม 12 ปีเกิด 60 องค์ไห้ส่วย

ผู้วิจัยสังเกตว่ารูปเคารพไห้ส่วยเอี้ยะที่ศาลเจ้าแห่งนี้มีสองชุด คือ 1. รูปเคารพไห้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ แบบจำลองที่ประดิษฐานอยู่ในปะรำพิธี และ 2. ไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ องค์ใหญ่ มีความสูงประมาณ 2 เมตร ที่ประดิษฐานอยู่ภายในอาคารเฉลิมพระเกียรติพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ 55 ชั้นชา เพื่อให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมและสามารถตรวจสอบรายชื่อของไห้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิดของตนเอง บริเวณฐานของแท่นที่ประดิษฐานของ

ให้ส่วยเอี้ยะแต่ละองค์มีป้ายระบุวันเดือนปีเกิดของบุคคลที่ให้ส่วยเอี้ยะแต่ละองค์ปกป้องคุ้มครองอยู่ ทั้งนี้ทางศาลเจ้าไม่อนุญาตให้มีการบันทึกภาพภายในอาคารดังกล่าว

ในแต่ละปีช่วงตรุษจีนมีผู้เดินทางมาแก้ปชงที่ศาลเจ้าแห่งนี้เป็นจำนวนมาก จากการสัมภาษณ์ผู้แก้ปชงหลายคน พบว่าเหตุผลส่วนใหญ่ที่เลือกมาแก้ปชงที่ศาลเจ้าแห่งนี้ เพราะศาลเจ้าแห่งนี้มีให้ส่วยเอี้ยะครบทั้ง 60 องค์สถาปัตยกรรมภายในศาลเจ้าสวยงาม ที่ตั้งใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดชลบุรีอย่างบางแสน อ่างศิลา เขาสามมุก จึงสามารถแวะทำพิธีแก้ปชงได้สะดวก รวมทั้งยังสามารถทำบุญทำทานต่าง ๆ ในสถานที่ประกอบพิธีด้วย

จากการเข้าร่วมและสังเกตการณ์ในประรำพิธีที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยสามารถบันทึกองค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปชงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 27 องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปชงที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี

WHAT	WHY	WHO	WHEN	WHERE	----- HOW -----		
พิธีกรรม	จุดประสงค์	ผู้เข้าร่วมพิธี	โอกาส	สถานที่	อุปกรณ์	ขั้นตอน	การสังสรรค์ระหว่างผู้เข้าร่วมพิธี
แก้ปชง	สะเดาะเคราะห์	- ผู้แก้ปชง - เจ้าหน้าที่	ปีใหม่/ ตรุษจีน	โรงพิธี	1. รูปเคารพ - ให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ 2. เครื่องเซ่นไหว้ - เทียนแดง 1 คู่ - รูป 3 ดอก - น้ำมันเติมตะเกียง - ส้ม 4 ลูก - เจฉ่าย 3. เครื่องกระดาษ - เทียบ - หิ้งเตี้ย - ตัวจี๊	1. ซื่อซุดแก้ปชง 2. เขียนชื่อ – สกุล วันเดือนปีเกิด ที่อยู่ลงในเทียบ 3. ถวายเครื่องเซ่นไหว้ 4. เติมน้ำมันตะเกียง 5. จุดธูปเทียนและอธิษฐาน 6. ปิดตัวตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้าด้วยเครื่องกระดาษ 12 ครั้ง 8. นำเครื่องกระดาษไปเผา 9. รับเครื่องเซ่นไหว้ไปรับประทานที่บ้าน	1. เจ้าหน้าที่คอยบริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้แก้ปชง 2. โฆษกเชิญชวนผู้ที่แก้ปชงทำบุญทำทาน เช่น - หล่อพระ อวโลกิเตศวร - บริจาคที่ดิน - แดงค์หน้าจาช่าไท้จื้อ - บริจาคโลงศพ - ไถชีวิตโค - กระบือ - บริจาคปูนทราย - อื่น ๆ

ภาพที่ 13 ศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี

ผู้แก้ปชงสามารถซื้อชุดไหว้แก้ปชงซึ่งประกอบด้วยเครื่องเซ่นไหว้ คือ เทียนแดง 1 คู่ ฐูป 3 ดอก น้ำมันตะเกียง ส้ม 4 ลูก เจฉ่าย และเครื่องกระตาศ คือ เทียบ หิ้งเตี้ย และตัวจี้ ราคา 200 บาท หลังจากนั้นเขียนชื่อ นามสกุล วันเดือนปีเกิด และที่อยู่ลงในเทียบ

ภาพที่ 14 เจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี

ผู้แก้ปชงถือถาดเครื่องเซ่นไหว้ไปถวายให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ โดยวางไว้บนโต๊ะหน้าแท่นบูชา เจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้าประมาณ 15 คน คอยเดินให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมพิธี บ้างถือโทรโข่งบอกให้ผู้ถวายเครื่องเซ่นไหว้เสร็จเรียบร้อยแล้วเดินไปยังจุดเติมน้ำตะเกียง จำนวน 5 จุด

ภาพที่ 15 ผู้ที่แก้ปชงอธิษฐานขอพรต่อองค์ไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไ้จื้อ

ถัดจากเติมน้ำมันตะเกียงครบทั้ง 5 จุด แล้ว ก็กลับมาจุดธูปเทียนและอธิษฐานตามข้อความในเทียบดังนี้ “ขอพรองค์ไ้ส่วยเอี้ยะได้โปรดประทานพรให้ข้าพเจ้าประสบแต่ความสุข ความเจริญ พืชพัฒน์มงคล สมบูรณ์พูนผลทุกประการเทอญ ข้าพเจ้าขอน้อมถวายเครื่องสักการบูชาเหล่านี้แด่องค์ไ้ส่วยเอี้ยะ ขอได้โปรดเมตตารับเครื่องสักการะเหล่านี้เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของข้าพเจ้าและครอบครัว ขององค์ไ้ส่วยเอี้ยะได้โปรดขจัดปัดเป่าสรรพทุกข์ สรรพโศก สรรพโรค สรรพภัย สรรพเคราะห์ เสนียดจัญไรทั้งหลายจงวิบัติ ข้าพเจ้าจะมีแต่ความสุข ความเจริญตลอดกาลนานเทอญ”

ภาพที่ 16 เจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้าหน้าจาช่าไ้จื้ออธิบายขั้นตอนการปิดตัวแก่ผู้แก้ปชง

ถัดจากนั้นเจ้าหน้าที่ประจำจุดปิดตัวเรียกให้ผู้เข้าร่วมพิธีตั้งแถวหน้ากระดานบริเวณด้านขวาของโรงพิธีแล้วอธิบายขั้นตอนการปิดตัว เจ้าหน้าที่ใช้ท่อนิวซีจาลองเป็นม้วนเครื่องกระดาษและสาธิตการปิดตัวตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า จำนวน 12 ครั้ง จากนั้นผู้เข้าร่วมพิธีจึงเริ่มปิดตัวไปพร้อม ๆ กัน

ภาพที่ 17 ผู้ที่แกะปีซงเผาเครื่องกระดาษที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไห้จื้อ

เมื่อปิดตัวเสร็จเรียบร้อยก็นำเทียบ หิ้งเตี้ย และตัวจีไปเผาที่เตาเผาเครื่องกระดาษ หลังจากนั้นกลับมารับเครื่องเซ่นไหว้คือส้มและเจ๋อไปรับประทานที่บ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล ผู้วิจัยสังเกตว่าเมื่อทำพิธีเสร็จเรียบร้อยแล้ว มีผู้แกะปีซงจำนวนมากเดินไปเลือกซื้อวัตถุมงคลที่อาคารขายวัตถุมงคลและของที่ระลึก

4.1.2 พิธีแกะปีซงที่วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี

ภาพที่ 18 วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี

วัดมิ่งกรบุปผารามตั้งอยู่ที่ตำบลพลั่ว อำเภอลำสนธิ จังหวัดจันทบุรี บนพื้นที่ประมาณ 8 ไร่ วัดอุประสงค์ในการสร้างวัดแห่งนี้ คือเพื่อสืบสานกุศลเจตนาของพระอาจารย์จันทองธรรมสมาธิวัตร (สกเห็ง) ปฐมเจ้าคณะใหญ่จันทบุรีแห่งประเทศไทย พระอาจารย์สกเห็งปวารณาว่าจะสร้างวัดที่มีชื่อคล้องจองเป็นมงคลนาม ทั้งสิ้น 3 แห่ง ได้แก่ 1) วัดมิ่งกรบุปผาราม (เล่งเน่ยยี่) กรุงเทพมหานคร 2) วัดจีนประชาสโมสร (เล่งฮกยี่) จังหวัดฉะเชิงเทรา และ 3) วัดมิ่งกรบุปผาราม (เล่งฮกยี่) จังหวัดจันทบุรี แต่มีทันสร้างวัดแห่งที่สามสำเร็จ ท่านก็มรณภาพเสียก่อน ต่อมาหลวงจีนคณาณัติจันทพรต (กวยล้ง) ผู้เป็นศิษย์ได้ดำเนินการสร้างวัดแห่งนี้ต่อ แต่ท่านกวยล้งก็มรณภาพเสียก่อนเช่นกัน หลังจากนั้นประมาณ 80 ปี ทางราชการจึงยกกรณีสงฆ์แห่งนี้ถวายวัดเขตร้านบุญญาราม ซึ่งเป็นวัดสังกัดอนัมนิกายที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี รักษาดูแล กระทั่งปี พ.ศ. 2508 พระเจษฎา ฉายาเย็นฮ้าง ผู้เป็นศิษย์ของพระมหาคณาจารย์จันทองธรรมสมาธิวัตร (โพธิ์แจ้) บังเกิดกุศลเจตนาที่สืบสานงานก่อสร้างต่อ แต่ท่านก็ถึงมรณภาพด้วยโรคมะเร็งเสียก่อน พระมหาคณาจารย์จันทองธรรมสมาธิวัตร (โพธิ์แจ้) ซึ่งเป็นเจ้าคณะใหญ่จันทบุรีในขณะนั้นจึงมอบภารกิจนี้แก่หลวงจีนคณาณัติจันทพรต (เย็นบุญ) เจ้าอาวาสวัดทิพยวารีวิหารดูแล และนำพุทธศาสนิกชนร่วมสนับสนุนกระทั่งสามารถก่อสร้างวัดแห่งนี้ได้สำเร็จ⁶

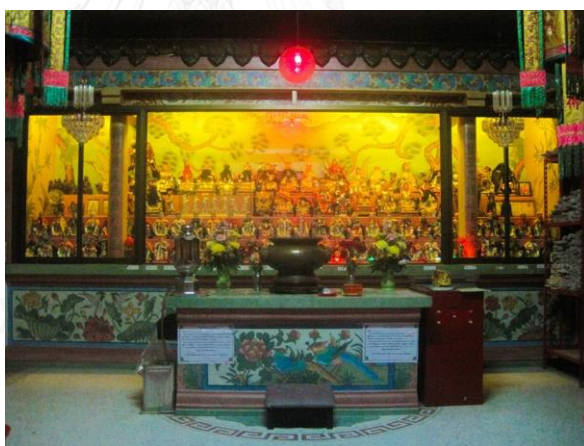
ภาพที่ 19 พระอธิการเสี้ยคัง (จีเซ็ง) รักษาการเจ้าอาวาสวัดมิ่งกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี

นอกจากนี้ พระอธิการเสี้ยคัง (จีเซ็ง) รักษาการเจ้าอาวาส วัดมิ่งกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี (สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2556) เล่าว่าภายหลังมานี้หมอดูชื่อดังหลายท่านก็ว่าวัดทั้งสามแห่งนี้เปรียบดั่งมังกร วัดมิ่งกรบุปผาราม (เล่งเน่ยยี่) ที่เยาวราชเป็นหัวมังกร ใครไปไหว้พระขอพรที่วัดนี้ก็จะมีการงานที่ก้าวหน้าประสบความสำเร็จ วัดจีนประชาสโมสร (เล่งฮกยี่) ที่แปดริ้วเป็นท้องมังกร ใครไปไหว้

⁶ สรุปลงความจากเอกสารประวัติวัดมิ่งกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี สำหรับแจกแก่ประชาชนทั่วไป

พระขอพรที่วัดนี้ก็จะช่วยเรื่องทรัพย์สินอุดมสมบูรณ์ และวัดมังกรบุพผาราม (เล่งฮ้วย) แห่งนี้เป็นทางมังกร ใครไปไหว้พระขอพรที่วัดนี้ก็จะช่วยเรื่องการขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัย

ระหว่างการเก็บข้อมูลพระอธิการเสียดังยังเล่าอีกว่า (สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2556) “แต่ละวัดไม่จำเป็นต้องมีไห้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ก็ได้ ยกเว้นมีสถานที่ที่เหมาะสม ส่วนใหญ่วัดเก่าแก่ ไม่นิยมตั้ง 60 องค์ เพราะเปลืองสถานที่ แต่ตั้งจำลองไว้องค์หนึ่งเท่านั้น เพิ่งมาช่วงปีหลัง ๆ อาชีพหมอดูเกิดขึ้นมาก ก็มีการโปรโมทว่าต้องแก้ดวงแก้ชง แต่แก้ชงก็มีมาเป็นพันปีแล้ว ส่วนใหญ่รู้จักกันในหมู่นักจีน พ่อแม่จะไปเซ่นไหว้แทนลูก จะเป็นอย่างไร ไม่ได้ไปก็เอาชื่อไปทำพิธีปัดเป่า ถ้าลูกไปด้วยก็เอาไปทำพิธี พอหมอดูเอามามันก็ตามกระแสกันไป คนก็ถือว่าเอาเป็นที่พึ่งทางใจ ส่วนเด็กรุ่นนี้ก็ไม่รู้จักไห้ส่วยเอี้ยะขนาดนั้นหรอก แค้ไหว้ไม่ได้สนใจว่าองค์ไหนเป็นใคร ที่จริงความเชื่อนี้เขาเรียกว่าเต๋า จีนจะมี 2 ทาง คือพุทธกับเต๋า ถ้าไปทำอะไรเอ็กเกริกเกินไป เป็นพระเดี่ยวเขาจะนิทานว่าไม่ถูกต้องเท่าไร แต่เราก็ไม่ได้ลบหลู่ท่าน ท่านก็ศักดิ์สิทธิ์ เราก็บูชาท่าน ยกเว้นคนถามถึงจะตอบ เมื่อก่อนพอถึงเทศกาลตรุษจีน คนก็จะแห่กันไปแก้ชงที่วัดเล่งเน่ยยี่ที่กรุงเทพฯ ที่เล่งเน่ยยี่ไม่มีอะไร ทำแบบง่าย ๆ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็คงได้รับ เป็นแบบดั้งเดิมมีเครื่องกระดาดขจัดปัดเป่า เขียนชื่อ ที่อยู่ เป็นวัดเก่าแก่คนกรุงเทพฯ ก็นิยมไป เรามิวัดที่นี่ คนเมืองจันทน์ก็ได้มาที่นี่ อาจไม่ต้องเดินทางไกลก็ได้”

ภาพที่ 20 รูปเคารพไห้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ที่วัดมังกรบุพผาราม จังหวัดจันทบุรี

รูปเคารพไห้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ที่วัดแห่งนี้ สร้างขึ้นจากเงินบริจาคขององค์กร พ่อค้า และประชาชนทั่วไปในจังหวัดจันทบุรี ประมาณ 100 คน ร่วมกันเป็นเจ้าภาพในการจัดสร้างรูปเคารพ ดังที่ผู้วิจัยสังเกตได้จากป้ายที่ติดอยู่บนผนังห้องประดิษฐานไห้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ เช่น ศาลหลักเมืองจันทบุรี ร้านมีชัยเพชรพลอย จันทบุรี ร้านทองรุ่งเรือง จันทบุรี ร้านขายยาบ้านแซ่ตี่ง จันทบุรี เป็นต้น

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่วัดแห่งนี้ ผู้วิจัยได้รับความเมตตาจากพระอธิการเสียดังให้พำนักค้างคืนที่วัดร่วมกับผู้ถือศีลที่เดินทางมาปฏิบัติธรรมในงานประจำปีของวัดซึ่งจัดขึ้นหลังจากวันตรุษจีน 21 วัน

เป็นเวลา 7 - 10 วัน จากการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถบันทึกองค์ประกอบและขั้นตอนของพิธี
แก้ปี่ขงที่วัดแห่งนี้ได้ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 28 องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปี่ขงที่วัดมิ่งกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี

WHAT	WHY	WHO	WHEN	WHERE	----- HOW -----		
พิธีกรรม	จุดประสงค์	ผู้เข้าร่วมพิธี	โอกาส	สถานที่	อุปกรณ์	ขั้นตอน	การสังสรรค์ระหว่างผู้เข้าร่วมพิธี
แก้ปี่ขง	สะเดาะเคราะห์	- ผู้แก้ปี่ขง - เจ้าหน้าที	ปีใหม่/ ตรุษจีน	ห้องพิธี	1. รูปเคารพ - ไม้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ 2. เครื่องเซ่นไหว้ - ธูป 3 ดอก 3. เครื่อง กระดาศ - เทียบ - หิ้งเตี้ย 4. ผู้เข้าร่วมพิธี - ผู้แก้ปี่ขง - เจ้าหน้าที	1. ซื่อชุดแก้ปี่ขง 2. เขียนชื่อ - สกุล วันเดือนปีเกิด ที่ อยู่ลงในเทียบ 3. ไหว้ฟ้าดินและ พระประธาน 4. จุดธูปเทียน และอธิษฐาน 5. ยืนหันหลังให้ แท่นบูชาแล้วปิด ตัวตั้งแต่ศีรษะ จรดปลายเท้า ด้วยเครื่อง กระดาศ 12 ครั้ง 6. ผากเทียบไว้ใน ห้องพิธี ปลายปีวัดจะ ทำพิธีลา ไม้ส่วยเอี้ยะ และเผา เครื่องกระดาศ แทนผู้แก้ปี่ขง	1. ผู้ที่แก้ปี่ขง เสร็จเรียบร้อย แล้วต่างมา เลือกซื้อวัตถุ มงคล 2. พระภิกษุจีน เชิญชวนผู้ที่แก้ ปี่ขงกินเจ

ภาพที่ 21 ผู้ที่แก้ปีชงซื้อเครื่องเซ่นไหว้ที่วัดมิ่งกรบุพาราม จังหวัดจันทบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้แก้ปีชงหลายคนที่วัดแห่งนี้ ผู้วิจัยพบว่าผู้แก้ปีชงส่วนใหญ่เป็นชาวจันทบุรีและจังหวัดระยอง ผู้ที่ต้องการแก้ปีชงสามารถซื้อชุดไหว้แก้ปีชงซึ่งประกอบด้วยรูป 3 ดอก เทียบหรือใบดวง และหิ้งเตี้ย ราคา 100 บาท หลังจากนั้นเขียนชื่อสกุล วันเดือนปีเกิด และที่อยู่ลงใน เทียบ บริเวณที่ขายชุดไหว้มีชาวบ้านประมาณ 4 – 5 คน ที่อาสาเป็นเจ้าหน้าที่ช่วยงานวัดช่วงเทศกาล ตรุษจีนคอยอธิบายขั้นตอนแก้ปีชงและบอกจุดไหว้ต่าง ๆ ภายในวัด

ภาพที่ 22 ผู้ที่แก้ปีชงปิดตัวที่วัดมิ่งกรบุพาราม จังหวัดจันทบุรี

หลังจากนั้นผู้แก้ปีชงเดินมายังห้องที่ประดิษฐานไห้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ บริเวณด้านขวาของพระอุโบสถ จุดรูป 3 ดอก นั้งลงกล่าวคำอธิษฐานตามข้อความในใบดวง ดังนี้ “ข้าพเจ้าชื่อนามสกุล ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย องค์เทพเจ้าคุ้มครองดวงชะตาชีวิตของข้าพเจ้าในปีนี้ได้โปรดคุ้มครองปกป้องคุ้มภัยภัยอันตรายทั้งหลายทั้งปวง ตลอดถึงโรคภัยโรคาให้หมดสิ้นไป ภายในเวลาวันนี้ ขออำนาจ

แห่งพระบารมีจึงประทานความสุขความเจริญรุ่งเรืองในด้านธุรกิจการงาน ตลอดถึงครอบครัว ให้มีแต่ผู้รับรอง โภคทรัพย์ ทรัพย์สมบัติให้หลังไหลมา ศัตรูหม่มาร คู่อริทั้งชายหญิง ขอให้โศกกรรมซึ่งกันและกัน ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป” ต่อมาลูกขึ้นยืนหันหลังให้แทนบูชาแล้วปิดตัวตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้าด้วยเครื่องกระดาศ จำนวน 12 ครั้ง จากนั้นนำเทียบฝากไว้ในห้องที่ประดิษฐานไห้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์กร ปลายปีทางวัดจะทำพิธีลาไห้ส่วยเอี้ยะและเผาเครื่องกระดาศแทนผู้ทำพิธีแก้ปีชง

ภาพที่ 23 ผู้ที่แก้ปีชงเลือกซื้อวัดมงคลที่วัดมั่งกรบุพาราม จังหวัดจันทบุรี

หลังจากทำพิธีแก้ปีชงเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้แก้ปีชงมักจะมาเลือกซื้อวัดมงคลต่าง ๆ อาทิ เหรียญเคารพสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ล็อกเก็ตไห้ส่วยเอี้ยะประจำปี โปสการ์ดไห้ส่วยเอี้ยะประจำปี กิมเซียมซู (กบทอง 3 ขา คาบเหรียญ) หินมงคล ที่มีวางจำหน่ายในบริเวณวัด

4.1.3 วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 24 วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองหญ้า อำเภอมะเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 14 ปีที่แล้ว พระภิกษุชรินทร์ ฉายาเย็นหมง ธุดงค์ผ่านไปอยู่ที่ห่างไกล มีหุบเขาล้อมรอบ มีป่าไม้ ไร่อ้อยรกร้าง ณ เวลานั้นบริเวณที่เคยเป็นไร่อ้อยรกร้างกลับเห็นเป็นแนวต้นยูคาลิปตัส ท่อนซุงขนาดใหญ่วางอยู่สองข้างทาง มีน้ำไฟฟ้าใช้ แม้ระยะทางจะห่างจากกรุงเทพฯ มาก ทว่ากลับเป็นแรงผลักดันทำให้เกิดศรัทธาอันแรงกล้า พื้นที่อันรกร้าง จำนวน 242 ไร่ กลางหุบเขา จึงกลายเป็นศาสนสถานนิกายจีน วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ โดยพระภิกษุเย็นหมงได้ดำเนินการก่อสร้างเป็นวิหาร ศาลา พระพุทธรูปปางต่าง ๆ ท่านพิจารณาว่าจะสร้างวัดนิกายจีนมหายานให้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศาสนานิกายจีนที่ยิ่งใหญ่ในจังหวัดกาญจนบุรี และเพื่อเป็นสถานที่พึ่งทางใจหรือสำหรับปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน เป็นสถานที่ศึกษา ค้นคว้า เผยแพร่พุทธศาสนานิกายจีนในประเทศไทย ตลอดจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมะ และท้ายที่สุดคือเป็นสมบัติของลูกหลานและแผ่นดินไทย การดำเนินการก่อสร้างเมื่อ 14 ปีที่แล้ว บัดนี้ ปรากฏเป็น “ศาลาโพธิญาณเฉลิมพระเกียรติ” ซึ่งได้รับพระราชทานนามจากสมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก และปัจจุบันกำลังดำเนินการก่อสร้างวิหาร ศาลา โบสถ์ เพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปปางต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 5 หลัง ตามธาตุทั้ง 5 ของจีน ได้แก่ ดิน น้ำ ไฟ ไม้ และโลหะ ตามศาสตร์ความเชื่อของจีนที่ว่าธาตุทั้ง 5 เมื่ออยู่รวมกันจะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน⁷

⁷ สรุปลงความจาก วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ. วารสารธรรมจริยา. ฉบับที่ 3 ประจำเดือนมกราคม - มีนาคม 2555.

ภาพที่ 25 ศาลาไม้ส่วยเอี้ย (60 ราศีจีน) ที่วัดเมตตารธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลในสนามวิจัยนี้มากกว่า 5 ครั้ง เนื่องจากท่านเย็นหมงเจ้าอาวาสของวัดแห่งนี้ติดภารกิจอยู่บ่อยครั้ง จึงทำให้ไม่สามารถในการให้สัมภาษณ์แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงต้องค้นข้อมูลเกี่ยวกับวัดแห่งนี้จากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ กระทั่งพบบทสัมภาษณ์ของท่านเย็นหมงในวารสารธรรมจริยา ฉบับที่ 3 ประจำเดือนมกราคม - มีนาคม 2555 ซึ่งเป็นวารสารของวัดบรมราชากาญจนานิกเชกอนุสรณ์ฯ (เล่งเน่ยยี่ 2) ที่บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ท่านเย็นหมงให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแรงบันดาลใจในการจัดสร้างไม้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ไว้ว่า (2555: 68 - 71) เราไปเห็นที่ไหนก็เอามาประยุกต์ มีวัดโพธิ์แมน เล่งเน่ยยี่หลายที่ ในเมืองจีน ไปดูแล้วมาประยุกต์ วัดเราเลยไม่เหมือนที่อื่นเขา เพราะเป็นไม้ล้วน ๆ ปัจจุบันเราสร้างย้อนยุค ไม่มีแบบนี้แล้ว รวมถึงโคมประดับประตูต่าง ๆ เป็นไม้ทั้งหมด เคยไปดูที่ฮ่องกงที่เป็นเทพ 60 ราศีเป็นศาลาเล็ก ๆ ยืนตากแดดอยู่ข้างนอก 2 ชั่วโมง เข้าไปได้ครั้งละ 20 คน ไปถึงใครราศีอะไรก็วาง ๆ ไล่ออก กว่าที่จะเข้าไปยืนรอเป็นชั่วโมงและจ่ายคนละ 100 เหรียญฮ่องกง เท่ากับเงินไทยประมาณ 500 บาท แต่คนไทยไปไหว้พระฝากดวงที่วัดในฮ่องกงต่อคน ต่อปี ไม่ต่ำกว่า 5 หมื่นบาท เทพ 60 องค์นี้แกะสลักจากจีน ที่จริงข้างในเป็นไม้ทั้งหมด แต่การสื่อสารผิดพลาด ทำให้ช่างทำไม้โน้นหาไม้ที่ไปหมดที่จริงต้องการแสดงให้เห็นเนื้อแท้ ๆ มากกว่า

นอกจากนี้ ท่านเย็นหมง (2555: 67) ยังกล่าวถึงรูปเคารพที่ทำจากไม้ในวารสารเล่มดังกล่าวอีกว่าเราเชื่อว่าไม่มีเทพดาอารักษ์ พระทุกองค์ที่วัดใช้ไม้ทั้งหมด พระพุทธรูปที่ประเทศจีนที่คนไปไหว้กันมากมายทำจากไม้ทั้งหมดหรือขึ้นโครงด้วยไม้ ปัจจุบันบางองค์โครงเป็นไม้แล้วหล่อทองเหลืองป้องกันไว้ พระทำจากไม้ว่ามาจากประเทศไหนมีความศักดิ์สิทธิ์ เพราะสะสมบาร์มี พอเรานำมาแกะเป็นพระพุทธรูป ปักธูปไปจะเกิดพลัง

ตารางที่ 29 องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปิ้งงที่วัดเมตตารธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

WHAT	WHY	WHO	WHEN	WHERE	----- HOW -----		
พิธีกรรม	จุดประสงค์	ผู้เข้าร่วมพิธี	โอกาส	สถานที่	อุปกรณ์	ขั้นตอน	การสังสรรค์ระหว่างผู้เข้าร่วมพิธี
แก้ปิ้งง	สะเดาะเคราะห์	- ผู้แก้ปิ้งง - เจ้าหน้าที่ - นักศึกษา - นักเรียน	ปีใหม่/ ตรุษจีน	ศาลา 60 ราศี ของจีน	1. รูปเคารพ - ไม้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ 2. เครื่องเซ่นไหว้ - เทียนแดง 1 เล่ม - รูป 3 ดอก - ชา 1 กล่อง - กล้วย 1 ทวี 3. เครื่อง กระตาศ - เทียบ - หิ้งเตี้ย - กิมเต้า	1. ซื่อซุดแก้ปิ้งง 2. แจ้งปีเกิดกับเจ้าหน้าที่ 3. เขียนชื่อ – สกุล วันเดือนปีเกิด และที่อยู่ลงใน เทียบ 4. จุดรูปเทียน ถวาย เครื่องเซ่นไหว้ 5. นั่งลงอธิษฐาน หน้าองค์ ไม้ส่วยเอี้ยะ ประจำปีเกิด 6. ปิดตัวตั้งแต่ ศีรษะจรด ปลายเท้าด้วย เครื่องกระตาศ 12 ครั้ง 7. ผากเทียบไว้ในตู้ 8. หยิบฮู้ (ยันต์) 9. จุดเทียน ประจำปีเกิด 10. ดับเทียนนำไป จุดบูชาพระที่ บ้าน 11. กล่าวคำลาองค์ ไม้ส่วยเอี้ยะ	1. โฆษกเชิญชวน ผู้แก้ปิ้งง เสร็จเรียบร้อย แล้วไปสักการะ กวนอิม โพธิสัตว์พันกร สูง 12 เมตร และแกะสลัก โดยช่างจีน รวมทั้งสักการะ เทพเจ้าองค์อื่น 2. โฆษกเชิญชวน ผู้แก้ปิ้งงกินเจ 3. ผู้แก้ปิ้งงบาง คนมานั่งดูดวง กับซินแส ประจำปีวัด

ภาพที่ 26 รูปเคารพไ้ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์ที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

ขณะที่ผู้วิจัยสังเกตการณ์พิธีแก้ปีชงที่วัดแห่งนี้เพื่อบันทึกข้อมูลสำคัญดังปรากฏในตารางข้างต้นนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าไ้ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์วัดแห่งนี้วัดเมตตาธรรมโพธิญาณมีการประดิษฐานไ้ส่วยเอี๊ยะ 60 องค์ ตามตามลำดับศักดิ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคือ ด้านหน้ามีรูปเคารพของ “เอี้ยวบ้อ” “ทิงกั๊กบี่มา” “เทพไ้เอี๊ยงกับเทพไ้ท้อิม” ส่วนด้านในประดิษฐานรูปเคารพ “เต้าบ้อห่งวงกง” (斗姆元君) พระมารดาแห่งดวงดาวเป็นพระประธานตั้งอยู่ตรงกลางแท่นบูชา “หน้าเต้าแซกุง” (南斗星君) หรือเทพเจ้าดาวใต้ อยู่ทางซ้ายมือของพระประธาน และ “ปักเต้าแซกุง” (北斗星君) หรือเทพเจ้าดาวเหนืออยู่ทางขวามือของพระประธาน ด้านหลัง “เต้าบ้อ” เป็นเทพสิบสองปีนักษัตร ด้านซ้ายของพระประธานเป็นไ้ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 1- 30 ด้านขวามือไ้ส่วยเอี๊ยะองค์ที่ 31- 60 ขนาด 1.8 เมตร ซึ่งสร้างจากไม้โดยช่างชาวจีน ผู้วิจัยสังเกตว่าสถานที่ประกอบพิธีแก้ปีชงที่วัดแห่งนี้จำลองเทพเจ้าแห่งดวงดาวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโชคเคราะห์ทั้งสิ้น สถานที่ประกอบพิธีแห่งนี้จึงเป็นเสมือนพื้นที่แสดงตำแหน่งแห่งที่ของดวงดาว เทพเจ้า ตามลำดับศักดิ์และบทบาทหน้าที่ของดวงดาวและเทพเจ้าแห่งโชคเคราะห์ในวัฒนธรรมจีน

ภาพที่ 27 ผู้ที่แก้ปีชงซื้อเครื่องเซ่นไหว้ที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้ที่แก้ปีชงสามารถซื้อชุดผากดวงซึ่งประกอบด้วยเครื่องเซ่นไหว้ คือ เทียนแดง 1 เล่ม รูป 3 ดอก ขา 1 กล่อง กล้วย 1 หวี และเครื่องกระดาษ คือ เทียบ หิ้งเตี้ย กิมเต้า ราคา 140 บาท ณ ศาลา ไท่ส่วยเอี้ยะ (60 ราศีจีน)

ภาพที่ 28 ผู้ที่แก้ปีชงกรอกข้อมูลในเทียบที่วัดเมตตารธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

หลังจากนั้น เดินไปยังเดินไปยังจุดตรวจสอบองค์ไ้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิด เพื่อแจ้งปีเกิด แก่เจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่จะแจ้งลำดับที่และชื่อของไ้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิด ต่อมาผู้แก้ปีชงจึงกรอกลำดับที่ ขององค์ไ้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิด ชื่อ นามสกุล วันเดือนปี และเวลาเกิด รวมทั้งสิ่งที่พึงปรารถนาลงไป ใน เทียบแดงหรือใบดวง

ภาพที่ 29 ผู้ที่แก้ปชงถวายเครื่องเซ่นไหว้ที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

จากนั้นนำถาดเครื่องเซ่นไหว้ขึ้นเหนือศีรษะ 3 ครั้ง เพื่อถวายผลไม้แด่องค์ให้ส่วยเอี้ยะ วางถาดผลไม้ลง จตุรูป 3 ดอก แล้วนั่งลงเพื่อกล่าวคำถวายผลไม้ ดังนี้ “ข้าพเจ้าขอถวายผลไม้แด่องค์ให้ส่วยเอี้ยะ ขององค์ให้ส่วยเอี้ยะจงรับ เพื่ออำนวยการให้ครอบครัวของข้าพเจ้ามีศรีสุข อุดมสมบูรณ์ด้วยเครื่องอุปโภค ทรัพย์ต่างๆ อย่างสมบูรณ์ สาธุ สาธุ สาธุ” แล้วนำธูปปักตรงกระถางธูป ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าในชั้นตอนนี้มีนักศึกษาสาขาธุรกิจการบินของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตคอยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่แก้ปชงเช่นเดียวกับจุดบริการอื่น ๆ ภายในวัดแห่งนี้ จากการสัมภาษณ์นักศึกษาเหล่านี้ พบว่าอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยกับท่านเจ้าอาวาสแห่งนี้อันรู้จักกัน อาจารย์จึงนำนักศึกษามาช่วยงานวัดช่วงเทศกาลตรุษจีน ทั้งนี้ นักศึกษาจะได้รับคะแนนในชั่วโมงกิจกรรมด้วย และทางวัดได้จัดเตรียมที่พักไว้เป็นเวลา 9 วัน

ภาพที่ 30 ผู้ที่แก้ปชงปิดตัวที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

ต่อมาเดินเข้าไปด้านในศาลาเพื่อทำพิธีต่อหน้าองค์ให้สวยเอี้ยะประจำปีเกิด นั้งลงอธิษฐานตามข้อความที่ติดไว้ตรงฐานองค์ให้สวยเอี้ยะว่า “ข้าพเจ้าขอกราบวิงวอนต่อองค์ให้สวยเอี้ยะ (ชื่อให้สวยเอี้ยะประจำปีเกิดตนเอง) ขออนุภาพพระเมตตาบารมี เทพเจ้าคุ้มครองดวงชะตาปกเกล้าปกกระหม่อมอภิบาลรักษาให้ปราศจากภัยอันตรายทั้งปวงและสิ่งอัปมงคลทั้งหลาย ขอจงประสบแต่ความสุขสวัสดิ์พัฒนามงคล สมบูรณ์พูนผล เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ ธนสารสมบัติ และประสพสิ่งอันพึงปรารถนาทุกประการเทอญ” ลูกขึ้นยืนนำชุดเครื่องกระดาษปิดตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า จำนวน 12 ครั้ง วางเครื่องกระดาษทั้งหมดไว้ในตู้ หยิบธูป (ยันต์) ติดตัวไป 1 แผ่น เดินไปจุดเทียนประจำวันเกิดหน้าแท่นบูชาด้านในจากนั้นลูกขึ้นนำเครื่องกระดาษปิดตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า จำนวน 12 ครั้ง วางชุดไหว้แก้ปีชงไว้ในตู้แล้วหยิบธูป (ยันต์) ติดตัวไป 1 แผ่น

ภาพที่ 31 ยุวมัคคุเทศก์แนะนำขั้นตอนต่อเทียนแก่ผู้ที่แก้ปีชงที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

หลังจากนั้นเดินไปยังหน้าแท่นบูชา “เต้าบ่อหวังกุง” (斗姆元君) พระมารดาแห่งดวงดาวทั้งปวง จุดเทียนประจำวันเกิดแล้วนั้งลงอ่านคำอธิษฐานทำพิธีต่อเทียนประจำวันเกิด ดังนี้ “ข้าพเจ้าขอตั้งจิตอธิษฐานต่อเทียนประจำวันเกิดเล่มนี้ ขอให้ข้าพเจ้ามีอายุยืนยาวและจงเป็นแสงสว่างส่องทางชีวิตของข้าพเจ้าให้มีแต่ความสว่างไสว ตลอดจนประกอบกิจการงานสิ่งใด ขอให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไป และสำเร็จผลในสิ่งที่พึงปรารถนาทุก ๆ ประการตลอดไปเทอญ สาธุ สาธุ สาธุ” เมื่ออธิษฐานเสร็จให้ดับเทียนเพื่อนำไปจุดบูชาพระที่บ้าน ผู้วิจัยสังเกตว่ามีนักเรียนโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในจังหวัดกาญจนบุรี สวมเสื้อยุวมัคคุเทศก์สีม่วงคอยแนะนำขั้นตอนการทำพิธีต่อเทียนประจำวันเกิด จากการสัมภาษณ์ พบว่าโรงเรียนมัธยมแห่งนี้ได้รับการสนับสนุนเงินสำหรับเป็นทุนการศึกษาของนักเรียนจากวัดแห่งนี้ เมื่อถึงช่วงเทศกาลตรุษจีนทางโรงเรียนจึงนำนักเรียนเหล่านี้มาช่วยงานวัด

หลังจากนั้นผู้แก้ปีชงเดินออกมากล่าวคำลาองค์ให้สวยเอี้ยะ ดังนี้ “ข้าพเจ้าขอกราบลาองค์ให้สวยเอี้ยะขอจงอำนวยการให้ข้าพเจ้ามีความอุดมสมบูรณ์ด้วยลาภ ยศ สุข สรรเสริญ มีเครื่องอุปโภค

บริโศค เครื่องโศกทรัพย์สมบุญสู่ครอบครัวข้าพเจ้า เหลือกินเหลือใช้ตลอดไป สาธุ สาธุ สาธุ” หลังจากนั้น นำผลไม้และชากลับไปปรับประธานที่บ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล

4.1.4 สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 32 สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร

สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านเศรษฐกิจ ซอย 10 เขตบางแค กรุงเทพมหานคร บนพื้นที่ประมาณ 1 ไร่ มีวัตถุประสงค์ในการสร้างเพื่อเป็นสถานที่จำพรรษาของหลวงจินคณาณัติจินพรต (ชีวแซ่) เนื่องจากเมื่อครั้งท่านดำรงตำแหน่งหลวงจินธรรมรสจินตาสัน ปลัดฝ่ายซ้าย จินนิกายและย้ายไปจำพรรษายังสำนักสงฆ์จึงอยู่เจงเสี่ย อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ศิษยานุศิษย์จะต้องเดินทางไปกลับกรุงเทพ - ชลบุรีเป็นประจำ ซึ่งในครั้งนั้นการคมนาคมยังไม่สะดวก เมื่อ พ.ศ. 2511 คณะศิษยานุศิษย์จึงประชุมจัดหาที่ดินสร้างสำนักสงฆ์ถวายเป็นสถานที่จำพรรษาใหม่ในกรุงเทพฯ ให้แก่ท่าน และดำเนินการก่อสร้างสำเร็จในปี พ.ศ. 2512⁸

⁸ สรุปความจากป้ายแสดงประวัติของสำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 33 พระเสี่ยซง แห่งสำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร

พระภิกษุเสี่ยซง (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2556) เล่าว่าเดิมสำนักสงฆ์แห่งนี้เป็นที่รู้จักเฉพาะศิษยานุศิษย์ และชาวบ้านในละแวกนั้นรู้จักกันในชื่อ “โรงเจ ซอย 10” หลวงจีนชีวิตแ่งเป็นผู้รักความสงบและประสงค์จะให้สำนักสงฆ์แห่งนี้เป็นเพียงสำนักปฏิบัติธรรมเฉพาะกลุ่มเท่านั้น แต่หลังจากทำนุบำรุงทางสำนักสงฆ์ประสงค์ให้พุทธศาสนิกชนทั่วไป โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่บางแคและหนองแขมรู้จักสำนักสงฆ์แห่งนี้มากขึ้น ทางสำนักสงฆ์สังเกตเห็นว่าปัจจุบันประชาชนนิยมกราบไหว้ให้ส่วยเอี้ยะ และแก้ปชงกันมาก จึงตัดสินใจประดิษฐ์รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ เพราะหวังว่าประชาชนจะเดินทางมาแก้ปชงและสำนักสงฆ์ก็ได้เป็นที่รู้จักมากขึ้นด้วย ต่อมาทางสรรพสินค้าเซนทรัล พระราม 3 ได้จัดเชิญรูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ จากสำนักสงฆ์สุธรรมไปให้ประชาชนกราบสักการะและทำพิธีแก้ปชงในห้างสรรพสินค้า ทำให้ปัจจุบันประชาชนทั่วไปรู้จักและเดินทางมาแก้ปชงที่สำนักสงฆ์แห่งนี้เพิ่มขึ้น

ภาพที่ 34 รูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ ชัชวาล สุขเลิศนภากุล (สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2556) เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลสำนักสงฆ์แห่งนี้ เล่าเพิ่มเติมว่าท่านเจ้าอาวาสเป็นผู้ริเริ่มสร้างไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ เนื่องจากที่ผ่านมามีคนในละแวกนี้มาฝากดวงที่สำนักสงฆ์เป็นจำนวนมาก ท่านเจ้าอาวาสจึงดำริจะสร้างไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ตามราศีจีน เพื่อเจาะจงไปแต่ละองค์ ญาติโยมจึงร่วมสร้างถวาย เทพเจ้าที่แทนบุชานี้จัดตามลำดับศักดิ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รูปเคารพ “เต้าบ้อห่งวงกง” (斗姆元君) หรือพระมารดาแห่งดวงดาวเป็นประธานตั้งอยู่ตรงกลางแทนบุชานี้ “หน้าเต้าแซกุง” (南斗星君) หรือเทพเจ้าดาวใต้ที่เชื่อกันว่าเป็นชายชราใบหน้าและหนวดสีขาวเป็นเทพผู้ถือบัญชีคนเกิดประดิษฐ์อยู่ทางซ้ายมือของประธาน และ “ปักเต้าแซกุง” (北斗星君) หรือเทพเจ้าดาวเหนือที่เชื่อว่าเป็นชายชราใบหน้าและหนวดสีดำเป็นเทพผู้ถือบัญชีคนตาย ประดิษฐานอยู่ทางขวามือของประธาน ในเครือวัดจีนนิกาย วัดเมตตารธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี มีองค์ไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และวัดจีนตามภาคต่าง ๆ เริ่มสนใจที่จะประดิษฐานองค์ไต้ส่วยเอี้ยะ เช่น วัดฉือฉาง ที่หาดใหญ่ กำลังมีโครงการสร้าง จะสร้างเป็นองค์เล็กเหมือนที่นี้ ทำจากไม้เหมือนกัน องค์เทพนำเข้ามาแล้ว แต่วัดฉือฉางยังบูรณะอยู่ ซ่อมหลังคาอยู่ เหลือแค่ทำพิธีอัญเชิญและเบิกเนตรองค์ไต้ส่วยเอี้ยะ

ชัชวาล สุขเลิศนภากุล (สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2556) ยังอธิบายถึงที่มาของการจัดสร้างองค์ไต้ส่วยเอี้ยะต่อไปว่า ทางโรงงานที่ทำองค์เทพ เขาจะส่งรูปมาให้เราดูเฉพาะเซตที่โรงงานเขาผลิตว่ามีลักษณะแบบนี้ ถูกใจหรือพอใจจุดไหนก็สั่งเขาไป ส่งค่ามัดจำไป ไม่ได้แกะก่อนขาย เพราะตามบ้านไม่มีใครเขาสั่งอยู่แล้ว ต้องเป็นวัดหรือศาลเจ้าที่มีพื้นที่เหมาะสม หลังจากส่งไปประมาณ 2 – 3 เดือน ทางโรงงานก็จะขนส่งองค์ไต้ส่วยเอี้ยะทั้ง 60 องค์ มาทางเรือ องค์เล็กที่นี้ก็ 300,000 กว่าบาท เกือบ 400,000 บาท ขึ้นอยู่กับวัสดุที่ใช้ทำ ถ้าเป็นไม้จะอยู่ได้นานที่สุดและราคาแพงที่สุด เมื่อสำนักสงฆ์รับองค์เทพมาก็จะทำพิธีอัญเชิญมาประดิษฐานและเบิกเนตร โดยท่านเจ้าอาวาสและพระภิกษุรวมกันประกอบพิธี

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้พูดคุยกับประชาชนที่มาไหว้พระทำบุญ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ละแวกบางแคและหนองแขม ผู้ที่ต้องการทำพิธีแก้ปีชงสามารถซื้อชุดไหว้แก้ปีชงซึ่งประกอบด้วยรูป 5 ดอก เทียบ และหิ้งเตี้ย ราคา 100 บาท ณ ลานพิธี

ตารางที่ 30 องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปิ้งที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร

WHAT	WHY	WHO	WHEN	WHERE	HOW	ขั้นตอน	การสังสรรค์ ระหว่าง ผู้เข้าร่วมพิธี
แก้ปิ้ง	สะเดาะเคราะห์	- ผู้แก้ปิ้ง - พระภิกษุจีน	ปีใหม่/ ตรุษจีน	ลานพิธี	1. รูปเคารพ - ไม้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ 2. เครื่องเซ่นไหว้ - รูป 5 ดอก 3. เครื่อง กระดาษ - เทียบ - หิ้งเตี้ย	1. ซื่อชุดแก้ปิ้ง 2. เขียนชื่อ - สกุลวัน เดือนปีเกิด ที่อยู่ลงในเทียบ 3. จุดธูปและนั่งลง อธิษฐาน 4. ปัดตัวตั้งแต่ ศีรษะจรด ปลายเท้าด้วย เครื่องกระดาษ จำนวน 12 ครั้ง 5. ผากเทียบไว้ หน้าแท่นบูชา ปลายปีวัดจะทำ พิธีลาไม้ส่วยเอี้ยะ และเผาเครื่อง กระดาษ	1. พระภิกษุจีน พูดคุยกับ ครอบครัวผู้ แก้ปิ้งอย่าง สนิทสนม 2. ผู้แก้ปิ้ง ซื่อวัดมณฑล

ที่ 35 ภิกษุจีนเขียนเทียบให้แก่ผู้แก้ปชงที่สำนักสงฆ์สุธรรม บางแค กรุงเทพมหานคร

ผู้ที่แก้ปชงซื้อชุดฝากดวงซึ่งประกอบด้วยเครื่องเซ่นไหว้ คือ รูป 5 ดอก เทียบ และ หิ้งเตี้ย ราคา 100 บาท หลังจากนั้นเขียนชื่อสกุล วันเดือนปีเกิด และที่อยู่ลงในเทียบ เดินมายังหน้าแท่น บูชาไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ จากนั้นจุดรูป 5 ดอก แล้วกล่าวคำอธิษฐานตามข้อความในเทียบ ดังนี้ “ข้าพเจ้า ชื่อนามสกุล เกิดปีนักษัตร วันที่เดือนปีเวลา อายุ ขอกราบวิงวอนขออนุภาพเมตตาบารมีเทพเจ้าคุ้มครอง ดวงชะตา (ไต้ส่วยเอี้ยะ) ได้โปรดอภิบาลรักษาให้ปราศจากภัยอันตรายทั้งปวง สิ่งอัปมงคลทั้งหลาย ขอจงประสพแต่ความสุขสวัสดิ์ที่พัฒน์มงคล มีความเจริญก้าวหน้า สมบูรณ์พูนผล เจริญด้วยวรรณะ สุขะ พละ ธรรมสมบัติ มีพลานามัยสมบูรณ์และสิ่งอันพึงปรารถนาทุกๆ ประการเทอญ สาธุ สาธุ สาธุ”

ภาพที่ 36 ผู้ที่แก้ปชงปิดตัวที่สำนักสงฆ์สุธรรม บางแค กรุงเทพมหานคร

ถัดมาผู้แก้ปชงปิดตัวด้วยเครื่องกระดาศที่ประกอบด้วยเทียนและหิ้งเตี้ยตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า จำนวน 12 ครั้ง ผู้วิจัยสังเกตว่าขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้แก้ปชงมีสมาธิและให้ความสำคัญมากกว่าขั้นตอนอื่น ๆ

ภาพที่ 37 สำนักสงฆ์สุธรรม บางแค กรุงเทพมหานคร

หลังจากนั้น รับฐู้ (ยันต์) ติดตัวไป 1 แผ่น จากนั้นวางเครื่องกระดาศไว้หน้าแท่นบูชา ระหว่างนี้ทางสำนักสงฆ์จะสวดมนต์ “ปักเต้า” ให้แก่ผู้แก้ปชงทุกวัน “ชีวอิก” และ “จับโหงว” หรือวันที่ 1 และวันที่ 15 ของทุกเดือน (วันพระจีน) และจะทำพิธีลาไ้ส่วยเอี้ยะตอนปลายปี พร้อมเผาเครื่องกระดาศแทนผู้แก้ปชง

ภาพที่ 38 ผู้มีองค์ทำพิธีที่สำนักสงฆ์สุธรรม บางแค กรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ ในการเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งหนึ่ง ผู้วิจัยพบว่าผู้แก่ปีชงบางรายเชิญผู้ที่มีองค์มาทำพิธีให้ด้วย ผู้มีองค์เป็นผู้หญิงวัยกลางคนสวมชุดสีขาวมีพวงมาลัยคล้องที่ข้อมือปิดตัวให้ไม่สะดวกที่ให้ข้อมูล แต่อนุญาตให้ถ่ายรูปขณะทำพิธีได้ ขณะทำพิธีผู้มีองค์จะนั่งบนเก้าอี้และให้ครอบครัวรอบผู้แก่ปีชงนั่งลงด้านล่างตรงลานพิธี

ภาพที่ 39 ผู้ที่แก่ปีชงนำเสื้อผ้าห่อเทียบเพื่อทำพิธีที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ ก่อนผู้มีองค์จะทำพิธี ผู้วิจัยสังเกตว่าผู้อาวุโสคนหนึ่งของครอบครัวที่มาแก่ปีชงนำเสื้อผ้าของสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวที่ไม่สามารถเดินทางมาแก่ปีชงได้ด้วยตนเองมาห่อเทียบที่ญาติเขียนชื่อนามสกุลและวันเดือนปีเกิดไว้ให้เรียบร้อยแล้วมาให้ผู้มีองค์ทำพิธีให้ด้วย

ภาพที่ 40 สมาชิกในครอบครัวอธิษฐานขอพรให้ส่วยเอี้ยะที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร

หลังจากนั้นผู้มีองค์ทำพิธีเสร็จเรียบร้อยแล้ว สมาชิกในครอบครัวดังกล่าวก็จะมาจุดธูปและนั่งลงอธิษฐานขอพรหน้าแท่นบูชาให้ส่วยเอี้ยะ 60 อย่างพร้อมเพรียงกัน

ภาพที่ 41 ผู้มีองค์ปัดตัวให้แก่ผู้ที่แก้ปีชงสำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร

ถัดมาผู้มีองค์ก็จะทำปัดตัวให้สมาชิกในครอบครัวทุกคน ผู้วิจัยสังเกตว่าผู้แก้ปีชงทุกคนจะพนมมือในระหว่างที่ทำพิธี ผู้มีองค์จะปัดตัวตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า จำนวน 12 ครั้ง เมื่อปัดเสร็จเรียบร้อยผู้มีองค์จะบอกว่าให้เดินออกไปข้างหน้า ห้ามหันกลับมา ต่อมาผู้มีองค์จึงนำเสื้อที่ห่อเทียบของสมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ ที่ไม่สามารถเดินทางมาแก้ปีชงได้ด้วยตัวเองมาทำพิธีปัดต่อจนครบทุกคน ผู้มีองค์บอกครอบครัวดังกล่าวว่าห้ามนำเสื้อที่ผ่านการทำพิธีไปซักเด็ดขาด ต้องให้เจ้าของเสื้อสวมก่อนจึงจะนำไปซักได้

4.1.5 ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ 42 ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม

ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองปากโล่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม บนพื้นที่ประมาณ 7 ไร่ เมื่อปี พ.ศ. 2541 คณะศิษยานุศิษย์ที่ศรัทธาองค์เทพ “เฮี้ยงเทียบเสียงตี้” หรือ

“ตัวเหล่าเอี้ย” ร่วมกันก่อตั้งศาลเจ้าแห่งนี้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 คณะกรรมการศาลเจ้าร่วมกันก่อตั้งมูลนิธิ ปฐมร่วมใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การแจกทานและแจกทุนการศึกษาแก่ ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส และในปีมหามงคลเฉลิมสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ศาลเจ้าจึงก่อสร้างวิหารหลังใหม่ ขึ้น โดยได้รับพระกรุณาธิคุณจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชาธินัดตามาศุเสด็จมา เป็นประธานในพิธีเปิดวิหารและประธานนามว่า “วิหารเทวาพิทักษ์ราษฎร์”⁹

ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลที่ศาลเจ้าแห่งนี้หลายครั้ง เนื่องจากศาลเจ้าแห่งนี้ มีกฎระเบียบที่เคร่งครัด อาทิ ไม่อนุญาตให้มีการบันทึกภาพภายในวิหารเทวาพิทักษ์ราษฎร์ ห้ามสตรี มีประจำเดือนเข้าร่วมพิธี ห้ามบุคคลที่ไม่ได้เกิดในปีนักษัตรที่ซงตามตำราของศาลเจ้าเข้าร่วมพิธีแก้ปีชง ปิดโทรศัพท์มือถือขณะเข้าไปทำพิธีในวิหารเทวาพิทักษ์ราษฎร์ แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ห้ามบุคคลที่ แต่งกายด้วยสีชาวล้วน ดำล้วน หรือขาวดำ เข้าไปภายในวิหารแห่งนี้

ภาพที่ 43 วิหารเทวาพิทักษ์ราษฎร์ ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามที่ศาลเจ้าแห่งนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าเจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้าจะไม่ค่อยยอมให้สัมภาษณ์เหมือนศาสนสถานจีนอื่น ๆ นอกจากนี้ เจ้าศาลแห่งนี้ยังมีคนทรงที่เจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้าเรียกว่า “อากง” หรือ “ตัวเหล่าเอี้ยะ” หรือที่คนไทยเรียกว่า “เจ้าพ่อเสือ” จากการสอบถามชาวบ้านบริเวณใกล้เคียง ๆ ศาลเจ้า คนส่วนใหญ่ต่างเล่าคล้าย ๆ กันว่า “อากง” ศักดิ์สิทธิ์มาก เดิมเคยมีร่างทรงคนเก่าปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม ต่อมาไม่นานก็ประสบอุบัติเหตุรถชนเสียชีวิต และหลายครั้งที่ผู้วิจัยถามข้อมูลเกี่ยวกับเทพเจ้าในวิหารแห่งนี้ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มักพูดว่า “ดูก่อน ต้องถามอากงก่อน” ครั้งหนึ่งระหว่างผู้วิจัยเก็บข้อมูลที่วิหารแห่งนี้ อยู่ ๆ ก็มีชายวัยกลางคนมีอาการเหมือนเจ้าเข้าวังสวิงเข้าไปภายในวิหารแห่งนี้ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและความศรัทธาที่ชาวบ้านบริเวณนี้เคารพนับถือ “อากง” ได้เป็นอย่างดี

⁹ ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม. [ออนไลน์]. 31 สิงหาคม 2558. เข้าถึงได้จาก: <https://www.youtube.com/watch?v=gxiyR8f9qrk>

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยสามารถบันทึกองค์ประกอบขั้นตอนของพิธีแก้ปิ้งขงที่ศาลเจ้าแห่งนี้ ได้ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 31 องค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปิ้งขงที่ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม

WHAT	WHY	WHO	WHEN	WHERE	----- HOW -----		
พิธีกรรม	จุดประสงค์	ผู้เข้าร่วมพิธี	โอกาส	สถานที่	อุปกรณ์	ขั้นตอน	การสังสรรค์ระหว่างผู้เข้าร่วมพิธี
แก้ปิ้งขง	สะเดาะเคราะห์	1. ผู้แก้ปิ้งขง 2. เจ้าหน้าที่	ปีใหม่/ ตรุษจีน	วิหาร เทวาพิทักษ์ ราษฎร์	1. รูปเคารพ - ไม้ส่วย เอี้ยะ60 องค์ 2. เครื่องเซ่น ไหว้ - รูป 3 ดอก 3. เครื่อง กระดาศ - เทียบ - หิ้งเตี้ย - กิมเต้า 1 คู่ - มาม่าเจ 2 ห่อ	1. ซื่อชุดแก้ปิ้งขง 2. เขียนชื่อ – สกุล วัน เดือนปีเกิด ที่อยู่ลงใน เทียบ 3. จุดรูป 3 ดอก อธิษฐาน ขอพร ตัวเหล่าเอี้ยะ 4. ถวาย เครื่องเซ่นไหว้ 5. อธิษฐานต่อ หน้าองค์ ไม้ส่วยเอี้ยะ ประจำปีเกิด 6. เจ้าหน้าที่ปิด ตัวผู้แก้ปิ้งขง ตั้งแต่ศีรษะ จรดปลายเท้า ด้วยเครื่อง กระดาศ 12 ครั้ง 7. ผากเทียบไว้ หน้าองค์ ไม้ส่วยเอี้ยะ ประจำปีเกิด 8. ตีระฆังรอบ วิหารชุดโจ้ และอธิษฐาน ขอพรชุดโจ้ 9. รับเครื่องเซ่น	1. เจ้าหน้าที่ คอยอำนวยความสะดวก 2. ผู้ที่แก้ปิ้งขง เสร็จ เรียบร้อย แล้วมัก เลือก ซื้อวัตถุมงคลเสริม ดวง 3. เจ้าหน้าที่ เชิญชวนผู้ที่ แก้ปิ้งขงกิน อาหารเจ

						ไหว้ไป รับประทาน	
--	--	--	--	--	--	---------------------	--

ภาพที่ 44 เจ้าหน้าที่จำหน่ายวัดถมมงคลประจำศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม

สมบูรณ์ โพธิ์มัน (สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2558) ผู้จำหน่ายวัดถมมงคลประจำศาลเจ้าแห่งนี้ กล่าวว่าผู้ที่ต้องการแก้ปีชงที่ศาลเจ้าแห่งนี้สามารถซื้อชุดไหว้แก้ปีชงซึ่งประกอบด้วยรูป 3 ดอก เทียบ หิ้งเตี้ย กิมเต้า 1 คู่ มาฆ่าเจ 2 ห่อ ราคา 200 บาท ณ วิหารเทวาพิทักษ์ราษฎร์ จากนั้นเขียนชื่อสกุล วันเดือนปีเกิด และที่อยู่ลงในเทียบ จุดรูป 3 ดอก อธิษฐานขอพรตัวเหล่าเอี้ยะ ถวายเครื่องเซ่นไหว้ แล้วอธิษฐานต่อหน้าองค์ไ้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิด จากนั้นเจ้าหน้าที่จะปิดตัวผู้ทำพิธีแก้ปีชง ตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้าด้วยเครื่องกระดาษ จำนวน 12 ครั้ง ผู้แก้ปีชงวางเครื่องกระดาษไว้หน้าองค์ไ้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิด เดินออกไปตึระฆังรอบวิหารสุดใจ อธิษฐานขอพรสุดใจ จากนั้นกลับมารับเครื่องเครื่องเซ่นไหว้ไปรับประทานเพื่อความเป็นสิริมงคล

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับองค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนทั้ง 5 แห่ง ดังที่กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้นนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าข้อมูลคติชนดังกล่าวส่วนใหญ่มีลักษณะร่วมกัน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

4.2 วัตถุประสงค์ลักษณะและพฤติกรรมสัญลักษณ์ในพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีน

ผู้วิจัยพบว่าหากพิจารณาความหมายขององค์ประกอบของพิธีแก้ปีชงของศาสนสถานจีนแต่ละแห่งอย่างลึกซึ้ง อาจนำไปสู่ความเข้าใจคติชนจีนดังกล่าวได้อย่างลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น ดังที่ Turner (อ้างถึงใน พิเชฐ สายพันธ์, 2539: 14) กล่าวว่า พิธีกรรมแต่ละประเภทเป็นกระบวนการที่มีแบบแผน หน่วยของพิธีกรรมก็คือการรวมกันเข้าของสัญลักษณ์และชุดของพฤติกรรมสัญลักษณ์ ดังนั้น พิธีกรรมจึงเป็นระบบของความหมายและต้องมีการเปรียบเทียบกับส่วนต่างๆ ของระบบทั้งหมดซึ่งต้องพิจารณาถึงความหมายที่เห็นชัดแจ้งกับความหมายที่เห็นอยู่ภายใน รวมทั้งการวิเคราะห์แง่มุมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกัน

ตารางที่ 32 เปรียบเทียบวัตถุสัญลักษณ์ในพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนต่าง ๆ

ศาลเจ้าหน้าจาช่าไห้จื้อ ชลบุรี	วัดมังกรกมฺพปหาราม จันทบุรี	วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ กาญจนบุรี	สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร	ศาลเจ้าพ่อเสือนครปฐม
1. รูปเคารพ - ไม้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ 2. เครื่องเซ่นไหว้ - เทียนแดง 1 คู่ - รูป 3 ดอก - น้ำมันตะเกียง - ส้ม 4 ลูก - เจฉ่าย 3. เครื่องกระดาษ - เทียบ - หิ้งเตี้ย - ตั่วจี้	1. รูปเคารพ - ไม้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ 2. เครื่องเซ่นไหว้ - รูป 3 ดอก 3. เครื่องกระดาษ - เทียบ - หิ้งเตี้ย	1. รูปเคารพ - ไม้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ 2. เครื่องเซ่นไหว้ - เทียนแดง 1 เล่ม - รูป 3 ดอก - ชา 1 กล่อง - กล้วย 1 ทวี 3. เครื่องกระดาษ - เทียบ - หิ้งเตี้ย - กิมเต้า	1. รูปเคารพ - ไม้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ 2. เครื่องเซ่นไหว้ - รูป 5 ดอก 3. เครื่องกระดาษ - เทียบ - หิ้งเตี้ย	1. รูปเคารพ - ไม้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ 2. เครื่องเซ่นไหว้ - รูป 3 ดอก 3. เครื่องกระดาษ - เทียบ - หิ้งเตี้ย - กิมเต้า 1 คู่ - มาม่าเจ 2 ท่อ

4.2.1 วัตถุประสงค์ลักษณะในพิธีแก้ปีชง

จากตารางข้างต้น ผู้วิจัยสังเกตว่าองค์ประกอบของพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานแต่ละแห่งมีความน่าสนใจในแง่ความหมายทางวัฒนธรรมจีน สามารถจำแนกองค์ประกอบดังกล่าวได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) รูปเคารพ 60 องค์ 2) เทียบ (ใบดวง) และ 3) ของไหว้และเครื่องกระตาศ อธิบายในเชิงวัตถุประสงค์ลักษณะได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1.1 รูปเคารพ 60 องค์: สัญลักษณ์แทนตัวตนของไท้ส่วยเอี้ยะในฐานะวีรบุรุษจีน

ผู้วิจัยพบว่ารูปเคารพไท้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในพิธีแก้ปีชงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตำนานกับพิธีกรรมดังกล่าวในแง่ของการระบุลักษณะเฉพาะของไท้ส่วยเอี้ยะแต่ละองค์ที่ปรากฏในตำนานไท้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในหลายลักษณะ ดังต่อไปนี้

4.2.1.1.1 รูปเคารพแสดงสถานภาพทางสังคมของตัวละคร

ตัวละครที่ภายหลังได้รับแต่งตั้งเป็นไท้ส่วยเอี้ยะส่วนใหญ่มีสถานภาพทางสังคมเป็นขุนนางจีน คือ ขุนนางทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายการทหาร จำนวน 52 องค์ รวมทั้งมีนักปราชญ์ จำนวน 7 องค์ และสามัญชน จำนวน 1 องค์ ในศาสนสถานจีนที่ศึกษา ยกเว้นรูปเคารพที่ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม เนื่องจากทางศาลเจ้าไม่อนุญาตให้มีการบันทึกภาพ ตามลำดับดังนี้

ก. ขุนนางฝ่ายพลเรือน

ภาพที่ 45 รูปเคารพไท้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 3 ซึ่งในมือถือหุรูปี่

ภาพที่ 46 รูปเคารพไท่ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 11 ซึ่งในมือถือหุรุอี

ภาพที่ 47 รูปเคารพไท่ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 33 ซึ่งในมือถือหุรุอี

ภาพที่ 48 รูปเคารพไท่ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 46 ซึ่งในมือถือหุรุอี

รูปเคารพที่แสดงสถานภาพของขุนนางฝ่ายพลเรือนสัมพันธ์กับตัวละครในแบบเรื่องที่ 1 บุรุษผู้บำบัตทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร มีจำนวน 4 องค์ คือ ไท่ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 3 “เกิงจ้งต้าเจียงจวินรับราชการเป็นนายอำเภอซีฝ่อ” ไท่ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 11 “ซือก่วงต้าเจียงจวินมีความ

ฉลาดรอบรู้ เชี่ยวชาญในประวัติศาสตร์และทำหน้าที่จดบันทึกจดหมายเหตุในสมัยหมิง ต่อมารับราชการเป็นผู้เดินหนังสือส่งสาส์น เป็นผู้วางกฎหมายด้านการศึกษา” ใ้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 33 “ก่วนจ้งต้าเจียงจวิน ได้รับการแนะนำสนับสนุนจากสหายให้แก่รัฐฉี จนได้เป็น “ใจเซียง” (อัครมหาเสนาบดี) แห่งรัฐฉี” และใ้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 46 “เจิงเป่าต้าเจียงจวินรับราชการเป็นเจ้าพนักงานสอบสวนอรรถคดี มีนิสัยซื่อสัตย์ อัจฉริยะ ไม่หวั่นเกรงผู้ใด” รูปเคารพของใ้ส่วยเอี้ยะเหล่านี้มักเป็นบุรุษสวมชุดนางนางฝ่ายพลเรือน มือถือคทาหรือ ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2552: 118 - 119) กล่าวว่า หรืออี้ (如意) เป็นสัญลักษณ์แห่งสิริมงคล คำว่า “หรือ” (如) แปลว่า เหมือน เป็น ดั่ง ส่วนคำว่า “อี้” (意) แปลว่า ความคิด ความต้องการ รวมความแล้ว “หรืออี้” จึงมีนามอันเป็นมงคลยิ่ง คือ เหมือนดั่งคิด เป็นดั่งต้องการ ยิ่งภายหลังมีประโยค อวยพรที่เกี่ยวข้องกับหรืออี้มากยิ่งขึ้น ก็ยิ่งทำให้หรืออี้เป็นสัญลักษณ์แห่งสิริมงคล อาทิ “ว่านชื่อหรืออี้” (万事如意) หมายถึง หมั่นเรื่องสมดังปรารถนา “เหนียนเหนียนหรืออี้” 年年如意 หมายถึง ทุก ๆ ปี สมดังใจหวัง “จีเสียงหรืออี้” 吉祥如意 หมายถึง มงคลโชคสมดังปรารถนา คทาหรืออี้เป็นเครื่องใช้ชนิดหนึ่งที่มีที่มายาวนานตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถังและซ่ง ในสมัยโบราณ เมื่อขุนนางจะเข้าเฝ้าฮ่องเต้ก็จะประคองถือหรืออี้ไว้ข้างลำตัว เพื่อเป็นสัญลักษณ์มงคลเสมือนการถวายพระพรแด่องค์จักรพรรดิ

ภาพที่ 49 รูปเคารพใ้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 7 ซึ่งในมือถือม้วนหนังสือ

ภาพที่ 50 รูปเคารพใ้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 9 ซึ่งในมือถือม้วนหนังสือ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่ารูปเคารพที่สัมพันธ์กับตัวละครที่มีสถานภาพเป็นขุนนางฝ่ายพลเรือนมักถือม้วนหนังสือ พบจำนวน 2 องค์ คือ ไม้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 7 และ 9 ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าไม้ส่วยเอี้ยะที่ถือม้วนกระดาษมักมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานด้านเอกสาร ได้แก่ ไม้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 7 “หวางจี้ต้าเจียงจวิน” ดังข้อความที่ “หวางจี้เข้ารับราชการตำแหน่งผู้รักษาเอกสาร เมืองหลินเหอ (ปัจจุบันคือเขตปกครองตนเองมองโกเลียในเมืองปาเอี้ยนเน้าเอ๋อเมิ่ง) ต่อมารับตำแหน่งเสนาบดีกวางลู่ ชื่อเสนาบดีต้าหลี่” และไม้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 9 “หลิววังต้าเจียงจวิน” ดังข้อความที่ว่า “หลิววังชอบศึกษาเล่าเรียนเขียนอ่าน ต่อมาได้รับราชการเป็นหัวหน้าฝ่ายบันทึกจดหมายเหตุ”

ภาพที่ 51 รูปเคารพไม้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 21 ซึ่งมักถือไม้ปลายมีปากกา

ภาพที่ 52 รูปเคารพไม้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 25 ซึ่งมักถือไม้ปลายมีปากกา

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่ารูปเคารพที่สัมพันธ์กับตัวละครที่มีสถานภาพเป็นขุนนางฝ่ายพลเรือนที่ถือไม้ปลายมีปากกา พบจำนวน 2 องค์ คือ ไม้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 21 และ 25 ไม้ส่วยเอี้ยะทั้งสององค์นี้ต่างเคยดำรงตำแหน่งด้านการเมืองการปกครอง

ข. ขุนนางฝ่ายการทหาร

ภาพที่ 53 รูปเคารพไท้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 10 ซึ่งในมือถือธง

ภาพที่ 54 รูปเคารพไท้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 12 ซึ่งในมือถือธนู

ภาพที่ 55 รูปเคารพไท้ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 34 ซึ่งในมือถืออาวุธ

ภาพที่ 56 รูปเคารพไท้ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 53 ซึ่งในมือถือทวน

ภาพที่ 57 รูปเคารพไท้ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 57 ซึ่งในมือถือยาสมุนไพรมะ

ภาพที่ 58 รูปเคารพไท้ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 25 ซึ่งในมือถืออาวุธ

รูปเคารพที่แสดงสถานภาพของขุนนางฝ่ายการทหาร สัมพันธ์กับตัวละครในแบบเรื่องที่ 2 บุรุษผู้ปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง รูปเคารพมักเป็นบุรุษสวมชุดนักรบและถืออาวุธ อาทิ ดาบ ทวน กระบอง หอก ค้อน แส้เหล็ก ดังเช่น ไต้ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 12 “เร็นเปาต้าเจียงจวิน” แม่ทัพผู้นำทัพปราบปรามโจรสลัดญี่ปุ่นและสามารถตัดศีรษะโจรญี่ปุ่นได้นับร้อยคน ไต้ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 10 “คังจื้อต้าเจียงจวิน” มีเกียรติประวัติด้านการรบมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ ดังข้อความที่ว่า “บิดาของคังจื้อ เคยวางแผนสกัดกั้นสี่ไฉ่เว่ยเยี่ยก่อนการกบฏ คังเจินสวี่นบุตรชายคังจื้อได้ปราบปรามผู้รุกรานชายแดนเมือง

หนานเจ้า ทำลายล้างกบฏสี่โจวสิ้น ตัดศีรษะประหารชีวิตหมื่นกว่าคน ครอบครองจี้ลี้วั้นเป็นข้าราชการที่
ซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อประเทศชาติ”

รูปเคารพที่แสดงสถานภาพทางสังคมเป็นขุนนางจีน นอกเหนือจากนี้สังเกตได้จากการสวมชุดแบบขุนนางจีน มีลักษณะคล้ายกับตัวอย่างรูปเคารพดังกล่าว มาก่อนหน้านี้ แตกต่างกันเฉพาะอาวุธหรือสิ่งของที่ถือ

ค. นักปราชญ์

ภาพที่ 59 รูปเคารพไ้ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 17, 18 และ 31 ซึ่งเป็นนักปราชญ์

รูปเคารพที่แสดงสถานภาพของนักปราชญ์สัมพันธ์กับ
ตัวละครในแบบเรื่องที่ 4 บุรุษผู้เป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน ส่วนใหญ่มักเป็นผู้ที่ชอบศึกษาเล่าเรียน
ในศาสตร์ต่าง ๆ ไม่นิยมรับราชการ แต่จะถือสันโดษอยู่ตามป่าเขา รูปเคารพมักเป็นบุรุษสวมชุดลำลองหรือ
ถือม้วนหนังสือ เครื่องดนตรี จอก เช่น ไ้ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 17 “ต่งเต๋อต้าเจียงจวิน” ผู้เป็นอาจารย์และกวีที่
ชอบศึกษาเล่าเรียนและประพันธ์บทกวีอยู่ตามป่าเขา ไม่สนใจยศถาบรรดาศักดิ์ ไ้ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 31
“จ่างฉือต้าเจียงจวิน” ผู้เชี่ยวชาญด้านการดนตรีและกวีนิพนธ์

ง. สามัญชน

ภาพที่ 60 รูปเคารพสามัญชน ไท่ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 22

รูปเคารพที่แสดงสถานภาพของสามัญชนมีเพียงองค์เดียว คือ องค์ที่ 22 “เจียงฉงต้าเจียงจวิน” ผู้เป็นพลเมืองดี แม้ฐานะยากจน แต่ชอบช่วยเหลือเพื่อนบ้านเสมอ ครบครันใดทำนาไม่พอกิน เจียงฉงยอมให้ยืมที่นาเพาะปลูก ลักษณะของรูปเคารพเป็นบุรุษไม่สวมรองเท้า แต่งกายอย่างสามัญชน ถือตะขอเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับป็นป้าย

4.2.1.1.2 รูปเคารพแสดงเหตุการณ์สำคัญในตำนาน

ภาพที่ 61 รูปเคารพไท่ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 2, 20, 49, 53

รูปเคารพแสดงเหตุการณ์สำคัญในตำนานพบในแบบเรื่องที่ 3 บุรุษผู้เปี่ยมคุณธรรม อาทิ ไท่ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 2 “เงินไฉต้าเจียงจวิน” มีผมสีแดงเป็นเปลวเพลิง เนื่องจาก ครั้งท่านเป็นบัณฑิตท่านเคยฝ่าเปลวเพลิง เข้าไปช่วยผู้สมัครสอบราชการที่ติดอยู่ในสนามสอบ ไท่ส่วยเอี๊ยะ องค์ที่ 20 “เว่ยเทรินต้าเจียงจวิน” เคยถอดเสื้อเปลือยหน้าอกพร้อมใช้ลูกธนูแทงทะลุใบหูตนเองเตรียมถวาย หนังสือร้องทุกข์แทนอาจารย์กลางขบวนเสด็จของฮ่องเต้ องค์ที่ 49 “ชีวเต้อต้าเจียงจวิน” มีหนวดยาวขาว

โพลน เนื่องจากครั้งท่านเป็นผู้ช่วยทูต ท่านถูกแคว้นจินกักกักขังนานถึง 15 ปี จนผมเฝ้าหวดเคราะห์ชาวโพลน ไล่ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 53 “ซินย่าต้าเจียงจวิน” ในมือถือสมุนไพโร เนื่องจากครั้งท่านไปดำรงตำแหน่งในเขต ทูรกันดาร ท่านเคยช่วยรักษาชาวบ้านที่ติดโรคระบาดและแนะนำวิธีรักษาสุขภาพแก่ผู้ป่วย

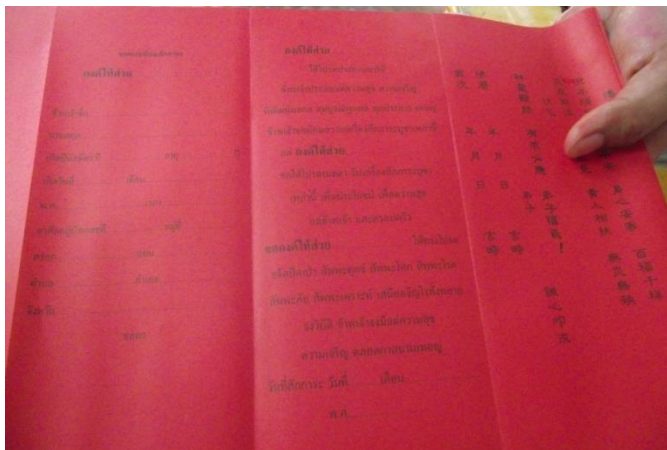
4.2.1.1.3 รูปเคารพแสดงถึงปีนักษัตรของจีน

ภาพที่ 62 รูปเคารพนำเสนอปีนักษัตรของจีนที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื่อ จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยพบรูปเคารพแสดงถึงปีนักษัตรจีนเฉพาะที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื่อ จังหวัดชลบุรี ศาลเจ้าแห่งนี้มักใช้รูปปั้นนักษัตรจีนประดับไว้บริเวณเศียรของรูปเคารพตามลำดับปีที่ไล่ส่วยเอี้ยะองค์นั้น ๆ ปกป้องคุ้มครองอยู่ อาทิ ไล่ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 4 “เซินซิงต้าเจียงจวิน” ปกป้องคุ้มครองบุคคลที่เกิดปีกระต่าย ธาตุไฟ ไล่ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 5 “จ้าวต้าต้าเจียงจวิน” ปกป้องคุ้มครองบุคคลที่เกิดปีมังกร ธาตุไม้ ไล่ส่วยเอี้ยะ องค์ที่ 8 “หลี่ซู่ต้าเจียงจวิน” ปกป้องคุ้มครองบุคคลที่เกิดปีแพะ ธาตุดิน เป็นต้น รูปเคารพลักษณะนี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่อง 60 ราศีของจีน คือ แต่ละปีนักษัตรจะมีธาตุทั้ง 5 ประจำอยู่ อาทิ ปีนักษัตรมังกรมี มังกรธาตุโลหะ มังกรธาตุน้ำ มังกรธาตุไม้ มังกรธาตุไฟ และ มังกรธาตุดิน ดังนั้น เมื่อนำ 12 ปีนักษัตรมาผนวกกับธาตุทั้ง 5 ก็เท่ากับ 60 ราศีจีน หรือที่นักโหราศาสตร์เรียกเป็นภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋วว่า “60 หลักจับกะจื่อ” หรือวัฏจักร 60 ปีของจีน นั่นเอง ผู้วิจัยยกตัวอย่างเนื้อหาบางส่วนของตำนานไล่ส่วยเอี้ยะที่ 29 ในหนังสือประวัติองค์ไล่ส่วยเอี้ยะ ที่ว่า “ไล่ส่วยเอี้ยะองค์ที่ 29 มีพระนามว่า ‘ผิงไท่ต้าเจียงจวิน’ เป็นไล่ส่วยเอี้ยะผู้คุ้มครองดวงชะตาคนที่เกิดตั้งแต่วันอังคารที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495 เวลา 04.59 น. ถึงวันพุธที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2496 เวลา 10.49 น. และคนที่เกิดตั้งแต่วันเสาร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 เวลา 18.40 น. ถึงวันจันทร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 เวลา 00.13 น. เป็นปีมังกรธาตุน้ำ” ตำนานในหนังสือฉบับดังกล่าวจะระบุเนื้อหาลักษณะนี้เสมอก่อนจะเริ่มกล่าวถึงประวัติของไล่ส่วยเอี้ยะแต่ละองค์ จะเห็นว่ามีการระบุวันเดือนปีและเวลา รวมทั้งปีนักษัตรและธาตุชัดเจน จะเห็นได้จากรูปเคารพที่แสดงปีนักษัตรของจีนในภาพที่ 104 เป็นรูปเคารพไล่ส่วยเอี้ยะซึ่งในมือถืออ่างน้ำที่มีมังกรอยู่ภายในซึ่งสื่อถึงปีนักษัตรมังกรธาตุน้ำซึ่งสัมพันธ์กับตัวอย่างเนื้อหาข้างต้นนั่นเอง

4.2.1.2 เทียบ: สัญลักษณ์แทนตัวของผู้แก้ปึง

ภาพที่ 63 เทียบที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี

เทียบหรือใบดวงเป็นสัญลักษณ์แทนตัวของผู้แก้ปึง ข้อความในเทียบมีสองส่วนคือ ส่วนแรกปรากฏเป็นช่องว่างให้ผู้แก้ปึงเขียนชื่อนามสกุล วันเดือนปี เวลาเกิด และที่อยู่ และส่วนที่สองเป็นคำอธิษฐานที่ศาสนสถานแต่ละแห่ง ระบุไว้ ส่วนใหญ่ข้อความในส่วนนี้จะคล้าย ๆ กัน ดังตัวอย่างคำอธิษฐานในเทียบของศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ จังหวัดชลบุรี ที่ว่า “ขอพระองค์ให้ช่วยเอี้ยะได้โปรดประทานพรให้ข้าพเจ้าประสบแต่ความสุข ความเจริญ พืชผด้มงคล สมบูรณ์พูนผลทุกประการเทอญ ข้าพเจ้าขอน้อมถวายเครื่องสักการบูชาเหล่านี้แด่องค์ให้ช่วยเอี้ยะ ขอได้โปรดเมตตารับเครื่องสักการะเหล่านี้เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของข้าพเจ้าและครอบครัว ขอองค์ให้ช่วยเอี้ยะได้โปรดขจัดปัดเป่าสรรพทุกข์ สรรพโศก สรรพโรค สรรพภัย สรรพเคราะห์ เสนียดจัญไรทั้งหลายจงวิบัติ ข้าพเจ้าจงมีแต่ความสุข ความเจริญตลอดกาลนานเทอญ” ข้อความในเทียบหรือใบดวงในศาสนสถานอื่นต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 33 เปรียบเทียบข้อความในเทียบของศาสนสถานจีนต่าง ๆ

ศาลเจ้าหน้าจาช่า ไท่จื่อ ชลบุรี	วัดมังกรบูรพาธรรม จันทบุรี	วัดเมตตาธรรม โพธิญาณ กาญจนบุรี	สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร	ศาลเจ้าพ่อ เสือ นครปฐม
<p>ขอพระองค์ให้ส่วยเอี้ยะได้โปรดประทานพรให้ข้าพเจ้า ประสบแต่ความสุข ความเจริญ พัฒนาสังคม สมบูรณ์พูนผลทุกประการเทอญ</p> <p>ข้าพเจ้าขอน้อมถวายเครื่องสักการบูชาเหล่านี้ แต่องค์ให้ส่วยเอี้ยะ ขอได้โปรดเมตตารับเครื่องสักการะเหล่านี้ เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของข้าพเจ้า และครอบครัว</p> <p>ขอองค์ให้ส่วยเอี้ยะได้โปรดขจัดปัดเป่าสรรพทุกข์ สรรพโศก สรรพโรค สรรพภัย สรรพเคราะห์ เสนียดจัญไรทั้งหลายจงวิบัติ ข้าพเจ้าจึงมีแต่ความสุข ความเจริญตลอดกาลนานเทอญ</p>	<p>ข้าพเจ้าขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย องค์เทพเจ้าคุ้มครองดวงชะตาชีวิตของข้าพเจ้าในปีนี้ได้โปรดคุ้มครอง ปกป้องคุ้มภัยอันตรายทั้งหลายทั้งปวง ตลอดถึงโรคร้ายโรคอาให้หมดสิ้นไป</p> <p>ขออำนาจแห่งพระบารมีจงประทานความสุข ความเจริญรุ่งเรืองในด้านธุรกิจการงาน ตลอดถึงครอบครัว ให้มีแต่ผู้รับรอง โภคทรัพย์ ทรัพย์สมบัติให้หลังไหลมา ศัตรูหมู่มารคู่อริทั้งชายหญิง ขอให้โอโหสิกรรมซึ่งกันและกัน ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป</p>	<p>ข้าพเจ้าขอกราบวิงวอนองค์ให้ส่วยเอี้ยะ ขออนุภาพพระเมตตาบารมี เทพเจ้าคุ้มครองดวงชะตา ปกเกล้าปกกระหม่อมอภิบาลรักษาให้ปราศจากภัยอันตรายทั้งปวง และสิ่งอัปมงคลทั้งหลาย ขอจงประสบแต่ความสุขสวัสดิ์พัฒนามงคล สมบูรณ์พูนผล เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ ธนสารสมบัติ และประสพสิ่งอันพึงปรารถนาทุกประการเทอญ</p>	<p>ข้าพเจ้าขอกราบวิงวอนขออนุภาพเมตตาบารมีเทพเจ้าคุ้มครองดวงชะตา (ให้ส่วยเอี้ยะ) ได้โปรดอภิบาลรักษาให้ปราศจากภัยอันตรายทั้งปวง สิ่งอัปมงคลทั้งหลาย ขอจงประสพแต่ความสุข สวัสดิ์พิพัฒนามงคล มีความเจริญก้าวหน้า สมบูรณ์พูนผล เจริญด้วยวรรณะ สุขะ พละ ธนสารสมบัติ มีพละนาถสมบูรณ์ และสิ่งอันพึงปรารถนาทุกประการเทอญ สาธุ สาธุ</p>	<p>*ผู้ที่แก้ปี่ขงเขี่ยน คำอธิษฐานพรตามความประสงค์ของตนเองลงในเทียบ</p>

จากตัวอย่างคำอธิษฐานข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องอำนาจในการขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยของไส่ส่วยเอี้ยะซึ่งสอดคล้องกับวีรกรรมด้านการขจัดเคราะห์ภัยต่าง ๆ ที่ปรากฏในตำนานไส่ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าข้อความในเทียบส่วนใหญ่ระบุบุพการีผู้ที่แก้ปชงปรารถนาให้เกิดแก่ดวงชะตา คือ ขจัดเคราะห์ภัยและปกป้องคุ้มครอง ความเจริญรุ่งเรืองและทรัพย์สินสมบัติ และสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง นอกจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่ามีข้อความที่แสดงให้เห็นทั้งความเชื่อในองค์เทพเจ้าไส่ส่วยเอี้ยะและความเชื่อทางพุทธศาสนา ตัวอย่างข้อความที่ว่า “ขออนุภาพพระเมตตาบารมี เทพเจ้าคุ้มครองดวงชะตาปกเกล้าปกกระหม่อมอภิบาลรักษาให้ปราศจากภัยอันตรายทั้งปวงและสิ่งอัปมงคลทั้งหลาย” “ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย” และ “ศัตรูหมู่มาร คู่อริทั้งชายหญิง ขอให้โอโหสิกรรมซึ่งกันและกัน ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป” ข้อความเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของความเชื่อในสังคมไทยได้ชัดเจน

4.2.1.3 ของไหว้และเครื่องกระตาศ: สัญลักษณ์แสดงความเป็นสิริมงคลของจีน

ของไหว้และเครื่องกระตาศในพิธีแก้ปชงแสดงให้เห็นถึงสถานภาพความเป็น “เทพเจ้า” ของไส่ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ซึ่งมีตำนานรองรับความเป็นเทพแห่งดวงดาวและโชคเคราะห์ ดังนั้น ของไหว้มักเป็นสิ่งของที่บริสุทธิ์ อาทิ ผลไม้ เครื่องเจแห้ง ส่วนเครื่องกระตาศที่ใช้สอดคล้องกับศักดิ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์และมักระบุอักษรจีนมงคลเกี่ยวกับความปลอดภัย การคุ้มครองดวงชะตา นอกจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าของไหว้และเครื่องกระตาศในพิธีแก้ปชงมีความหลากหลายและแตกต่างกันไปตามศาสนสถานแต่ละแห่ง ของไหว้และเครื่องกระตาศต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีความหมายที่แสดงถึงความเป็นสิริมงคลในวัฒนธรรมจีนทั้งสิ้น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ก. ส้ม (柑)

ภาพที่ 64 เครื่องเซ่นไหว้ศาลเจ้าหน้าจาช่าไต้จื้อ จังหวัดชลบุรี

ส้มเป็นผลไม้ที่ชาวจีนใช้เป็นของไหว้เทพเจ้าและใช้เป็นของฝากแก่ญาติผู้ใหญ่ในทุกโอกาสพรพรรณ จันทโรนานนท์ (2546: 62) กล่าวว่า โดยทั่วไปชาวจีนใช้ส้มเป็นเครื่องเซ่นไหว้เทพเจ้าและนิยมจัดเป็นคู่ๆ เนื่องจากส้ม 1 คู่ มีเสียงพ้องกับคำว่า “จีเสียง” ที่แปลว่า สิริมงคล นอกจากนี้ ปิยะแสง จันทวงศ์ไพศาล (2552: 246) กล่าวว่าความเป็นมงคลของส้มอีกประการคือสีทอง ชาวจีนจึงให้ความนิยมมากเป็นพิเศษ เพราะเหมือนการมอบทองให้แก่กัน ผู้วิจัยพบว่าที่ศาลเจ้าหน้าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี เมื่อผู้แก้ปชงประกอบพิธีกรรมเสร็จ ทางศาลเจ้าจะมอบส้มแก่ผู้แก้ปชงไปรับประทานที่บ้าน ผู้แก้ปชงจึงไม่ได้รับประทานส้มในฐานะผลไม้เพียงอย่างเดียว หากยังบริโภคความหมายมงคลของส้มไปด้วย

ข. เจฉ่าย (齋菜)

ภาพที่ 65 เจฉ่ายที่ศาลเจ้าหน้าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี

เจฉ่ายหรือเครื่องเจแห่ง 5 อย่าง ผู้วิจัยพบเฉพาะที่ศาลเจ้าหน้าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี ถาวร สิกขโกศล (2557: 69) กล่าวว่าเครื่องเจเป็นของไหว้สำคัญในการไหว้เจผู้ที่ถือเคล็ดเรื่องธาตุทั้ง 5 (五行) ใช้หน่อไม้ลวกแทนธาตุโลหะ เห็ดหูหนูแทนธาตุไม้ วุ้นเส้นแทนธาตุน้ำ เห็ดหอมแทนธาตุไฟ และหน่อไม้แห้งแทนธาตุดิน

ผู้วิจัยสังเกตว่าหลังจากทำพิธีเสร็จ ศาลเจ้าแห่งนี้จะมอบเจฉ่ายแก่ผู้แก้ปชงไปรับประทานที่บ้าน เจฉ่ายจึงมีความหมายมากกว่าของไหว้ เพราะยังสื่อถึงความเชื่อเรื่องธาตุทั้ง 5 ของจีนด้วยซึ่งเกี่ยวข้องกับ “หลักจับกะจื้อ” และความเชื่อเรื่องชงอีกด้วย

ค. หิ้งเตี้ย (银锭)

ภาพที่ 66 หิ้งเตี้ยที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร

ผู้บอกข้อมูลสำคัญ (key informant) ในสนามวิจัยให้ข้อมูลที่คล้ายกันว่าหิ้งเตี้ยเป็นกระดาษจำลองแทนเงินแท่งทองแท่งสำหรับไหว้เทพเจ้า ผู้วิจัยพบหิ้งเตี้ยในศาสนสถานจีนที่ศึกษาทั้ง 5 แห่ง หิ้งเตี้ยเป็นเครื่องกระดาษที่ผู้แก้ปชงใช้ถวายเป็นเครื่องบรรณาการแต่ให้ส่วยเอี้ยะผู้มีอำนาจในการปกป้องคุ้มครองและขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัย

ง. ตั่วจี๊ (大钱)

ภาพที่ 67 ตั่วจี๊ที่ศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี

ตัวจีเป็นกระดาศีทองฉลุลายเป็นอักษรจีนที่มีความหมายเป็นมงคล ประกอบด้วยอักษรจีน ดังนี้ 1) 保运 หมายถึงปกป้องคุ้มครอง 2) 脱难 หมายถึงพ้นทุกข์พ้นโศก และ 3) 平安 หมายถึงปลอดภัย เครื่องกระดาศีชุดนี้ล้วนมีความหมายแทนคำอวยพรที่ผู้แก้ปี่ขงปรารถนาให้ให้ส่วยเอี้ยะดลบันดาลให้คำอธิษฐานขอพรนี้เกิดขึ้นแก่ดวงชะตาของผู้ที่กราบไหว้ (แกลิว แซ่เฮ้ง, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2556) ผู้วิจัยพบตัวจีเฉพาะที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไต้จ้อ จังหวัดชลบุรี เครื่องกระดาศีมงคลนี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องอำนาจของเทพเจ้าที่สามารถประทานพรแก่ผู้กราบไหว้

4.2.2 พฤติกรรมสัญลักษณ์ในพิธีแก้ปี่ขง

นอกจากวัตถุสัญลักษณ์จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตำนานให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์กับพิธีแก้ปี่ขงแล้ว ผู้วิจัยพบว่าพฤติกรรมสัญลักษณ์ในพิธีแก้ปี่ขงมีความสอดคล้องกับโครงสร้างของชีวิตของให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในแง่แนวคิดเรื่องพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน (rite of passage) กล่าวคือ การเลื่อนสถานะจาก “วีรบุรุษ” ที่ส่วนใหญ่ประกอบวีรกรรมด้านการขจัดทุกข์ภัยต่าง ๆ ในสังคมจีนไปเป็น “เทพเจ้า” ผู้ปกป้องคุ้มครองดวงชะตาและขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยของมนุษย์ ในขณะที่ผู้แก้ปี่ขงส่วนใหญ่เชื่อว่าพิธีกรรมดังกล่าวและเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะสามารถบันดาลให้ตนเองที่เชื่อว่าตกอยู่ในภาวะของ “คนที่มีเคราะห์” ไปเป็น “คนที่พ้นเคราะห์” ได้ ดังนั้น หากพิจารณาตามแนวคิดดังกล่าว อาจทำให้เห็นถึงบทบาทของข้อมูลคติชนวิทยาประเภทตำนานและพิธีกรรมที่มีส่วนสำคัญในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันได้อย่างน่าสนใจ ดังจะเห็นได้จากขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธีแก้ปี่ขงในศาสนสถานจีนทั้ง 5 แห่ง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 34 เปรียบเทียบขั้นตอนของพิธีแก้ปิ้งงในศาสนสถานจีนต่าง ๆ

ศาลเจ้าหน้าจาช่า ไห้จ้อ ชลบุรี	วัดมังกรรูปผาราม จันทบุรี	วัดเมตตารธรรม โพธิญาณ กาญจนบุรี	สำนักสงฆ์ธรรม กรุงเทพมหานคร	ศาลเจ้าพ่อเสือ นครปฐม
<p>ก่อนปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ซ้อมชุดแก้ปิ้งง 2) เขียนชื่อ – สกุลวันเดือนปีเกิดและที่อยู่ลงในเทียบ 3) ถวายเครื่องเช่นไหว้แต่ไห้ส่วยเอี้ยะ 4) เดิมน้ำมันตะเกียง 5 จุด 5) จุดธูปเทียนและนั่งลงอธิษฐาน 6) เดินมาบริเวณด้านข้างของแท่นบูชา <p>ขณะปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 7) ปิดตัวตั้งแต่ศีระจรดปลายเท้าด้วยเครื่องกระดาษ 12 ครั้ง <p>หลังปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 8) นำเครื่องกระดาษไปเผา 9) รับเครื่องเครื่องเช่นไหว้ไปรับประทานที่บ้าน 	<p>ก่อนปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ซ้อมชุดแก้ปิ้งง 2) เขียนชื่อ – สกุลวันเดือนปีเกิดและที่อยู่ลงในเทียบ 3) ไหว้ฟ้าดินและพระประธาน 4) จุดธูปเทียนและนั่งลงอธิษฐาน <p>ขณะปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 5) ยืนหันหลังให้แท่นบูชาแล้วปิดตัวตั้งแต่ศีระจรดปลายเท้าด้วยเครื่องกระดาษ 12 ครั้ง <p>หลังปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 6) ฝากเทียบไว้ในห้องที่ประดิษฐานไห้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ปลายปีวัดจะทำพิธีลาไห้ส่วยเอี้ยะและเผาเครื่องกระดาษแทนผู้ทำพิธีแก้ปิ้งง 	<p>ก่อนปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ซ้อมชุดแก้ปิ้งง 2) แจ่งปี่เกิดกับเจ้าหน้าที่ 3) เขียนชื่อ – สกุลวันเดือนปีเกิดและที่อยู่ลงในเทียบ 4) ถวายเครื่องเช่นไหว้ 5) จุดธูปเทียนกล่าวคำถวายเครื่องเช่นไหว้ 6) นั่งลงอธิษฐานหน้าองค์ไห้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิด <p>ขณะปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 7) ปิดตัวตั้งแต่ศีระจรดปลายเท้าด้วยเครื่องกระดาษ 12 ครั้ง <p>หลังปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 8) ฝากเทียบไว้ในตู้ 9) ทอขี้ (ยันต์) ดิดตัวไป 10) เดินไปจุดเทียนประจำวันเกิด 11) ดับเทียนนำไปจุดบูชาพระ 12) กล่าวคำลาองค์ไห้ส่วยเอี้ยะ 	<p>ก่อนปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ซ้อมชุดแก้ปิ้งง 2) เขียนชื่อ – สกุลวันเดือนปีเกิด และที่อยู่ลงในเทียบ 3) จุดธูปและนั่งลงอธิษฐาน <p>ขณะปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 4) ปิดตัวตั้งแต่ศีระจรดปลายเท้า ด้วยเครื่องกระดาษ 12 ครั้ง <p>หลังปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 5) ฝากเทียบไว้หน้าแท่นบูชาปลายปีวัดจะทำพิธีลาไห้ส่วยเอี้ยะและเผาเครื่องกระดาษ 	<p>ก่อนปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ซ้อมชุดแก้ปิ้งง 2) เขียนชื่อ – สกุลวันเดือนปีเกิดและที่อยู่ลงในเทียบ 3) จุดธูป 3 ดอกอธิษฐานขอพรตัวเหล่าเอี้ยะ 4) ถวายเครื่องเช่นไหว้ 5) อธิษฐานต่อหน้าองค์ไห้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิด <p>ขณะปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 6) เจ้าหน้าที่ปิดตัวผู้ทำพิธีแก้ปิ้งงตั้งแต่ศีระจรดปลายเท้าด้วยเครื่องกระดาษ 12 ครั้ง <p>หลังปิดตัว</p> <ol style="list-style-type: none"> 7) ฝากเทียบไว้หน้าองค์ไห้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิด 8) ตีระฆังรอบวิหารสุดโจ้และอธิษฐานขอพรสุดโจ้ 9) รับเครื่องเช่นไหว้ไปรับประทาน

จากตารางดังกล่าวข้างต้น สังเกตว่าขั้นตอนของพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนทั้ง 5 แห่ง ปรากฏพฤติกรรมสัญลักษณ์หลักร่วมกันอยู่ คือ การปิดตัวซึ่งถือเป็นช่วงพลัดพราก (seperation) หรือ “การตัดเคราะห์” ออกไปจากดวงชะตา ซึ่งคล้ายกับขั้นตอนการโกนผมโกนคิ้วในพิธีบวชดังที่ ศิราพร ณ กลาง (2548: 204) ได้ยกตัวอย่างพิธีกรรมเปลี่ยนผ่านในวัฒนธรรมไทย คือ พิธีการบวชซึ่งนับเป็น พิธีเปลี่ยนผ่านจาก “คนดิบ” ไปเป็น “คนสุก” ตามความเชื่อของคนไทย พิธีบวชจะเริ่มด้วยการโกนผมโกน คิ้วซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการตัด – การพลัดพรากจากภาวะปัจจุบัน

4.2.2.1 การปิดตัว: สัญลักษณ์แทนการขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัย

จากตารางขั้นตอนของพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนทั้ง 5 แห่ง ข้างต้น สังเกตว่าการปิดตัวเป็นขั้นตอนสำคัญที่ปรากฏในพิธีแก้ปีชง และสังเกตว่าขั้นตอนตั้งแต่ผู้แก้ชง เขียนเทียบหรือโบดวงและตั้งจิตอธิษฐานหน้าองค์ให้ส่วยเอี้ยะซึ่งเป็นขั้นตอนช่วงต้น กระทั่งเริ่มปิดตัว ที่ช่วงแสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องอำนาจแห่งการปกป้องคุ้มครองและการขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยของ ให้ส่วยเอี้ยะ ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกลักษณะการปิดตัวในพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนต่าง ๆ ได้ดังนี้

การปิดตัวด้วยตนเอง

ภาพที่ 68 การปิดตัวที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

การปิดตัวด้วยตนเองพบที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี และศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี ผู้แก้ปีชงที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณจะทำพิธีต่อหน้าให้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิดของตน บริเวณแท่นสำหรับประดิษฐานรูปเคารพ มีข้อความระบุชื่อของให้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิด ชื่อปีนักษัตร ธาตุประจำปีนักษัตรจีน เช่น ปีนักษัตรมะเส็ง หรือปีงู ธาตุไฟ เป็นต้น ถัดมาเป็นคำอธิษฐานและขั้นตอนการปิดตัวเป็นภาษาจีน ภาษาไทย และ

ภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยสังเกตว่าการปิดตัวแบบปัจเจกบุคคลที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ ทำให้ผู้แก้ปชงรับรู้ลำดับที่ ชื่อ รูปลักษณ์ของไม้ส่วยประจำปีเกิด รวมทั้งปีนักษัตรและธาตุประจำปีนักษัตรจีนของตน ส่วนผู้ที่แก้ปชงที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื่อ จังหวัดชลบุรี และวัดมังกรกมพูฬาราม จังหวัดจันทบุรี ก็มีการปิดตัวด้วยตนเอง แต่จะทำพร้อมกันเป็นกลุ่ม โดยเฉพาะที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื่อ ที่มีผู้ที่เดินทางมีแก้ปชงเป็นจำนวนมากทุกปี เจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้าแห่งนี้จะเป็นผู้เรียกผู้แก้ปชงมารวมกลุ่มกันโดยตั้งแถวหน้ากระดานตามเส้นสีแดงที่กำหนดไว้ หลังจากนั้น เจ้าหน้าที่จะอธิบายขั้นตอนการปิดตัว เจ้าหน้าที่ใช้ท่อนพีวีซีจำลองเป็นม้วนเครื่องกระดาษและสาริตการปิดตัวตั้งแต่สี่ระฆะจรดปลายเท้า จำนวน 12 ครั้ง จำนวน 12 ครั้งแทนจำนวนเดือนทั้ง 12 เดือน ผู้วิจัยสังเกตว่าบางปีปฏิทินตามคติจีนมี 13 เดือน ทางศาสนสถานจีนก็จะให้ผู้แก้ปชงปิดตัว จำนวน 13 ครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนเดือนตามปฏิทินดังกล่าวที่สื่อถึงการให้อภัยให้ส่วยเอี้ยะคุ้มครองดวงชะตาให้ปลอดภัยตลอดทั้งปีนั่นเอง หลังจากนั้นผู้เข้าร่วมพิธีแก้ปชงจึงจะเริ่มปิดตัวไปพร้อม ๆ กัน

ภาพที่ 69 การปิดตัวด้วยตนเองแบบกลุ่มที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื่อ จังหวัดชลบุรี

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ก. การปิดตัวโดยมีผู้มีองค์

ภาพที่ 70 การปิดตัวโดยผู้มีองค์ ที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร

การปิดตัวลักษณะนี้พบที่สำนักสงฆ์สุธรรม ผู้มาทำพิธีแก้ปีชงที่นี้ส่วนใหญ่จะเป็นคนละแวกบางแค หนองแขม และรู้จักกับพระภิกษุเป็นการส่วนตัว ดังนั้น พิธีแก้ปีชงที่นี้จึงไม่ค่อยวุ่นวาย เรียบง่าย และผู้เข้าร่วมพิธีมักมาเป็นครอบครัวและจัดหาผู้มีองค์หรือผู้อาวุโสที่ครอบครัวนั้น ๆ ศรัทธามาทำพิธีต่อหน้าองค์ให้ส่วยเอี้ยะเอง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบการปิดตัวคล้ายกันนี้ที่ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม แต่ที่ศาลเจ้าดังกล่าวจะเป็นเจ้าหน้าที่ของศาลเจ้าทำหน้าที่ปิดตัวให้ผู้แก้ปีชง ทั้งนี้ ศาลเจ้าดังกล่าวไม่อนุญาตให้บันทึกภาพบริเวณสถานที่ประกอบพิธีกรรม

ภาพที่ 71 การปิดเสื่อโดยผู้มีองค์ ที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า มีครอบครัวหนึ่งนำเสื่อของสมาชิกในครอบครัวที่ไม่สามารถมาร่วมพิธีแก้ปีชงมาให้ผู้มีองค์ปิดด้วย พบการปิดลักษณะนี้ที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ มีขั้นตอนคือให้นำเสื่อมาห่อเทียบหรือใบดวง และหิ้งเตี้ยแล้วปิด จำนวน 12 ครั้ง หลังจากปิดเสร็จให้นำเสื่อกลับบ้านและหำมนำเสื่อไปซักรีดแดดตาก ต้องให้เจ้าของเสื่อสวมเสื่อที่ผ่านการทำพิธีก่อนถึงจะนำไปซักรีดได้

4.2.2.2 การฝากเทียบ: สัญลักษณ์แทนการฝากดวงชะตา

ภาพที่ 72 การฝากเทียบที่วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี

นอกจากการปิดตัว ผู้วิจัยยังพบว่าศาสนสถานจีนทุกแห่ง วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร และศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม ยกเว้นศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี มีขั้นตอนหลังจากการปิดตัว คือ การฝากเทียบหรือใบดวงของผู้ที่แก้ปีชง ทั้งนี้ ผู้แก้ปีชงจะประกอบพิธีกรรมดังกล่าวเป็นขั้นตอนสุดท้าย เทียบของผู้แก้ปีชงทุกคนจะได้รับการดูแลรักษาจากทางศาสนสถานเป็นเวลาหนึ่งปี ทางศาสนสถานจะเก็บไว้บริเวณห้องหรือแท่นประดิษฐานองค์ไ้ส่วยเอี้ยะ เมื่อถึงปลายปีจึงจะทำพิธีขอบุณเทพเจ้า ล่าไ้ส่วยเอี้ยะ และเผาเทียบ

ขั้นตอนการฝากดวงและการเผาใบดวง รวมทั้งเครื่องกระดาษ ถือได้ว่าเป็นช่วงผสมผสาน (incorporation) กล่าวคือ เป็นช่วงที่ผู้แก้ปีชงเชื่อว่าตนเองกำลังจะเลื่อนจากภาวะ “คนที่มีเคราะห์” ไปเป็น “คนที่พ้นเคราะห์” โดยสมบูรณ์ ผ่านการฝากดวงชะตาไว้ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์คือวัด สำนักสงฆ์ และศาลเจ้าที่มีองค์ไ้ส่วยเอี้ยะเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองดวงชะตาให้ปลอดภัยตลอดทั้งปี

4.2.2.3 การเผาเครื่องกระดาษ: สัญลักษณ์แทนการส่งเครื่อง บรรณาการแก่ เทพเจ้า

ภาพที่ 73 การเผาเครื่องกระดาษที่ศาลเจ้าหน้าชาไท้จ้อ จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยพบว่าศาลเจ้าหน้าชาไท้จ้อ จังหวัดชลบุรี เป็นศาสนสถานเพียงแห่งเดียวที่ให้ผู้แก้ปี่ขงเผาเครื่องกระดาษทั้งหมดด้วยตนเอง ทั้งนี้ ผู้แก้ปี่ขงจะประกอบพิธีกรรมนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายหลังจากปัดตัวเสร็จ เครื่องกระดาษที่เผาประกอบด้วย หิ้งเตี้ยหรือกระดาษเงินกระดาษทอง ตัวจีซึ่งใช้เป็นเงินตราถวายแก่เทพเจ้า รวมทั้งเทียนซึ่งระบุชื่อและคำอวยพรต่างๆ ของผู้แก้ปี่ การเผาเทียนหรือใบดวงและเครื่องกระดาษแทนคำขอพรและเงินตราแก่องค์ให้ส่วยเอี้ยะถือเป็นช่วงผสมผสาน (incorporation) ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้ที่แก้ปี่ขงเชื่อว่าตนเองได้ผ่านพ้นเคราะห์อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยสังเกตว่าเมื่อผู้ที่แก้ปี่ขงเผาเทียนและเครื่องกระดาษแล้วเดินออกมาจากเตาเผา ผู้แก้ปี่ขงส่วนใหญ่เชื่อว่าไม่ควรหันกลับไปมอง ขั้นตอนนี้จึงเป็นช่วงผสมผสานสู่การเป็นคนที่พ้นเคราะห์โดยสมบูรณ์ตามความเชื่อของผู้ที่แก้ปี่ขง

วัตถุประสงค์สัญลักษณ์และพฤติกรรมสัญลักษณ์ที่ปรากฏในพิธีแก้ปี่ขงดังกล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตำนานให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์กับพิธีแก้ปี่ขงในฐานะเรื่องเล่าที่อธิบายถึงที่มาของความหมายในวัตถุประสงค์สัญลักษณ์และการแสดงพฤติกรรมสัญลักษณ์ของผู้เข้าร่วมพิธีแก้ปี่ขงได้อย่างชัดเจน รวมทั้งยังมีความสอดคล้องกับโครงสร้างของชีวิตของให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในแง่แนวคิดเรื่องพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน กล่าวคือ การเลื่อนสถานะจาก “วีรบุรุษ” ที่ส่วนใหญ่ประกอบวีรกรรมด้านการขจัดทุกข์ภัยต่าง ๆ ในสังคมจีนไปเป็น “เทพเจ้า” ผู้ปกป้องคุ้มครองดวงชะตาและขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยของมนุษย์ ในขณะที่ผู้ที่แก้ปี่ขงส่วนใหญ่เชื่อว่าพิธีกรรมดังกล่าวและเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะสามารถบันดาลให้ตนเองซึ่งเชื่อว่าตกอยู่ในภาวะของ “คนที่มีเคราะห์” ไปเป็น “คนที่พ้นเคราะห์” ได้ ดังนั้น

หากพิจารณาตามแนวคิดดังกล่าว จึงทำให้เข้าใจบทบาทของข้อมูลคติชนวิทยาประเภทตำนานและพิธีกรรมที่มีส่วนสำคัญในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันได้อย่างน่าสนใจ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเมื่อคติชนจีนดังกล่าวเผยแพร่เข้ามาในสังคมไทยร่วมสมัย ผู้เข้าร่วมพิธีจะเข้าใจเนื้อหาของตำนานและพิธีกรรมนี้มากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากศาสนสถานจีนส่วนใหญ่ยังมีเจ้าหน้าที่คอยจัดการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมพิธีเกือบทุกขั้นตอน ลักษณะของพิธีแก้ปีชงดังกล่าวจึงเอื้อให้กลุ่มคนทั่วไปสามารถเข้าร่วมพิธีได้ง่ายและสะดวกขึ้น เป็นพิธีกรรมเชิงพาณิชย์มากขึ้น อีกทั้ง ผู้เข้าร่วมพิธียังมองว่าพิธีแก้ปีชงเป็นการสะเดาะเคราะห์รูปแบบหนึ่ง ดังนั้น พิธีกรรมนี้จึงยังมีบทบาทในฐานะทางเลือกหนึ่งในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจแก่ผู้เข้าร่วมพิธี แม้ว่าผู้เข้าร่วมพิธีส่วนใหญ่ซึ่งมีทั้งคนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยทั่วไปอาจจะไม่เข้าใจที่มาและความสัมพันธ์ระหว่างตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์กับพิธีแก้ปีชงอย่างลึกซึ้งก็ตาม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพิธีแก้ปีชงเป็นสัญลักษณ์ที่ผู้แก้ปีชงเชื่อว่าจะปัดเป่าสิ่งไม่ดีออกจากดวงชะตาและรูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ทำให้ “อุ่นใจ” ว่ามีผู้ปกป้องคุ้มครองดวงชะตาอยู่ ดังสังเกตได้จากลักษณะของรูปเคารพที่ไม่เน้นให้เห็นคุณธรรมของวีรบุรุษในตำนาน แต่เป็นรูปธรรมของเจ้าชะตาชีวิตมากกว่า รูปเคารพทั้ง 60 องค์เป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ทำให้ผู้ที่มากราบไหว้เห็นภาพของดวงชะตาและวัฏจักรชีวิตที่สัมพันธ์กับปีเกิด ธาตุทั้ง 5 ของจีน อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น แต่ไม่ได้ทำให้เข้าใจตำนานเบื้องหลัง ผู้แก้ปีชงไม่ได้สนใจเรื่องตำนาน ดังนั้น วัตถุประสงค์ดังกล่าวมีขึ้นในทำนองเดียวกับพระประจำวันเกิดในวัดไทย หากพินิจข้อมูลดังกล่าวในเชิงคติชนวิทยา ตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ อาจมีความสัมพันธ์ในเชิงบทบาทที่อธิบายถึงที่มาของรูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ที่ปรากฏในพิธีแก้ปีชง แม้ว่าตำนานดังกล่าวมักจะรับรู้เฉพาะกลุ่มผู้ที่สนใจเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนก็ตาม

บทที่ 5

การผสมผสานระหว่างพิธีแก้ปีชงกับการสะเดาะเคราะห์แบบอื่นในสังคมไทย

ความเชื่อ ตำนาน และพิธีกรรม เกี่ยวกับไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์และปีชงเป็นคติชนจีน แต่เมื่อคติชนจีนดังกล่าวเผยแพร่สู่สังคมไทยย่อมมีการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น ผู้วิจัยสังเกตว่าผู้เข้าร่วมพิธีส่วนใหญ่มองว่าพิธีแก้ปีชงเป็นการสะเดาะเคราะห์รูปแบบหนึ่ง และผู้วิจัยมีความเห็นว่าพิธีแก้ปีชงเป็นพิธีกรรมในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อหรือพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน ในบริบทของพิธีแก้ปีชงจึงมีการผสมผสานการสะเดาะเคราะห์แบบอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย เนื่องจากช่วงเวลาการจัดพิธีกรรมดังกล่าวเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านปีคือปีใหม่และเทศกาลตรุษจีน ดังนั้น ผู้ที่เชื่อเรื่องโชคเคราะห์และเชื่อว่าตนเองมีเคราะห์มักจะกระทำพิธีแก้ปีชงเพื่อให้ตนเองเปลี่ยนสถานภาพจาก “คนที่มีเคราะห์” มาเป็น “คนปกติ” นอกจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าเมื่อผู้ที่แก้ปีชงทำพิธีเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็มักจะทำทานและเลือกซื้อวัตถุมงคลต่าง ๆ เพื่อ “เสริมดวงชะตา” ให้ตนเองปลอดภัยและร่ำรวยขึ้นด้วย ด้วยเหตุนี้ ในสถานที่ประกอบพิธีแก้ปีชงจึงปรากฏการสะเดาะเคราะห์และการทำทานเพื่อเสริมดวงชะตาแบบอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย แต่ก่อนจะกล่าวถึงประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดเรื่องพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน ของ ฟาน เจนเนป (Van Gennep) เป็นเบื้องต้น ดังนี้

ศิริพร ณ กลาง (2537: 49) กล่าวว่า ฟาน เจนเนป ได้ศึกษาเกี่ยวกับพิธีกรรมในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ โดยเฉพาะเรียกพิธีกรรมนี้เป็นภาษาฝรั่งเศสว่า rite de passage นักมานุษยวิทยาบางคนอาจใช้คำว่า crisis rite หมายถึง พิธีกรรมสำหรับช่วงแห่งวิกฤตการณ์ในชีวิตของปัจเจกบุคคล วิกฤตการณ์นี้เกิดขึ้นทุกครั้งที่เราต้องเปลี่ยนสถานภาพ เช่น เปลี่ยนวัย เปลี่ยนอาชีพ เปลี่ยนฐานะทางสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อม

อลัน ดันดีส (1965 อ้างถึงใน ศิริพร ณ กลาง, 2548: 204) กล่าวถึงโครงสร้างของพิธีกรรม (structure of rite) โดยกล่าวถึงความคิดของ ฟาน เจนเนป เกี่ยวกับพิธีกรรมในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตว่าเจนเนปกล่าวว่าพิธีกรรมมักประกอบด้วยโครงสร้าง 3 ส่วน คือช่วงพลัดพราก (separation) ช่วงเชื่อมต่อ (transition) และช่วงผสมผสาน (incorporation)

ศิริพร ณ กลาง (2548: 204) ยกตัวอย่างพิธีกรรมเปลี่ยนผ่านในวัฒนธรรมไทย คือ พิธีการบวชซึ่งนับเป็นพิธีเปลี่ยนผ่านจาก “คนดิบ” ไปเป็น “คนสุก” ตามความเชื่อของคนไทย พิธีบวชจะเริ่มด้วยการโกนผมโกนคิ้วซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการตัด – การพลัดพรากจากภาวะปัจจุบัน ต่อมาจะสวมชุดสีขาวซึ่งถือได้ว่าการเป็น “นาค” เป็นช่วงเชื่อมต่อ ต่อมาเมื่อผ่านพิธีขานนาคและเปลี่ยนไปห่มผ้าเหลืองแล้ว จึงเรียกว่าเป็นช่วงผสมผสานเป็น “พระ” โดยสมบูรณ์ อีกตัวอย่างหนึ่งคือ พิธีแต่งงานซึ่งเป็นพิธีกรรมสำคัญในชีวิตที่เปลี่ยนจาก “คนโสด” ไปสู่ “คนที่มีครอบครัว” เริ่มต้นด้วยช่วงพลัดพรากซึ่งน่าจะได้แก่ตอนสู้อ ต่อมาเป็นช่วงการหมั้นซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงเชื่อมต่อ ส่วนช่วงผสมผสานก็คือพิธีแต่งงานและการส่งตัวถือได้ว่าเป็นการผสมผสานที่สมบูรณ์

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนผ่านข้างต้นนี้เป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจบทบาทของพิธีแก้ปีชงที่เป็นทางเลือกหนึ่งในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจแก่ผู้แก้ปีชง และการศึกษาการสะเดาะเคราะห์

แบบอื่น ๆ ที่แวดล้อมพิธีแก้ปีชงจะทำให้เห็นถึงวิถีคิดในการผสมผสานวัฒนธรรมจีนกับวัฒนธรรมไทยผ่านพิธีกรรมดังกล่าวได้อย่างน่าสนใจ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสะเดาะเคราะห์แบบอื่น ๆ ที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็น การสะเดาะเคราะห์ – เสริมดวง ซึ่งถือเป็นช่วงการผสมผสาน (incorporation) หลังจากผ่านขั้นตอนการปิดตอนในพิธีแก้ปีชงมาแล้ว การสะเดาะเคราะห์และการเสริมดวงต่าง ๆ ถือเป็น การเน้นย้ำถึงการพ้นเคราะห์และการเลื่อนไปสู่ภาวะ “ปกติ” หรือ “ดวงดี” โดยสมบูรณ์ผ่านการสะเดาะเคราะห์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

5.1 การสะเดาะเคราะห์ด้วยการสวดมนต์ “ปักเต้า”

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่าพิธีแก้ปีชงที่สำนักสงฆ์สุธรรม บางแค กรุงเทพมหานคร มีพิธีที่ทำหลังจากเสร็จสิ้นพิธีแก้ปีชงคือการสวดมนต์ปักเต้า กล่าวคือเมื่อผู้ที่แก้ปีชงทำพิธีเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทางสำนักสงฆ์จะเก็บรักษาเทียบหรือใบดวงพร้อมกับเครื่องกระตาศไว้ ระหว่างนี้พระภิกษุสงฆ์จะทำพิธีสวดมนต์ปักเต้าให้แก่ดวงชะตาของผู้แก้ปีชงตลอดทั้งปี โดยจะสวดมนต์ปักเต้าในคืนวันที่ 1 และ 15 หรือวันพระจัน ในทุกเดือนจนครบ 1 ปี จึงจะนำเทียบหรือใบดวงและเครื่องกระตาศไปเผาแทนผู้ที่แก้ปีชง ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าวัดและสำนักสงฆ์จันนิกายอื่น ๆ น่าจะมีการสวดมนต์ดังกล่าวเป็นกิจวัตรเช่นกัน แต่เป็นการขอพรให้แก่ตัวผู้สวดมนต์เอง ดังข้อความที่ว่าด้วยการสวดมนต์ภาวนาของพระภิกษุสงฆ์จันนิกายที่ปรากฏในหนังสือประวัติวัดโพธิ์แมนคุณาราม¹⁰ (2537) ว่าการสวดมนต์กลางคืนในวันเพ็ญและวันพระเดือนมีด คือ วันขึ้น 1 ค่ำจัน และขึ้น 15 ค่ำจัน เฉพาะสองวันนี้ มีการลงอุโบสถในตอนค่ำ พระภิกษุสวดมนต์ถวายพรพระพุทธเจ้าทั้งหลายให้ทรงเป็นชัยสดมภ์ พระพุทธศาสนายืนยงถาวร และขอพรชัยมงคลอายุวัฒนังราวหนึ่งชั่วโมง ตั้งแต่ 19.00 – 20.00 น.

มนต์ปักเต้า ฉบับบรรยายภาษาไทย¹¹ ที่พระภิกษุจันแห่งสำนักสงฆ์สุธรรม บางแค สวดให้แก่ดวงชะตาของผู้ที่แก้ปีชง มีอำนาจในการปกป้องคุ้มครองดวงชะตาของมนุษย์ ดังที่แปลงนาม (2548: 13) กล่าวว่าในพระสูตรปักเต้าทั้งของลัทธิเต๋าและพุทธมหายานปรากฏข้อความสอดคล้องกันว่าองค์ปักเต้ามีทิพย์อำนาจในการปกป้องผู้สวดบูชาให้พ้นจากเคราะห์ภัย รวมทั้งส่งเสริมดวงชะตาของผู้สวดให้ประสบความสำเร็จ สุข ความเจริญ

ความเชื่อเรื่องทิพย์อำนาจของปักเต้าข้างต้นนี้ยังสอดคล้องกับคำอธิบายของเศรษฐพงศ์ จงสงวน ใน 北斗消灾延寿妙经 ที่ว่าแต่โบราณมาชาวจีนนิยมบูชาดวงดาว ด้วยนับถือว่าสามารถให้คุณให้โทษแก่ชีวิต ดาวที่นับถือกันมากคือกลุ่มดาวฤกษ์ทางขั้วโลกทิศเหนือสองกลุ่มเรียกว่าดาวกระบวยเหนือ (ปักเต้า)

¹⁰ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพระภิกษุช่วง แห่งวัดโพธิ์แมนคุณาราม สาธุประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ที่กรุณามอบหนังสือประวัติวัดโพธิ์แมนคุณาราม แก่ผู้วิจัย เพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

¹¹ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พระเสี่ยชง แห่งสำนักสงฆ์สุธรรม บางแค กรุงเทพมหานคร ที่กรุณามอบบทสวดมนต์ปักเต้า ฉบับบรรยายภาษาไทย แก่ผู้วิจัย เพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

และดาวกระบวยใต้ (หน้าเต้า 南斗 หรือหน้าซิ่ง) ที่ชาวจีนแบ่งเรียกว่ากระบวยเหนือและกระบวยใต้นั้นด้วย โบราณมองเห็นเป็นรูปร่างคล้ายกระบวย กลุ่มหนึ่งอยู่ตอนบนจึงเรียกว่ากระบวยเหนือ (ปักเต้า ตะวันตก เรียกว่าดาวหมีใหญ่ Ursa major) อีกกลุ่มหนึ่งอยู่ตอนล่างจึงเรียกกระบวยใต้ (หน้าเต้าหรือหน้าซิ่ง ตะวันตก เรียกว่าดาวหมีเล็ก Jrsa minor) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มดาวกระบวยใต้มีดาวที่สุกสว่างที่สุดเรียกชื่อว่าดาวเหนือ ชาวจีนเชื่อกันว่าดาวฤกษ์ทั้งสองกลุ่มมีอิทธิพลต่อชะตาชีวิต ถือกันว่าดาวกระบวยเหนือ (ปักเต้า) มีอำนาจควบคุมการตาย และดาวกระบวยใต้ (หน้าเต้าหรือหน้าซิ่ง) มีอำนาจควบคุมการเกิด ดาวฤกษ์ปักเต้ากลุ่มนี้ดินแดนทางตอนเหนือของเส้นศูนย์สูตรโบราณราว 2,000 – 3,000 ปีก่อน มักจะมองเห็นดาวสุกสว่างทั้งเก้าดวง โบราณจึงเรียกว่ากั้วอ้วง (แปลว่าจักรพรรดิทั้งเก้า) แต่ต่อมาจนถึงปัจจุบันจะมองเห็นดาวในกลุ่มนี้ส่องสว่างเพียงเจ็ดดวง

จากการศึกษามนต์ปักเต้า ฉบับบรรยายภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่าในบทสวดดังกล่าวระบุว่ามีดาวปักเต้าทั้ง 9 ดวง คือพระพุทธรเจ้าในอดีตชาติ 7 พระองค์และพระมหาโพธิสัตว์อีก 2 พระองค์ สันเกตจากเนื้อความตอนหนึ่ง ดังนี้

บัดนี้ตถาคตจะประกาศแจ้งแก่เธอและสรรพสัตว์ทั้งหลายในขณะนี้ จวบจนปลายพุทธสมัยและที่เกิดในกาลต่อไปได้ประจักษ์แจ้งทั่วกันถึงบุญญาธิการแห่งดาวสัตตเคราะห์ทั้งเจ็ดพระองค์อันอลังการไพศาลอภิบาลโดยทั้งถึงสรรพสัตว์ทั้งหลาย พระเมตตากรุณาอันโอฬารของพระองค์ แผ่ชานไปทั่วสรรพสัตว์ทั่วทั้งหมื่นหมื่นตระกูล อันเป็นมหากุณานิสงส์แก่สรรพสัตว์แท้นอน ในกรณนั้นแลสมเด็จพระบรมสุคตเจ้าจึงมีพุทธดำรัสแสดงถึงพระนามแห่งอดีตพระพุทธเจ้าทั้งเจ็ดพระองค์ ผู้ซึ่งทรงอวตารภาพเป็นเทพสัตตเคราะห์ทั้งเจ็ดพระองค์ดังนี้

ดาวเทพสัตตเคราะห์ที่ 1 “ไต่ ช่วย เอียง เม้ง ทำ หลั่ง ไท้ แซ กุง”

เทพพระอาทิตย์คือพระวิชัยโลกมจรพุทธ

ดาวเทพสัตตเคราะห์ที่ 2 “ไต่ เขียว อิมแจ ก้อ มั้ง ง้วน แซ กุง”

เทพพระจันทร์คือพระศรีรัตนโลกประภาโฆษอิศวรพุทธ

ดาวเทพสัตตเคราะห์ที่ 3 “ไต่ ค้วง จิง ยั้ง หลก ชั่ง เจง แซ กุง”

เทพพระอังคารคือเวปุลลรัตนโลสุวรรณสิทธิพุทธ

ดาวเทพสัตตเคราะห์ที่ 4 “ไต่ เอ็ง เอียง เม้ง บุ่ง เขียว นีว แซ กุง”

เทพพระพุทธคือพระอโศกโลกวิชัยมงคลพุทธ

ดาวเทพสัตตเคราะห์ที่ 5 “ไต่ ปีก ตั้ง ง้วน เนียม เจง กัง แซ กุง”

เทพฤหัสบดีคือพระวิสุทธิอาศรมโลกเวปุลลปรัชญาวิภาคพุทธ

ดาวเทพสัตตเคราะห์ที่ 6 “ไต่ โป้ว ปัก เก็ก บู้ เขียว กิ แซ กุง”

เทพพระศุภร์คือพระธรรมดีโลกธรรมสาครจรรย์นทิพุทธ

ดาวเทพสถิตเคราะห์ที่ 7 “ไต่ เพียว เทียน กวง แซ กุง”

เทพพระเสาร์คือพระเวปุลลจันทรโศกโภษชชไวฑูรย์พุทธ

ดาวเทพสถิตเคราะห์ที่ 8 “ตั้ง มั่ง จั่ว หู่ แซ กุง”

เทพพระราหูคือพระศรีสุขโลกปัทมครรภอลังการมหาโพธิสัตว์

ดาวเทพสถิตเคราะห์ที่ 9 “กั้ว อึ้ง กวง ไหล เพี้ยก แซ กุง”

เทพพระศุภร์คือพระเวปุลลสังสารโลกสุขะอิศวรมหาโพธิสัตว์

เสถียร โปธินันทะ (2554: 122 - 123) แปลบทสวดมนต์ปักเต้าไว้ในหนังสือ **108 เทพแห่งสรวงสวรรค์ ฉบับปฐมฤกษ์**¹² และเรียกมนต์ปักเต้าว่า “ปักเต้าโก้วฮุดเซียวจเอียงซิงเมียวเกง” และอธิบายถึงที่มาของหมู่ดาวนี้ไว้ดังนี้

ในพระสูตรปักเต้าโก้วฮุดเซียวจเอียงซิงเมียวเกงกล่าวพระนามพระพุทธเจ้า 7 พระองค์ กับพระโพธิสัตว์¹³ 2 องค์ ได้แก่

พระวิชัยโลกมจรพุทธะ

พระศรีรัตนโลกประภาโฆษอิศวรพุทธะ

พระเวปุลรัตน์ะโลกสุวรรณสิทธิพุทธะ

พระอโศกโลกวิชัยมงคลพุทธะ

พระวิสุทธิอาศรมโลกเวปุลลปรัชญาวิภาคพุทธะ

พระธรรมมติธรรมสาครจรโลกมโนพุทธะ

พระเวปุลลจันทรโศกโภษชชไวฑูรย์พุทธะ

พระศรีสุขโลกปัทมครรภอลังการโพธิสัตว์

พระศรีเวปุลลสังสารโลกสุขะอิศวรโพธิสัตว์

พระพุทธเจ้าทั้ง 7 กับพระโพธิสัตว์ทั้ง 2 ทรงตั้งปณิธานจักโปรดสัตว์โลก จึงแบ่งภาคมาเป็นเทพเจ้า 9 พระองค์ ด้วยกัน ได้แก่

¹² ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพระภิกษุช่วง แห่งวัดโพธิ์แมนคุณาราม สาธุประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ที่กรุณามอบหนังสือ **108 เทพแห่งสรวงสวรรค์ ฉบับปฐมฤกษ์** แก่ผู้วิจัย เพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

¹³ ผู้วิจัยสะกดคำว่า “พระโพธิสัตว์” ตามหนังสือต้นฉบับ

ได้ช่วยเอียงเม็งท้มหลังไท้แซกุน

ได้เจียกอิมเจ็งกือมั้งจ้วนแซกุน

ได้กวนจิงหยิ่งลกซุงเจงแซกุน

ได้ฮั้งเฮียงเม็งบุงเคียกนิวแซกุน

ได้ปี้กตั้งจ้วนเนี่ยมเจงกั้งแซกุน

ได้โพ้วปี้กเก็กบูเคยกกี้แซกุน

ได้เพียวเทียนกวนพัวกุงกวนแซกุน

ตั้งเม็งจั่วหุแซกุน

ฮู้ยกวงไลเพียกแซกุน

เทพยเจ้าทั้ง 9 พระองค์นี้ทรงอำนาจตบะอันเรืองฤทธิ์บริหารธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม และทอง ทั่วทุก
พิภพน้อยใหญ่สารทิศ จึงแบ่งภาคต่อจากนี้อีกวาระหนึ่งเป็นดาวนพเคราะห์ 9 ดวง ดังต่อไปนี้

ดาวไท้เอียงแซ คือพระอาทิตย์

ดาวไท้อิมแซ คือพระจันทร์

ดาวฮวยแซ คือดาวพระอังคาร

ดาวจู้ยแซ คือดาวพุธ

ดาวบักแซ คือดาวพฤหัสบดี

ดาวกิมแซ คือดาวพระศุกร์

ดาวโ้วแซ คือดาวพระเสาร์

ดาวล่อเกาแซ คือพระราหู

ดาวโกยไต้้วแซ คือพระเกตุ

ในโหราศาสตร์จีนวางหลักดาวนพเคราะห์เป็นหมวดดังนี้

ดาวทวิมหาเคราะห์ คือพระอาทิตย์กับพระจันทร์

ดาวทวิกำลัง คือพระราหูกับพระเกตุ

ดาวปัญญาลักษณะ คือดาวพระอังคาร ดาวพระพุธ ดาวพระพฤหัสบดี

ดาวพระศุกร์ และดาวพระเสาร์

นอกจากนี้ แผลงนาม (2548: 15) กล่าวว่าพระสูตรปึกเต้าฉบับลัทธิเต๋าก็กล่าวจำแนกทิพยอำนาจของปึกเต้าแต่ละองค์ในการปกป้องคุ้มครองผู้สวดบูชาไว้ดังนี้

เทพทัมลั้ง ให้การปกป้องผู้เกิดในนักษัตรชวด
 เทพกิมิ่ง ให้การปกป้องผู้เกิดในนักษัตรฉลูและกุน
 เทพหลกซุง ให้การปกป้องผู้เกิดในนักษัตรชาลและจอ
 เทพบุงเซ็ก ให้การปกป้องผู้เกิดในนักษัตรเถาะและระกา
 เทพเนี่ยมเจ็ง ให้การปกป้องผู้เกิดในนักษัตรมะโรงและวอก
 เทพบูเซ็ก ให้การปกป้องผู้เกิดในนักษัตรมะเส็งและมะแม
 เทพพั่วเปียว ให้การปกป้องผู้เกิดในนักษัตรมะเมีย

แผลงนาม (2548: 15) ยังอธิบายเพิ่มเติมอีกว่า ในทางปฏิบัติ ผู้สวดบูชาปึกเต้ามิได้สวดบูชาปึกเต้าองค์หนึ่งองค์ใดเป็นการเฉพาะ หากกล่าวบูชารวมกันไปทั้งหมด

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบคำอธิบายว่าการสาธยายบทสวดมนต์ปึกเต้ามีทิพยอำนาจในการขจัดเป่าเคราะห์ภัยและให้คุณในด้านต่าง ๆ ดังข้อความที่ปรากฏในบทสวดดังนี้

เมื่อใดสวดพระสูตรนี้แล้วนำไปปฏิบัติ ท่อง บ่น สาธยาย จัดสร้างพระปฎิมาบูชาแล้วสักการะด้วยประทีปชวลาพร้อมด้วยกุสุมาอันหอม ผู้ที่กระทำเช่นนี้จะบริบูรณ์ด้วยยศศักดิ์สูงส่ง มีอายุยืนยาวและมีวาสนาอันประมาณมีได้

หากแม้มีผู้ใดได้ถึงกาลมรณะไปแล้ว จะเป็นกาลในปัจจุบันก็ดี หรือว่าจะเป็นกาลนานมาแล้วก็ดี ถ้าหากยังไม่สามารถพ้นจากการเดินทางอันน่ากลัว ยังลำบากอยู่เพื่อไปสู่สุคติแล้วไซ้ร้ หากมีผู้ใดปฏิบัติและสาธยายพระสูตรนี้หรือคัดลอกพระสูตรนี้แจกเป็นทานแก่ผู้ถึงพิราลัย (ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว) เขาผู้นั้นก็จะไปจุติยังเทวภพ ส่วนผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ก็จะได้บุญกุศล

หากมีหญิงชายใดถูกอำนาจวิชามารร้ายเบียดเบียน เทพวิญญาณมุ่งร้าย นิमितแต่สิ่งอัปมงคลหรือมีความตื่นกลัวเป็นนิจไร้ซึ่งสติ จงปฏิบัติตามพระสูตรนี้ สักการะบูชาด้วยจิตอันมั่นคง วิญญาณร้ายหรือวิชชาจะถอยหนี ได้รับความสุขสงบโดยพลัน

หากชะตาถึงคราวอุปัทวันตรายศก (ปีร้ายปีชง) อับภาคคยะมาศ (เดือนเคราะห์) ไรคาพาธเบียดเบียนเป็นนิจ หากปฏิบัติตามพระสูตรนี้ด้วยการสมาทานศีล ถือมั่งงสิริตีเคร่งครัด ความอับภาคย์ (ความเคราะห์ร้ายทั้งหลาย) ก็จะอันตรายอันไปสิ้น ถึงแก่พิราลัย (ความปราศจากโรค) โดยพลัน

หากดวงชะตาประสบเคราะห์กรรม ดาวเทพสัตตเคราะห์เสวยอายุให้เกิดจักขุโรคต่างๆ (นัยน์ตามีตมัว) มีคติความพัวพันต้องอาญาจำจองหรือมีความอาฆาตพยาบาทของเวรนิมิตรร้าย ในยามราตรีมักจะได้

ยินเสียงแปลกๆ ร้อง หากจุดประทีปขวาลาบูชา ณ เบื้องหน้าดาวเทพสถิตเคราะห์ พร้อมด้วยคัระ (ดอกไม้หอม) บุศปะ (ดอกไม้) นิสุทธิปะยะ (น้ำสะอาด) แล้วสาธยายพระสูตรนี้เจ็ดครั้งถึงสี่สิบเก้าครั้ง ความอาเพศทั้งหลายก็มลายหายสิ้นไป จะทำการสิ่งใดก็จะประสบแต่สิริมงคล

หากมีกุลบุตรใดหมายจะสอบเป็นบัณฑิตหรือข้าราชการ หากสามารถจุดไม้หอมบูชา ณ เบื้องหน้าดาวเทพสถิตเคราะห์ นมัสการสาธยายพระสูตรนี้เจ็ดครั้งถึงหนึ่งร้อยครั้ง ก็จะเป็นบุรุษที่เฉลียวฉลาดมีสติปัญญา (มีสมาธิในการท่องจำ) ก็จะสามารถสอบได้ในชั้นสูงสุด

หากมีเรือกสวนไร่นา สัตว์เลี้ยง ช้าง ม้า วัว ควาย แพะ แกะ มีมีผลตามต้องการ หากตบแต่งห้องที่สะอาด จุดธูปหอม ทำการสักการบูชา สาธยายพระสูตรนี้ก็จะให้มีเม็ดข้าวเต็มยุ้งฉางมากมายก็หมายถึงมีความสมบูรณ์พูนสุขนั่นเอง

หากหญิงใดมีครรภ์และมีความลำบากในการตั้งครรภ์ ใกล้ถึงวาระการให้กำเนิดบุตรหรือจิตมีความวิตกกังวล หากจัดการสักการบูชาด้วยไม้หอมและไม้ธูปกลิ่นสุคนธ์ ปฏิบัติและสาธยายพระสูตรนี้โดยทันทีกรรมอันผูกพันมาแต่กาลก่อนก็จะได้รับการปลดปล่อยจะทำให้กำเนิดบุตรได้โดยสะดวก ทั้งมารดาและบุตรก็จะปลอดภัย บุตรที่ได้จะเป็นหญิงหรือชายจะมีลักษณะที่ดีพร้อมทุกประการ

หากมีอุปัทวันตราย อัมพาตภัยอาศูร ให้จุดประทีปขวาลาแล้วก็ตั้งจิตอธิฐาน สาธยายพระสูตรนี้ ก็จะได้รับบารมีโปรดแผ่เมตตาให้สมดังมโนธิ ประสบแต่มหามงคล

หากนครใดใกล้จะเกิดศึกสงคราม ให้เสนาธิการปฏิบัติตามพระสูตรนี้ตลอด โดยมีท้อถอย จัดตั้งพระปฏิมาสักการบูชาด้วยการปฏิบัติตามพระสูตร ก็จักได้รับเดชโชคละ (ได้รับพลังอำนาจ) จากดาวเทพสถิตเคราะห์ให้มีพลังกำลังไพศาลน่าเกรงขาม อีกทั้งพลังกำลังทั้งหลายแก่กล้า ตั้งมาศึกชนะและเมื่อเผชิญกับเหล่าริปู (ศัตรู) ก็จะก่อให้เกิดความครั่นคร้ามแก่เหล่าอริราช จนมีกล้าที่จะต่อกรและปราชัยในที่สุด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าวัดมิ่งกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี ก็มีการทำพิธีเจริญพเคราะห์นิรันตรายวัฒนธรรมชันษามัญสูตร หรือ “หน้าซึ้งปักเต้าเก็ง” หรือการสวดมนต์ปักเต้า เป็นระยะเวลา 7 - 10 วัน มีพระภิกษุสงฆ์และผู้เข้าร่วมพิธีเป็นผู้สวดร่วมกัน ผู้เข้าร่วมพิธีส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงอายุประมาณ 50 ปีขึ้นไป นุ่งขาวหรือดำ โดยจะสวดมนต์ปักเต้าเก็งวันละ 2 รอบ คือ เวลา 05. 00 และ 20.00 รอบละประมาณ 1 ชั่วโมง

ภาพที่ 74 พิธีเจริญพเคราะห์นัรวันตรายวัฒนธรรมชนชาวมัญชุสูตร ที่วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี

ขณะที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามที่วัดแห่งนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าผู้ทำพิธีเจริญพเคราะห์นัรวันตรายวัฒนธรรมชนชาวมัญชุสูตร หรือ “หน้าซิ่งปักเต้าเก็ง” จะเดินทางมาปฏิบัติธรรมเช่นนี้ทุกปี เนื่องจากพิธีดังกล่าวเป็นงานประจำปีของวัดซึ่งจัดขึ้นหลังจากวันตรุษจีนไป 21 วัน เป็นเวลา 7 – 10 วันผู้เข้าร่วมพิธีทุกคนทำพิธีเจริญพเคราะห์นัรวันตรายวัฒนธรรมชนชาวมัญชุสูตรและถือศีลกินเจในช่วงเทศกาลตรุษจีนด้วย ดังที่แปลงนาม (2548: 14) กล่าวไว้คนรุ่นอากอาม่า คนรุ่นก่อนพ่อแม่เราเขาเชื่อในเรื่องเคราะห์กรรมที่ต่างจากคำสอนของพุทธฝ่ายเถรวาท ทั้งมีความเชื่อว่าการถือศีลกินเจจะมีผลลดทอนเคราะห์กรรมต่าง ๆ ที่เวียนมาทำให้เบาบางลง คนจีนรุ่นเก่าเชื่อและสั่งสอนเรื่องกรรมแบบจีนว่ากรรมไม่ว่าจะเป็นกุศลกรรมหรืออกุศลกรรม นอกจากจะส่งผลต่อตัวผู้กระทำ (ตามความเชื่อในหลักพุทธศาสนา) แล้ว กรรมยังถ่ายโอนสืบทอดจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานได้ กุศลกรรมส่งผลเป็นความสุขความเจริญ ขณะที่อกุศลกรรมจะส่งผลมาในรูปของบาปเคราะห์ที่ไม่พึงประสงค์ คนรุ่นนั้นมีความเชื่อว่า เคราะห์กรรมส่งผลมาเป็นระลอกตั้งลูกคลื่นที่สามารถทำนายทายทักได้ด้วยวิธีการทางโหราศาสตร์หลากแขนง ยามใดที่เกณฑ์ชะตาตกอยู่ในคราวเคราะห์ ที่รู้ได้จากการทำนายทายทักหรือเชื่อเกี่ยวกับปีชง (ปีเคราะห์ตามความเชื่อในระบบนักษัตร) คนที่ตกในยามเคราะห์จะตั้งรับเคราะห์กรรมที่จะเวียนมาด้วยการทำบุญทำทานหรือถือศีลกินเจและสวดบูชาปักเต้า โดยเชื่อและหวังว่ากุศลกรรมนั้นจะช่วยลดทอนเคราะห์กรรมให้บางเบาหรือเลื่อนหายไปจากชีวิต (อากอาม่าเรียกว่าโกยอุง 解运) คนรุ่นเราเรียกสะเดาะเคราะห์ อากอาม่ายังมีความเชื่อว่าพ่อแม่สามารถถือศีลกินเจเพื่อลดทอนเคราะห์กรรมของบุตรหลานที่ยังไร้เดียงสาได้ด้วย ความเชื่อดังกล่าวยังคงปรากฏในคำแต่จิวพื้นบ้านที่ไขล้อเลียนคนกินเจที่มีสันดานโหดร้ายว่า “เจี้ยะแจโปวเจ็กอ๊ก” (กินเจชดเชยบาปกรรม)

แปลงนาม (2548: 16) อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเพณีบูชาปักเต้าหลังตรุษจีนว่าผู้ที่ศรัทธาในการกินเจบูชาปักเต้า หาได้บูชาปักเต้าแต่ในช่วงเทศกาลกินเจเท่านั้น แต่เขาจะเริ่มบูชาปักเต้าตั้งแต่ช่วงหลังตรุษจีน ซึ่งลูกหลานหลายบ้านอาจจะรู้จักมักคุ้นกับคำแต่จิวว่า “ไปเต้า” “ซิวเต้า” หรือ “พะเก่ง” ในช่วงเดือนอ้ายของจีน โรงเจและศาลเจ้าหลายแห่งจะกำหนดวันมงคลตั้งปะรำพิธีเพื่อบูชาปักเต้าในยามค่ำเป็น

การเฉพาะ ทั้งมีการตั้งโต๊ะจัดบันทึกชื่อของผู้ที่บริจาคเงิน ในอัตราที่กำหนดสำหรับแต่ละชื่อไว้อย่างแน่นอน พิธีกรรมนี้มีชื่อเรียกกันติดปากหรือคุ้นหูว่า “พะแก่ง” เงินที่ได้รับบริจาคจะนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดพิธีสวดบูชาปักเต้า ซึ่งบางแห่งจะนำพิธีโดยสงฆ์หรือญวน บางแห่งก็จะนำสวดโดยแจ้อหรือแจก “คนร่วมพะแก่งถือเป็นเจ้าภาพร่วมในพิธีสวดบูชาปักเต้า” เมื่อเสร็จพิธี บัญชีรายชื่อจะถูกเผาส่งถวายไปพร้อมกับเครื่องกระดาษเงินกระดาษทอง วัตถุประสงค์แห่งจะจัดพิธีบูชาปักเต้าเป็นงานใหญ่ประจำปีภายในช่วงเดือนอ้ายจัน ในอดีตมีธรรมเนียมที่วัดญวนจัดเตรียมขนมเต้าส่วนและข้าวเหนียวหวานเลี้ยงญาติโยมที่มาร่วมงานด้วย แต่ปัจจุบันประเพณีเลี้ยงขมนั้นถูกยกเลิก จะมีเพียงบางวัดที่คงรักษาเค้าธรรมเนียมเดิม โดยการให้ข้าวเหนียวหวานกับผู้บริจาคเงินในพิธีสวด วัดญวนเรียกพิธีสวดพระสูตรปักเต้านี้ว่า “พิธีบูชานพเคราะห์”

จากข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับการสวดมนต์ปักเต้าดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพิธีกรรมนี้เป็น การผสมผสานความเชื่อเรื่องการบูชาดวงดาวในลัทธิเต๋ากับพุทธศาสนาจีนนิกายวัivedด้วยกัน ดังข้อความในหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ (2552: 143) ระบุว่าเทพเจ้าให้ส่วยคือเทพเจ้าดาวประจำปีหรือเทพอายุในลัทธิเต๋า เทพให้ส่วยจะคุมชะตาชีวิตคนในแต่ละปี ชีวิตจะราบรื่น มีโชค มีเคราะห์ เจ็บป่วย ขึ้นอยู่กับเทพเจ้าให้ส่วยบันดาล และคำอธิบายของเศรษฐพงศ์ จงสงวน ใน 北斗消灾延寿妙经¹⁴ ว่าพิธีบูชาดาวปักเต้ามีที่มาจากพระสูตรมหายานชื่อพระคัมภีร์สัปตวรรษยวัฒนายุสสูตร (ปักเต้าแขเอียงเมี้ยวเก็ง) และสัปตวรรษนิรภัยวัฒนายุสสูตร (ปักเต้าเซียวใจเอียงลิวเมี้ยวเก็ง) กล่าวได้ว่าดาวสัปตวรรษหรือปักเต้าที่จรัสแสงทั้ง 7 ดวงมีกำเนิดจากอดีตพุทธเจ้าทั้งเจ็ดพระองค์ และเชื่อว่าดาวปักเต้ามีอิทธิพลต่อชะตาชีวิตและมีอำนาจควบคุมการตาย และคำอธิบายของแปลงนาม (2548: 5 - 6) ที่ว่าปักเต้าเป็นหมู่ดาวที่มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนในอดีตมาก เพราะนอกจากนักเดินทางต้องอาศัยกลุ่มดาวปักเต้าในการหาตำแหน่งดาวเหนือซึ่งจำเป็นต่อนักเดินเรือและกองคาราวานในทะเลทรายยามค่ำคืน คนที่มีประสบการณ์สามารถบอกเวลาโมงยาม จนกระทั่งรู้ช่วงเวลาที่จะทำการเพาะปลูกหรือเตรียมเก็บเกี่ยวได้ตรงกับฤดูกาลด้วยการดูตำแหน่งของหมู่ดาวปักเต้าในยามค่ำคืน คุณูปการต่าง ๆ ดังกล่าวส่งผลให้หมู่ดาวปักเต้าอยู่ในฐานะได้รับการกราบไหว้บูชาเพื่อการแทนคุณไม่ต่างจากเทพเจ้าของชาวจีนมาตั้งแต่ครั้งอดีต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่าพิธีสวดมนต์ปักเต้าที่สำนักสงฆ์สุธรรมบางแค กรุงเทพมหานคร จัดขึ้นหลังจากผู้ที่แก้ปีชงผ่านพิธีปิดตัวต่อหน้าองค์ให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ซึ่งถือเป็นช่วงพลัดพราก (separation) ในพิธีแก้ปีชงเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ที่แก้ปีชงจะ “ฝากดวง” ซึ่งเชื่อว่าดวงชะตาอยู่ในเทียบหรือใบดวงของตนเองไว้ที่สำนักสงฆ์แห่งนี้ พระภิกษุจึงจะทำพิธีต่อด้วยการสวดมนต์ปักเต้าให้แก่ดวงชะตาของผู้ที่แก้ปีชงในทุกวันที่ 1 และวันที่ 15 ของเดือน ซึ่งตรงกับวันพระจีนนั่นเอง พระภิกษุสงฆ์จะสวดมนต์ดังกล่าวไปจนครบ 1 ปี นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่าวัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี มีการจัดพิธีสวดมนต์ปักเต้าด้วยเช่นกัน แต่จะเรียกพิธีกรรมนี้ว่า “พิธีเจริญนพเคราะห์นรินทร์รายวัฒนะชันษา

¹⁴ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พระเสี่ยซง แห่งสำนักสงฆ์สุธรรม บางแค กรุงเทพมหานคร ที่กรุณามอบ

มัชฌิมนสูตร หรือ ‘หน้าซึงปักเต้าเก็ง’” พิธีกรรมดังกล่าวจัดขึ้นภายในพระอุโบสถ ทั้งนี้ ทางวัดไม่ได้จำกัด ผู้เข้าร่วมพิธี ทุกคนสามารถเข้าร่วมพิธีนี้ได้ แม้ว่าจะไม่ได้ตกเกณฑ์ปีชงก็ตาม พระภิกษุสงฆ์และผู้เข้าร่วมพิธี จะสวดมนต์ปักเต้าร่วมกันเป็นเวลา 7 – 10 วัน วันละ 2 รอบ คือ เวลา 5.00น. และ 20.00 น. รอบละ ประมาณ 1 ชั่วโมง และผู้เข้าร่วมพิธีจะต้องพำนักอยู่ที่วัดแห่งนี้จนกว่าจะสวดครบตามกำหนดการของทาง วัด นอกจากนี้ วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี และศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม ก็มีการฝาก ดวงเช่นเดียวกัน ดังนั้น พิธีสวดมนต์ปักเต้าหรือ “การฝากดวง” จึงถือเป็นช่วงผสมผสาน (incorporation) ที่ผู้ที่แก้ปีชงเชื่อในเรื่องอำนาจและความศักดิ์สิทธิ์ของ “ไส่ส่วยเอี้ยะ” การสาธยายบทสวด “มนต์ปักเต้า” และ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ในที่นี้หมายถึงวัด สำนักสงฆ์ และศาลเจ้าที่สามารถช่วยปกป้องคุ้มครองดวงชะตา ของตนเองให้รอดพ้นจากภยันตรายทั้งปวงได้ ในขณะที่ผู้ที่แก้ปีชงที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไต้จื้อ จังหวัดชลบุรี จะเผาเทียนหรือใบดวงไปพร้อมกับเครื่องกระดาษหลังจากผ่านพิธีปิดตัวซึ่งเป็นช่วงพลัดพราก (seperation) การเผาเทียนหรือใบดวงจึงถือเป็นช่วงเชื่อมต่อ (transition) ที่ผู้ที่แก้ปีชงเชื่อว่าตนเองได้สื่อสารกับองค์ให้ ส่วยเอี้ยะกำลังจะ “พันเคราะห์” และก้าวสู่สภาวะปกติแล้ว ทั้งนี้ ขั้นตอนนี้จะเกิดและจบใน 1 วัน แต่ “การฝากดวง” ในศาสนาสถานเงินทั้ง 4 แห่งดังกล่าวไปก่อนหน้านี้จะเสร็จสิ้นเมื่อครบ 12 เดือน หรือ 1 ปี นั้นเอง ทั้งนี้ ช่วงปลายปี ทางศาสนาสถานเงินจะเผาเทียนหรือใบดวงและเครื่องกระดาษแทนผู้ที่แก้ปีชง

5.2 การสะเดาะเคราะห์ด้วยการต่อเทียนประจำวันเกิด

ผู้วิจัยสังเกตว่าที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี มีพิธีต่อเทียนประจำวันเกิด โดยมีต้นเทียน จำนวน 7 แห่ง แห่งสีแดงแทนวันอาทิตย์ แห่งสีเหลืองแทนวันจันทร์ แห่งสีชมพูแทน วันอังคาร แห่งสีเขียวแทนวันพุธ แห่งสีส้มแทนวันพฤหัสบดี แห่งสีฟ้าแทนวันศุกร์ และแห่งสีม่วงแทน วันเสาร์ ไว้สำหรับให้ผู้ที่แก้ปีชงที่ทำพิธีปิดตัวเสร็จเรียบร้อยแล้วจุดต่อเทียนประจำวันเกิดหน้า องค์มารีจีโพธิสัตว์หรือ “เต้าบ้อห่งวงกง” ซึ่งชาวจีนเชื่อกันว่าเป็นพระมารดาของดวงดาวทั้งปวง

ภาพที่ 75 พิธีต่อเทียนประจำวันเกิดที่วัดเมตตารามโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

หลังจากนั้น ผู้ที่แก้ปีชงจะนั่งลงอ่านคำอธิษฐานในการทำพิธีต่อเทียนประจำวันเกิด ดังนี้ “ข้าพเจ้า ขอตั้งจิตอธิษฐานต่อเทียนประจำวันเกิดเล่มนี้ ขอให้ข้าพเจ้ามีอายุยืนยาวและจงเป็นแสงสว่างส่องทางชีวิต ของข้าพเจ้าให้มีแต่ความสว่างไสว ตลอดจนประกอบกิจการงานสิ่งใด ขอให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไป และ สำเร็จผลในสิ่งที่พึงปรารถนาทุกๆ ประการตลอดไปเทอญ สาธุ สาธุ สาธุ” เมื่ออธิษฐานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ดับเทียนและนำไปจุดบูชาพระที่บ้านต่อ

พิธีนี้แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานแนวคิดเรื่องดาวนพเคราะห์ในวัฒนธรรมไทยกับพิธีแก้ปีชงในวัฒนธรรมจีน กล่าวคือการนับถือเทวดานพเคราะห์ในสังคมไทยมีมานานแล้ว ดังที่ประเสริฐ รุณรา (2557: 14) สรุปแนวคิดเรื่องเทวดานพเคราะห์ของหม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ไว้ว่าถึงแม้ความเชื่อเกี่ยวกับเทวดานพเคราะห์จะมีแนวความเชื่อมาจากสังคมอินเดีย แต่สังคมอินเดียก็ไม่ได้มีความเชื่อเทวดานพเคราะห์เป็นชุดทั้ง 9 ดังที่ปรากฏในทุกวันนี้ ความเชื่อชุดเทวดานพเคราะห์ 9 องค์ น่าจะเกิดขึ้นในวัฒนธรรมของขอม ซึ่งรับความเชื่อจากวัฒนธรรมพราหมณ์จากอินเดียอีกทีหนึ่ง ดังนั้น ความเชื่อเรื่องชุดเทวดานพเคราะห์ที่ปรากฏครบทั้ง 9 องค์ ดังเช่นในปัจจุบันนี้ น่าจะเกิดขึ้นโดยเป็นการคิดค้นระหว่างชาวอินเดียและขอม และความเชื่อดังกล่าวก็ได้แพร่กระจายส่งอิทธิพลมายังสังคมไทยพร้อมกับการรับความเชื่อด้านโหราศาสตร์

นอกจากนี้ ประเสริฐ รุณรา (2557: 21) กล่าวว่าจากตำนานในคัมภีร์เฉลิมไตรภพมีการอธิบายว่า พระอิศวรได้กำหนดนามวันจากนามของเทวดานพเคราะห์ 7 องค์ และได้พยากรณ์ลักษณะนิสัยของมนุษย์ จากวันที่มนุษย์เหล่านั้นกำเนิด และประเสริฐ รุณรา (2557: 224) ได้วิเคราะห์สัญลักษณ์เกี่ยวกับสีที่สื่อถึงเทวดานพเคราะห์ทั้ง 9 องค์ว่าแสดงถึงอารมณ์ของบุคคลในเชิงจิตวิทยาผ่านความเชื่อทางโหราศาสตร์ โดยเรียงตามลำดับการสวดบูชา ดังนี้

เทวดานพเคราะห์	สีที่เป็นสัญลักษณ์แทนเทวดานพเคราะห์แต่ละองค์
1. พระอาทิตย์	เทียนสีแดงและดอกไม้สีแดง
2. พระจันทร์	เทียนเหลืองหรือสีขาวและดอกไม้สีเหลืองหรือสีขาว
3. พระอังคาร	เทียนสีชมพูและดอกไม้สีชมพู
4. พระพุธ	เทียนสีเขียวและดอกไม้สีเขียว
5. พระเสาร์	เทียนสีม่วงและดอกไม้สีม่วง
6. พระพฤหัสบดี	เทียนสีแสดหรือสีส้มและดอกไม้สีแสดหรือสีส้ม
7. พระราหู	เทียนสีดำและดอกไม้สีดำ
8. พระศุกร์	เทียนสีฟ้าและดอกไม้สีฟ้า
9. พระเกตุ	เทียนสีทองและดอกไม้สีทอง

ผู้วิจัยสังเกตว่าทางวัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี นำแนวคิดเรื่องเทวดานพเคราะห์มาผสมผสานในพิธีแก้ปีชงผ่านวัตถุลักษณะคือสีของต้นเทียน จำนวน 7 แท่ง ที่ประจำวันทั้ง 7 ในพิธีต่อเทียนประจำวันเกิด ซึ่งมีสีตรงตามสีที่สื่อถึงเทวดานพเคราะห์ตามความเชื่อทางโหราศาสตร์ในวัฒนธรรมไทย อนึ่ง ในวัฒนธรรมจีนก็มีความเชื่อเรื่องเทวดานพเคราะห์ด้วยเช่นกัน ดังที่กล่าวไว้ก่อนหน้าว่าในทางพุทธศาสนา นิกายมหายาน เชื่อว่ากลุ่มดาวปักเต้าและดาวนพเคราะห์คือภาคหนึ่งของพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ อย่างไรก็ตาม ในวัฒนธรรมจีนมีความเชื่อเรื่องสีที่ต่างออกไป เนื่องจากสีประจำทิศ สีประจำฤดูกาล สีในสถาปัตยกรรมจีน สีที่ใช้ทาหน้าตัวละครในการแสดงอุปรากรจีน ฯลฯ ล้วนมีที่มาจากความเชื่อเรื่องธาตุทั้ง 5 ของจีน ดังที่ พรพรรณ จันทโรนานนท์ (2546:77) กล่าวถึงสีแท้ทั้ง 5 สี เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสีของธาตุทั้ง 5 ที่มีความสำคัญในวิถีชีวิตของชาวจีนอย่างมาก ดังนี้

สีของธาตุทั้ง 5	ความหมายของสีทั้ง 5 ในวัฒนธรรมจีน
1. สีแดง	สีแห่งสิริมงคล
2. สีเหลือง	สีแห่งความสูงศักดิ์ สีแห่งอำนาจ และสีประจำองค์จักรพรรดิ
3. สีขาว	สีแห่งความโศกเศร้า สีแห่งความสงบ
4. สีดำ	สีแห่งการทำลาย สีแห่งความวิบัติ
5. สีเขียว	สีแห่งความเป็นนิรันดร์ สีแห่งความสงบสุข

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี ยังมีการถวายเทียนแดงคู่ แต่ดาวนพเคราะห์ ดั่งมีป้ายระบุคำอธิษฐานบูชาเทียนมงคลไว้ดังนี้ “ด้วยอำนาจบุญที่ข้าพเจ้าถวายเทียนมงคลคู่นี้บูชาแต่ดาวนพเคราะห์ของจงอำนาจอวยพรชัยมงคลให้ข้าพเจ้าและครอบครัว จงมีแต่ความสุข ความเจริญ รุ่งโรจน์ โชติช่วง ชัชวาล อุดมสมบูรณ์และมั่งมี ศรีสุข ตลอดไป ตราบกาลนานเทอญ”

ภาพที่ 76 พิธีถวายเทียนแดงคู่เพื่อบูชาดาวนพเคราะห์ที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ

พระภิกษุเสี่ยชง (สัมภาคมน์, 7 สิงหาคม 2556) กล่าวว่าในบริบทของพิธีสะเดาะเคราะห์ โคมประทีป ตะเกียง และเทียนเปรียบเสมือนดวงดาวประจำชะตาชีวิตของผู้ที่แก้ปิง ดังนั้น การต่อเทียน หรือเติมน้ำมันตะเกียงจึงหมายถึงการต่อชะตาชีวิตของผู้ที่ประสบเคราะห์ภัยให้ยืนยาวออกไป

อนึ่ง หากวิเคราะห์ตามแนวคิดเรื่องพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน พิธีต่อเทียนประจำวันเกิดถือเป็นช่วง ผสมผสาน (incorporation) ผู้วิจัยสังเกตว่าการปิดตัวต่อหน้าองค์ให้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิดเป็นแนวคิดเรื่อง ปิง แต่พิธีที่เกิดขึ้นหลังจากการปิดตัวเน้นความสำคัญเรื่องวันทั้ง 7 ดังนั้น การต่อเทียนประจำวันเกิดจึงเป็น ช่วงที่ผู้แก้ปิงเชื่อว่ากำลังจะก้าวพ้นจาก “เคราะห์” ด้วยอำนาจของเทวดานพเคราะห์ประจำวันเกิดเช่น เดียวกันกับที่เชื่อเรื่องอำนาจในการปกป้องคุ้มครองขององค์ให้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิด

5.3 การสะเดาะเคราะห์ด้วยการทำทาน

ทานไม่ใช่คำศัพท์หรือมโนทัศน์ที่เกิดขึ้นใหม่จากพุทธศาสนา แต่ปรากฏอยู่ตั้งแต่ในส่วนที่เก่าแก่ ที่สุดของคัมภีร์ฤคเวท คำว่าทานในยุคแรก หมายถึงสิ่งที่ให้ตอบแทนแก่ผู้ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อขอพรให้มีอายุยืนยาว ชัยชนะ ความสำเร็จ ความมั่งคั่งร่ำรวย และการมีบุตรชาย (Findly, 2003: 35 อ้างถึงใน อาทิตย์ ชีรวณิชย์กุล, 2552: 27) ทานหมายถึงการให้ในระดับทั่วไป

เป็นธรรมะที่ประกอบอยู่ในหมวดธรรมหลายข้อ เป็นธรรมปฏิบัติ เพื่อประโยชน์สุขของผู้ให้ รวมทั้งคนในสังคม เป็นกรรมดีที่ก่อให้เกิดอานิสงส์ที่ดี (อาทิตย ธีรวิชญ์กุล, 2552: 27)

ภาพที่ 77 การทำทานที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไถ่จื้อ จังหวัดชลบุรี

การทำทานในปริบทสังคมไทยน่าจะมาจากหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่าปริบทของพิธีแก้ปีชงในศาลเจ้าหน้าจาช่าไถ่จื้อ จังหวัดชลบุรี มีการทำทานหลากหลายและแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1. การทำทานเกี่ยวกับชีวิต ได้แก่ บริจาคเงินเพื่อไถ่ชีวิตโคกระบือ การบริจาคโลงศพและผ้าห่อศพ และ 2. การทำทานเกี่ยวกับการสร้างศาสนสถาน ได้แก่ บริจาคเงินเพื่อสร้างองค์กวนอิมโพธิสัตว์ด้วยทองเหลือง จำนวน 84 ปาง บริจาคเงินเพื่อซื้อที่ดินแด่องค์หน้าจาช่าไถ่จื้อ ตารางวาละ 1 บาท ไร่ละ 400 บาท บริจาคเงินเพื่อซื้อกระเบื้อง ปูน และทราย เพื่อสร้างและปรับปรุงศาลเจ้า และผู้วิจัยสังเกตว่าผู้ที่แก้ปีชงและผู้ที่ทำทานล้วนปรารถนาอานิสงส์ที่ดีจากกุศลกรรมเหล่านี้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าคำอธิษฐานการทำบุญโลงศพและผ้าห่อศพที่วัฒนธรรมเมตตาทธรรมโพธิญาณจังหวัดกาญจนบุรี เป็นสิ่งยืนยันถึงการผสมผสานระหว่างพิธีแก้ปีชงกับการสะเดาะเคราะห์แบบอื่น ๆ อย่างชัดเจน ดังข้อความและภาพข้างล่างนี้

ภาพที่ 78 การบริจาควัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

“ข้าพเจ้าชื่อ - นามสกุล ขอตั้งจิตอธิษฐานขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยปกปักรักษาอยู่ ณ สถานที่แห่งนี้ท่านไต่ฮองกงซึ่งเป็นเลิศในการโปรดดวงวิญญาณ ของงได้โปรดเสด็จมาเป็นสักขีพยานให้แก่ข้าพเจ้าที่มาร่วมทำบุญ บริจาคโลงศพให้แก่ผู้ยากไร้และขอให้ข้าพเจ้าได้ประกอบสัมมาอาชีพประสบผลสำเร็จที่ดี โชคลาภที่ดี ความสำเร็จที่ดีด้วยเทอญ”

จากภาพและข้อความข้างต้น ผู้วิจัยสังเกตเมื่อผู้ที่แก้ปิ้งทำพิธีเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้แก้ปิ้งส่วนใหญ่มักจะทำทานด้วยการบริจาคเงินเพื่อบริจาควัดและผ้าห่อศพต่อหน้าองค์ไต่ฮองกงซึ่งเป็นเทพเจ้าเงินที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ชาวบ้านและศพไร้ญาติและยังเป็นที่เคารพนับถือของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง แต่ในป้ายคำอธิษฐานกลับระบุข้อความเกี่ยวกับอำนาจของพระศรีรัตนตรัยอยู่ด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่านอกจากผู้ที่แก้ปิ้งจะปรารถนาให้อำนาจของไต่ฮองเอี้ยะ 60 องค์ มนต์ปักเต้า และการทำทาน นำพาให้ตนเองพ้นเคราะห์และปลอดภัยแล้ว ผู้ที่แก้ปิ้งยังปรารถนาให้ตนเองมีโชคลาภและร่ำรวยด้วย ผู้วิจัยสังเกตจากข้อความในเทียบหรือใบดวง อาทิ ข้อความในเทียบหรือใบดวงที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี ที่ระบุว่า “ข้าพเจ้าขอกราบวิงวอนองค์ไต่ฮองเอี้ยะ ขออนุภาพพระเมตตาบารมี เทพเจ้าคุ้มครองดวงชะตาปกเกล้าปกกระหม่อมอภิบาลรักษาให้ปราศจากภัยอันตรายทั้งปวงและสิ่งอัปมงคลทั้งหลาย ขอจงประสบแต่ความสุขสวัสดิ์พัฒนามงคล สมบูรณ์พูนผล เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ ธนสารสมบัติ และประสบสิ่งอันพึงปรารถนาทุกประการเทอญ” และเมื่อผู้ที่แก้ปิ้งทำพิธีเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ที่แก้ปิ้งยังมีการเลือกซื้อวัตถุมงคลต่าง ๆ เพื่อเสริมดวงชะตาด้วยดังต่อไปนี้

ก. เหรียญบูชาให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์

เหรียญบูชาและวัตถุมงคลต่าง ๆ ที่ผู้ที่แก้ปิ้งนิยมซื้อไปบูชาที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าผู้ที่แก้ปิ้งเชื่อในอำนาจการปกป้องคุ้มครองเคราะห์ภัยของให้ส่วยเอี้ยะและเทพเจ้าอื่น ๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยสังเกตว่าการประดิษฐ์ฐานรูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ทำให้นำไปสู่การสร้างวัตถุมงคลและของที่ระลึกเกี่ยวกับให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ อย่างหลากหลาย ดังที่จะกล่าวต่อไป

ภาพที่ 79 เหรียญบูชาให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ที่วัดเมตตารธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

เหรียญบูชาให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ดังภาพข้างต้นนี้ มีจำหน่ายที่วัดเมตตารธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้แก้ปิ้งสามารถเช่าบูชาได้ ราคา องค์ละ 100 บาท พร้อมรับการแผ่กระดาศรูปให้ส่วยเอี้ยะประจำปีเกิดของตนเองและคำอธิษฐานสำหรับบูชาให้ส่วยเอี้ยะ

ภาพที่ 80 ล็อกเกตให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไถ้จื่อ จังหวัดชลบุรี

ล็อกเก็ตใส่สวยเอี้ยะ 60 องค์ มีจำหน่ายที่ศาลเจ้าหน้าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี หากผู้ที่แก้ปชงมีความประสงค์เช่าบูชา ราคา 199 บาท ผู้วิจัยสังเกตว่าเจ้าหน้าที่ประจำอาคารขายวัตถุมงคลและของที่ระลึกที่ศาลเจ้าแห่งนี้มีความเชี่ยวชาญด้านวัตถุมงคลและคอยแนะนำวัตถุมงคลรุ่นใหม่ ๆ อยู่เป็นระยะ ๆ ด้วยเหตุนี้ทำให้เหรียญบูชาและวัตถุมงคลที่ศาลเจ้าแห่งนี้ได้รับความนิยมจากผู้แก้ปชงเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 81 เหรียญบูชาใส่สวยเอี้ยะองค์รวมที่ศาลเจ้าหน้าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี

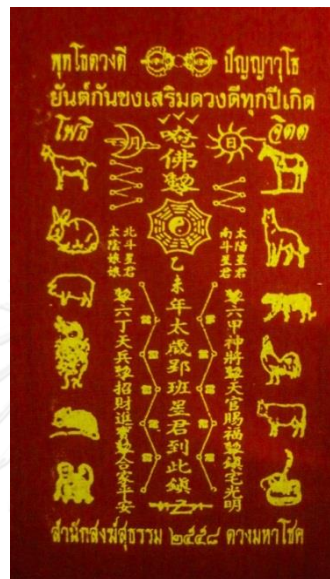
นอกจากนี้ ศาลเจ้าหน้าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี ยังมีเหรียญบูชาใส่สวยเอี้ยะองค์รวมซึ่งหมายความว่า 60 จิตรวมอยู่ในองค์เดียว ผู้ที่แก้ปชงสามารถเลือกซื้อได้คือสีทองกับสีเงิน ผู้วิจัยสังเกตว่าที่ศาลเจ้าแห่งนี้มีเหรียญบูชาทั้งใส่สวยเอี้ยะ 60 องค์และใส่สวยเอี้ยะองค์รวม นอกจากนี้ เนื้อวัตถุดิบที่นำมาผลิตเป็นเหรียญบูชา มีความหลากหลาย ทำให้เหรียญบูชาใส่สวยเอี้ยะได้รับความนิยมจากผู้แก้ปชงอย่างมาก

ภาพที่ 82 แสตมป์ใส่สวยเอี้ยะองค์รวมที่ศาลเจ้าหน้าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยสังเกตว่านอกจากศาลเจ้าหน้าจาช่าไถจื้อ จังหวัดชลบุรี จะสร้างวัดถุมงคลเกี่ยวกับไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์แล้ว ทางศาลเจ้าแห่งนี้ยังจำหน่ายของที่ระลึกเกี่ยวกับไ้ส่วยเอี้ยะอีกด้วย ได้แก่ แสตมป์ไ้ส่วยเอี้ยะองค์รวม แสตมป์ไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ และโปสการ์ดไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์

ข. ฮู้ (ยันต์)

ภาพที่ 83 ยันต์ (ฮู้) กันขง ที่สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 84 ยันต์ (ฐ) ให้อภัยแก่ที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้วิจัยพบว่าสำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร และวัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี แจกฐ์ (ยันต์) เป็นวัตถุมงคลแก่ผู้แก่ปชงฟรี ไม่จำหน่าย ฐ์หรือยันต์ที่สำนักสงฆ์สุธรรมเป็นยันต์สีแดงที่ได้รับการปลุกเสกโดยพระภิกษุจีน ยันต์นี้ประกอบด้วยสัญลักษณ์หลัก 3 อย่าง คือ 1. ข้อความที่เกี่ยวข้องกับคาถาผ่านภาษาทางพระพุทธศาสนาที่ว่า “พุทธโธดวงดี ปัญญาอุโธ ยันต์กันชง เสริมดวงทุกปีเกิด” 2. รูปสัตว์ประจำ 12 ปีนักษัตร และ 3. ภาพ ปา – กว้า หรือยันต์แปดเหลี่ยมอยู่ตรงกลางของยันต์ซึ่งคล้ายกับยันต์ให้อภัยแก่ที่วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรีที่มีภาพ ปา – กว้า รูปเล็กอยู่ด้านล่างรูปให้อภัยแก่ประจำปี ถาวร สิกขโกศล กล่าวถึงที่มาของภาพ ปา – กว้า ไว้ในบทความเรื่อง “ชงในภาษาและวัฒนธรรมจีน” ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ในจดหมายข่าววารสารสยาม – จีนวิทยา ฉบับที่ 158 กันยายน 2558 ว่าปรัชญาหยินหยาง (阴阳) มีความสัมพันธ์กับคัมภีร์อี้จิง (易经) คัมภีร์แห่งความเปลี่ยนแปลงซึ่งอธิบายจักรวาลวิทยาตามความเข้าใจของคนจีนโบราณไว้ว่าจักรวาลนี้เกิดจากอี้ (易) คือความเปลี่ยนแปลงซึ่งขอแปลว่าอนิจลักษณ์ ในคัมภีร์บรพจี้ฉีอธิบายว่าอี้ (อนิจลักษณ์) มีไท่จี (太极 แต่จิวอ่านว่าไท่เก็ก) ซึ่งก็คือภาวะสูงสุดหรืออุตตมภาวะ ไท่จีทำให้เกิดทวิภาคคือหยินหยาง หยินหยางทำให้เกิดฤดูกาลทั้งสี่ ฤดูกาลทั้งสี่ทำให้เกิดสภาวะทั้งแปด คือ ฟา ดิน น้ำ ลม ไฟ ฟ้าร่อง คลองบึง และภูเขา จากนั้นก็ปฏิสัมพันธ์กันเกิดเป็นสรรพสิ่งในจักรวาลซึ่งจะเปลี่ยนแปลงผันแปรเป็นอนิจลักษณ์อยู่ตลอดเวลา เป็นความจริงสูงสุดของจักรวาล คนจีนจำลองความรู้นี้ไว้ในภาพ ปา – กว้า (八卦 แต่จิว อ่านว่า โป้ยช่วย) คือสภาวะอันแทนด้วยลายลักษณ์ทั้งแปด ปา – กว้า นี้นิยมใช้เป็นเครื่องรางของขลังด้วยเรียกว่ายันต์แปดเหลี่ยม วงกลมด้านในคือไท่จี (อุตตมภาวะซึ่งก็คือจักรวาล) ลูกน้ำหรือปลาขาวดำด้านในคือหยางกับหยินซึ่งแทนด้วยลายเส้นได้อีกคือเส้นเต็ม — แทนหยาง เส้นขาด - - - แทนหยิน แต่ใน ปา – กว้า จะเป็นสามเส้นซ้อนกัน ลายเส้นซ้อนสาม

เส้นที่ต่อกันเป็นแปดเหลี่ยม ได้แก่ สภาวะทั้งแปด คือ ไฟ ดิน น้ำ ลม ไฟ ฟ้าร้อง คลองบึง และภูเขา สามเส้นเต็มเป็นสัญลักษณ์แทนฟ้า สามเส้นขาดแทนดิน เส้นล่างเต็มคือฟ้าร้อง เส้นบนเต็มคือภูเขา เส้นกลางขาดคือไฟ เส้นกลางเต็มคือน้ำ เส้นบนขาดคือหนองน้ำ เส้นล่างขาดคือลม

จากสัญลักษณ์ที่ปรากฏในยันต์กันขงข้างต้น ทำให้เห็นถึงความความลึกซึ้งของปรัชญาจีน รวมทั้งการผสมผสานระหว่างความเชื่อเรื่องไสยเวทย์ ความเชื่อเรื่องป็นักษัตร และความเชื่อเรื่องคาถาอาคมที่ปรากฏผ่านภาษาทางพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่แก้ปชงจึงนิยมนำยันต์นี้ไปพกติดตัวหรือติดไว้ที่บ้านเพื่อขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยต่าง ๆ ให้หมดไปจากดวงชะตาของตนเองและครอบครัว

ค. วัดอุโมงค์อื่น ๆ

ผู้วิจัยพบว่าการจำหน่ายวัดอุโมงค์อื่น ๆ อาทิ เจริญบูชาเทพเจ้าองค์อื่น สัตว์มงคลของจีน เพื่อให้ผู้ที่แก้ปชงเลือกซื้อไปบูชาแก้ปชงและเสริมดวงชะตา ดังภาพข้างล่างนี้

ภาพที่ 85 เจริญบูชาองค์เต้าบ้อห่งงุงที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไถ้จื้อ จังหวัดชลบุรี

เจริญบูชาเต้าบ้อห่งงุงมีจำหน่ายที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไถ้จื้อ จังหวัดชลบุรี มีข้อความในป้ายระบุว่า “เจริญบูชาเต้าบ้อห่งงุงที่สุุดแห่งวัดอุโมงค์แก่ง พระมารดาแห่งไถ้ส่วยเอี๊ยะสามารถแก้ปชงได้ทุกปีและตลอดชีวิตของเรา โดยไม่เปลี่ยนวัดอุโมงค์ใด ๆ” ผู้วิจัยสังเกตว่าทางศาลเจ้านำแนวคิดเรื่องเทวดานพเคราะห์มาผสมผสานผ่านสี่ประจำวัน เช่น เจริญบูชาเต้าบ้อห่งงุงสีแดงสำหรับคนที่เกิดวันอาทิตย์ซื้อไปบูชากันขง เป็นต้น

ภาพที่ 86 ไต้ จี เหล่ง หง ที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี

ไต้ จี เหล่ง หง มีเจ้าหน้าที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี มีแผ่นป้ายระบุว่า “เป็นวัดมณฑลเสริมดวง – แก๊ซง ไต้ จี เหล่ง หง เป็นวัดมณฑลที่จะช่วยปรับความสมดุลของธาตุทั้ง 5 ในร่างกายให้มีความสมดุล ลักษณะของไต้ จี เหล่ง หง คือหัวมังกร ลำตัวเป็นหงส์ สามารถนำไปใช้ได้ทุกปีในช่วงของยุค 8 และ 9 โดยเฉพาะท่านที่เกิดต้องเคราะห์ (ปีซง) ควรมติดัตว์ไว้ เพื่อความเป็นสิริมงคล”

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าได้ว่าพิธีแก้ปีซงและการสะเดาะเคราะห์แบบอื่น ๆ เป็นพิธีกรรมเปลี่ยนผ่านในช่วงวิกฤตของชีวิตตามความเชื่อของผู้ที่แก้ปีซง ดังนั้นการสะเดาะเคราะห์ทั้งหมดนี้จึงมีบทบาทในแง่ของการเป็นทางเลือกหนึ่งในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจแก่ผู้ที่แก้ปีซงที่หวังให้อำนาจของเทพเจ้าไท้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ การทำทานหรือกุศลกรรมตามคติพระพุทธศาสนา รวมทั้งวัดมณฑลต่าง ๆ ช่วยปกป้องคุ้มครองและดลบันดาลให้ผู้แก้ปีซงก้าวพ้นช่วงเปลี่ยนผ่านปีไปได้อย่างราบรื่น ปลอดภัย และร่ำรวยตลอดทั้งปี

นอกจากนี้ การสะเดาะเคราะห์เหล่านี้ยังแสดงให้เห็นว่าทั้งในวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมจีนมีความเชื่อเรื่องการสะเดาะเคราะห์ที่หลากหลาย และมีความเชื่อเรื่องดวงดาวเกี่ยวกับเรื่องโชครเคราะห์ที่คล้ายกัน กล่าวคือ ชาวจีนเชื่อว่าดาวไท้ส่วยและดาวปักเต๋ามีทิพยอำนาจในการบันดาลโชครเคราะห์ให้เกิดแก๊ซงคชะตาของมนุษย์ได้ โดยมีการตีความอำนาจเหนือธรรมชาตินี้แตกต่างกันไป ทั้งในทางเต๋าและพุทธศาสนาแบบจีนนิกาย ในวัฒนธรรมไทยก็มีความเชื่อเรื่องการสวดบูชาเทวดานพเคราะห์ซึ่งคล้ายกับการบูชาหมู่ดาวปักเต๋อในวัฒนธรรมจีน มีการสะเดาะเคราะห์ด้วยการทำทานตามคติพระพุทธศาสนา

และความเชื่อในเรื่องอำนาจของวัตถุมงคลที่เป็นสัญลักษณ์แทนเทพเจ้า ลักษณะร่วมหลายประการนี้ล้วนเกี่ยวข้องกับดวงดาวและโชคเคราะห์ทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ คติชนจีนดังกล่าวจึงสามารถดำรงอยู่และมีบทบาทในสังคมไทยที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรมได้อย่างเข้มแข็ง

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

งานวิจัยเรื่องตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์และพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาและโครงสร้างของตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ที่เผยแพร่ในสังคมไทยร่วมสมัย ศึกษาองค์ประกอบและขั้นตอนของพิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์กับพิธีแก้ปีชง โดยมีคำถามวิจัยว่าความเชื่อ ตำนาน และพิธีกรรมเกี่ยวกับไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์และพิธีแก้ปีชงมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และพิธีแก้ปีชงมีการผสมผสานกับวิธีการสะเดาะเคราะห์แบบอื่น ๆ ในสังคมไทยอย่างไร งานวิจัยนี้ต้องการพิสูจน์สมมติฐาน 3 ประการ คือ ประการที่ 1 เนื้อหาและโครงสร้างของตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ มีโครงสร้างหลักร่วมกันคือเป็นประวัติชีวิตของบุคคลที่กลายเป็นวีรบุรุษผู้ศักดิ์สิทธิ์ ในการตอบสมมติฐานข้อนี้ ผู้วิจัยนำตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในหนังสือเปิดตำนานเทพเจ้าไต้ส่วยเอี้ยะ (2550) และหนังสือประวัติองค์ไต้ส่วยเอี้ยะ (2552) รวมทั้งสิ้น 120 เรื่อง มาจำแนกองค์ประกอบหลักและการลำดับหน่วยย่อยต่าง ๆ (sequence of units) แล้วจัดเป็นแบบเรื่อง ตามที่ผู้วิจัยได้ประยุกต์วิธีวิทยาเรื่องแบบเรื่องนิทาน (tale type) มาใช้ศึกษาวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่าสามารถจัดกลุ่มตำนานดังกล่าวได้ออกเป็น 4 แบบเรื่อง คือ

1. แบบเรื่องบุรุษผู้บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร
2. แบบเรื่องบุรุษผู้ปกป้องคุ้มครองบ้านเมือง
3. แบบเรื่องบุรุษผู้เปี่ยมคุณธรรม
4. แบบเรื่องบุรุษผู้เป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะด้าน

แบบเรื่องทั้ง 4 นี้ แสดงให้เห็นบทบาทสำคัญของตัวละครที่เข้าข่ายความเป็น “วีรบุรุษ” และนำเสนอคุณสมบัติสำคัญของบุคคลที่ได้รับการกราบไหว้บูชาในฐานะเทพเจ้าของชาวจีน นอกจากนี้ การนำประวัติชีวิตของบุคคลทั้ง 60 คน ไปผูกโยงกับวัฏจักร 60 ปีที่เป็นระบบปฏิทินโบราณรูปแบบหนึ่งซึ่งสัมพันธ์กับวงโคจรของดวงดาวแห่งโชคเคราะห์ส่งผลให้บุคคลเหล่านี้กลายเป็นวีรบุรุษผู้ศักดิ์สิทธิ์ในวัฒนธรรมจีน นอกจากนี้ การนับถือ “ไต้ส่วย” มีการเปลี่ยนแปลงจากเทพเจ้าที่เกี่ยวข้องกับการโคจรของ “ดวงดาว” ที่เชื่อกันว่าเป็นเทพที่ชดดวงชะตาและส่งผลร้ายแก่ปัจเจกบุคคลไปเป็น “วีรบุรุษผู้ทรงคุณธรรม” ดังนั้น คุณธรรมในวัฒนธรรมจีนจึงเป็น “วีรกรรมสำคัญ” ที่ทำให้บุคคลทั้ง 60 คน กลายเป็น “ผู้ศักดิ์สิทธิ์” คุณสมบัติสำคัญของวีรบุรุษจีนหรือวีรบุรุษในวัฒนธรรมตะวันออกจึงมีลักษณะแตกต่างจากวีรบุรุษในวัฒนธรรมตะวันตกในแง่ที่วีรบุรุษในวัฒนธรรมตะวันตกมักแสดงวีรกรรมการต่อสู้หรือมีชัยชนะเหนือ

พระราชชา ยักษ์ มังกร หรือสัตว์ร้าย ดังปรากฏในโครงสร้างชีวิตของวีรบุรุษตามพระศนะของลอร์ด แรกแลน และ โจเซฟ แคมพ์เบลล์

ประการที่ 2 วัตถุประสงค์ลักษณะและพฤติกรรมสัญลักษณ์ในพิธีกรรมแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง พิธีแก้ปั้งในศาลสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัยกับตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในการตอบสนองมุขฐานข้อนี้ ผู้วิจัยประยุกต์แนววิเคราะห์ด้านการแสดงและการสื่อความหมาย (Performance-centered approach) มาใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนามในส่วนองค์ประกอบขั้นตอนและบริบทของพิธีแก้ปั้ง รวมทั้งประยุกต์ การศึกษาเรื่องสัญลักษณ์ในพิธีกรรมของ วิกเตอร์ เทอร์เนอร์ (Victor Turner) มาเป็นแนววิเคราะห์ วัตถุประสงค์ลักษณะและพฤติกรรมสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในพิธีแก้ปั้งในศาลสถานจีน จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ศาลเจ้า หน่าจาซาไท้จื้อ จังหวัดชลบุรี วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ จังหวัดกาญจนบุรี สำนักสงฆ์สุธรรม กรุงเทพมหานคร และศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่าพิธีแก้ปั้งกับ ตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ มีความสัมพันธ์กันในหลายลักษณะ ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ลักษณะกับตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์

วัตถุประสงค์ลักษณะที่ปรากฏในพิธีแก้ปั้งคือ รูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะซึ่งสัมพันธ์กับตำนาน กล่าวคือ รูป เคารพแสดงสถานภาพของตัวละคร รูปเคารพนำเสนอเหตุการณ์สำคัญในตำนาน และรูปเคารพแสดงถึงปี นักษัตรของจีน ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสถานภาพของไ้ส่วยเอี้ยะในฐานะวีรบุรุษจีน โดย นำเสนอลักษณะดังกล่าวผ่านเครื่องแต่งกายที่เป็นขุนนางจีนทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ มีวัตถุประสงค์ลักษณะอีกประเภทหนึ่งคือของไหว้และเครื่องกระตาศ วัตถุประสงค์ลักษณะประเภทนี้มี ความสัมพันธ์กับตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ในแง่สิ่งของสำหรับเซ่นไหว้ไ้ส่วยเอี้ยะในฐานะ เทพเจ้า เพราะมีตำนานรองรับความเป็นเทพเจ้าแห่งดวงดาวและโชคเคราะห์ ดังนั้น ของเซ่นไหว้ เช่น ส้ม กล้วย เป็นต้น ของเซ่นไหว้เหล่านี้จึงเป็นของที่มีความหมายมงคลและสื่อถึงความบริสุทธิ์ และเครื่อง กระตาศ อาทิ หิ้งเตี้ยซึ่งมีศักดิ์สูงกว่าเครื่องกระตาศชนิดอื่น จึงใช้เครื่องกระตาศดังกล่าวสำหรับไหว้ เทพเจ้า ตัวจีซึ่งเป็นเครื่องกระตาศฉลุลายอักษรมงคล เพราะเชื่อในอำนาจของไ้ส่วยเอี้ยะที่มีตำนานรองรับ ว่าเป็นเทพเจ้าผู้คุ้มครองดวงชะตา จึงใช้เครื่องกระตาศชนิดนี้ไหว้เพื่อให้ไ้ส่วยเอี้ยะประทานพรให้แก่ตนเอง ดังนั้น ตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ จึงมีความสัมพันธ์กับพิธีแก้ปั้งในแง่บทบาทที่อธิบายถึงที่มาของเทพเจ้า ในพิธีแก้ปั้ง

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสัญลักษณ์กับตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์

พฤติกรรมสัญลักษณ์ในพิธีแก้ปีชงล้วนแสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องอำนาจในการขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยขององค์ไ้ส่วยเอี้ยะซึ่งสัมพันธ์กับวีรกรรมของไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ดังปรากฏในแบบเรื่องต่าง ๆ ที่ไ้ส่วยเอี้ยะมักสร้างวีรกรรมเกี่ยวกับการขจัดทุกข์ภัยแก่ราษฎร และหากมองโครงสร้างชีวิตของไ้ส่วยเอี้ยะกับโครงสร้างของพิธีแก้ปีชงในฐานะพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน อาจมองได้ว่าวีรกรรมที่วีรบุรุษ 60 คนกระทำส่งผลให้วีรบุรุษเหล่านี้เลื่อนสภาพจาก “วีรบุรุษ” ไปเป็น “ไ้ส่วยเอี้ยะ” เทพเจ้าผู้คุ้มครองดวงชะตาของมนุษย์ ในขณะที่ผู้ที่เชื่อว่าตัวเองมีเคราะห์ก็กระทำพิธีแก้ปีชงเพื่อเลื่อนสภาวะวิกฤตของชีวิตคือการเป็น “คนที่มีเคราะห์” ไปเป็น “คนที่พ้นเคราะห์” หรืออาจจะเลื่อนไปเป็น “คนที่ดวงดี” ผ่านการสะเดาะเคราะห์ - เสริมดวงชะตา ดังนั้น ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงเรื่องอำนาจในการขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยของไ้ส่วยเอี้ยะในพิธีแก้ปีชงซึ่งสอดคล้องกับวีรกรรมการขจัดทุกข์ภัยต่าง ๆ ที่ปรากฏในตำนานไ้ส่วยเอี้ยะ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพิธีแก้ปีชงเป็นสัญลักษณ์ที่จะปัดเป่าสิ่งไม่ดีและรูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ทำให้ “อุ่นใจ” ว่ามีผู้คุ้มครอง ดังสังเกตได้จากลักษณะของรูปเคารพที่ไม่เน้นให้เห็นคุณธรรมของวีรบุรุษในตำนาน แต่เป็นรูปธรรมของเจ้าชะตาชีวิตมากกว่า รูปเคารพทั้ง 60 องค์เป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ทำให้ผู้ที่มากราบไหว้เห็นภาพของดวงชะตาและวัฏจักรชีวิตที่สัมพันธ์กับปีเกิด ธาตุทั้ง 5 ของจีน อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น แต่ไม่ได้ทำให้เข้าใจตำนานเบื้องหลัง ผู้แก้ปีชงไม่ได้สนใจเรื่องตำนาน ดังนั้น วัตถุประสงค์ดังกล่าวมีขึ้นในทำนองเดียวกับพระประจำวันเกิดในวัดไทย

นอกจากนี้ พื้นที่ที่ประกอบพิธีกรรมของศาสนสถานจีนทั้ง 5 แห่ง มีลักษณะร่วมกันคือเป็นการจำลอง “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่เกี่ยวข้องกับดวงดาวแห่งโชคเคราะห์ในวัฒนธรรมจีนทั้งสิ้น ตัวอย่างที่วัดเมตตอารามโพธิญาณมีการประดิษฐานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ตามตามลำดับศักดิ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กล่าวคือด้านหน้ามีรูปเคารพของ “เอี้ยวบ้อ” “ทิงกั๊กทิม่า” “เทพไ้เอี้ยงกับเทพไ้อิม” ส่วนด้านในประดิษฐานรูปเคารพ “เต้าบ้อห่งวงกุง” (斗姆元君) พระมารดาแห่งดวงดาวเป็นพระประธานตั้งอยู่ตรงกลางแท่นบูชา “หน้าเต้าแซกุง” (南斗星君) หรือเทพเจ้าดาวใต้อยู่ทางซ้ายมือของพระประธาน และ “ปักเต้าแซกุง” (北斗星君) หรือเทพเจ้าดาวเหนืออยู่ทางขวามือของพระประธาน ด้านหลัง “เต้าบ้อ” เป็นเทพสิบสองปีนักษัตร ด้านซ้ายของพระประธานเป็นไ้ส่วยเอี้ยะองค์ที่ 1- 30 ด้านขวามือไ้ส่วยเอี้ยะองค์ที่ 31- 60 ขนาด 1.8 เมตร ซึ่งสร้างจากไม้โดยช่างชาวจีน ผู้วิจัยสังเกตว่าสถานที่ประกอบพิธีแก้ปีชงที่วัดแห่งนี้จำลองเทพเจ้าแห่งดวงดาวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโชคเคราะห์ทั้งสิ้น สถานที่ประกอบพิธีแห่งนี้จึงเป็นเสมือนพื้นที่แสดงตำแหน่งแห่งที่ของดวงดาว เทพเจ้า ตามลำดับศักดิ์และบทบาทหน้าที่ของดวงดาวและเทพเจ้าแห่งโชคเคราะห์ในวัฒนธรรมจีน

หากมองข้อมูลคติชนเหล่านี้ในเชิงคติชนวิทยา ดำเนินให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์กร อาจมีความสัมพันธ์ในเชิงบทบาทหน้าที่ที่อธิบายถึงที่มาของรูปเคารพให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์กร ที่ปรากฏในพิธีแก้ปีชง แม้ว่าตำนานดังกล่าวจะมีการรับรู้เฉพาะกลุ่มผู้ที่สนใจเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนก็ตาม

ประการสุดท้าย พิธีแก้ปีชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัยมีการผสมผสานกับวิธีการสะเดาะเคราะห์แบบอื่น ๆ ในสังคมไทย ในการตอบสมมุติฐานข้อนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดเรื่องพิธีกรรมเปลี่ยนผ่าน (rite of passage) ของฟาน เจนเนป (Van Gennep) มาเป็นแนววิเคราะห์พิธีแก้ปีชงและการสะเดาะเคราะห์แบบอื่น ๆ ที่ปรากฏในสถานที่ประกอบพิธี ผลการศึกษาพบว่าการสะเดาะเคราะห์แบบอื่นที่ผสมผสานอยู่ในพิธีแก้ปีชง 3 ประเภท คือ 1. การสะเดาะเคราะห์ด้วยการสวด “มนต์ปักเต้า” 2. การสะเดาะเคราะห์ด้วยการต่อเทียนประจำวันเกิด และ 3. การสะเดาะเคราะห์ด้วยการทำทาน โดยพิธีกรรมดังกล่าวถูกร้อยเรียงกันผ่านความเชื่อเรื่องดวงดาวแห่งโชคเคราะห์ในวัฒนธรรมจีนกับความเชื่อเรื่องเทวดานพเคราะห์และการทำทานในวัฒนธรรมไทย พิธีกรรมดังกล่าวจะปรากฏหลังจากผู้ที่แก้ปีชงผ่านขั้นตอนสำคัญคือการปิดตัว จำนวน 12 ครั้ง ต่อหน้าองค์ให้ส่วยเอี้ยะซึ่งถือว่าเป็นช่วงพลัดพราก (separation) ไปแล้ว จึงจะมีการผสมผสานการสะเดาะเคราะห์แบบอื่นเข้ามามีบทบาทสำคัญซึ่งถือว่าเป็นช่วงผสมผสาน (incorporation) สู่การก้าวพ้น “เคราะห์” ตามความเชื่อของผู้ที่แก้ปีชงอย่างสมบูรณ์ทั้งในแง่ของการขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยผ่านขั้นตอนการปิดตัวในพิธีแก้ปีชง การฝากดวงชะตาที่ศาสนสถานจีน เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์สวดมนต์ปักเต้าคุ้มครองดวงชะตาให้ปลอดภัยตลอดทั้งปี รวมทั้งการสะเดาะเคราะห์เสริมดวงผ่านการทำทานและวัตถุมงคลต่าง ๆ ด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสะเดาะเคราะห์เหล่านี้ยังแสดงให้เห็นว่าทั้งในวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมจีนมีความเชื่อเรื่องการสะเดาะเคราะห์ที่หลากหลาย และมีความเชื่อเรื่องดวงดาวเกี่ยวกับเรื่องโชคเคราะห์ที่คล้ายกัน กล่าวคือ ชาวจีนเชื่อว่าดาวให้ส่วยและดาวปักเต้ามีทิพยอำนาจในการบันดาลโชคเคราะห์ให้เกิดแก่โชคชะตาของมนุษย์ได้ โดยมีการตีความอำนาจเหนือธรรมชาตินี้แตกต่างกันไป ทั้งในทางเต๋าและพุทธศาสนาแบบจีนนิกาย ในวัฒนธรรมไทยก็มีความเชื่อเรื่องการสวดบูชาเทวดานพเคราะห์ ซึ่งคล้ายกับการบูชาหมู่ดาวปักเต้าในวัฒนธรรมจีน มีการสะเดาะเคราะห์ด้วยการทำทานตามคติพระพุทธศาสนาและการเชื่อในอำนาจของวัตถุมงคลที่เป็นสัญลักษณ์แทนเทพเจ้า ลักษณะร่วมหลายประการนี้ล้วนเกี่ยวข้องกับดวงดาวและโชคเคราะห์ทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ คติชนจีนดังกล่าวจึงสามารถดำรงอยู่และมีบทบาทในสังคมไทยได้อย่างเข้มแข็งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นพหุวัฒนธรรมในสังคมไทยได้อย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านคติชนวิทยาและจีนศึกษาในบริบทสังคมไทยร่วมสมัยในหลายประเด็น ดังจะอภิปรายผลต่อไปนี้

“กระแสการแก้ปิงขง” ในสังคมไทยร่วมสมัย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าปรากฏการณ์ทางสังคมหรือ “กระแส” เกี่ยวกับพิธีแก้ปิงขงที่คนในสังคมไทยร่วมสมัยกำลังให้ความสนใจอย่างกว้างขวางในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาดำเนินไปในลักษณะเชิงพาณิชย์ ศาสนสถานจีนแต่ละแห่งพยายามจัดการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมพิธีเกือบทุกขั้นตอน ผู้เข้าร่วมพิธีแก้ปิงขงไม่ได้สนใจหรือเข้าใจเนื้อหาของตำนานเบื้องหลังของพิธีกรรมนี้อย่างลึกซึ้ง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงพยายามทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องโชคเคราะห์ของชาวจีน เพื่อพิสูจน์ว่าหลายครั้งที่คนไทยนำคติชนในวัฒนธรรมอื่นมาใช้โดยขาดความเข้าใจถึงที่มาทางวัฒนธรรมต้นทาง ส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน อาทิ ความเชื่อเรื่องขงที่คนไทยต่างสะพรึงกลัว เพราะเกิดจากเสพข้อมูลข่าวสารอย่างฉาบฉวย สื่อมวลชนหลายแขนงและนักโหราศาสตร์ชื่อดังมีส่วนในการให้ความหมายและขยายความหมายของความเชื่อเรื่องปิงขงในแง่ลบที่ส่งผลร้ายต่อการเนินชีวิต ผู้วิจัยยกตัวอย่างข้อความพาดหัวข่าวเกี่ยวกับปิงขง คือ “ปิงขงสยอง” “ขงสาหัส 100%” ข้อมูลที่เผยแพร่ตามสื่อมีเดียต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อภาพจำเรื่องปิงขงของผู้อ่านที่อาจเข้าใจและตีความเชื่อเรื่องขงในวัฒนธรรมจีนผิดไปจากความหมายเดิม ทำให้เกิดความหวาดกลัว เมื่อถูกทักว่าตกเกณฑ์ปิงขง ก็ยิ่งทำให้คนในสังคมไทยที่มักยึดติดกับวาทกรรม “ไม่เชื่อ อย่าลบหลู่” ต่างแห่แห่นเดินทางไปแก้ปิงขงตามคำแนะนำของนักโหราศาสตร์ชื่อดังที่ออกมาให้ข้อมูลผ่านสื่อโทรทัศน์ ผู้วิจัยสังเกตว่าอาชีพนักโหราศาสตร์จีนหรือไทยต่างนำเรื่องเคราะห์ไปผูกกับคำว่า “ขง” จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม สิริวีร์ เจริญวิภักดิ์ (สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2558.) จีนแสดประจำวัดเมตตาธรรมพินิจญาณ จังหวัดกาญจนบุรี กล่าวว่า “ปัจจุบันใคร ๆ ก็เป็นหมอดูได้ แต่จะมีสักกี่คนที่เข้าใจโหราศาสตร์จีนอย่างลึกซึ้ง โหราศาสตร์จีนเป็นศาสตร์ที่ซับซ้อนและมีหลายแขนง” งานวิจัยนี้จึงน่าจะเป็นประโยชน์ในแง่ของการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้แก้ปิงขงและอาจช่วยอธิบายความเรื่องปิงขงที่คลี่คลายตามลำดับในบริบทสังคมจีน

นอกจากนี้ กลุ่มคน (folk) ที่เข้าร่วมพิธีแก้ปิงขงได้ขยายออกไปโดยไม่ได้จำกัดเฉพาะชาวไทยเชื้อสายจีน แต่คนทั่วไปสามารถเข้าร่วมพิธีนี้ได้สะดวกผ่านระบบการจัดการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว คือระบบการจัดการของศาสนสถานจีนที่ประดิษฐานไต้หวันเอี้ยะ 60 องค์ ที่เปิดโอกาสให้กลุ่มทั่วไปสามารถเข้าร่วมพิธีได้ จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยสังเกตว่านอกจากศาสนสถานจีนเหล่านั้นจะมีเจ้าหน้าที่ประจำคอยอำนวยความสะดวกตามจุดต่าง ๆ และมีการแบ่งงานกันอย่างเป็นระบบมีฝ่ายจำหน่ายของเช่น ไหว้และเครื่องกระดาษ ฝ่ายตรวจสอบไต้หวันเอี้ยะประจำปีเกิด ฝ่ายอธิบายการปิดตัว ฝ่ายจำหน่ายวัตถุมงคล ฝ่ายประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้แก้ปิงขงทำทานเสริมดวงเพิ่มเติม เป็นต้น เจ้าหน้าที่เหล่านี้มักจะมีชุดเครื่องแต่งกายแบบเดียวกัน แตกต่างกันไปแต่ละศาสนสถาน บางแห่งชุดสีแดง บางแห่งสีเขียว หรือบางแห่งสีขาว แต่ผู้วิจัยสังเกตว่าเมื่อผู้วิจัยสอบถามถึงข้อมูลศาลเจ้าหรือตำนานเทพเจ้าต่าง ๆ รวมทั้ง ความหมายของเครื่องกระดาษ ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่เหล่านั้นไม่สามารถให้ข้อมูลได้และยังพบว่าเจ้าหน้าที่เหล่านี้เป็นคนนอกพื้นที่ที่เข้ามาสมัครเป็นเจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้าหรือบางคนก็มาจากประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มคนที่เข้าร่วมพิธีทั้งผู้ที่แก้ปิงขงและเจ้าหน้าที่ต่างไม่ได้เป็นสมาชิกในวัฒนธรรมจีน ผู้วิจัยจึงมองว่ากลุ่มคนเหล่านี้ต่างมาแสดงบทบาทที่หลากหลายในสถานที่ประกอบพิธีกรรมเดียวกัน มีทั้งผู้สูงอายุที่เดินทางมาแก้ปิงขงด้วยความศรัทธา

ในเทพเจ้า สังเกตจากท่าทางตอนอธิษฐานปิดตัวที่อยู่ในอาการสงบราวกับเทพเจ้ามาอยู่ตรงหน้า ในขณะที่ผู้แก้ปี่ขงที่เป็นวัยรุ่นกลับแสดงอาการริบร้อนและรีบปิดตัวให้เสร็จ ๆ ไป แล้วก็ชวนกันเดินออกจากสถานที่ประกอบพิธีกรรมเพื่อถ่ายรูป ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เป็นสิ่งยืนยันว่าผู้แก้ปี่ขงหลายคนอาจจะไม่ได้สนใจข้อมูลเชิงประวัติของไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ และอาจจะเดินทางมาแก้ปี่ขงตามกระแสเท่านั้น

ป้ายแสดงข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนและความรู้เกี่ยวกับประวัติของไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ถูกติดอยู่ทั่วบริเวณสถานที่ประกอบพิธีกรรม ศาสนสถานจีนบางแห่งมีคำอธิบายถึง 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ และผู้ที่เดินทางมายังศาสนสถานจีนยังเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ รวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ผู้วิจัยพบว่ามีนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นจำนวนมากที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไ้จื้อ จังหวัดชลบุรี นักท่องเที่ยวเหล่านี้ไม่ได้เข้ามาร่วมในพิธีแก้ปี่ขง แต่มักมาเที่ยวชมสถาปัตยกรรมและประติมากรรมต่าง ๆ ศาลเจ้าหน้าจาช่าไ้จื้อจึงมีการประดิษฐานไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ จำนวน 2 ชุด ชุดแรกเป็นไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ขนาดจำลองประดิษฐานไว้ในสถานที่ประกอบพิธีกรรม ส่วนไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ อีกชุดหนึ่งเป็นไ้ส่วยเอี้ยะองค์ใหญ่ประดิษฐานที่อาคารสำหรับให้นักท่องเที่ยวที่ไม่เข้าร่วมพิธีแก้ปี่ขงเที่ยวชม ปรากฏดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าศาสนสถานจีนในบริบทร่วมสมัยมีการแบ่งพื้นที่สามัญและพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ออกจากกันชัดเจน

นอกจากนี้ เดิมทีคนจะเข้าไปหาพิธีกรรมในศาสนสถานจีน แต่ในบริบทร่วมสมัยมีการจัดกิจกรรมหรือพิธีกรรมทางศาสนาใน “พื้นที่สามัญ” มากขึ้น เช่น ในห้างสรรพสินค้า ตัวอย่างที่ห้างสรรพสินค้า เซนทรัล พระราม 3 ห้างสรรพสินค้าเซนทรัล งามวงศ์วาน มีการจัดพิธีแก้ปี่ขง โดยอัญเชิญรูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ไปประดิษฐานในพื้นที่สามัญ เพื่อให้ผู้ที่แก้ปี่ขง (ลูกค้า) สามารถทำพิธีแก้ปี่ขงและเลือกซื้อสินค้าในช่วงเทศกาลตรุษจีนได้ในคราวเดียวกัน พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่เคยจัดขึ้นเฉพาะที่ศาสนสถานที่เคยไป ด้วยบรรยายขมขล้งเปลี่ยนเป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นในพื้นที่สามัญและมีผู้คนพลุกพล่านรวมทั้งมีการจัดนิทรรศการศิลปะของศิลปินชื่อดังบริเวณสถานที่ประกอบพิธีแก้ปี่ขงด้วย ปรากฏการณ์ทางสังคมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพิธีแก้ปี่ขงดำเนินไปในลักษณะเชิงพาณิชย์มากขึ้นและอาจจะกล่าวได้ว่าพิธีแก้ปี่ขงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประชานิยม (popular culture) ที่คนในสังคมเมืองให้ความสนใจอย่างกว้างขวาง รวมทั้งคนที่แก้ปี่ขงส่วนใหญ่ก็มักจะเข้าร่วมพิธีกรรมดังกล่าวตาม “กระแส” เท่านั้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่างานวิจัยนี้ ไม่เพียงศึกษาเฉพาะข้อมูลคติชน (lore) แต่มุ่งศึกษา กลุ่มชน (folk) ที่แก้ปี่ขง รวมทั้งวิเคราะห์เชื่อมโยงลักษณะเหมือนและลักษณะที่ต่างผ่านการสะเดาะเคราะห์แบบอื่น ๆ ที่ผสมผสานรวมอยู่ในพิธีแก้ปี่ขง อนึ่ง ผู้วิจัยมองว่าคติชนจีนนี้ไม่เพียงมีบทบาทที่เป็นทางเลือกหนึ่งในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจแก่คนทั่วไปในสังคมไทยร่วมสมัย แต่คติชนนี้เข้าไปมีบทบาทในแง่ทุนทางวัฒนธรรมของศาสนสถานจีนต่าง ๆ ที่พยายามสร้างความแตกต่างและน่าสนใจผ่านจำนวนรูปเคารพไ้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์และวิหารหลังใหญ่เพื่อดึงดูดใจให้คนทั่วไปเข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้น ถือเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สร้างรายได้ให้แก่ศาสนสถานจีนเป็นจำนวนมาก คติชนจีนในบริบทร่วมสมัยมีผู้ที่แก้ปี่ขงทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติ สามารถเข้าถึงพิธีกรรมนี้ได้มากขึ้น ข้อมูลคติชน (lore) นี้จึงมีบทบาทต่อกลุ่มคน

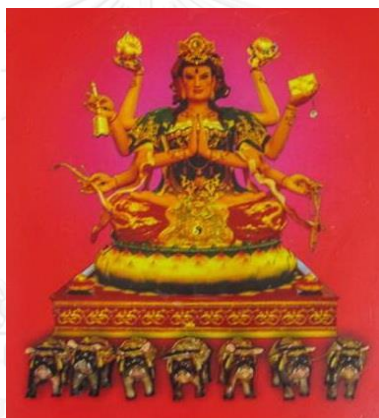
หลากหลายกลุ่ม เมื่อวิถีชีวิตของกลุ่มคน (folk) เปลี่ยนไป ศาสนสถานจีนเหล่านี้ก็ปรับเปลี่ยนหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาผสมผสานกับพื้นฐานความเชื่อเดิมที่มีลักษณะร่วมกันอยู่ คือ “ความเรื่องโชคเคราะห์” ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เกิดการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อเรื่องไสยเวทย์และพิธีแก้ปีชงจึงมีแนวโน้มที่จะดำรงอยู่ต่อไปในสังคมไทยร่วมสมัยได้ต่อไป เนื่องจากบทบาทของไสยเวทย์ยังคงสำคัญต่อคนในสังคม หากมนุษย์ยังคงต้องการสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ คติชนจีนนี้ก็จะยังสามารถดำรงอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเข้มแข็ง

วัตถุมงคลในพิธีแก้ปีชงในสังคมไทยร่วมสมัย

สุภิญญา สุฉายา (2558: 71 - 72) กล่าวถึงการสร้างวัตถุมงคลในสังคมปัจจุบันไว้อย่างน่าสนใจในบทความเรื่อง “การประยุกต์ใช้คติชนในการสร้างวัตถุมงคลในปัจจุบัน” ว่าหลังกระแสความนิยมในการบูชาจตุคามรามเทพในช่วง พ.ศ. 2540 ซาลง ยุคแห่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้เริ่มต้นขึ้นตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2559) มีวัตถุมงคลรูปแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้นหลากหลาย พร้อมกับพิธีกรรมประติษฐานที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการหลายหน่วยงาน การท่องเที่ยวกลายเป็นหัวใจของการนำเงินตราเข้าสู่ประเทศ เช่นเดียวกับงานศิลปวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะงานวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อดังพบว่าแม้ว่าในรายการโทรทัศน์หลักก็เต็มไปด้วยสารคดีเกี่ยวกับความเชื่อ สารคดีเหล่านี้ได้รับความนิยมมากในหมู่ประชาชนทั่วไป เช่น รายการเรื่องจริงผ่านจอ บันทึกใกล้กลับ เสาร์ห้า ทำพิธีจน แก้วกรรม ฯลฯ พระเครื่องดัง ๆ ยังคงเป็นขวัญใจนักสะสมตลอดกาล แต่ก็มีการสร้างพระพุทธรูปปางใหม่ ๆ โดยเฉพาะพรพพุทธรูปแบบนิกายมหายาน และเทวรูปในศาสนาฮินดู ใน พ.ศ. 2551 มีการสร้างพระพิฆเนศ ประมาณ 50 รุ่น เพราะคติความเชื่อว่าเป็นปีชวดเป็นปีหนู หนูเป็นสัตว์พาหนะของพระพิฆเนศ ใน พ.ศ. 2552 ตรงกับปีวัว วัดหลายแห่งจัดสร้างวัวธนู แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ใน พ.ศ. 2553 ตรงกับปีชาลหรือปีเสือ เป็นช่วงเวลาที่การเมืองร้อนแรงและเศรษฐกิจกำลังฟื้นตัว พบว่าตามวัดและสำนักต่าง ๆ ในภาคกลางมีการสร้างรูปชุกชุกขึ้นเป็นจำนวนมาก ตามด้วยเครื่องรางของขลังรูปแบบใหม่ เช่น รูปปั้นบูชาตัวละครในนิทาน เช่น รูปเจ้าเงาะ รูปแก้วหน้าม้า ตะกรุด/ ผ้ายันต์ แม้แต่เครื่องประกอบละครซึ่งเคยเป็นที่นับถือในวงจำกัดเฉพาะกลุ่มก็ได้ถูกนำมาเผยแพร่ให้แก่คนทั่วไปและสร้างความเชื่อใหม่ เช่น หน้ากากโนรา หัวเจ้าเงาะ ของกลุ่มศิลปินละคร รูปท้าวเวสสุวรรณ ของกลุ่มสัปเหร่อ ประเภทของผู้สร้างก็มีมากขึ้น ทั้งพระภิกษุ ปู่เถาชี หมอพรหมณ์ เจ้าสำนักทรงต่าง ๆ ตลอดจนหมอดู และหมอผี สังคมไทยจึงมีสภาพเป็นสังคมพุทธ - ไสย ที่ขึ้นอยู่กับอำนาจทุนนิยมและวัตถุนิยม วัดดัง ๆ ใช้การตลาดเข้ามาส่งเสริมโฆษณาสรรพคุณโดยไม่มีการจำกัดขอบเขต ไม่มีหน่วยงานใดกล้าแตะต้อง จนทำให้วัตถุมงคลเป็นตลาดสินค้าขนาดใหญ่ ที่มีการซื้อขาย ปันราคา เก็งกำไร บรรยายสรรพคุณเกินจริงและใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในด้านไสยดำและทำเสน่ห์มากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นวัตถุมงคลเหล่านี้ได้รับความนิยมในหมู่ชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวจีน ชาวสิงคโปร์ ชาวมาเลย์ จนเป็นสินค้าออกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาหาซื้อและเข้าร่วมในพิธีปลุกเสก

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ก็เกิดขึ้นในศาสนสถานจีนหลายแห่ง เช่นกัน ศาสนสถานจีนส่วนใหญ่มีสถานที่ประกอบพิธีกรรม อาคารจัดแสดงรูปเคารพ อาคารจำหน่ายวัตถุมงคล และบางแห่งมีจุดให้ถ่ายรูปเป็นที่ระลึกซึ่งได้รับการสนับสนุนจากบริษัทเครือข่ายโทรศัพท์ชื่อดังหลายแห่งด้วย นอกจากนี้ ศาลเจ้าบางแห่งมีการประดิษฐ์ฐานหรือเรียไร่เงินเพื่อสร้างเทวรูปเทพเจ้าที่มีหลายปางให้ครบ เช่น กวนอิมโพธิสัตว์ 84 ปาง หน้าจาช่าไท่จื่อ 3 ปาง 18 พระอรหันต์ 8 เซียน รวมทั้งให้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจำนวนของเทวรูปที่มีเป็นจำนวนมากมีผลต่อความรู้สึกของผู้ที่มากราบไหว้ ทำให้ผู้ที่มากราบไหว้เทพเจ้าเหล่านั้น “อุ่นใจ” ว่ามีเทพเจ้าจำนวนมากปกป้องคุ้มครองอยู่ และหากมองในเชิงคติชนกับการท่องเที่ยว การมีอยู่ของเทวรูปเหล่านี้ยังสร้างความน่าสนใจหรือ “จุดขาย” ให้แก่ศาสนสถานจีนเหล่านั้นอีกด้วย

ต่อมาภายหลังเทพเจ้าเหล่านี้ก็มักถูกนำไปการสร้างเป็นวัตถุมงคลและของที่ระลึกอีกหลากหลายประเภท เช่น เหรียญบูชา ยันต์ ล็อกเกต โปสการ์ด แสตมป์ เป็นต้น

ภาพที่ 87 เต่าบ้อห้วงกุง หรือ พระมารีจีโพธิสัตว์

ที่มา: หน้าปกหนังสือประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะของศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื่อ จังหวัดชลบุรี

ตัวอย่าง การบูชาเหรียญเต่าบ้อห้วงกุงมีจำหน่ายที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื่อ จังหวัดชลบุรี ที่มีข้อความในป้ายระบุว่า “เหรียญเต่าบ้อห้วงกุงที่สุดแห่งวัดมุงมงคลแก๊ซง พระมารดาแห่งให้ส่วยเอี้ยะสามารถแก้ปชงได้ทุกปีและตลอดชีวิตของเรา โดยไม่เปลี่ยนวัตถุมงคลใด ๆ” การบูชาเต่าบ้อห้วงกุง หรือ พระมารีจีโพธิสัตว์¹⁵ ได้รับการอัญเชิญมาเป็นเทพประธานในพิธีกินเจเดือน 9 ของจีน พร้อมด้วย “หน้าเต่าแก๊ซง” (南

斗星君) หรือเทพเจ้าดาวใต้และ “ปักเต้าแขก” (北斗星君) หรือเทพเจ้าดาวเหนือ และเทพนพราชาที่ เชื่อกันว่าเป็นบุตรทั้ง 9 ของเต้าบ้อห่งวงกุง

จากข้อความดังกล่าว ศาสนสถานจีนข้างต้นตีความว่า “ไท่ส่วยเอี้ยะ” ซึ่งเป็นเทพผู้คุ้มครองดวงชะตามนุษย์มีศักดิ์เทียบเท่ากับ “เทพนพราชา” ที่ชาวจีนเชื่อว่าเป็นบุตรทั้ง 9 ของ “เต้าบ้อห่งวงกุง” ซึ่งเป็นเทพประธานในพิธีกินเจเดือน 9 ของจีน ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อคติชนจีนเหล่านี้เข้ามาในสังคมไทยร่วมสมัย ผู้ที่สร้างวัดถุมงคลในศาสนาจีนต่าง ๆ พยายามหา “จุดร่วม” บางประการ เพื่อเชื่อมโยงความเชื่อต่าง ๆ ที่ปรากฏในสังคมไทยอันเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าผ่านวัดถุมงคลและของที่ระลึกต่าง ๆ

นอกจากนี้ การสร้างเทวรูป “หลายปาง” เช่น ไท่ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ พระกวนอิมโพธิสัตว์ 84 ปาง นำไปสู่การสร้างวัดถุมงคลอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก เดิมทีในวัฒนธรรมจีนมีเครื่องรางที่เป็นที่ยอดนิยมคือ “ฮู้” หรือ “ยันต์” เป็นหลัก แต่การสร้างเทวรูปเหล่านี้ทำให้วัดถุมงคลมีความหลากหลายมากขึ้น กลุ่มผู้ซื้อหรือนักสะสมวัดถุมงคลก็หลากหลายขึ้น มีทั้งกลุ่มที่ซื้อไปบูชาเพื่อส่งเสริมโชคลาภ กำจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยต่าง ๆ หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่าอาคารจำหน่ายวัดถุมงคลในแต่ละศาสนสถานเต็มไปด้วยนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่ให้ความสนใจและเลือกซื้อวัดถุมงคลต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ปรากฏการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าศาสนสถานจีนเป็นทั้งสถานที่ประกอบพิธีกรรมเพื่อสร้างความมั่นคงทางจิตใจแก่ผู้ที่มากราบไหว้ ในขณะเดียวกันก็เป็น “พื้นที่เชิงพาณิชย์” ที่มีรายได้หมุนเวียนจำนวนมากมหาศาลอีกด้วย

กระแสการเรียนรู้วัฒนธรรมจีนในสังคมไทยร่วมสมัย

กระแสการเรียนรู้วัฒนธรรมจีนได้รับความสนใจทั้งในสังคมไทยและสังคมโลก เช่น การศึกษาภาษาจีนของชาวเอเชียและชาวตะวันตก การศึกษางานศิลปะวัฒนธรรมจีน ฯลฯ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจเป็น

15 หนังสือ 108 เทพแห่งสรวงสวรรค์ ฉบับปฐมฤกษ์ 15 กรกฎาคม 2544 ระบุว่าตำนานเรื่องพระนางมริจียังสับสนอยู่มาก ทางฝ่ายจีนบอกว่าพระนางเป็นองค์เดียวกับจุนที่โพธิสัตว์อันเป็นเหมือนบิดามารดาแห่งพระเวท เพราะพระนางเกิดมาพร้อมกับการสร้างโลกและจักรวาล แต่ทางธิเบตแยกพระนางมาริจีออกจากจุนที่โพธิสัตว์ และเรียกจุนที่ฝ่ายจีนว่าจุนตาโพธิสัตว์ ขณะเดียวกันถ้าศึกษาจริง ๆ แล้ว สัตว์พาหนะของพระนางนั้นได้เปลี่ยนจากม้า 7 ตัว ของพระสุริยเทพในศาสนาพราหมณ์มาเป็นหมู 7 ตัว ในด้านรูปลักษณ์ทางพระปฏิมาะนั้น มีตั้งแต่ พระพักตร์เดียว หรือ 3 – 6 พระพักตร์ ส่วนจำนวนพระกรนั้น มีตั้งแต่ 2, 8, 10, 12 กร และสัญลักษณ์ของนางซึ่งแตกต่างจากองค์อื่นคือพระพักตร์หนึ่งย่อมนเป็นหมูเสมอไป นิยมเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพระนางวัชรวาหิ ชาวธิเบตเชื่อว่าอาตมารมาเป็นแม่ซีเจ้าอวาาสวัตสัมแดง อีกอย่างคือพระพหุศข่างหนึ่งจะถือเชือกและเข็ม อธิบายว่าใช้เย็บปากและตาของคนชั่วทั้งหลาย ส่วนอาวุธอื่น ๆ ประกอบด้วย เชือก ขอสับข้าง ธนู และลูกศร

เพราะในปัจจุบันประเทศจีนมีบทบาทสำคัญทางด้านเศรษฐกิจโลก ดังนั้น ประชากรโลกจึงสนใจที่จะเรียนรู้ และเข้าใจวัฒนธรรมจีน ด้วยเหตุนี้วัฒนธรรมจีนจึงยังได้รับการจึงได้รับเผยแพร่ไปทั่วโลก

บทความ “การวิจัย ‘จีนในไทย’ ผ่านภาษาและหนังสือ: การสำรวจเบื้องต้น พ.ศ. 2524 - 2552” ของนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ให้ข้อมูลที่ สำคัญยิ่งเกี่ยวกับการวิจัยเรื่องจีนในไทยว่าในระยะเกือบ 40 ปีนี้ได้เกิดองค์ความรู้เรื่องจีนในด้านภาษาและ วรรณกรรม และสาขาอื่น ๆ จำนวนมาก บทความได้แสดงสภาพของการศึกษาเรื่องดังกล่าวได้ระดับ หนึ่งซึ่งทำให้ผู้สนใจสามารถมองเห็นอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตได้ นอกจากนี้ วารสารยังได้ รวบรวมองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับวรรณกรรมจีนในไทย ได้แก่ “การศึกษาการแปลวรรณกรรมจีนเรื่องไซอิ๋วใน สมัยรัชกาลที่ 1” ของกนกพร นุ่มทอง “ห้องสิน: จากวรรณกรรมจีนสู่วรรณคดีไทย” ของศานติ - นวรัตน์ ภัคดีคำ “รอยวสันต์ ของยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง: การเขียนอัตลักษณ์และประวัติศาสตร์ของผู้หญิงกวางตุ้งพลัด ถิ่น” ของนันทนัย ประสานนาม และ “เมื่อ ‘จำปูน’ ของเทพมหาเปาละมิใช่เป็นเพียงแต่เรื่องรัก” ของ สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ (สรณัฐ ไตลังคะ: 2553: บทนำ)

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 21 - 22 มิถุนายน 2559 คณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ มหาวิทยาลัย หอการค้าไทย ภาควิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้จัดการประชุมทางวิชาการระดับชาติเรื่อง “หยกใสร่ายคำในวงวรรณ ทิทรศน์ภาษา วรรณกรรม และวัฒนธรรม” ซึ่งมีการอภิปรายและหัวข้อบรรยายที่น่าสนใจ เช่น “การถ่ายทอดลิลิตพระ ลอเป็นกวีนิพนธ์จีน” โดยศาสตราจารย์ผะ เสี่ยวรุ่ย “พินิจลิลิตพระลอพากย์จีน: การก้าวข้าม ‘ความเป็น อื่น’ ทางภาษาและวัฒนธรรม” โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ เวศร์ภาดา “หนังสือไทยที่น่าแปลให้คนจีน อ่าน - หนังสือจีนที่น่าแปลให้คนไทยอ่าน” โดยศาสตราจารย์ ดร. รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ปกรณ์ ลิปนุสรณ์ รองศาสตราจารย์ ดร. กนกพร นุ่มทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุรินทร์ ศรีสมถวิล “เทพ ‘เจ้าที่’ ตามคติความเชื่อของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน: ความเหมือนและความต่าง” โดยรองศาสตราจารย์ ดร. สุรสิทธิ์ อมรวณิชศักดิ์ เป็นต้น

จากตัวอย่างกระแสการเรียนรู้วัฒนธรรมจีนในสังคมร่วมสมัยดังกล่าวไปในข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่า หลายหน่วยงานในประเทศไทยได้ให้ความสนใจ พยายามเข้าใจข้อมูลข้ามวัฒนธรรม ถ่ายทอดแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมระหว่างจีนกับไทยเพิ่มขึ้น ปรัชญาการณทางสังคมเหล่านี้ทำให้แนวโน้มของกระแสการเรียนรู้ วัฒนธรรมจีนในสังคมไทยร่วมสมัยยิ่งแพร่หลายมากขึ้นอีกด้วย

นอกจากนี้ มีผู้ที่สนใจเรื่องวัฒนธรรมจีนในสังคมไทยพยายามเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับไต้ส่วยเอี้ยะ และความเชื่อเรื่องปิง เช่น การตีพิมพ์และวางจำหน่ายหนังสือตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ ในศาสนสถาน จีนบางแห่ง การเล่าตำนานที่กล่าวถึงไต้ส่วยเอี้ยะองค์แรกที่ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากวรรณกรรมเรื่องห้องสิน ดังปรากฏในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ และพยายามเล่าตำนานในเชิงเทียบเคียงกับวรรณกรรมไทยที่คนไทยรู้จักตั้ง ตัวอย่างการเล่าตำนานโดยเปรียบเทียบการกำเนิดผิวดมชาติของไต้ส่วยเอี้ยะกับพระสังข์ในวรรณคดีเรื่อง สังข์ทอง มีรายละเอียดดังนี้

ตำนานให้ส่วยเอี้ยะใน www.fengshuithai.com

ตามตำนานกำเนิดให้ส่วยเอี้ยะ (太岁爷) มีเรื่องเล่าเป็นตำนานเก่าแก่มิใช่น้อยกว่า 3,300 ปีก่อน ช่วงปลายราชวงศ์ซางต่อราชวงศ์โจว พระมารดาให้ส่วยเป็นมเหสีของกษัตริย์ตีวอ่อง วันหนึ่งขณะทรงประประพาสสวนอุทยาน ชมดอกไม้บานาพรรณอย่างเพลิดเพลิน นางเกิดเดินตกลงไปในหลุมรอยเท้าขนาดยักษ์ เป็นหลุมดินใหญ่มากๆ นางรู้สึกตกใจรีบหันหลังวิ่งหนีกลับตำหนัก หลังจากนั้นพระราชินีก็ทรงครรภ์ ดังเช่นวรรณคดีไทยเรื่องสังข์ทอง ที่พระมเหสีกัลยาทรงครรภ์ คลอดลูกออกมาเป็นหอยสังข์ ตำนานกำเนิดให้ส่วยเอี้ย ก็พอๆ กัน พระเหลมีครรภ์ครบไตรมาส คลอดโอรสประหลาดเป็นลูกบอลใหญ่ ถูกต้อง.....พระมเหสีทรงคลอดบุตรพิสดาร ออกมาเป็นลูกบอลเนื้อแดงๆ กลมๆ อ้าว...อย่างนี้ก็เสด็จพระสนมถึงจี จอมริษยากับบุโรหิตคูใจนะซิ นางสนมถึงจีรีบไปเพ็ดทูลกษัตริย์ตีวอ่องทันทีว่า พระมเหสี คลอดลูกประหลาดอย่างนี้ ท่านโหราจารย์ว่าเป็นปีศาจกาลีสบ้าน กาลีเมือง ต้องเอาไปทิ้งไกลๆ เพคะ ติวอ่องจึงสั่งให้ทหารนำพระโอรสไปทิ้งที่ทะเลทราย เมื่อพระโอรสลูกบอลเนื้อแดงถูกนำไปทิ้งที่ทะเลทราย พอค่อยหลังทหาร ก็มีนกใหญ่มาวางปีกให้ร่มเงาบังแสงแดด มีกวางมาให้นม ก็ไม่ทราบว่ายทะเลทรายทำไมมีกวาง และกวางให้นมลูกบอลอย่างไร ดังนั้น ติวอ่องจึงสั่งให้ทหารนำพระโอรสไปทิ้งที่ทะเลทราย เมื่อพระโอรสลูกบอลเนื้อแดงถูกนำไปทิ้งที่ทะเลทราย พอค่อยหลังทหาร ก็มีนกใหญ่มาวางปีกให้ร่มเงาบังแสงแดด มีกวางมาให้นม ก็ไม่ทราบว่ายทะเลทรายทำไมมีกวาง และกวางให้นมลูกบอลอย่างไร เวลาผ่านไป มีเทวดาบนฟ้าส่งทิพย์เนตรลงมา เห็นลูกบอลเนื้อแดง มีแสงเรืองๆ เป็นแสงสีม่วงอมทอง ก็รู้ด้วยญาณว่าเป็นเทวดา มาเกิด ก็เลยเหาะจากสวรรค์ลงมา แล้วเอกรกระป๋กริดผ้าลูกบอลนี้ปรากฏว่า ภายใน คือ ทารกชายหน้าตาดี เทวดาจึงอุ้มพาไปเลี้ยงบนสวรรค์ เด็กพิการเดาตาย กลายสภาพเป็นลูกเลี้ยงเทวดาโดยพลัน ตั้งชื่อว่า "ฮึงเกา" กล่าวถึงฝ่ายสนมถึงจีก็ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นพระมเหสีแทน ได้ส่วยสุขเกษมเปรมมอูลากับพระราชาก็แค่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง ทารกน้อย "ฮึงเกา" ที่เทวดานำไปเลี้ยง มีความเจ็บแค้นใจในพระบิดาเมื่อเติบโต จึงลงมาจากสวรรค์มาช่วยเกียงไท่กั๋ง และจิ๋วป๋องอ๊วงปฏิวัติล้มล้างกษัตริย์ตีวอ่อง สามารถรบชนะพระราชบิดา และได้ฆ่าพระสนมถึงจีด้วยมือตนเอง ต่อมาเกิดมีปีศาจอะไรไม่ทราบมารังควานเมืองมนุษย์ ก็ได้ "ฮึงเกา" ลูกเลี้ยงเทวดานี้แหละที่ช่วยปราบปีศาจอย่างท้าวหาญ เจ๊กเซียนฮ่องเต้จึงได้ปูนบำเหน็จให้เป็นเทพเจ้าให้ส่วย ต่อมาชาวบ้านจึงเรียกว่า "ให้ส่วยเอี้ยะ" (太岁爷) นับแต่นั้นเป็นต้นมา

แนวโน้มของการแก้ปชงในสังคมไทยร่วมสมัย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าพิธีแก้ปชงมีแนวโน้มที่จะดำรงอยู่และมีบทบาทด้านการสร้างความมั่นคงทางจิตใจของคนในสังคมไทยร่วมสมัยต่อไปได้อย่างเข้มแข็ง เนื่องจากผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับพิธีแก้ปชงตามภูมิภาคต่าง ๆ เพิ่มเติม เพื่อสำรวจการแพร่กระจายของความเชื่อเรื่องปชงซึ่งเป็นคติชนจีนสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย ในระหว่างการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบศาสนสถานจีนที่มีการประดิษฐานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์ เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ในช่วงเวลา 4 – 5 ปีที่ผ่านมา ดังนี้

1. โรงเจไซท์ฮุกตึ้ง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
2. ศาลเจ้านาจาไต้จ้อเอี้ยะ เจ้าองค์น้อย อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
3. มุลินิธิพระมหาจักรพรรดิพระโพธิสัตว์กวนอิม อำเภอบางปะอิน
4. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
5. ศาลเจ้ากวางตุ้ง เขาวราช
6. นพรัตนมหาบัณฑิตานพุทธสถาน จรัลสนิทวงศ์ 64
7. ศาลเจ้ากวนอู (พระเต็กกั้นไต่เต้) ป่าสัก อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต
8. วัดฉื่อฉาง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ การศึกษาวิจัยเรื่อง “ตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์และพิธีแก้ปชงในศาสนสถานจีนในสังคมไทยร่วมสมัย” จึงทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมหรือ “กระแสการแก้ปชงในสังคมไทยร่วมสมัย” อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น รวมทั้งทำให้เข้าใจลักษณะความเป็นพหุวัฒนธรรมของสังคมไทยได้อย่างชัดเจนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาตำนานไต้ส่วยเอี้ยะ 60 องค์และพิธีแก้ปชงซึ่งเป็นคติชนจีนส่วนหนึ่งเท่านั้น ในสังคมไทยยังมีคติชนจีนอื่น ๆ เช่น ตำนานเทพเจ้าเงินองค์อื่น ๆ ประเพณีพิธีกรรม วิถีชีวิตของชาวจีนในสังคมเมืองและวิถีชีวิตของชาวจีนในภาคต่าง ๆ ของไทย เป็นต้น การศึกษาคติชนจีนต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะทำให้เห็นถึงบทบาทและการดำรงอยู่ของคติชนจีนในสังคมไทยได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- เกียรียงไกร บุญธกานนท์. **ปฏิทิน 3 ภาษา 5 ระบบ ปี พ.ศ. 2445 - 2581**. กรุงเทพฯ :
ชมรมภูมิโหราศาสตร์, 2549.
- กฤตยา ณ หนองคาย. **พระเอกและผู้ร้ายในภาพยนตร์แนวต่อสู้ผจญภัยของไทย: การวิเคราะห์ลักษณะ
การผสมผสานทางวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- แคมป์เบลล์, โจเซฟ และมอยเยอร์ส, บิลล์. **พลาณภาพแห่งเทพปรณัม**. กิ่งแก้ว อัดถากร, บรรณาธิการ.
นนทบุรี: อมรินทร์บุ๊กเซ็นเตอร์, 2551.
- จันทิสรา แกมขุนทด. **ศึกษาประเพณีในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต อำเภอ
เมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2538.
- จุฑามาศ ประมูลมาก และ สุรสิทธิ์ อมรรณิษศักดิ์. **“ตำนานว่าด้วยธิดาพระเจ้ากรุงจีนในสังคมสยาม”**
วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 3, 2554.
- เฉลิมรัฐ ขนอม. **ศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าแม่กวนอิมของชาวไทย ในเขตเทศบาล
นครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทย
คดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยทักษิณ, 2544.
- เชิดชาติ หิรัญโร. **ภูมิปัญญาสำเนาในการประยุกต์คัมภีร์และพิธีกรรม "สิบ ส่ง ถอน" ที่เกี่ยวกับปฏิบัติภัย
ในปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2557.
- ชนชาติไทกับวัฒนธรรมข้าว** : เอกสารประกอบการประชุมเชิงวิชาการ 1-2 สิงหาคม 2539 ณ ห้องประชุม
ชั้น 2 อาคารสถาบัน 3 จุฬาฯ / สถาบันไทยศึกษา ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ [ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2539]
- ถาวร สิกขโกศล. 2557. **เทศกาลจีนและการเซ่นไหว้**. กรุงเทพฯ : มติชน.
ถาวร สิกขโกศล. 2558. **ขงในภาษาและวัฒนธรรมจีน**. จดหมายข่าวอาศรมสยาม -
จีนวิทยา ฉบับที่ 157 และ 158.
- ธรรณาภรณ์ วงศ์บุญชัยนันท์. **งเด็ก: ระบบสัญลักษณ์และระบบเครือญาติของชาวจีนแต่จิวในเยาวราช**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมนุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยาบัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ธนากร ต้นอวชันการ. **เสริม 12 ปีเกิด 60 องค์ให้ส่วย**. กรุงเทพฯ: จูปีตัส, 2552.
- นรุตม์ คุปต์ธนโรจน์. **นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู: การดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอในสังคมไทย
ปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

แปลงนาม. **ความเข้าใจเรื่องการกินเจ**. กรุงเทพฯ : สมาคมเผยแพร่คุณธรรม "เต็กก่า" จีจิ้นเกาะ, 2548.

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. 2552. **108 สัญลักษณ์จีน**. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ประคอง นิมนานเหมินท์. **นิทานพื้นบ้านศึกษา**. ศูนย์คติชนวิทยาและโครงการตำรา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ปรมิษฐ์ จารุวร. **มัลลยศรัทธา : พลวัตของการสวดพระมาลัยจากต่างสนามวิจัย**. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556

ประเสริฐ รุณรา. **พิธีสวดนพเคราะห์: พลวัตของพิธีกรรมประดิษฐ์ในสังคมไทยปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

พนิดา พุ่มเอี่ยม. **ประเพณีไหว้พระจันทร์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยทักษิณ, 2538.

พิเชษฐ สายพันธ์. **“นาคาคติ” อีสานลุ่มน้ำโขง: ชีวิตทางวัฒนธรรมจากพิธีกรรมร่วมสมัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทยและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2539.

พระครูปฐมสังฆการ. **ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการต่ออายุในทางพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อพิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์ต่ออายุ ในจังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.

พระครูโพธิ์รัตนคุณ. **ความเชื่อและพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์: กรณีศึกษาบ้านจวน ตำบลบ้านจวน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถิติการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2551.

พิเชษฐ สายพันธ์. 2539. **“นาคาคติ” อีสานลุ่มน้ำโขง: ชีวิตทางวัฒนธรรมจากพิธีกรรมร่วมสมัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

พรพรรณ จันทโรนานนท์. 2546. **วิถีจีน**. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.

พรพรรณ จันทโรนานนท์. **“พระจิ้งง: พระอรหันต์หรือพระสติเฟื่อง”** วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 3, 2553.

ไพโรวัลย์ ชมพูพาน. **พิธีสะเดาะเคราะห์ของชาวบ้านหนองเหล็กอำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540.

ไพรินทร์ ศรีสินทร. **“ภาพพจน์ของเทพสตรีและเทพธิดาที่เปลี่ยนไปในเทพนิยายจีน”**. ปีที่ 23 ฉบับที่ 43 กันยายน – ธันวาคม, 2558.

- ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์. **ลัทธิพิธีการนับถือเจ้าแม่สองนางกับชุมชนชายฝั่งลุ่มน้ำโขง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- ยุทธนา วรณปิติกุล. **พิธีกรรมกินใจในสังคมชาวจีนภาคใต้: กรณีชาวจีนใน อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิตสาขามานุษยวิทยาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- วรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน (บรรณาธิการ). **พื้นที่ พื้นฐาน มิติใหม่ของคติชนวิทยา และวิถีชีวิตสามัญ**. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ, มติชน. 2531.
- วันเพ็ญ กาบทอง. **พิธีสะเดาะเคราะห์ที่วัดโบสถ์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2547.
- วัดเมตตาธรรมโพธิญาณ. **วารสารธรรมจริยา**. ฉบับที่ 3 ประจำเดือนมกราคม - มีนาคม 2555.
- วาสนา ศรีรักษ์. **“โครงสร้างนิทานจีน” ใน ศิราพร ณ กลาง (บรรณาธิการ). ไวยากรณ์ของนิทาน: การศึกษานิทานเชิงโครงสร้าง**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. **วันवार กาลเวลา แลนานาคักราช**. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2552.
- วิรัตน์ แก้วแทน. **การศึกษาประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีน ในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2537.
- ศิราพร ณ กลาง. **ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- ศิราพร ณ กลาง. **เอกสารการสอนชุดวิชาไทยศึกษา**. สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537.
- สงบ เมฆาอภิรักษ์. **ความเชื่อในพิธีกรรมการเข้าทรงของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2537.
- สายป่าน ปุริวรรณชนะ. **ลักษณะเด่นของตำนานประจำถิ่นริมแม่น้ำและชายทะเลภาคกลางของไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- สุกัญญา สุจฉายา. **พระร่วง: วีรบุรุษในประวัติศาสตร์และวีรบุรุษทางวัฒนธรรม**. วารสารภาษาและวรรณคดีไทย 16 (ธันวาคม 2542): 203.

- สุกัญญา สุขฉายา. “การประยุกต์ใช้คติชนในการสร้างวัตถุมงคลในปัจจุบัน” ในศิราพร ณ ถลาง (บรรณาธิการ). **เรื่องเล่าพื้นบ้านไทยในโลกที่เปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2558.
- สุธิมา โพธิ์เงิน. จาก **เพิงเงินเหียนฮี้ ลู่ ห่องลิน : การศึกษาวิเคราะห์การแปลและอิทธิพลของเรื่องห้อง ลินต่อวรรณกรรมและศิลปกรรมในสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชา ภาษาจีน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- สุริย์ พงษ์จันทร์. **ประเพณีการกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร, 2538.
- สุวรรณภา สถาอานันท์. **จริยศาสตร์ต่างตอบแทนในปรัชญาขงจื้อ**. กรุงเทพฯ: ชวนอ่าน, 2557.
- สมชาย พุทธนพ. 2552. **ประวัติองค์ให้ส่วยเอี้ยะ**. ชลบุรี: มูลนิธิธรรมรัศมีมณีรัตน์.
- โสภยาวรรณ รัตนติลก ณ ภูเก็ต. **ศึกษาประเพณีแต่งงานของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองตรัง จังหวัด ตรัง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2538.
- ห่องลิน**. พระนคร: องค์การค้าคุรุสภา, 2506.
- อาทิตย์ ชีรวณิชย์กุล. **ทานและทานบารมี : ความสำคัญที่มีต่อการรังสรรค์วรรณคดีไทยพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- อาภรณ์ อุกฤษณ์. “อิทธิพลของภาวะแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีต่อความคงอยู่ทางศาสนา ความเชื่อ และพิธีทรงพระเนืองในวันเกิดพระปุนเท่าก่ง” ในวรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน (บรรณาธิการ). **พื้นถิ่น พื้นฐาน มิติใหม่ของคติชนวิทยา และวิถีชีวิตสามัญ**. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ, มติชน. 2531.
- เอื้อนทิพย์ พิระเสถียร. **การศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบเรื่องและอนุภาคในปัญญาสชาดก**. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- อ. Neemo (นามแฝง). 2550. **เปิดตำนานเทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะ**. กรุงเทพฯ : ไร่ธรรมมีเดีย.
- 108 เทพแห่งสรวงสวรรค์**. ฉบับปฐมฤกษ์ 15 กรกฎาคม 2544.
- 陈莲笙、黎显华、张继禹 领授；陈耀庭 语译。 **太岁神传略**。2005。
—北京：宗教文化出版社。
- สัมภาษณ์**
- แกลิว แซ่เฮ้ง (สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2556)
- ชัชวาล สุขเลิศนภากุล (สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2556)

พระภิกษุเสี่ยซง (สัมภาษณ์, 7 สิงหาคม 2556)
 พระอธิการเสี่ยคัง (จีเซ่ง) (สัมภาษณ์, 12 สิงหาคม 2556)
 สิริวีร์ เจริญวิภักดี. (สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2558.)
 สมบูรณ์ โพธิ์มัน (สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2558)
 หลวงจีนปลัดวิศิษฐ์ พูลศิริวิทย์ (สัมภาษณ์, 4 สิงหาคม 2557)

เว็บไซต์

ประวัติศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ. [ออนไลน์]. 31 สิงหาคม 2558. เข้าถึงได้จาก: <http://www.najathai.net>
รับและปีซง!!! ดาราตั้งโดนหางเลขความซวย. [ออนไลน์]. 30 ธันวาคม 2558. เข้าถึงได้จาก:
<http://www.thairath.co.th/content/531145>
วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่). [ออนไลน์]. 31 กรกฎาคม 2557. www.lengnoeyi.com
วิธีแก้ปีซง 2559 ของผู้ที่เกิดปีชวด วอก มะเส็ง กุน. [ออนไลน์]. 31 สิงหาคม 2558. เข้าถึงได้จาก:
<http://horoscope.sanook.com/89113/>
ศาลเจ้าพ่อเสือ จังหวัดนครปฐม. [ออนไลน์]. 31 สิงหาคม 2558. เข้าถึงได้จาก:
<https://www.youtube.com/watch?v=gxiyR8f9qrk>
ฤกษ์มงคลไหว้ให้ส่วยเอี้ยะ (เสริมดวง แก้ปีซง) ประจำปี พ.ศ. 2557. [ออนไลน์]. 19 สิงหาคม 2557.
 เข้าถึงได้จาก: <http://www.sages99.com/index.php/2014-02-18-05-11-49/849>
Tai Sui [ออนไลน์]. 19 สิงหาคม 2557. เข้าถึงได้จาก:
<http://traditions.cultural-china.com/en/212Traditions1754.html>
เทพเจ้าให้ส่วยเอี้ยะ [ออนไลน์]. 19 สิงหาคม 2557. เข้าถึงได้จาก: www.fengshuiThai.com

